Петър Дънов
Учителя

Възможни неща

Младежки окултен клас
година осма

ШКОЛАТА
МЛАДЕЖКИ КЛАС

Словото в Школата
на Петър Дънов Учителя
е записано и съхранено
за съвременния читател
от стенографите:

Паша Теодорова
Елена Андреева
Савка Керемидчиева

© Издателство „Бяло Братство“, 2012

ISNB 978-954-744-177-4

ПЕТЪР ДЪНОВ
УЧИТЕЛЯ

ВЪЗМОЖНИ НЕЩА

МОК 8 г.

Издателство
Бяло Братство

Съдържание

1. Дейност и почивка, 24.08.1928 7
2. Гордост и ревност, 31.08.1928 23
3. Мъртвата точка, 7.09.1928 40
4. Външни и вътрешни влияния, 14.09.1928 49
5. Възможни неща, 21.09.1928 59
6. Обхода към себе си и към Природата, 28.09.1928 65
7. Творческа линия, 5.10.1928 74
8. Закон за постижения, 12.10.1928 80
9. Развиване на дарбите, 19.10.1928 88
10. Единият, 26.10.1928 95
11. Най-високото място, 2.11.1928 101
12. Главният фактор, 9.11.1928 108
13. Не противи се на злото, 23.11.1928 118
14. Дейност и замисъл на Природата, 30.11.1928 126
15. Хигиена на живота, 7.12.1928 136
16. Учене и прилагане, 14.12.1928 145
17. Методи за наблюдения, 21.12.1928 154
18. Пречупване на светлината, 28.12.1928 162
19. Наблюдение и интуиция, 18.01.1929 169
20. Смяна на енергиите, 25.01.1929 175
21. Значение на смените, 1.02.1929 183
22. Магическата пръчица, 8.02.1929 194
23. Силата на движенията, 15.02.1929 203
24. Закон за действие и противодействие, 22.02.1929 212
25. Наука и знание, 1.03.1929 219
26. Отворени форми, 8.03.1929 223
27. Периодичност в живота, 15.03.1929 228
28. Азбуката на Природата, 5.04.1929 232

29. Истинска опора, 12.04.1929 241
30. Живите линии на съзнанието, 19.04.1929 247
31. Преводи в Природата, 26.04.1929 254
32. Външни и вътрешни методи, 3.05.1929 258
33. Добрата дума, 10.05.1929 264
34. Единство в живота, 17.05.1929 271
35. Закон на доволството, 31.05.1929 277
36. Естественото състояние, 6.06.1929 283
37. Леснопостижими и мъчнопостижими неща, 14.06.. 292
38. Светът на ограниченията, 28.06.1929 299
39. Обикновено и божествено съзнание, 5.07.1929 307
40. Специфичната светлина и топлина, 12.07.1929 313
41. Верният образ, 26.07.1929 318
42. Мълчание и говор, 2.08.1929 320
43. Абсолютна и относителна реалност, 9.08.1929 325
44. На планината, 16.08.1929 333

Обяснителни бележки 345
Речник на редки, остарели и чужди думи 349
Теми 351
Задачи, упражнения, опити, методи за работа 352

ДЕЙНОСТ И ПОЧИВКА

Размишление.

Дейността и почивката са две състояния, през които човек неизбежно минава: като работи известно време, той трябва да почива; като си почине, пак започва да работи. Ако разумно и намясто почива, работата му е приятна и дава добри резултати; ако не почива разумно и навреме, тя не е приятна и не дава добри плодове. Затова е казано: „Работи умерено и почивай навреме“. Когато почива повече, отколкото трябва, човек става ленив; когато работи правилно, става прилежен. Значи неправилно приложената почивка се превръща в леност, а правилно проявената дейност се превръща в прилежание; леност и прилежание са брат и сестра от двама различни бащи и от две различни майки.

Както дейността и прилежанието вървят заедно, така лекостта и удоволствието всякога вървят заедно; каквато е връзката между първите две, такава е връзката и между последните две. Ленивият обича да се удоволства, а прилежният – да работи. Дейност и работоспособност са две аналогични състояния, през които минава човешката душа. Лекостта изключва всякаква култура, ленивият може да се нарече цивилизован, но не и културен човек. Ленивите, слабите не правят усилия за развитието си и казват, че еволюцията, като естествен процес на развитието, ще повдигне и тях. Ленивият не обича да се движи, да сменя мястото си, затова търси удобства в живота и очаква всичко от слугите си – той е заобиколен от звънци и щом дрънне, за да извика този или онзи слуга, желанието му се изпълнява по магически начин; ленивият обича да мечтае, да се пренася в области, каквито приказките рисуват.

Лекостта е състояние, което съществува и в трите свята – във физическия, в Духовния и в Умствения. Противо-

речията, които съществуват в човешкия живот, се дължат на лености, на ленивите състояния на човека, които понякога обхващат ума и сърцето му и препятстват неговите благородни стремежи. Който търси лесния път, постоянно пита защо работите стават по този, а не по друг начин – такъв човек е ленив. Една българска поговорка казва: „Накарайте ленивия на работа, да ви научи на ум“ – значи ленивите хора са умни. Лености се придружава от едно отрицателно качество – отлагане: ако трябва да плаща нещо, ленивият отлага плащането за благоприятни времена; ако трябва да свърши някаква работа, отлага я; ако трябва да се моли, да учи – отлага; ако е дошъл часът на умиране, пак отлага. На каквато и работа да го сложите, все ще намери начин да я отложи или ще поиска време да помисли да приеме ли тази работа, или да се откаже от нея. Ленивият не бърза, той гледа през очите на вечността, няма висок идеал, няма определени идеи; понеже се стреми към вътрешно спокойствие, избягва тревогите. Ленивият се оглежда често в огледалото, страхува се да не се явят бръчки на лицето му, след това пипа кожата на ръцете си – да не са огрубели; той обича да има мека кожа, главно – меки ръце.

Сега аз не говоря за лености, която произлиза от обстановката на къщата, но за онази леност, която произтича от инертната материя в човека. Понякога богатството прави човека ленив, но тази леност е временна – синът на богатия човек често е ленив, не учи, защото разчита на богатството на своя баща. Понякога лености става причина за лъжата. Ето защо, когато поеме истинския път в живота, човек трябва да се пази от лености и от лъжата. Лености е тихо течение в Природата, но попадне ли в него, човек се натъква на големи противоречия и започва да търси щастието там, където не може да го постигне. Лености не води към щастие, а към разрушение.

Кое е противоположното качество на лености – прилежанието; чрез прилежание човек развива добродетелите си. Прилежанието се явява като спасително средство срещу лености. Може ли всеки да бъде прилежен – може;

прилежанието е качество на човешката душа, което тя е наследила от Духа. Казва се за Духа, че е неуморен в своята дейност, че постоянно работи. Само чрез прилежанието човек започва нови работи и завършва започнатите – прилежният ученик всякога учи уроците си за деня; прилежният работник свършва започнатата работа; прилежният богомолец прави молитвата си навреме; изобщо прилежният човек върши работите си навреме и никога не отлага.

Отличително качество на прилежния човек е и това, че той всякога започва с малки величини и постепенно върви към по-големи; започне ли една работа, малка или голяма, той я свършва докрай. При великите и грандиозни работи взимат участие различни подбудителни причини, но не и прилежанието. Богатството е родило лекостта, а сиромашията – прилежанието. Прилежният разбира смисъла на живота – той учи, работи и знае защо го прави; ленивият прекарва в бездействие и не знае защо не му се работи.

Кога се ражда лекостта и кога – прилежанието? Лекостта се явява на сцената на живота, когато хората изгубят своите първични идеали, когато изгубят посоката на своя вътрешен живот – в този смисъл лекостта се определя като резултат от изгубването на нещо ценно. Когато човек намери своя път, т.е. посоката на своя вътрешен живот, явява се прилежанието – значи прилежанието е показател на истинския път в живота. Докато човек прилежава в работите си, ще знаете, че той е намерил истинския път; ленив ли е, ще знаете, че той е извън този път – за него животът няма цел и смисъл, затова желанията и мислите му са разхвърляни и неправилни.

Чувате някой да казва, че не иска да учи – не иска да стане учен, философ, поет, музикант, не иска да бъде знатен човек; в подкрепа на своите думи цитира стихове от Евангелието, където се казва, че знанието и придобивките са тежест на духа – той продължава да убеждава себе си, както и своите ближни, че човек трябва да живее спокойно, без тревоги, да знае защо е живял. Коя е подбу-

дителната причина, която кара човека да мисли по този начин – лености; само ленивият отрича знанието. Само ленивият избягва и отрича страданията; той си налага привидно вътрешно спокойствие, но то не произтича от онази дълбока философска мисъл, която внася самообладание, а за да избегне страданията.

Мнозина смесват лености с почивката, но това са две различни състояния. Почивката е естествено състояние, при което човек променя положението си с цел да възстанови изразходваните си енергии, да обнови организма си; след почивката той се усеща доволен и готов за работа. Лености произвежда известна разпуснатост на организма, при нея състоянието на човека е едно и също през целия ден. Няма по-опасна болест за младите от лености – ленивият не може да реализира своите идеи. Лености не внася подтик, импулс в човека, но спира развитието му – каквото и благородно желание да се яви в него, щом дойде лености, той всичко отлага и казва: „Няма защо да бързам толкова за тази работа, не е дошло още времето ѝ; когато дойде, тогава ще я реализирам“.

За да изтъкнат резултатите от положителните и отрицателните качества на човека, хората са писали и продължават да пишат басни и поговорки с нравоучителни заключения – например в баснята *Щурец и мравка*[1] щурецът символизира лености, а мравката – прилежанието и трудолюбието. Всъщност заключението не е абсолютно истинно – щурецът не е ленив, нито мравката е символ на истинско прилежание и трудолюбие. Мравката е наистина активна, дейна, но чувството, което я заставя да се прояви по този начин, не е прилежанието, а стяженолюбието. Щурецът е безгрижен, със своите песни той е предвестник на нова култура. Между щуреца и заека има известна прилика – задните крака на щуреца са дълги като на заека, затова той лесно скача.

От психологическо гледище, за да свърши една работа, човек трябва да има разположението на щуреца – в това отношение щурецът прилича на учен, който разбира живота по свой начин и го използва според своите въз-

можности. Мравките пък символизират старата култура, която е изгубила направлението си в живота; те показват отклонението на тази култура от правия път. Като проследим живота на мравките, виждаме причините за това да спре развитието на една култура в органическия свят. Ако търсите отрицателните, т.е. лошите страни на дадена култура, ще ги намерите в живота на мравките: между тях има ред и дисциплина, но дисциплина на насилие и жестокост; мравките са същества на краен материализъм, в тях отсъства всякакъв идеализъм. Когато младият човек казва, че трябва да се работи на младини, за да се почива на старини, тази философия има отношение към културата на мравките.

Като са се ръководели от принципа, че трябва да се работи на младини, за да се почива на старини, хората са създали лекостта. Под понятието *почивка* те разбират едно успокоително състояние, в което човек само си почива и се удоволства. Върху този принцип са съградени и някои религиозни разбирания: турците например си представят Рая като блаженство – пред тях стои цяла планина от пилаф, полят с масло; те държат наргиле в устата си и лъжица – в ръка, и от време на време си пушат и ядат пилаф. Това състояние продължава цяла вечност и според тях това е живот на вечно щастие и блаженство. Много от съвременните хора си представят живота по същия начин и си казват: „Нищо не желая, освен да има пред мен планина от пилаф и аз да седна с лъжица в ръка пред нея, да бъркам в пилафа, да си хапвам и за нищо да не мисля и да не се безпокоя – в това се крие смисълът на живота“. Според мен това е кривото турско разбиране за Рая и за блаженството, това е изопаченият живот без мъчнотии и страдания; такъв живот съществува само в главите на онези, които търсят лесен път, но не и на разумните хора, които се справят с мъчнотиите и страданията.

Какви идеи могат да се родят при такава култура, при такава цивилизация или при такова разбиране на живота? Днес младите се възпитават по един начин, възрастните – по друг, но в края на краищата, като се натъкват на мъ-

чнотии и противоречия, и едните, и другите се запитват защо светът е създаден така. Мислите ли, че Бог, Който е създал света и е мислил с векове как и по какъв най-добър начин да го създаде, ще внесе толкова мъчнотии, противоречия и страдания, които да ви спъват; мислите ли, че Онзи, Който е създал цялата Вселена, не е взел под внимание най-добрите методи за развитието на всички живи същества; мислите ли, че Той не е предвидил всички условия за и против общото развитие на живота – всичко това е предвидено още преди създаването и проявяването на живота. И ако днес в живота на хората изпъкват известни противоречия, те не са Божие дело, но сенки, които се явяват в съзнанието на недоразвитите още същества – тези сенки се дължат на нисши съзнания, които проникват в съзнанието на хората и по този начин помрачават тяхната първоначална светлина. Сам по себе си животът, както е бил първоначално в съзнанието на Бога и проявен вън от Неговото съзнание, е идеален, възвишен и съвършен; и ако човек вложи в живота си Абсолютна вяра, че всичко, което Бог е създал, е добро и съвършено, той ще се домогне до истинския, до дълбокия смисъл на нещата, вложен в Целокупния живот – само така ще разбере предназначението на привидните противоречия, само така той ще разбере защо идват мъчнотиите и страданията в живота.

И тъй, за да придобие дълбоко разбиране за живота, човек трябва да схване всички скрити методи, чрез които лености пуска пипалата си и го обхваща; като ги открие, той може да ѝ се противопоставя, защото лености е съзнателна сила, която се домогва до човека, за да противодейства на развитието му. Когато силите на човека се уравновесят, т.е. дойдат до границата на безразличието, тогава се явява лености, бездействието. Такова състояние настъпва, когато се борят двама юнаци с равни сили – те се борят известно време, докато най-после борбата се прекрати без победител и победен. Тази борба е безпредметна, защото е лишена от движение, затова казваме, че смисълът на живота е във вечното движение, а не във вечната борба.

Когато в човека настъпи състояние на бездействие, на помощ му идва прилежанието; то е сила, импулс, подтик на човешкия дух, който постоянно подтиква ту една, ту друга сила или способност в човека към дейност и го държи в постоянно съзнателно движение, наречено *работа* – ето защо прилежанието трябва да влиза като основен елемент във всеки акт, във всяка мисъл, във всяко чувство. Прилежанието се отличава по това, че превъзмогва всички мъчнотии в живота, а леността отстъпва и при най-малките спънки. За да не се загнезди леността в ума, в сърцето или във волята на човека и да се предаде като болезнено състояние на душата му, той не трябва да отстъпва пред никакви мъчнотии в живота си. Всяка мъчнотия, колкото и да е малка, представлява етап, през който човек трябва да мине и да замине, без да се спира дълго време там; всяка мъчнотия е преграда, на която има поне един отвор, през който може да се излезе навън. Мъчнотиите са формули, подобни на тези, с които си служи математиката – ако знаеш формулите, ще решаваш правилно задачите; следователно, ако решавате правилно мъчнотиите си, ще решавате правилно и задачите на своя живот.

Като се говори за леността и прилежанието, трябва да слушате и да разбирате добре, за да не изпадате в противоречия. Понякога ленивият си мисли, че е божество, за което всички трябва да работят; той счита себе си за център на Вселената и мисли, че ако работи или се мръдне от мястото си, редът и порядъкът в света ще се наруши. В известен случай ленивият заема положението на философ или учен, който мисли, че само той има право да учи хората как да работят и да живеят. Ако някой се осмели да му даде някакъв съвет, той казва: „Аз свърших моята работа, свърших с учението и с молитвата, разбрах какво нещо е Любовта. Сега не ми остава нищо друго, освен да седя неподвижно на едно място, като точка във Вселената, около която всички останали точки да се движат и да работят“. Този човек може да държи лекции на хората върху прилежанието, без той сам да го прилага; той търси охолния живот и удоволствията; говори меко, тихо и спо-

койно, като философ; с никого не се кара; външно е благ и спокоен, усмихва се наляво и надясно. Ако някой му противоречи и не иска да свърши работата, която му възлага, той вади няколко монети от кесията си, дава му ги и казва: „Искаш ли да станеш прилежен, направи това, което те съветвам, и не ме заставяй да губя спокойствието си – ако аз наруша спокойствието си, ти ще изгубиш живота си, защото ще станеш причина да се измени равновесието във Вселената“. Изпълните ли желанието на ленивия, той казва за вас: „Ето един будала, който не разбира смисъла на живота“. Ленивият обича да дава съвети на хората – на един казва: „Иди да копаеш на лозето!“, на друг: „Иди да ореш на нивата!“, на трети: „Чети, учи, да не останеш сляп!“; той само седи, излежава се, подсмива се на слабостите на хората. Някои наричат ленивия *вътрешен аристократ*, понеже той се движи бавно, с достойнство и съзнание за себе си, като си дава вид, че всичко разбира.

Откога води началото си лености? Още от времето на първия човек – като останал без работа, той пожелал да надхитри Природата, да ѝ се наложи. Разумната природа не обича лъжите, не обича бездействието, не обича да се престъпват нейните закони. Дълго време тя мълчала и наблюдавала човека докъде ще отиде в своето безумие; като видяла, че тази работа няма да се оправи сама, започнала всеки ден да слага на гърба на човека по една прашинка. Понеже се поддал на леността, човекът не изтърсвал сам праха от гърба си, очаквал да дойде някой отвън да го изчисти; дълго време чакал, но никой не дошъл да му помогне, докато на гърба му се събрал толкова прах, че започнал да прониква в съзнанието му – в резултат на това животът му започнал да се изопачава, да губи смисъла си. Той не разбрал, че причината за помрачаването на съзнанието му е в самия него. Натрупването на човешкото съзнание с прах го е довело до крайно затлъстяване на организма, при което той огрубял, обезобразил се, изгубил своята красота. Човекът се чудил на положението, в което е изпаднал, и си казвал: „Какво стана с мен, че се измених толкова? Има нещо безсмислено в живота“. Ден след ден

се е отпускал, докато се е оформил като ленив и се поддал на бездействието.

Много от страданията и безпокойствата на съвременните хора се дължат главно на бездействието. Човек може да прояви лености във всяко отношение: в учене, в придобиване на добродетели, в работата си и т.н. Лености, като качество на човешкото естество, се прояви и в Соломон[2] – след като придоби големи знания и мъдрост, лености постави крачето си и в неговия ум и накрая той каза: „Суета на суетите, всичко е суета. Многото знание е тежест на духа“[3]. След тази философия Соломон се предаде на ядене и пиене; той потърси причината на лености в себе си, но не можа да я намери.

И тъй, правилният и естествен път в живота е пътят на прилежанието – докато то е заседнало дълбоко в човешката душа, човек върви в правия път на живота, в който всички сили и способности се развиват правилно. Прилежният е всякога радостен; като се връща от работа, той е тих и спокоен, доволен от себе си, че е свършил нещо; той има свой актив и пасив. Няма по-голямо благо за човека от това да стане прилежен. Каже ли някой, че скърби за своите непостигнати желания, това показва, че е бил ленив – само ленивият мисли, че не може да постигне желанията си, и не прави никакви усилия. Недоволството е състояние, което следва лености – те вървят заедно; с други думи казано: лености е майка на недоволството, затова ленивият изпитва вътрешно недоволство от себе си.

Изучавайте качествата на лености и на прилежанието от психологическа гледна точка, за да разберете външната страна на новия живот, който искате да придобиете. Прилежанието показва на човека методите и законите, с които може да работи; лености пък го отклонява от правия път. До известна възраст някои деца са активни, прилежни, но след това тръгват по пътя на лености и изгубват смисъла на своя живот. Помнете: лености е майка на злото, а прилежанието – майка на Доброто. Това е вътрешно, психологическо различие между злото и Доброто, тъй щото ако ви питат как и откъде се е родило

злото, ще знаете, че лености е негова майка; лености е цивилизация, която е родила злото. Злото има свой ефект в света, защото често произвежда избухвания, експлозии в човека; едно е утешително: силата на злото не е постоянна.

В злото действа остенът: волът върши работа, като оре на нивата, защото остенът го побутва от време на време; конят препуска, служи на господаря си, защото камшикът играе върху гърба му; нито волът, нито конят работят по своя воля – остенът и камшикът са причина за тяхната дейност. Следователно, ако човек има в себе си стимул, подобен на остен или на камшик, който го заставя да работи и да върви напред, това не е правилна дейност; така и ленивият работи – когато искат да накарат ленивия да работи, насила ще го заставят, но това не е доброволен акт. Силите на ленивия са пасивни, той си казва: „Кой ще се мъчи, кой ще прави усилие на мозъка си да възприема това или онова знание? Няма защо да се мъча, Бог не е създал човека за мъчение“. Като излезе на Слънце, ленивият погрее малко гърба си, после влезе в стаята на сянка и си почива.

Каже ли някой, че не иска да учи, да се моли, да работи, причината за това се крие в лености. Ако те заставят насила да се молиш и да учиш, това не е истинска молитва, нито учене с любов; ако те заставят насила да правиш добро, това не е истинско Добро – истинското Добро подразбира естествен, здравословен акт на човешката душа, то се върши по закона на прилежанието. Като знаете това, дръжте се за прилежанието, а избягвайте лености. Дойдете ли до някоя спънка в живота си, отхвърлете абсолютно лености от себе си и прилагайте прилежанието – то разрешава противоречията в живота, разрешава въпроса за съществуването на злото. Ако лености ви посети, не ѝ се сърдете, слушайте я само какво ще ви говори: тя ще ви разкаже какъв е произходът ѝ, откъде е дошла, как се е загнездила в човека и т.н. – интересна е историята ѝ. Лености е жива сила, която разполага с такива тънки прийоми и методи, че ако не знаете как да постъпвате с нея,

ще се метне на гърба ви и ще ви накара цял живот да я носите.

Не е лесно да се освободиш от леността. Тя може да се вмъкне в ума и на най-добрия и любим ваш приятел, в когото имате доверие, и да ви изкара от правия път на живота. Представете си, че ви посети най-добрият ви приятел, когото не сте виждали цели 20 години, а тъкмо тогава трябва да правите молитвата си. Като види, че се готвите за молитва, приятелят ви казва: „Остави сега това, толкова време не сме се виждали!“. Ако отложите молитвата си и се поддадете на съвета на приятеля си, вие влизате в закона на леността, но ако приятелят ви върви по закона на прилежанието, трябва и той да се помоли заедно с вас, а след това да разговаряте.

Молитвата е свещен акт, който всеки човек трябва да върши по всяко време и неотложно; как ще направи молитвата си – това зависи от степента на неговото развитие. Какво прави човек, когато се събуди – първо отваря очите си, после вдига ръцете си нагоре и става. В духовния смисъл на думата отварянето на очите означава пробуждане на човешката душа; отварянето на очите представлява същевременно молитва. Кой отваря очите си рано сутрин – прилежният човек; той се отличава с будност на съзнанието, за него всяко отваряне на очите е молитва – да се молиш значи да отвориш очите си, да гледаш красивия Божи свят и да вървиш напред, да свършиш малката работа, която ти е дадена за през деня. Който седи на едно място и постоянно чете молитви, е ленив човек; в края на краищата той свършва зле – разочарова се в Бога. След като се моли с години, той се запитва: „Защо Господ не задоволи нуждите ми? Не вижда ли, че ми трябват пари, слуги, които да ми помагат?“ – чуди се как Господ не обръща внимание на такова божество като него. Бог не се спира върху отрицателните качества на човека и не ги задоволява.

На какво се дължат отрицателните черти на човешкия характер – на леността. Отрицателните сили в човека помрачават съзнанието му и той изгубва смисъла на жи-

вота си – това значи да затвори очите си преждевременно. Кога човек затваря очите си – само когато спи. Който не спи, а затваря очите си, той е ленив; ако прилежният не спи, очите му са всякога отворени.

Сега ние разглеждаме вътрешната същина на леността и на прилежанието, а не така, както се разбират в живота. Почивката не е състояние на леност, а състояние, в което умът взима активно участие. Човек трябва да знае причините, които пораждат неговите действия, когато почива и когато работи, когато се моли, когато учи и когато мисли – само така ще мисли правилно.

Ще каже някой, че животът няма смисъл; как е възможно Бог, Създателят на света, Който е осмислил всичко, да е създал безсмислен живот? Това е философията на ленивия, от която трябва да се пазите. Който се стреми към нов живот и нови разбирания, трябва да бъде благоугоден на Бога – това значи да бъде способен човек. Прилежният ученик е способен, а способният – даровит; даровитият ученик е любим на учителя си и на Бога. Бог се занимава с прилежния ученик, а ленивия предоставя на Природата, тя да се занимава с него. Какво прави Природата с ленивия – колкото пъти мине край него, все ще остави по една прашинка на гърба му; след това Бог минава край него и като го види потънал в прах, казва: „Това дете жъне последствията на своята леност, но ще научи урока си“. Кога ще научи урока си – когато влезе в Духовния свят и започне да се занимава с духовни работи.

Като се говори на хората за духовни работи, малцина се интересуват от тях – защо? По две причини: или не са готови да ги възприемат, или този, който говори за тях, не ги засяга по същество. Материалният и Духовният свят имат своите добри страни и представляват интерес за хората. И в двата свята има нещо реално, неизменно, което улеснява изучаването им; тази реалност представлява вътрешна връзка между всички прояви на живота. В това отношение прилежният се солидаризира с дейността на Разумните същества от всички светове и работи заедно с тях; ленивият обаче е краен индивидуалист – той се отделя от

съществата на другите светове, живее само на физическия свят, като се ръководи главно от своята личност. Животът на личността обаче не представлява идеен живот. Чрез лености човек дохожда до криво разбиране на живота, а това го отклонява от правия път на онази естествена дейност, необходима за всяка душа.

И тъй, дръжте в ума си двете идеи – за прилежанието и лености; стремете се към първата, а се пазете от втората. Младите трябва да се пазят от лености, за да не остареят преждевременно; старите трябва да прилагат прилежанието, за да се подмладят. Младостта е външен израз на прилежанието, а старостта – външен израз на лености. Добродетелите се развиват в закона на прилежанието, а слабостите и пороците – в закона на лености. Младият трябва да прилага закона на прилежанието и да се ползва от най-малките блага, които Бог му е дал за разрешаване на задачите в неговия живот. Влезе ли в сърцето на младия, лености започва да го съветва да не обича всички хора, да не се отваря за Любовта, да обича само себе си. Да обичаш само себе си – това значи да осакатиш сърцето си; онзи, който не може да обича други хора освен себе си, е сложил пред очите си преграда с тесен отвор и от време на време поглежда през него широкия свят, но какво ще види през този отвор – само онова, което е пред очите му, а то не дава представа за обширния свят, който Бог е създал. При това положение естествено е човек да обича само себе си – ако виждаш един човек през тесен отвор, естествено е да обичаш само него. „Покажи ми как да обичам всички хора!“ – това става моментално: махам преградата пред очите ти и веднага виждаш всичко около себе си. Лености слага такива прегради пред очите на хората и ги води в задънени улици; те поглеждат на една, на друга страна и се питат: „Как може да мине кола по този път?“. Този път не е за кола. – „Тогава нека дойдат хора да прокарат нов път!“ Ти върви по пътя, който Бог отдавна е начертал, и не чакай да дойдат хора да прокарат нов.

Днес млади и стари, учени и прости критикуват Бога – намират, че светът не е създаден както трябва, другояче

трябвало да се създаде. Хора, които мислят и философстват по този начин, вървят по закона на лености; това е анормално състояние за човечеството, защото така хората слизат от стъпалото на културата и влизат в областта на цивилизацията – една стъпка по-надолу. Човешкият идеализъм роди културата, културата роди цивилизацията, а цивилизацията – диващината, регреса, упадъка на човечеството. Какво дойде след това – хората започнаха да се избиват едни-други; какво донесоха войните – разрушения и нещастия. Това са последствията на лености, които не могат да се нарекат еволюция, а израждане на човечеството. Еволюцията е закон за изправяне на погрешките; да еволюираш – това значи да вървиш в пътя на прилежанието; еволюцията включва усилията на човечеството да влезе в закона на прилежанието, т.е. в правилните прояви на човешката дейност.

Каква е задачата на съвременното човечество – да се върне към първичния Божествен живот. Това е Новият живот, чиято философия може да се изрази с няколко думи: да живеем, както Бог живее; да се проявяваме, както Бог се проявява; да работим, както Бог работи; да бъдем като Бога и едно с Него. Постигнеш ли това, всички същества ти стават близки, както са близки на Бога, и всички спорове се разрешават моментално – само така ще чуете тихия глас на Бога, Който ви казва: „Прилежание! То води към правилното развитие на живота“. Разберете ли прилежанието и лености правилно, те добиват смисъл за вас – нужно е да разберете смисъла им, за да намерите истината. Всяка дума е вярна, когато изразява истината: ако описвам вълка, ще го опиша такъв, какъвто е в действителност; като описвам лености и прилежанието, ще дам същинските им качества, без никакво преувеличаване или намаляване – само така думите придобиват истинското си съдържание и смисъл.

Ще ви дам метод как да се пазите от лености – като минавате край нея, сложете на гърба ѝ една прашинка и си заминете; тя ще се зарадва, защото всяка прашинка носи известно благословение за нея; не сложите ли на гърба

ѝ прашинки, тя ще бъде свободна и ще тръгне след вас. За да разберете смисъла на прашинките, трябва да имате будно съзнание. Който няма такова съзнание и не разбира живота, не трябва да се самоосъжда – самоосъждането изключва условията да се разбере Истината. Който не се самоосъжда и търси причината на своите погрешки, за да ги изправи, той върви в пътя на Истината и в края на краищата намира, че всички погрешки и неуспехи в живота се дължат на лености.

Мнозина се оплакват от съдбата и се чудят кой ги е довел до това положение – да се чувстват вързани и ограничени. Много просто – лености ги е вързала. – „Как да се развържем?“ Като влезете в закона на прилежанието; от който момент започнете да работите със закона на прилежанието, вие ще се освободите от ограничителните условия на своя живот. Свържете ли се с прилежанието, всякакъв страх ще изчезне от вас. Ако работите с прилежанието, а се страхувате, вие ще се намерите в положението на онзи неврастеник, на когото лекарят препоръчал екскурзии по планините; като започнал да се изкачва, човекът се уплашил да не се пръсне сърцето му, да не изгуби силите си и поел друга посока на движение. Прилежанието е изкачване по високи планински върхове – който се уплаши от него, слиза в долината на живота и там остава дълго време. Работите ли със закона на прилежанието, не се страхувайте от бързото движение и от изкачването по планински върхове.

За прилежния съмнение и безверие не съществуват – той е човек на положителната Абсолютна вяра; започне ли една работа, свършва я докрай: че времето било дъждовно и студено, че условията били неблагоприятни, че имал лоши наследствени черти от майка си и от баща си – той върви напред и работи, не търси причини за оправдание. Лености се оправдава с лоши наследствени черти, а прилежанието търси дарбите и ги разработва; ако питате лености какво носи, тя ще ви отговори: „Нося слабости и охолен живот“; какво носи прилежанието – дарби и трудолюбие.

Днес говорих достатъчно за леността и прилежанието; това са интересни въпроси, но ако се говори още по тях, ще забравите другите неща. Достатъчна ви е една трета от въпроса – ако продължа още, има опасност от преяждане. За да имате импулс към работа, трябва да останете малко гладни – това изисква законът на прилежанието.

Започнете с новия Божествен ден на прилежанието. Днешният ден да бъде последен на леността и пръв на прилежанието. Нека светлината на този ден бъде свидетел на прилежанието!

1. лекция, 24 август 1928 г., София

ГОРДОСТ И РЕВНОСТ

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Казано е в Писанието: „Знанието възгордява, а Любовта назидава“[4]; който е изказал тази мисъл, той е скрил в нея една дълбока истина. Коя е причината знанието да възгордява? Да се мисли, че знанието възгордява, говори за изопачаване на правата мисъл – само горделивият човек мисли, че всичко знае или че никой не знае работите като него. Но да знаеш всичко или да знаеш нещата като никой друг – това е достояние само на Бога, на висшето съзнание в човека, което схваща всички неща едновременно. Когато някой казва, че знае всичко, че като него няма друг в света, подразбираме, че този човек се намира на първото стъпало на възрастващия живот и едва започва да мисли – той е застанал на пътя, който води към гордостта, т.е. на кривия път на живота.

„Знанието възгордява.“ Една от опасностите, в които горделивият изпада, е мисълта, че заема особено положение спрямо всички същества и че за него са нужни особени условия, особена обстановка в живота; така горделивият постепенно губи своята вътрешна мекота, чрез която може правилно да се развива. Ще кажете: „Понеже знанието възгордява, човек не трябва да се стреми към него“; има нещо неизказано в изречението *Знанието възгордява* – има едно знание, което възгордява, но то не е истинското знание, което душата търси. Истинското знание не възгордява и не спира развитието; знанието, което личността търси, препятства човека да се развива правилно, събужда неговата гордост и пречи на добрия му живот. Човек, в когото гордостта взема връх, престава да учи и мисли, че всичко знае; но тогава той престава и да живее и казва: „Аз съм живял достатъчно, всичко съм опитал и разбрал, няма какво повече да уча“. Горделивият намира,

че всички хора трябва да вървят по неговия път – щом знае и разбира всичко, той е мярка и за живота на другите, но всъщност не е така.

Какво представлява гордостта – най-голямата суша, която може да се яви в живота на човека. Според някои гордостта представлява *изпичане на съзнанието*. Така се пече и хлябът; когато не се е опекъл напълно, може ли да се яде – не може. Следователно всяко изпичане представлява незавършен процес, същевременно този процес е и несъвършен. Когато хлябът се опече, тогава човек може да го яде сладко и с разположение; значи човек яде житото по два начина: или както Природата го е дала – в естествен вид, или като го превърне в хляб. И крушата може да се яде по два начина: в естествения ѝ вид или печена. Всеки плод, който е бил изложен на Слънце, като се откъсне навреме, е печен веднъж – следователно за предпочитане е да се употребяват плодовете в естествения им вид.

Човек трябва да се стреми към онзи вътрешен процес в Природата, в който животът се проявява естествено. Когато житното зърно расте и зрее на Слънце, то придобива този живот в себе си, но печете ли го във вашите пещи, губи живота, който Природата е вложила в него – в процеса на печенето изчезва всякакъв живот. Ето защо, когато се опече житото или какъвто и да е плод в човешката пещ, се намираме пред процес, който е резултат на човешката наука, на човешкото знание; от този процес произлиза една нова наука, наречена *готварство*. Какво е допринесло готварството в сегашната си форма – то е довело след себе си редица изопачения. Ще кажете: „Какво трябва да се прави с житото, ако не се мели, меси и пече? Как ще живее човек, ако не готви храните, които Природата му дава в суров вид?“. Човек има право да си задава този въпрос, но той не е зададен правилно; трябва да го зададе така: „Изпичането необходим процес ли е?“.

Нещата не трябва да се изпичат. Като процес, изпичането не трябва да съществува в човешкото съзнание, защото е придружено от загниване и мухлясване – пече ли се, всякакъв живот престава. Не става ли същото и с

хляба, който е едва запечен – като постои два-три дни, той започва да мухлясва. Същият процес се явява и при гордостта – щом човек се възгордее, след няколко дни в него става процес на мухлясване, затова справедливо можем да кажем, че горделивият мухлясва.

И тъй, първият процес, който трябва да се яви в мисълта на хората, които искат да живеят правилно, е отказването им от желанието да пекат нещата, които Природата е създала. Не е лесно да печете нещата. Чувате някой да се оплаква, че го пекат на ръжен; какво ще придобиете, ако печете жив човек на ръжен? Ако го печете и го освободите от мъчнотиите му, това печене е намясто, но ако той цял живот се оплаква от него, нищо не сте му дали – това печене е безсмислено. Следователно всички неправилни отношения, мисли и желания на човека представляват неестествени процеси на неговото съзнание; в това отношение гордостта е първото болезнено и неестествено състояние на човешкото съзнание. Горделивият си мисли, че притежава някакви особени качества, каквито другите хора нямат – и външно, и вътрешно той счита себе си за особен човек.

Как разбираме външното и вътрешното състояние на човека? Тези състояния имат отношение към външния и вътрешния човешки живот. Физическият живот е неговият външен живот, който се отличава с външно разнообразие, а вътрешно еднообразие. Същността на живота се крие в духовния живот, където цари външно еднообразие, а вътрешно разнообразие. Тази е причината, поради която духовният човек се отегчава от външните форми на нещата; поиска ли да се моли по стар начин, както някога, казва: „Дотегна ми вече да се моля“ – той не се отегчава от молитвата като вътрешен непреривен процес на душата, а като външен формален процес. Духовният човек се отегчава от формата на молитвата, но не и от съдържанието и смисъла ѝ – той се стреми към вътрешния израз на нещата. Неговата молитва е чиста и естествена, както молитвата на детето към майката – детето се моли на майката за хляб, за круши, ябълки и бонбончета и майката задо-

волява желанието му; ако след като порасне, то продължава да иска по същия начин, нищо няма да придобие. Значи молитвата на духовния човек трябва да се отличава от тази на физическия; молитвата на Божествения човек пък трябва да се отличава от тази на духовния.

Съвременните хора само искат от Бога: едни искат къщи и имоти, други – дрехи и обувки, трети – сила и здраве, четвърти – удобства и лек живот без мъчнотии и страдания. Който отива при Бога, трябва да се откаже от просията. Какво изпитва човек, когато на вратата му хлопат десетина просяци на ден – на един дава, на втори дава, докато най-после сърцето му се затвори и ожесточи. Бог не се ожесточава, но затваря сърцето Си за онези, които само просят, без да дават нещо от себе си. Пазете себе си и другите от ожесточаване. Понеже горделивият има особено мнение за себе си, като не получи отговор на своята молитва, той се ожесточава и пита как е възможно да не се отговори на неговите искания – не знаят ли, че той е особен, необикновен човек? Необикновен може да бъде само съвършеният; ако обикновеният човек мисли за себе си, че е особен, той сам се натъква на противоречия.

Когато човек дойде до положението да се отегчава от земния, т.е. от физическия живот, той трябва да влезе в духовния. Истински духовният не греши, понеже живее вътрешен, а не външен живот – за такъв човек е казано в Писанието, че роденият от Бога грях не прави. Докато живее само на физическия свят, човек постоянно е изложен на погрешки: гордостта се прокрадва в него, както в младия момък мисълта за някоя красива мома – че само той има право да се разхожда, да разговаря с нея и да ѝ се радва; и момата, в която гордостта взима надмощие, мисли, че само тя има право да се разхожда и разговаря с красивия момък. Горделивият момък и горделивата мома се разхождат заедно и от време на време поглеждат към хората, за да разберат и те ли мислят, че са един за друг, че имат право да разговарят само двамата и да се разхождат заедно, че само те са особени и необикновени. Но самосъзнанието на двамата млади е временно: момъкът сре-

ща по-красива мома от своята възлюбена, момата среща по-красив момък от своя възлюбен; и двамата пожелават да постигнат по-красивото, но не успяват. Като видят, че има нещо красиво, което не могат да постигнат, те започват да се страхуват от своята мисъл, гордостта ги плаши и постепенно изправят разбирането си; те се плашат и от желанието, което е минало през сърцата им. Същевременно и на двамата е минала мисълта, че красивата мома и красивият момък могат да ги изместят; тази мисъл събужда в тях ревността – вторият грях. Първият грях е желанието им да постигнат красивото, което се е изпречило на пътя им; вторият грях се дължи на събудената ревност. Докато момъкът увещава възлюбената си, че ще остане верен само на нея, в един момент изменя на обещанието си; същото прави и момата – докато говори за вярност на своя възлюбен, щом срещне първия по-красив от него момък, в желанието си да се разхожда и разговаря с него тя изменя на своите думи.

Това сравнение има отношение към положението, в което съвременните хора често изпадат – красивата мома представлява някаква ваша идея, която наричате *идеал на живота си* и на която обещавате да бъдете всякога верни, но като се натъкнете на друга, по-красива и велика, напускате първата и пожелавате да придобиете новата, да работите с нея и за нея. Какво придобива човек, ако постоянно променя своите идеали – той дохожда до нивото на обикновения човек, който живее без собствен идеал и без свои разбирания. Под думата *идеал* разбираме това, което не може да се замести с нищо друго; идеалът е това, което може да издържи на всички бури и ветрове, на всички изпитания и страдания. Ако човек се осмели да замести своя възвишен идеал с някой друг, престава да живее; да заместиш своя идеал с друг е все едно да заместиш своя живот с живота на друг човек – всяка подобна смяна води към смърт.

Някой казва, че идеята, която Христос е вложил в стиха *Да станете като децата*, била Негов идеал, възхищавал се е от нея, но днес е отстъпил от тази идея – нещо по-

велико Го е занимавало. Мислите ли, че този идеал може да се замести с друг – на физическия свят можете да го заместите, но в Духовния – никога; никой не може да замени Любовта с друго нещо. Външните неща не могат да бъдат подбудителна причина, за да изместят вътрешните, съществените неща; външната красота не предизвиква проява на Любовта – ако Любовта ви се дължи на някаква външна форма, тя не е истинска; ако вашият идеал се предизвиква от някаква външна форма, той не е истински; ако вашият живот се поддържа от някаква външна причина или външен потик, той не е истински.

Казахме, че в Духовния свят има външно еднообразие, а вътрешно разнообразие, затова ако погледнете хората от този свят, ще видите, че всички са еднакво красиви. Ако един момък от физическия свят влезе в Духовния и види девойките, няма да даде предпочитание на никоя, защото всички са еднакво красиви. Тази е причината, поради която в Духовния свят не стават престъпления както във физическия; там престъпления стават само в умствения и в сърдечния свят, т.е. в мисълта и в чувствата, а на физическия свят престъпленията са външни.

Когато някой човек сгреши в Духовния свят, изпращат го на Земята, за да изправи погрешката си; ако той има известна идея в Духовния свят и настоява, че тя е права, изпращат го на Земята, за да разбере истината, да провери доколко тя е права. Възвишените същества му казват: „Когато идеята ти стане обективна, ти сам ще се произнесеш за нея“. Като слезе на Земята, той започва да учи, да работи, да прави опити: днес се разхожда с една девойка, после с втора, с трета, пада, става, плаче, радва се, докато най-после казва: „Побеля ми главата вече! Научих много неща, но видях и патих“. Възвишените същества следят какво прави той и му казват: „Сега можем да те поздравим – ти разбра в какво се заключава твоята идея и как може да се реализира“. В началото този човек е бил горделив, мислил е, че всичко знае и всичко може да направи, но като се е натъкнал на неуспехи, е станал ревнив: значи гордостта ражда ревността.

Какво представлява ревността – сиромашията на живота. Гордостта произвежда изпичане на съзнанието, а изпичането създава суша в човешкия живот – какви плодове могат да излязат от сухата почва? Затова изпичането създава сиромашията, т.е. ревността. Когато се казва за някого, че е ревнив, това значи, че той е осиромашал и умствено, и сърдечно – във всяко отношение; това всеки може да провери, а мнозина имат опитността на вътрешната и на външната сиромашия. Гордият и ревнив човек губи всичко ценно в живота си – своите велики мисли и чувства; с това той изгубва и радостта си.

Когато говоря за гордостта, не разбирам проявената гордост, но състоянието, което е резултат на гордостта – изпичането на съзнанието, при което човек престава да мисли и чувства. Каквото и да се каже на такъв човек, той отговаря: „Аз зная всичко това“. Някой му казва:

– Погледни небето, виж колко са светли звездите!

– Няма защо да гледам небето и звездите, аз зная от какво и как са направени те, зная каква светлина имат, зная, че са населени с разумни същества – няма какво повече да уча. Нека учат малките деца, които нищо не знаят.

Дръжте в ума си закона: докато има изпичане на човешкото съзнание, ще има безплодие; щом има неплодородие, сиромашията ще дойде като естествено последствие – при неплодородие и сиромашия човек естествено се лишава от нещо. Ако види, че съседът му разполага с повече от него, ревността обхваща сърцето му и той започва да критикува Господа, че е несправедлив, че на един дава повече, на друг – по-малко. Той се чуди как може Бог да постъпва с него така: да отнема правата му и да не го оценява както трябва. – „Не знае ли Той, че аз разбирам всичко, че не съм обикновен човек, като другите?“ Докато се е разхождал с красивата девойка, той е поглеждал самодоволно и гордо към всички хора и е мислил, че няма по-красива от нея, все едно че изнася на изложба нейната красота – всъщност той сам ласкае своята гордост; не минава много време и среща друга девойка, по-красива от неговата, и спира погледа си върху нея. И девойката среща

друг момък, по-красив от нейния възлюбен, и спира погледа си върху него; тя върви с възлюбения си, но той вече ѝ става отегчителен, иска да се освободи от него – това показва, че иска да бяга, да бъде свободна, а той иска да се уедини, оплаква се от обезличаване. В това се крие друга идея, а именно: и двамата са намерили друго божество, на което по друг начин трябва да се кланят. Това е външната страна на вътрешните човешки състояния.

И тъй, който живее във външното разнообразие на живота, той се намира във физическия свят. Между всички форми на живота съществува известна връзка, те са съставни части на един общ организъм. Който не може да схване тази велика идея и дава предимство на една или на друга част, сам внася смут в душата си; духовният човек разбира това и събира всички части на едно място, за да образува от тях целия организъм. В Писанието е казано: „Ще бъде едно стадо и един пастир“ – един ден, когато всички разнообразни форми на живота се съединят в едно цяло, тогава ще излезе налице истинският красив и велик образ на Бога и всички противоречия ще изчезнат. Задачата на човека е чрез своето висше съзнание да намери себе си, да намери Бога и накрая – смисъла на живота; само така той може да съедини всички части в едно цяло – в образа на Бога; това значи да се домогне човек до Вечното начало. Който не Го признава и не Го търси, той е дал място на гордостта в себе си, а влезе ли гордостта в човека, той се излага вече на опасност – изпичане на съзнанието; от това като естествено последствие идва сиромашията, която го прави ревнив. Когато минава край изораните ниви и увисналите от плод лозя на съседите си, ревнивият поглежда със завистливо око към тях и казва: „Да е мое това нещо!“; той пожелава това за себе си, но сам не се хваща на работа. Горделивият не може да работи върху своята почва – защо? Твърда, суха е тя – той страда от твърдост и сухота на съзнанието си.

Какво трябва да прави горделивият, за да се освободи от сухотата на съзнанието си – трябва да се смири. Като разбирали това състояние, Великите учители още в древ-

ността са проповядвали на учениците си смирение – гордостта се възпитава чрез смирението; то е вътрешен процес на съзнанието, който се изразява в смяна на условията на живота. За да работи човек, непременно трябва да се сменят вътрешните условия на живота му. Условията на много хора са неблагоприятни – в съзнанието им има сухота, изпеченост, а на такава почва нищо не може да расте. Какво трябва да правят – да вземат кофи, пълни с вода, и да поливат; след време тревата ще се освежи, ще стане зелена и всичко наоколо ще започне да расте – така човек ще разбере смисъла на външното и вътрешното разнообразие и еднообразие.

За да разбере смисъла на разнообразието, което съществува във физическия свят, човек трябва да влезе в Духовния свят, където се крие смисълът и идеалът на живота. За тази цел трябва да се съедини външният, физическият живот, с вътрешния, с духовния, или външното разнообразие на физическия живот трябва да се съедини с вътрешното разнообразие на духовния – само така животът може да се осмисли, само така може да се разбере голямото разнообразие, което се включва в идеята *Вечно начало*.

Който люби Бога, може да се радва на всичко, което Той е създал – Небето и Земята, звездите, слънцата, растенията и животните; той знае, че всичко е създадено за него и за неговите ближни. Помисли ли човек, че всичко, което съществува, е само за него, той веднага ще се намери на физическия свят и ще вижда само частите, но не и Цялото. Всички хора, като части на едно Велико цяло, трябва да влязат в Духовния свят, да образуват великия Божествен организъм. Който може да съедини всички форми на физическия и на Духовния свят в едно цяло, е завършил своето развитие, престанал е да еволюира и само се проявява. Той ще минава от физическия свят, където разглежда външното разнообразие, в Духовния – светът на вътрешното разнообразие. Който не разбира разнообразието и на двата свята, натъква се на едно безразличие, като си казва: „Защо ли живея? Всичко опитах и разбрах – животът няма смисъл“.

Когато човек разбере външната страна на физическия живот и вътрешната страна на духовния, той вече влиза в Божествения свят – в закона на единството. Онези, които не са се справили с противоречията, казват, че това е далечна, непостижима цел и за постигането ѝ са нужни милиони години; не е така, никакви милиони години не са нужни – дългите срокове са за глупавите хора, а не за умните. Ако съединявате частиците на Цялото една по една без Любов, наистина са нужни милиони години, но приложите ли Любовта, вие ще ги съедините в един момент и ще образувате общия красив образ на Бога. Когато Любовта действа, всички части се съединяват моментално и образуват Цялото. За да постигне желанията и идеалите си, глупавият се мъчи и изразходва много време и енергия. Умният без мъчение постига своите желания – защо? Защото живее извън времето и пространството.

Съвременните хора си служат с понятията *време* и *пространство* за изяснение на дадени състояния. Във физическия свят се говори за време, а не за пространство; в Духовния свят се говори за пространство, а не за време; който се е свързал само с физическия свят, той живее във времето; който се е свързал с Духовния свят, живее в пространството. Някой казва, че се движи само по Земята, не може да отиде на Слънцето и на звездите. Защо не може да посети някоя звезда – защото не живее в пространството. Във физическия свят се изучават процеси и състояния, които имат отношение към времето, разнообразието на всички предмети и явления, както и състоянията, които се раждат от тях: недоволство, скръб, радост. Радваш се на всичко – отиваш на училище, учиш, пишеш съчинения, декламираш. Срещнеш някоя мома, влюбиш се в нея, разхождаш се, разговаряш и казваш, че си намерил смисъла на живота – радваш се, но не минава много време, вземат ти възлюбената и ти започваш да плачеш; и майката има такава радост – детето: носи го на ръце, радва му се и казва, че като нейното няма подобно, но един ден вижда друго, по-красиво, и скърби, че нейното не е толкова красиво. Идеал, който се мени всеки ден, не е никакъв идеал, това е карикатура на идеалите.

Време е вече хората да дойдат до здрави, правилни отношения към дома. Има ли право красивият момък да хване една здрава силна мома под ръка и да се разхожда с нея? Ако си позволи това, вече е направил първата погрешка, която има отношение към съзнанието му. В какво се заключава тя – здравият и красив човек, мома или момък, представлява красива ваза, пълна догоре с вода; правилно ли е да наливате още вода във вазата? Красивата мома е богата, има всичко на разположение, а вие искате да ѝ предадете още нещо, с което да заставите хората да ви отдават нужната почит.

Павел казва: „Нито мъж без жена може в Христа, нито жена без мъж“. Идеята, която Павел е вложил в този стих, е съвсем различна от тази, която хората разбират. Един момък среща приятеля си с една красива мома – хванати са под ръка и нежно разговарят; той поглежда към тях, въздъхва и си казва: „Да имах и аз такава мома, и моят живот щеше да има друг смисъл“ – този момък търси смисъла на живота в женитбата, но той е на крив път. Какво се разбира под *женитба* в широк смисъл на думата – свързване на душата със своя велик идеал. Мисълта, която Павел е вложил в цитирания стих, е следната: нито животът може да се прояви без ум, нито умът може да се прояви без живот – това показва, че животът и умът не са две различни същини, независими една от друга, а са тясно свързани помежду си и не могат една без друга; в този смисъл истинската женитба се заключава в създаване на тясна връзка между ума и живота като велика целокупност. Това обяснение се отнася до онези хора, на които съзнанието е пробудено; онези, на които не е пробудено, правят разлика между ума и живота, между мъжа и жената и ги разглеждат като отделни части без никаква връзка – и тогава, като се съберат мъж и жена, за да живеят заедно, веднага се скарват, явяват се спорове и недоразумения между тях.

Ние не отричаме женитбата, защото за мнозина тя е такава радост, каквато е радостта на децата, които си играят с кукли; ние сме против неестествените положения в живота, каквито са гордостта и изпичането на съзнание-

то, защото те лишават човека от възможността да расте и да се развива правилно. Гордостта и ревността внасят сиромашията в живота. Който е научил законите на прилежанието и леността, нека направи сравнение между гордостта и ревността, от една страна, и изпичането и сиромашията – от друга. Как се изразява сиромашията в живота – в липса на пари, къщи, ниви т.н.; парите, къщите, говедата, нивите представляват разнообразието в живота.

Дойде ли сиромашията, и ревността идва след нея като нейна спътница. Павел казва за себе си, че бил ревнив в Любовта; това е друг вид ревност – да бъде човек ревнив в Любовта подразбира стремежа на душата да постигне нещо велико в живота. Ревността на обикновения човек води към падение, той не живее, а се мъчи и като духовен, и като светски човек: стане богат – мъчи се, стане учен – мъчи се. Покажете ми един философ или учен, който да не се е мъчил. Защо се мъчи – за да създаде една велика идея; как може да я създаде – като съедини всички части в едно цяло.

В Духовния свят нещата са поставени малко по-различно от тези във физическия – каквото направи човек в Духовния свят, то е общо за всички; там идеалът на един е идеал за всички. Ако в Духовния свят един момък хване мома под ръка, никой няма да го пита защо прави това; на другия ден се разхожда с втора, после с трета, без да му се сърдят другите моми. Ако това стане на физическия свят, между двете моми се явява ревност, спор, несъгласие – първата мома мисли, че само тя може да бъде идеал за своя възлюбен, но като обръща внимание на втора, на трета, момъкът иска да ѝ каже, че не трябва да си въобразява, че е най-красивата в света.

Това, което ви говоря днес, не е нещо ново, но с примери изяснявам как стават нещата в Духовния и във физическия свят. И младият, и възрастният разбират тези болезнени прояви, които ние наричаме *патология на човешкото естество*. За да бъде духовен, човек трябва да знае как да се освобождава от болезнените състояния на своята душа; не може ли да се освободи, той ще се на-

мери в областта на външното разнообразие и вътрешното еднообразие. Еднообразието се заключава в това, че всички се чувстват здрави и намират, че животът има смисъл; също така разнообразието се заключава в това, че всички започват да мислят право и свободно. Докато мислите и чувствате, вие сте здрави; престанете ли да мислите и чувствате, вие сте болни.

Като ученици, вие трябва да се пазите от изпичане на съзнанието, което се ражда от гордостта и от сиромашията, която е последствие на ревността. За да се освободи от болезненото състояние на гордостта, човек трябва да превърне гордостта в самоуважение; за да се освободи от болезненото състояние на ревността, той трябва да превърне ревността в прилежание – влезе ли в закона на прилежанието, той встъпва в правия път на живота и когато ревността дойде в помощ на прилежанието, човек се домогва до истинското знание. Да се освобождава човек от своите болезнени състояния, това значи да е опитал силата си като културен човек – в това се заключава красотата на новия живот и на новата култура. Под думите *нова култура* ние разбираме новите схващания, новата философия за живота, чрез която може да се реализира високият идеал на човешката душа. В съзнанието си човек се стреми да съедини всички части на своя свят в едно цяло и да създаде първичния образ на Бога в себе си, за да има на кого да се моли. Да се молиш на Бога – това значи да се свържеш с Него; тази връзка води към самоусъвършенстване.

Да се говори на човека за самоусъвършенстване не е нещо ново. Важно е всеки да има Любов към Бога, към себе си и към своя ближен – който е придобил тази Любов, той е на прав път в живота си. В Любовта има два важни момента, два важни полюса: в единия е животът на еднообразието, а в другия – животът на разнообразието. Щом ви дотегне еднообразието, ще минете в разнообразието и обратно – като ви дотегне разнообразието, ще минете в еднообразието. Ако попаднете в еднообразието на Духовния свят, ще слезете във физическия свят; ако

попаднете в еднообразието на физическия свят, ще се качите в Духовния. В слизането и качването на съзнанието се крие спасението на човека.

Който се учи и във физическия, и в Духовния свят, той е дошъл до естествения път на развитието си. Да се учи човек, да се стреми към съвършенство – това е правият път на живота. Може да постигне съвършенство само онзи, който се учи.

Мнозина казват, че човек може да учи само на Земята, но не и на онзи свят; не е така, човек учи и на Земята, и в Духовния свят – процесът на ученето е вечен. Съвършенството показва, че преди теб има други същества, които са завършили своето развитие, и ти ще се учиш от тях; след теб пък идват други, за които ти си съвършен. Всеки човек може да бъде идеал за онези, които по развитие стоят по-долу от него; той пък ще има за идеал същества, които стоят по-високо от него; най-после всеки ще дойде до Бога, Който е идеал за всички.

Някои се отказват от ученето – мислят, че са завършили развитието си. Признай в себе си, че си ленив, и се обърни към прилежния човек – докато научиш закона на прилежанието, той ще бъде идеал за теб. Други казват, че няма защо да се молят – отдавна вече са го научили; точно сега трябва да се молиш – който не се моли, той е мъртъв. Молитвата е отваряне на очите; като отвори очите си, човек вижда красотата на света – само така може да се разбере дълбокият смисъл на молитвата.

Няма по-приятно чувство за човека от това да се моли по свобода на духа, а не насила; който се моли насила, той затваря очите си – това показва, че красотата на Духовния свят е затворена за него. Има смисъл човек да затвори очите си по време на молитва, но ако пред него се разкрие красотата на великото разнообразие на Духовния свят. Като хване под ръка някоя мома, момъкът може да ѝ се радва, да разговаря с нея – това не е грях; грехът се заключава в предпочитането на една мома пред друга, т.е. в различието, което се прави във формите. Момъкът не знае дали първата мома, с която се разхожда и разговаря,

не е по-добра, по-умна и способна от втората, която после среща; във втората мома той харесва главно външността ѝ, а външността не определя човека.

Време е вече да поставите живота си на съзнателна преценка, т.е. на щателен анализ, а не да гледате на него като на забава, както децата се забавляват със своите кубчета и картинки; всяко кубче трябва да се поставя на мястото си, никъде в живота ви да не остава празнина. Като изучавате частите на своя живот, ще се научите да ги сглобявате и разглобявате, да си образувате нов, подходящ за вас живот – така ще възлизате стъпка по стъпка към Божествения свят.

Това са вътрешни процеси на съзнанието, изучаването на които представлява цяла наука. Да влезете в Божествения свят, да наследите Царството Божие – това е идеалът на човешката душа. Който се е домогнал до този идеал, той се е освободил от болезнените състояния на своята душа, както и от всички наследствени или отпосле придобити недъзи и слабости. Грехът е едно от мъчителните болезнени състояния на душата, от който Разумните същества се стремят да освободят човечеството; от това гледище страданието е метод за лекуване на хората от греха.

Като разглеждаме отношението на момъка към момата, имаме два случая: първият е, когато момъкът замества своята възлюбена с друга мома, по-красива от нея, и тя започва да плаче, да страда и да ревнува; във втория случай момъкът замества своята възлюбена с друга, по-грозна от нея, а тя се възмущава от възлюбения си, но не ревнува – тук се накърнява нейното достойнство, в нея заговаря гордостта и тя казва: „Аз ще му покажа коя съм. Как смее да предпочита по-грозна от мен!“. Какво се постига в единия и в другия случай – нищо, въпросите не се разрешават нито с ревност, нито с гордост. Това са процеси, които стават в съзнанието на човека. Като изучава себе си, както и процесите в Природата, той вижда, че процесите, които стават във физическия свят, стават и в Духовния; или каквито процеси стават в съзнанието на човека, такива стават и вън от съзнанието му. Когато се разберат вътрешни-

те състояния в човека, тогава ще се разберат и външните промени, които стават с него.

Следователно видите ли, че някой пада духом, ще знаете, че неговата възлюбена е срещнала по-красив от него и на другия е отдала всичкото си внимание, а когато някой се възгордее, ще знаете, че възлюбената му го е заместила с по-грозен момък – това са две различни състояния и опитности, през които човек минава.

Който разбира дълбокия смисъл на човешките отношения, ще каже на по-красивата от себе си мома: „Сестра, ела между нас, да бъдеш идеал и за двама ни“, а на по-грозната: „Сестра, ела между нас, да те поставим на твоето място – като част от Цялото, ти имаш свое определено място“; в Цялото тя не е грозна, вън от него губи красотата си и минава за грозна. В този смисъл в света няма грозни неща; грозота съществува само там, където частите не са поставени на местата си, но поставите ли ги на местата им, както са в Божествения свят, те стават красиви. Това означават думите, че в Божествения свят няма противоречия. Тъй щото когато някоя идея изглежда грозна, това се дължи на факта, че не е поставена на мястото си. Всяка идея трябва да бъде поставена на това място в ума ви, което Бог ѝ е определил; тя изглежда противоречива, когато е в сянка – изнесете я на светло, да я огряват слънчевите лъчи, ще стане красива.

Бъдете носители на светлината, на Новата култура, която идва вече в света. Много работа предстои на хората на новите времена, будно съзнание се изисква от всички – само така ще разберат защо живеят. Те търсят дълбокия смисъл на нещата, учат, прилагат, размишляват и по такъв начин стават творци на своите идеи; като живеят така, противоречията за тях изчезват. Тези хора поставят всяко нещо на неговото място – дойдат ли при тях богатият, сиромахът, ученият, простият, те ги поставят на местата им и така избягват всички противоречия; това значи да придобие човек вътрешно щастие, да дойде Любовта в душите на хората.

Любовта е израз на Великото начало, което се проявява в човешката душа; тя е завършен процес – поставя всяко нещо на своето място. Да любиш – това значи да поставиш всяка част на мястото ѝ и така да образуваш Цялото. Всеки може да намери частите на Цялото в себе си още сега, а не след хиляди години; успее ли да постигне това, човек влиза в закона на съвършенството и става възрастен – на 33 години.

В заключение на всичко казано досега повтарям: за да се освободи от своето болезнено състояние, горделивият трябва да внесе в себе си самоуважението, а ревнивият – прилежанието. На всички хора предстои велика задача – да станат носители на новите идеи. Новите времена изискват нови хора – герои. Героя нито светът със своите изкушения, нито страданията, нито смъртта са в състояние да отклонят от пътя му или да свалят от неговото място. Новият човек е човек на безсмъртието, на Вечния живот.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

2. лекция, 31 август 1928 г., София – Изгрев

МЪРТВАТА ТОЧКА

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление.

Коя точка наричаме мъртва? Къде има мъртви точки – например на бойното поле има: това е тази точка, в която никой не може да бъде убит. Следователно във всяко поле има мъртви, безопасни точки, където не се позволява никакво убийство; в това отношение мъртвата точка е наречена Божия – който попадне в нея, той е сигурен за живота си. Освен на бойното поле, мъртви точки има и в търговията. Ако сравним мъртвата точка на бойното поле с тази на търговеца, ще намерим грамадна разлика – за войника, който отива на бойното поле, тя е благословение, но за търговеца е нещастие, защото когато търговията му попадне в мъртвата точка, работите му остават назад: никой не влиза в дюкяна му, всички приходи прекъсват и той е принуден да фалира. Мъртви точки има и в религията, и в науката.

Знанието на човека се заключава в това да определи къде се намират мъртвите точки в живота му – в науката, с която борави, в религията, която изповядва, или в търговията, с която се занимава; след това той трябва да определи какъв резултат произвеждат те в живота му и какво отношение има към тях. Когато човек попадне в мъртвата точка на бойното поле, Разумният свят иска да му каже, че войната не е за него: той няма право да убива, но и него няма да убият; когато попадне в мъртвата точка на търговията, с това искат да му кажат, че трябва да я напусне, тя не е за него; когато попадне в мъртвата точка на религията, искат да го предупредят, че веруюто, на което служи, не е за него и трябва да го напусне; ако попадне в мъртвата точка на науката, пак искат да му кажат, че науката, на която е посветил десетки години, не е за него и трябва да се откаже от нея.

Каква е опасността, ако човек попадне в мъртва точка? Ако е попаднал в тази на търговията, седи по цели дни в дюкяна си, но никой не го посещава; при съседа му идват много клиенти, купуват от стоката му, а той няма никакъв оборот и става песимист. Друг работи в областта на науката, посвещава десетки години на нея, но един ден попадне в мъртвата точка на своята специалност и преживява голямо разочарование, че трудът му пропада и се обезсмисля. Същото може да се случи и с някой религиозен човек – идва ден, когато попада в мъртвата точка на своето верую и всичко се обезсмисля за него, съзнанието му се помрачава и той се обезверява. Обаче войникът на бойното поле се радва, когато попадне в мъртвата точка – той знае, че животът му е вън от всякаква опасност и се радва на това. Значи мъртвата точка прави човека понякога песимист, а понякога – оптимист. И в растителното царство има мъртви точки – кога? Когато нищо не расте и не се развива.

Мислете върху мъртвите точки в живота, за да разберете тяхното велико предназначение. За човека те носят голямо благословение, затова ги наричаме още *правите точки* – защото показват правия път в живота; те са постове, през които се минава, и който знае да чете по тях, ще намери правата посока в живота. Но дойдете ли до един от тези постове, никакво спиране не се позволява – ще минете и ще заминете покрай него без никаква спирка. Хиляди хора минават през тази точка, без да ги засегне огънят или бурята на живота. Затова наричаме мъртвата точка *Божи показател* – тя посочва правия път на разумните души. Всички хора имат желание да станат учени, писатели, поети, философи, но попаднат ли в мъртвата точка, не могат да реализират желанията си. Това не трябва да ги отчайва и обезсърчава; мъртвата точка не е място за проявяване, нито за реализиране на човешките желания, но място за ориентиране – застане ли в тази точка макар и за момент, човек поема правия път, тук той се ориентира каква посока на движение и действие да вземе.

Като ученици, вие трябва да знаете какво представляват мъртвите точки, за да се справяте с мъчнотиите, които срещате на пътя си. Например някой казва, че не му се чете, учи, работи, няма желание да се проявява, няма никакво вдъхновение; друг пък казва, че е завършил своето развитие, няма какво повече да работи – това са временни, преходни положения, в които човек е попаднал и които показват, че се намира в някоя мъртва точка на живота. Щом осъзнае това, нищо друго не му остава, освен да потърси изходен път.

В мъртвите точки на живота не може да се работи – там човек трябва да мисли в коя посока да поеме, за да излезе на правия път. Преди да е дошъл до мъртвата точка, човек се е намирал в кривия път на живота; щом стигне до нея, той трябва да знае, че има Разумни същества, които искат да го спасят, те му посочват правия път – не поеме ли този път, рискува сам да се осакати.

Необходими ли са мъртвите точки в човешкия живот – докато човек живее и в негативната страна на живота, където царува злото, мъртвите точки са необходими. Човек се занимава и с негативната страна на науката, следователно и тук минава през мъртви точки: например той се занимава с бактериология, където изучава вредното влияние на бактериите и микробите; изучава патология, част от медицината, която изследва болезнените състояния на организмите. Това е отрицателната страна на науката, която има за цел да ограничи злото; ще дойде ден, когато човек няма да си служи нито с лекарства, нито с дезинфекционни средства, но ще разполага с жизнения еликсир – една капка от него ще бъде в състояние да го обнови и подмлади, но докато дойде това време, хората ще си служат с лекарства, с треви и билки, за да ограничат злото поне временно. Съвременните хора не могат абсолютно да изкоренят злото от своя организъм, понеже не знаят причините, които го предизвикват; щом намерят причините и ги отстранят, злото само по себе си ще изчезне.

И тъй, както мъртвите точки в известен случай са благословение за човека, а в друг носят неговото нещастие;

така и числата, написани по различен начин, представляват различни стойности и величини. Например числото 234567891011 12, разгледано като едно голямо число, е съставено от цифри, които имат различни стойности в зависимост от реда, който заемат. В даденото число двойката е най-голяма по стойност, след това идва тройката, после четворката и т.н.; като дойдем до последната двойка, която заема реда на единиците, тя е най-малка по стойност. Значи една и съща цифра – двойката, в началото на числото има най-голяма стойност, а най-накрая – най-малка; ако напишем същите числа, отделени едно от друго със запетаи, всяко от тях има своя специфична стойност – в този случай двойката е по-малко число от тройката, тройката – от четворката и т.н. Ако дадено число не се изменя, то се намира в мъртвата точка на някоя система. На същото основание казвам: ако човек не може да заеме различни положения в системите на живота – да става голям и малък, той се намира в някоя мъртва точка.

Трябва ли човек да става мост на хората? Трябва. Понякога ти ще станеш мост, за да минат хората по теб; понякога те ще станат мост – да минеш ти по тях; и по твоя гръб ще минават, и по техния гръб ще минаваш. Често бащата носи детето на гърба си – има ли нещо лошо в това? Няма да го носи цял живот, ще го носи година-две и след това ще го пусне на земята да ходи. Растенията не стават ли мостове на хората? Ако хората са били някога растения, и те са били мостове на по-високостоящите от тях същества. Днес, като хора, вие не искате да ставате мостове на никого. Според мен, щом е дошъл на Земята, човек все ще стане някога мост. Който е дошъл до мъртва точка в живота си, неизбежно ще стане мост; който не е дошъл до мъртва точка, няма да стане, но никой не може да избегне мъртвите точки – тогава той ще се огъне, ще стане мост и ще минават по него.

Като говорим за числата, ние ги разглеждаме като живи величини, а не само като количества. Например числото 1: единицата като количество представлява мъртва точка, в която се крият много непроявени сили; като

живо число представлява един мъж, една жена, едно дете, които са в процес на движение – в този смисъл единицата крие в себе си разумни сили, които, изявени навън, ѝ дават възможност да строи, да работи, а с това да преодолява мъчнотиите и препятствията, които се крият в нея като мъртва точка. Ако до единицата поставим друга единица, получаваме числото 2, две единици: 1, 1 или 1 + 1 = 2.

Единицата представлява положението на търговец, който се намира в мъртва точка на живота – в безизходно положение; щом излезе от тази точка, той влага капитала си в обращение и го разработва – от единица той се превръща в числото две. Мъж и жена, които образуват семейство, докато нямат деца, се намират в някоя мъртва точка. Ако мъжът и жената са бездетни, имаме действията 2 × 2 = 4 или 2 + 2 = 4. Числото 4 съдържа 1, 2 и 3; като ги съберем, получаваме числото 10, значи 1 + 2 + 3 + 4 = 10. Казваме, че 2 × 2 = 4; това действие показва посоката, към която числото две трябва да се движи; оттук вадим заключението, че двойката определя посоката, по която трябва да се движи единицата; тройката определя посоката на движение на двойката, четворката – на тройката и т.н. В това отношение числата са посоки, които излизат все от мъртвата точка. Да изучава човек живите сили, които се крият в мъртвите точки, това значи да има условия за развитие и да може да ги използва.

Мнозина са дошли до положението да изучават числата като мъртви точки, поради което изпадат в големи суеверия: чувате някой да казва, че четвъртък е мъртва точка за него – каквато и работа да започне в този ден, не му върви; друг казва, че мъртва точка за него е петък; българинът счита за мъртва точка в живота си вторник и петък. За евреите мъртва точка е събота, затова те я посвещават на Бога и цитират стиха, в който Бог казва: „Шест дена ще работите, а на седмия ще почивате“; това значи: „Шест дена ще работите за себе си, сами ще правите опити, а седмия ден ще посветите на Мен, Аз ще ви покажа в коя посока да вървите“; почивката е мъртва точка, или Божия точка; посветиш ли един ден от седмицата на Бога,

Той ще ти покаже посоката, в която трябва да вървиш.

Какво представляват мъртвите точки – центрове, в които се крият Божествени истини. Който знае това, може сам да си помага, може да помага и на ближните си. Не знае ли как да излезе от мъртвата точка, човек неизбежно пада – така е било в миналото, така е и днес. Който познава законите на мъртвите точки, лесно се справя с мъчнотиите си, знае посоката на правия път и тръгва по нея. Както френологът чете по главата какви чувства, способности и сили се крият в човека, така всеки може да чете по мъртвите точки – да си обясни къде се намира, на какво място са неговите ближни и как може да излезе от трудните моменти на живота си и да поеме правия път.

Днес ви говоря за мъртвите точки – това е съвсем нова идея, която трябва да се разбере не само теоретично, но и практически, а за да приложите това знание, трябва да бъдете устойчиви, да издържате на мъчнотиите. Всяка мъртва точка е пост, на който войникът трябва да издържа. Кога войникът напуска поста си – когато дойдат да го сменят; напусне ли преждевременно от страх, той е подобен на заек, който хуква от най-малкото шумолене. Мнозина попадат в мъртва точка, но някои се плашат като заека и казват: „Страшна е тази работа, тя не е за мене“ – тази работа не е за него, но и от гледището на онзи, който го е поставил на пост, това не е за него. Какъв войник може да стане от заека – с два револвера да го въоръжите, щом зашумоли нещо, той ще ги хвърли и ще бяга, не може да разчитате на него. Като знаете това, не поставяйте вашите чувства, мисли и способности там, където те не могат да свършат възложената им работа.

Като ученици, всеки от вас трябва да знае кои мисли, чувства и способности са най-силни в него, за да може да работи с тях – само те могат да бъдат ръководно начало в живота му, само на тях може да се разчита при всички случаи. Например някои учени казват, че ако умът на даден човек е силен, той трябва да управлява чувствата; други казват, че моралните сили трябва да ръководят чувствата; трети пък казват, че волята трябва да ръководи

чувствата. За коя воля се говори – за разумната воля, само тя е в състояние да издържи на своя пост при всички мъчнотии и изпитания на човека.

Мнозина идват до състояние на безразличие, до отпадане на духа и се чудят на какво се дължи това – те не подозират, че са попаднали на някоя мъртва точка в живота си. Благодарете, че сте попаднали на тази точка, защото тя в този ден ще ви спаси от някакво нещастие, като ви посочи правия път. Като разбере къде се намира, човек се отчайва и казва: „Не остана вече място за мен“. Ти искаш да останеш още на бойното поле, но ще знаеш, че там няма място за теб; напусни го и ще видиш, че другаде веднага ще се отвори място. Тъй щото натъкнете ли се на такова състояние, веднага потърсете посоката, която Разумните същества са ви определили.

Съществува един закон, според който след всяко обезсърчаване, след всяка несполука идва някое добро. Неуспехите представляват мъртви точки в човешкия живот; достатъчно е след всеки неуспех да се вслушаш в гласа на Провидението или да се обърнеш към Разумните същества, за да се превърне неуспехът ти в успех, а злото – в Добро. Радостта и доброто, които ще преживееш, отговарят на злото и страданието, през които си минал – каквото е било страданието на човека, такава ще бъде и радостта му; това показва, че в Природата съществува закон за равновесие, който регулира силите. Забелязано е, че колкото голяма е била радостта на майката при раждането и отглеждането на детето ѝ, толкова голямо ще бъде страданието ѝ, когато един ден то замине за другия свят.

Всички хора се стремят към живота, искат да избегнат смъртта. Ще дойде ден, когато ще влязат в областта на безсмъртието – това значи да излязат от полето на мъртвите точки. Днес мъртвите точки са спасителни положения – те показват на човека, че трябва да измени посоката на своето движение и да вземе онази, която води в правия път. Дойдете ли до някое голямо изпитание, ще знаете, че сте попаднали на мъртва точка – бъдете внимателни и будни, да изберете правата посока, за да влезете в областта

на новото. Всяка мъртва точка показва, че човек трябва да напусне стария живот и старите разбирания и да влезе в областта на новото; остане ли още в старото, той сам се излага на опасност. Старите и нечисти храни произвеждат втръсване; опитайте се да накарате някой човек да яде от храната, която му е втръснала – за нищо на света не можете да го накарате: това показва, че и в храненето има мъртва точка. Попадне ли веднъж на една мъртва точка, човек втори път не стъпва на нея – нещата в Природата не се повтарят. Мъртви точки има и в човешкото щастие – тази е причината, поради която някои хора, като изпитат веднъж земното щастие, избягват го за вечни времена.

Когато дойдете до мъртвите точки на живота, обърнете се към Бога, за да ви покаже правия път. Така постъпиха евреите, когато дойдоха до най-големите изпитания в живота си, т.е. до мъртвите точки – те се обърнаха към Бога с молба да им помогне, да ги спаси от непоносимите и тежки условия, в които се намираха; Бог чу молитвата и изпрати Мойсей да ги освободи от робството. Мойсей видя, че ако не помогне на евреите да излязат от областта на мъртвите точки, ще се задушат и умрат. Щом са на бойното поле, те могат да останат временно в мъртвата точка; останат ли повече време, тя ще се измести и смъртта непременно ще ги засегне. При всяко ново сражение мъртвата точка се измества, не остава в същото положение, следователно, за да не бъдеш убит, ти трябва да се местиш заедно с нея.

Един войник разказваше следната опитност. При едно голямо сражение той бил натоварен да ръководи група войници. За да могат да обстрелват добре неприятеля, избрал едно закрито място, където прекарали целия ден; огън и жупел се сипели около тях, но нито един куршум не ги засегнал. На другия ден сражението продължило. Той предложил на войниците да преместят позицията си, но повечето от тях отказали под предлог, че вчерашното място било безопасно. Наистина, за вчерашния ден мястото било безопасно, защото попаднали в мъртвата, т.е. спасителната точка, където никой не може да бъде убит,

но тази точка се преместила. Взводният, който ръководел групата, се преместил с няколко войници. Какво се е случило – войниците, които останали на старата позиция, била убити до един, а взводният с малката група войници, които били на нова позиция, останали живи и здрави.

Ще знаете, че не можете да седите дълго време на мъртвата точка; тя сама предупреждава човека колко може да остане на едно място: каже ли ти нещо отвътре да стоиш на едно място, слушай гласа си, но каже ли ти да се преместиш, пак слушай! Всяка лоша мисъл, всяко лошо чувство и всяка лоша постъпка са мъртви точки в човешкия живот, на които не трябва да оставате дълго време. Търсиш ли благото за своята душа, бягай от тези мъртви точки, мини и замини край тях, без да се спираш за дълго време. Само за кратко можеш да се спреш при тях – те носят благо за твоята душа.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

3. лекция, 7 септември 1928 г., София – Изгрев

ВЪНШНИ И ВЪТРЕШНИ ВЛИЯНИЯ

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление.

Представете си, че ви дадат да развиете тема върху наклонената площ – какво ще пишете по този въпрос? Ако развивате темата от гледище на физиката, ще пишете едно; ако я развивате от гледище на философията или на моралните науки, ще пишете друго. Когато казват за някого, че върви по наклонена площ в живота, това значи, че е изгубил равновесието си в морално отношение. Като се говори за наклонена площ, трябва да се определи на колко градуса е наклонена: колкото по-голям е наклонът, толкова по-опасно е положението на човека; като намалява наклонът, и опасността намалява; когато площта стане хоризонтална, опасността от падане почти изчезва.

Ако ви дадат избор да се движите по наклонена или по хоризонтална площ, коя от двете ще предпочетете? Ако предвиждате опасността от наклонената площ, непременно ще изберете хоризонталната. Онзи, който се движи с бързината на водата, ще избере наклонената – това става и в Природата: реките се движат бавно, когато текат в равнини; щом срещне наклонена площ на пътя си, водата започва да тече бързо и слизайки надолу, завлича всичко, което се изпречи на пътя ѝ.

Физиогномията, като наука, е дошла до положение да определи условията, при които живее човек: дали се движи по наклон, или по хоризонтална площ. Природата е съчетала всички възможности в човека така, че едни на други да си помагат. Както в Природата наклонената площ има отношение към хоризонталната, така и в човека двата пътя – на наклонената и на хоризонталната плоскост, взаимно си влияят и допълват. Допълване става при всяко съприкосновение на две тела: едното дава нещо от себе си, а другото взима.

Като се говори за двата пътя, по които се движи човек, явява се въпрос: кой е пътят, по който човешките души слизат на Земята? Това е задача на науката, която е доказала, че всички хора не слизат и не се движат по един и същи път: някои слизат по наклонена плоскост, а други – по крива линия, докато дойдат до хоризонтална плоскост. За да не слизат всички души по един и същи път има много причини. Който е развил в себе си центъра, или способността, за търсене на причини и последствия, той лесно намира пътя на своето движение.

Всяко нещо в живота и в Природата следва или пътя на наклонената площ, или пътя на хоризонталната. Как сее земеделецът житото и царевицата – на наклонена или на хоризонтална площ? Ще кажете, че това не е важно. Кое е важно тогава? – „Да има жито и царевица.“ Но дали ще има повече или по-малко жито и царевица зависи от площта, върху която са засети. Питайте сина на земеделеца не е ли важно върху каква площ ще растат житото или царевицата: от площта зависи плодородието, а от плодородието – възможността за сина да следва или да не следва в странство.

Характерът на човека също се определя от площта, по която се движи: енергични, импулсивни характери са онези, които се движат по наклонена площ; ако площта е хоризонтална, характерът на човека е повече пасивен, такива хора минават за флегматици. Деца, които се движат по наклонена площ, са енергични, живи, подвижни; когато искат нещо от баща си или от майка си, те трябва да го получат – не го ли получат, плачат, сърдят се, викат. Коя е причината за това – наклонът е голям. Разумният баща се противопоставя на тази енергия с пръчица и така той трансформира състоянието на детето: част от енергията му минава в пръчицата, а оттам – в бащата, който я складира в себе си като богатство, което ще предаде в бъдеще на детето си; ако бащата не възпитава детето си така, то няма да забогатее.

Съвременните хора не разбират значението на плоскостите, по които се движат, и изпадат в противоречия.

Като не могат да разрешат противоречията правилно, те се запитват защо светът е създаден така, защо съществуват гладът и сиромашията. Те се страхуват от глада, без да подозират, че той е велика, мощна сила, която движи цялото органично царство; ние говорим за глада като сила, която внася импулс, подтик в човека, а не за онова състояние, в което човек гладува известно време, умори се и заспи – това е прегладняване, а не глад. Прегладняването не внася никакъв импулс, затова трябва да се пазите от него; както всяко пресилване е вредно, така и прегладняването не води към добър край.

Кои хора се движат по наклонена площ – разумните, те прилагат ума и волята си, за да не попаднат на течението на силите, които действат в тази посока. Страшно е положението на онзи, който няма спирачка и се спуска по наклонена площ; казва се, че човек не трябва да върви по течението на силите, действащи по наклон – така е за онзи, който е лишен от спирачка. Параходът се движи и по течението, и срещу течението; и човек може да се движи и по течението, и срещу течението – важно е да си служи с ума и с волята като спирачки на природните сили. Някои казват, че човек не трябва да върви срещу общественото мнение като течение на живота, други казват, че не трябва да се върви по течението на обществото – кое от двете положения е по-правилно? И двете са прави: ако живееш покрай река, която е далеч от града, ще вземеш лодка и по течението на водата ще отидеш в града; като се връщаш у дома си, ще се движиш срещу течението. Докато си на Земята, ще се движиш и по течението, и срещу течението на природните сили. – „Не може ли без зло в света?“ Не може: злото е по-голям или по-малък наклон, който внася енергия, импулс, подтик в човешките души; без наклон няма учение, няма никакво движение – наклонът на плоскостите наричаме зло.

Зло без добро не съществува, както и добро без зло не съществува. Злото подразбира движение срещу течението, а доброто – движение по течението. В първия случай се изразходва повече енергия, а по-малко работа се вър-

ши; във втория случай се изразходва по-малко енергия, но се върши повече работа – затова който работи със злото, губи, а който работи с Доброто, печели. Има случаи, когато и с Доброто човек губи, но това е временно, в края на краищата загубата се превръща в печалба. За да не губи при Доброто, човек трябва да знае кога и как да го прилага, същото се отнася и до злото. Разумният може да използва силите на злото за добро – той еднакво си служи и с Доброто, и със злото.

Като не разбират Доброто и злото, хората избягват злото, а търсят само Доброто – така те искат да бъдат щастливи, да вземат първото място, първия билет, който печели най-много, да бъдат богати, учени, силни. Каква е вероятността да спечели човек най-голямата сума? Понеже вероятността е малка, той трябва да приеме условията на живота такива, каквито му се дават, и да започне да ги изучава, да се ползва от тях; после трябва да изучи условията на обкръжаващата среда, живота и характера на своите деди и баби, на своя баща и на своята майка, за да определи истинското си положение. Провидението е определило специфични условия за всеки човек и който познава условията на своя живот, той ще се ползва. Без да мисли много, някой казва: „Какво ще спечеля, ако вярвам в Бога?“; много ще спечелиш. Трябва ли цигуларят да пита какво ще спечели, като знае да свири на цигулка; трябва ли майсторът да пита какво ще спечели, като знае да работи с чук и тесла? Трябва ли човек да се пита защо е нужно да мисли правилно – като мисли правилно, той може да стане творец; като не мисли правилно, нищо не може да стане от него.

Като се говори за проявите на човека, идваме до външните и вътрешните влияния, при които се намира. Казваме, че човек е изложен на влиянието на планетите и наистина, върху всеки човек влияят известни планети, като му оказват благоприятно или неблагоприятно въздействие. Изучавайте характера на човека, за да откривате влиянието на различните планети върху него. Какъв характер ще има човек, който се намира под влиянието на Венера и

при добро съчетание на Марс, Слънцето и Сатурн, който е на най-високата точка в неговия хороскоп? По отношение на Венера Сатурн се явява неин баща; като се движи към баща си, Венера среща на пътя си красиви момци, които ѝ влияят. Понеже бащата обича дъщеря си, и момците я обичат; Сатурн взима предохранителни мерки да запази Венера от лоши влияния – той счита, че има най-голямо право над нея, и затова иска да се чува неговата дума.

Когато се движи по известна орбита към Баща си, човек се натъква на вътрешни влияния в своя живот, с които трябва да се справя; тази е причината, поради която синът и дъщерята при всяка своя мисъл или задача се съобразяват с волята на баща си, искат преди всичко да чуят неговата дума. Когато се свърже с Бога като със свой Баща, човек пак иска да се намира под Негово влияние – значи Бог се явява като вътрешно влияние в човека. Покрай вътрешните влияния се явяват и много външни и когато външните са в съгласие с вътрешните, човек се намира под влиянието на Бога – той може да каже за себе си, че е вярващ. Но ако между външните и вътрешните условия на човека няма съгласие, той говори едно, а проявява друго; казва, че е вярващ, а всъщност не вярва – вярва в преходни и лъжливи неща, а не във вечните и истинските. Вярно ли е твърдението на вълка, че е роден от овца – ако пасе трева, е вярно, но ако не пасе трева, майка му е вълчица; вярно ли е твърдението на агнето, че е родено от вълчица – ако яде месо, е вярно.

Едно твърдение е вярно само тогава, когато се подкрепя и отвън, и отвътре. Между това, в което човек вярва, и самия него трябва да има нещо общо; не може човек да вярва в Бога, без да прилича по нещо на Него. Някой мисли, че като вярва в Бога, ще оглупее, но човек оглупява, когато не вярва в Бога, а не когато вярва. Мнозина създават във въображението си някакви богове и мислят, че ще постигнат нещо със своята вяра; не само че нищо не постигат, но изгубват и това, което са имали. Какво са допринесли идолите на човечеството – хората са плакали, молили са се, но никакъв отговор не са получавали. Мо-

лете се на Живия Господ, Който чува и разбира нуждите ви – Той влиза в положението на всички същества и им помага. Някой се оплаква на Бога, че се е лутал по цели дни и нощи, без да си помогне; какво ще му каже Господ – „Щом се луташ, ще знаеш, че си в нощта на своя живот; за да не се луташ, влез в дома си, прекарай нощта спокойно и сутринта, когато съмне, излез от стаята си и тръгни на път. На дневна светлина нещата се виждат ясно и човек не може да обърка пътя си“.

Природата не търпи никакво еднообразие. В нощта нещата изглеждат еднообразни. Следователно обърнете се към Бога като към Велика Разумност, в която нещата се сменят всяка секунда, всяка минута, всеки ден – само така човек може да види величието на Бога, Той не се изявява само в една форма или по един начин. Казват за някого, че е религиозен, умен човек; може да е религиозен, но не е умен, а щом не е умен, сам си е създал идол и не може да се освободи от него. Докато мисли, че свири хубаво и като него друг няма, той е на крив път; за да стане добър цигулар, трябва да свири много, да придобие голяма техника и изпълнение, но над неговата техника има друга, по-съвършена.

Човешкото знание, както и животът на хората, е забава за Възвишените същества и когато искат да се забавляват, те слизат на Земята. Някой Ангел създал цяла Слънчева система и за отмора от работата си слиза на Земята, взима си фотоапарата и като види нещо интересно, фотографира го: тук вижда, че някой плаче и пъшка, веднага го фотографира – интересува се от ъглите, които се образуват на лицето му; там вижда, че някое дете краде плодове, и него фотографира – иска да запечата на плоча движенията, които детето прави, като краде. Ангелите се интересуват от проявите на хората – те не ги делят на морални и неморални, но изучават психологическата им страна. Според тях кражбата на детето не е престъпление – те имат друг, несравнимо по-висок морал от човешкия.

Едно бедно дете влязло в градината на един богат плантатор, за да си откъсне няколко ябълки. Слугата го

видял и започнал да го бие. Господарят чул плача на детето и веднага отишъл при него: „Не бий детето – казал той на слугата си, – нека да си откъсне няколко ябълки“; след това се обърнал към детето с думите: „Можеш и друг път да влезеш в градината и да си откъснеш няколко ябълки“. Господарят мисли и постъпва по един начин, а слугата – по друг, защо? Защото господарят е свободен, той разполага с богатството, но знае откъде идва то; знае също, че над него има друг Господар.

Моралът на някои хора прилича на морала на слугата – те се страхуват да дават от своите блага, за да не осиромашеят. Божиите блага са безкрайни – давай от Божиите блага и не се страхувай! Кражба ли е, ако човек вземе вода от някой планински извор – водата и без това тече. Престъплението не е в това, че човек е откъснал една ябълка от някоя градина или че е гребнал една кофа вода от някой извор, но в нежеланието му да се обърне към Бога, да поиска позволение от Него и като му се разреши, да Му благодари. Има блага в света, които никога не могат да станат частна собственост; щом се натъкнеш на тях, вземи си колкото можеш да употребиш в дадения случай и благодари на Бога. Живейте с морала на богатия плантатор, с неговото широко сърце, ако искате да имате дълъг живот на Земята.

Стремете се към възвишения морал на Разумните същества, които се движат и по хоризонтална, и по наклонена плоскост – те не само слизат по наклонена плоскост, но могат и да се качват. И ученикът трябва да се движи по двете плоскости; мъчно е наистина качването и слизането по наклонена плоскост, но е красиво – мъчните и тежки условия са най-красивите неща. Колкото по-големи мъчнотии среща човек на пътя си и ги преодолява, толкова по-големи придобивки ще има; малките мъчнотии носят малки придобивки. За да преодолява мъчнотиите си, човек трябва да знае коя е основната черта в характера му, за да разчита на нея, защото неуспехите на хората се дължат главно на това, че не познават себе си; и като започне една работа, човек трябва да знае на какво в себе си да разчита.

Следователно задачата на всеки човек е да намери една основна идея в себе си, на която да разчита при всички условия; същевременно трябва да знае коя черта от характера му е най-силна, за да разполага с нея при реализирането на основната си идея – само така той може да развива своите дарби и способности, да стане талантлив и гениален. Ако идеята на човека не издържа при всички изпитания, тя не е истинска; ако добротата му не издържа при най-големи напрежения, тя не е истинска; ако постоянството му не може да види резултатите на своя труд и работа, и то не е истинско.

За оправдание на своите неуспехи мнозина казват, че вярата им е отслабнала – Истинската вяра никога не отслабва; други казват, че Бог ги е изоставил – това е неразбиране и непознаване на Бога; Любовта на Бога е неизменна, а Любовта никога не изоставя човека. Това е все едно момата да казва, че нейният възлюбен ще я разлюби, ще умре и ще я остави сама в живота – откъде знае, че ще стане така? Понеже всички хора умирали, и той ще умре. Не е така – за истинската Любов не съществува смърт, тя продължава и след смъртта, непреривна е.

За да не изпада в заблуждения, ученикът трябва да се освободи от всички криви разбирания, от всички лоши черти, получени в наследство. Време е вече хората да се освободят от заблужденията си, да знаят с какво разполагат. Малък капитал да им остане, но да знаят, че никой не може да им го отнеме, и да разчитат на него при всички условия; на всяко нещо, придобито по изкуствен начин, набързо, с чужд капитал, не може да се разчита.

Един млад момък отишъл при виден германски професор по философия и поискал да му препоръча някакъв кратък курс – за шест месеца да завърши философия. Професорът му отговорил: „Когато Бог иска да създаде една тиква, употребява малко време – шест месеца; когато иска да създаде дъб, употребява сто години. Това, което тиквата придобива, лесно го изгубва; това, което дъбът придобива, е вечно и трайно. Ти какво искаш да станеш – тиква или дъб?“.

Помнете: има добродетели, които се придобиват за шест месеца – като тиквата; има добродетели, които се придобиват за сто години – като дъба; има знания, вярвания, убеждения, които се придобиват за шест месеца, има и такива знания, вярвания и убеждения, които се придобиват за сто години. Някой се страхува, че животът бил кратък – това показва, че той е от рода на тиквите – съзнава, че ще живее малко; каже ли някой, че животът е вечен, той има здрави разбирания, живее като дъб. Не ходете по пътя на тиквата – за малко време да постигнете велики работи; следвайте пътя на дъба, който работи здраво, с вяра и постоянство – каквото придобие, запазва го за вечни времена. Който бърза да постигне всичко изведнъж, тиква става; който работи бавно, последователно и с прилежание, дъб става. Постиженията на тиквата са малки, а на дъба – големи. Който иска големи постижения, трябва да има устойчивост, да издържа на всички мъчнотии и изпитания – това се постига чрез усилена работа, чрез постоянство. Не се лакомете, но работете и прилагайте онова, което сте придобили – най-малкото приложение носи благословението на Бога. Не събирайте храна за повече дни, да се осигурявате – човек се нуждае от храна само за един ден; не постъпвайте като евреите, които събираха манна за няколко дни, за да се осигурят, но манната се разваляше.

Защо се осигуряват хората – защото не вярват в Бога; те говорят за Него, за Любовта Му, но не вярват на думите. Бог е неизменен – ако се изменя, Той не е истински Бог. Откажете се от старите си вярвания за Бога, за Любовта, за да станете истински вярващи, да влезете в областта на творческата вяра.

Пазете се да не изпаднете в положението на онзи ученик, който запалил десет свещи на свети Никола, за да му помогне в изпитите – голяма била изненадата му, когато се явил на изпит и пропаднал; тогава той запитал свети Никола: „Защо не ми помогна – запалих десет големи свещи за теб“. Ученикът не знае, че свети Никола няма нужда от неговите свещи и не се интересува от изпитите му; най-

после свети Никола му отговорил: „По-добре запали една свещ и започни да учиш, отколкото да ми палиш много свещи и да не учиш“.

Ученикът трябва да учи с любов и постоянство, а не да очаква на Ангели и на светии – Ангелите са заети с други неща, те не могат да оставят своята работа и да помагат на ученици, които не учат; ако оставят своята работа, ще създадат голяма катастрофа във Вселената.

Време е вече младият да възприеме новото, а старият да се освободи от старото. Който се обезсърчава, е стар, а вярващият е млад; който престава да учи, е стар, а който учи с любов, е млад; сиромахът е стар, богатият е млад. Бъдете млади, пълни с Живот, Вяра и Любов!

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

4. лекция, 14 септември 1928 г., София – Изгрев

ВЪЗМОЖНИ НЕЩА

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление.

Често се говори за изобразителното изкуство като постижение на човешката ръка. Защо художникът рисува човешките лица и кога едно лице е добре нарисувано – когато има израз, когато предава истинския образ. Кое лице е по-красиво – което има прави или което има криви линии? Кривите линии придават по-голяма красота на лицето; казват за някого, че не е красив, защото чертите на лицето му са остри. Значи човек трябва да се движи в живота си не само по прави, но и по криви линии.

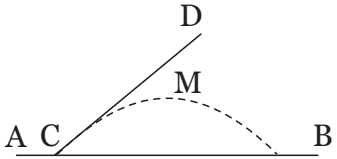

Фиг. 1

На фиг. 1. имаме правата линия *AB*. От точка *C* под известен ъгъл излиза друга права – *CD*. Ако правата *CD* не срещне никакво съпротивление на пътя си, тя ще продължава в същата посока до безконечност, но срещне ли, ще се отклони и ще образува кривата линия *M*. Съпротивленията намаляват силата на правата *CD*, постепенно я отклоняват и казваме, че тази линия се е огънала: огъването и пречупването на правите линии е неизбежен процес – така се създават нови форми и нови посоки на движение.

Какво трябва да направи човек, когато сгреши или извърши някаква пакост – трябва да се огъне; в случая огъването не е нищо друго, освен признаване на погрешката и казване на истината. Някой не иска да се огъва, защото не е готов да каже истината; той мисли, че като я каже,

наказанието му ще бъде по-голямо. Кажи истината и не мисли за последствията! Учител се е разгневил на ученик, ударил го е силно, счупил му е ръката и след това се страхува да признае вината си; няма защо да скрива истината – който разбира нещата, ще схване, че в случая учителят не е могъл да постъпи по друг начин, ударил го е, понеже ученикът го е предизвикал. Силите в този ученик се проявяват така, че предизвикват не само учителя, но и всички, с които влиза в общение, а погрешката на учителя се състои в това, че ударът е бил по-силен, отколкото трябва. Има хора, които никога не предизвикват близките си – силите в тях са хармонични и който влиза в общение с тях, се чувства добре разположен. Много естествено – всеки отива с разположение към сладките и вкусни плодове на дървото; вкуси ли някой кисел или стипчив плод, веднага го хвърля. Значи вътрешните сили на човека определят отношенията на другите към него.

Кога учителят се ползва с уважението на своите ученици – когато от ума му излиза светлина, която учениците могат да възприемат. Кога учителят обича учениците си – когато възприемат светлината, която той им дава. Не могат ли да се ползват от неговата светлина, те остават чужди за учителя си и той – за тях.

Кои постъпки са по-красиви: които вървят по права линия или които вървят по крива? Красиви постъпки са онези, на които изходният път е правата линия, а пътят, който образуват при движението си, е крива. Например от точка *A*, фиг. *2*, излиза лъч в посока *AB*; като дойде в точка

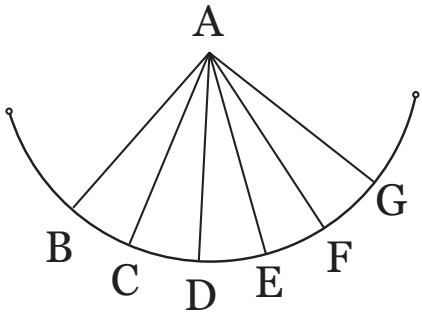

Фиг. 2

B, лъчът среща известно съпротивление и се връща назад, но не в същата посока, а в посока *CA*; след това от точка *A* излиза друг лъч – *AD*, който среща препятствие и се връща назад в посока *EA* и т.н. – така се образува кривата линия *BP*. Значи всички постъпки, които при излизането си от даден център вървят по права линия, а при движението си в пространството образуват крива, наричаме добри, хармонични, красиви. Само красивите и прави постъпки носят печалби за човека; може в началото на добрите постъпки човек да губи, но в края всякога печели.

Ще изясня последната мисъл със специфичен пример. Представете си, че известна енергия тече по канала *A* – фиг. 3. Като дойде до някакво препятствие, енергията спира, не може да върви нагоре, удря се в ограниченото

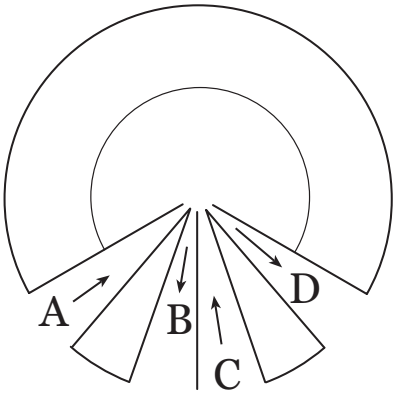

Фиг. 3

пространство и търси път за излизане; понеже каналът *A* е пълен с приждаща енергия, последната влиза в канала *B*, откъдето изтича навън; същото става и с енергията, която влиза в канала *C* и изтича през канала *D*. Такова движение на енергия става в житното зърно, което се намира под напора на две енергии: собствената – на зародиша, която действа отвътре навън, и енергията на Природата, която действа отвън навътре. Така се обяснява разпукването на житното зърно, което постепенно покълва, расте,

цъфти, дава плод и узрява; привидно житното зърно се изгубва, но след това израства и вместо едно, дава десетки зърна – умножава се.

Следователно изгубите ли нещо, радвайте се, че имате възможност да спечелите друго. Не казвайте, че сте изгубили една идея – тя не е изгубена, енергията ѝ е отишла в пространството, за да свърши някаква работа. Ако черупката на вашия морал не се пукне, за да изтече енергията му навън, вие никога няма да се домогнете до новия морал; ако житното зърно не се пукне и не израсте, то ще остане в земята и ще изгние.

Оттук вадим заключението: в Природата съществуват две течения – едното идва от центъра към периферията, а другото – от периферията към центъра. И в човека има две течения: от Божия Дух към душата на човека и от душата на човека към Божия Дух; който използва тези течения в себе си като условия за самовъзпитанието и за развитието си, той може да се нарече добър, благороден човек. Да се справяш разумно с тези течения, това значи да си придобил положителното знание в живота; който не разполага с това знание, като се натъкне на двете течения, казва: „Голямо напрежение чувствам, идва ми да се пръсна“. Можеш да се пръснеш, но трябва да знаеш изкуството да се събереш; ако не го знаеш, по-добре не се пръскай.

Какъв процес е пръскането, на кое аритметично действие може да се уподоби – на делението. Ако не знаеш да делиш правилно, не можеш и да събираш – човек събира само това, което е делил. Събирането се предшества от делението; ако някой днес събира, това се дължи на факта, че в миналото е делил, но е забравил, че е минал през този процес. Казват за някого, че днес събира плодовете на своя труд, а ние казваме: „Той събира плодовете на своето деление“. Като събирате плодове, вие ги изяждате и казвате, че сте ги унищожили, но не сте ги унищожили, а сте приели енергията им в себе си, защото всеки плод – физически, сърдечен или умствен, съдържа специфична енергия: ябълката дава един род енергия, крушата – друг. Същото може да се каже и за човешките мисли и чувства

– ако влезете във връзка с един музикант, ще възприемете един род енергия от него; ако влезете във връзка с художник, ще получите друг род; от поета – трети. Но това не е достатъчно за вас – като ученици, вие трябва да знаете точно колко енергия възприемате от всеки плод, от всяка мисъл и чувство и каква е тази енергия. Енергията на човешките мисли и чувства се предава и чрез пространството – нищо не може да ги ограничи; при това колкото по-разумно е едно същество, толкова по-бързо се предава енергията на неговите мисли и чувства.

Какво може да направи човек, ако се движи с бързината на светлината? За осем минути ще отиде на Слънцето и за толкова ще се върне отново и вече ще знае какво има там. Но ако се движи с бързината на влака, ще стигне на Слънцето за 250 години; ако се движи с бързината на биволска кола, ще стигне за хиляда години – значи бързината съкращава времето и пространството, затова казваме, че невъзможните за човека неща са възможни за Бога. С други думи казано: невъзможните за биволската кола неща са възможни за влака; невъзможните за влака са възможни за светлината и за човешката мисъл; възможното за ума е възможно и за живота.

И тъй, не слагайте прегради между душата си и Бога; не слагайте времето и пространството като препятствие за реализиране на вашите идеали – това, което е невъзможно днес, след милиони години ще бъде възможно. Каже ли някой, че и след хиляди години не може да постигне своя идеал, това показва, че той е обикновен човек с ограничени възможности и условия. И тогава казвам: невъзможното за човека е възможно за Ангела. Всяко нещо, допустимо за човешката мисъл, може да се реализира; не слагай в ума си мисълта, че може нещо да не се реализира днес или утре, но кажи си: „Всичко в живота е възможно и постижимо“. Думата *невъзможно* внася в човека обезсърчаване и обезсилване. На каквато и мъчнотия да се натъкнеш, кажи си: „Всичко е възможно!“.

Кажеш ли, че мисълта е светлина, трябва да имаш предвид енергията, която излиза от Първата причина.

Приемете ли една Божествена мисъл в ума си, не казвайте, че не можете да я реализирате, не се противопоставяйте на Божествените мисли; каквато и мисъл да приемеш, щом е Божествена, тя може да се реализира. – „Мога ли да летя?“ С мисълта си можеш да летиш. – „Мога ли да стана Ангел?“ Можеш – като изчистиш ума и сърцето си, ти можеш да станеш и светия, и Ангел. За Божественото всичко е възможно, но не и за човешкото.

За да дойдете до положителни резултати, дръжте в ума си положителни мисли; не казвайте, че не можете да станете музиканти, учени или поети, кажете си: „Аз мога да стана музикант, мога да стана учен, мога да стана и поет“. Като сложите в ума си положителната мисъл, че можете да постигнете всичко, каквото желаете, ще изпитате една малка радост. Ако днес не сте музикант, някога ще станете; музикантът не е станал такъв изведнъж – много години е работил в областта на музиката, докато стане добър. В приложението на Доброто време и пространство не съществуват – Доброто има отношение към Духовния свят, а не към физическия, следователно време и пространство съществуват само на физическия свят, не и в Духовния.

Време е вече всички хора, религиозни и светски, да дойдат до убеждението, че в Бога всичко е възможно – кога? Когато човек дава ход на Божествените мисли и чувства в себе си, за да могат да се реализират. Работниците на Новата епоха трябва да се отворят за Божественото, за да станат неуязвими; дойде ли някой да ги бие, да въстане против тях, той ще почувства силата на Божественото и ще отстъпи назад. Не е лесно да се борите с праведни хора – вибрациите в телата им са толкова бързи, че никой не е в състояние да им посегне; всеки куршум, всеки снаряд, отправен към тях, отстъпва, без да произведе своя ефект.

Някои се оплакват, че животът бил тежък. Не е тежък животът, но носи известни тежести само за онези, които не го обичат и не го разбират; за онези, които го обичат, не е тежък. Не мислете, че не можете да разберете живота, а си кажете: „В Бога всичко е възможно“. – „Можеш

ли да носиш Земята на гърба си?“ Щом тя ме носи, и аз мога да я нося – в това отношение и децата могат да носят Земята. Тя е съставена от милиарди малки частици, които имат разумни центрове, и който знае законите, на които се подчиняват тези частици, ще влезе във връзка с тях и ще носи Земята на гърба си сякаш няма никаква тежест. Който вярва в Първата причина, може да носи Земята на гърба си; не вярва ли в нея, не може да носи даже сто килограма.

Всичко велико и красиво може да се реализира. Бог подтиква всички Разумни същества напред, като ги убеждава да вярват в това, което лежи в Неговите ръце. Щом реализирате нещо на Земята, ще знаете, че живеете във време и пространство – физическите условия на Земята. Докато е на Земята, човек трябва да се учи да възприема и от децата. Нютон извлече своя всемирен закон от ябълката – като видял, че пада от дървото, той извлече закона за земното притегляне, т.е. за гравитацията[5]. Така са работили всички велики хора – те били готови да се учат и от възрастните, и от децата.

Запишете си думите: *За разумния всичко е възможно; за глупавия нищо не е възможно*. Така сами ще си определите разумни ли сте, или глупави, към възможното ли да се стремите, или към невъзможното.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

5. лекция, 21 септември 1928 г., София – Изгрев

ОБХОДА КЪМ СЕБЕ СИ И КЪМ ПРИРОДАТА

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление.

Често се говори за възможни и за невъзможни неща. Някои казват, че всичко е възможно – това не е доказано; други казват, че нищо не е възможно – това е отричане на нещата, което също не е доказано. Първите казват, че човек може да лети, вторите отричат това – кое от двете положения е по-правилно? Ако се каже, че птицата лети, това твърдение не се нуждае от доказателство. Твърденията, че птицата лети и че човек лети, не са еднакво приемливи: едното се приема без противоречие, а второто внася известно противоречие. Друг е въпросът, ако кажете, че воденичното колело се върти – тук изпъква само въпросът кога се върти колелото. Когато водата тече върху него; щом престане течението на водата, и колелото престава да се движи – значи движението на колелото е в зависимост от течението на реката. Тук има две движещи се неща, които се различават в посоките си: реката се движи в плоскост, а колелото – около себе си. Реката е работила дълго време, за да приготви своя път, а колелото е в зависимост от реката – тя го движи и след това то определя посоката на своето движение. В случая реката се явява като интелигентно, разумно същество, което само си пробива път, но за да се движи колелото, друга интелигентност му помага – тя го поставя в такова положение, че да използва енергията на водата.

Когато реката се е образувала, имала ли е предвид колелото – ни най-малко; в случая колелото се е изпречило съвсем непредвидено на пътя ѝ. Ще кажете, че Онзи, Който е направил реката, е имал предвид колелото; това е въпрос, който се нуждае от доказателство. Като мисъл, реката е важна, а колелото се явява като допълнителна,

вторична мисъл. На същото основание казваме, че някои от мислите на човека са първични и естествени, а други – вторични, неестествени, които се появяват на пътя на първите така, както колелото се изпречва на пътя на реката. Ако колелото се движи и върши работа, то е поставено намясто; ако не се движи и не върши работа, то няма никакво предназначение. Следователно и животът, като колелото, има своето велико предназначение – пуска в действие всички органи на човешкото тяло; в такъв случай умът, сърцето и волята на човека също имат велико предназначение.

Като се вглеждате в живота, виждате, че една Велика разумност определя движенията на частите и отношенията им към себе си и към Цялото. Тези движения и отношения наричаме *обхода*; следователно, когато казваме, че човек трябва да има правилна обхода, разбираме правилно отношение към частите на Цялото и към самото Цяло. Където има правилна обхода, там съществува разумност в отношенията, т.е. съгласуване на частта с Великата разумност на живота. За да определим степента на разумността, която работи в живота, трябва да проследим условията, при които тя е действала – например ако воденичното колело е поставено на такова място, че при всички условия да издържа на напрежението на водата, казваме, че разумен човек го е поставил там; ако колелото не издържа на напрежението на водата и често отскача от мястото си, казваме, че разумността, която го поставила, не е голяма – тя е изпуснала много неща предвид, поради което стават малки или големи катастрофи в работата на воденицата.

Какво представлява реката – Животът, който носи условията, при които човек се ражда и развива. Животът не зависи от човека, той си върви по права линия; обаче от разумността на човека зависи къде да постави своето колело, за да се движи правилно и равномерно при всички условия, при всички външни мъчнотии и изпитания. На какво може да се уподоби колелото – на човешкото тяло. Какво ще стане с воденицата, ако колелото не може да се върти? Задачата на човека се заключава в това така

да постави колелото, че при всички условия да използва енергията на водата и да се върти. Следователно, както колелото използва енергията на реката, така и човек трябва да използва енергията на Живота. Трябва ли човек всякога да върви по течението на Живота? Това зависи от неговите разбирания и интереси. Как се движи параходът в морето: понякога по течението на водата, а понякога – срещу течението; и човек понякога се движи по течението на Живота, а понякога – срещу течението.

Каква е разликата, ако човек се движи по течението на Живота и ако се движи срещу течението? В първия случай той изразходва по-малко енергия, отколкото във втория; това показва, че върви по гладък път, без мъчнотии и съпротивления. Тогава прилича на параход, който се движи леко, безпрепятствено по течението на водата – това хората наричат *щастие*. Но какво щастие е това да стигнеш до едно място, да разтовариш стоката си и да не можеш да се върнеш за нова; какво щастие е това да се качиш някъде и да не можеш да слезеш? Следователно нужно е човек да се движи и срещу течението на Живота, т.е. да минава през мъчнотии и изпитания, за да занесе старата си стока на едно място и да купи нова; нужно е да се качва на височини и сам да слиза. В този смисъл Животът, като велико училище, трябва да се използва с мъчнотиите и препятствията си – само така човек се калява и развива, само така расте, цъфти, връзва и дава сладки, вкусни плодове.

И тъй, когато срещне известно препятствие в живота си, човек трябва да знае с каква физическа енергия разполага, за да може да се справи с положението си. Един е случаят, когато вашите сили и силите на Природата вървят успоредно в една посока, но има случаи, когато те вървят в противоположни посоки – тогава се явява борба между Природата и човека, която свършва или в полза на човека, или в полза на Природата; в повечето случаи Природата излиза победителка. За да не бъде бит, човек трябва да върви в съгласие със законите на Разумната природа. Така постъпва разумният воденичар: той използва и

горното, и долното течение на водата, колелото се върти и воденицата му работи. Ето защо, за да не губи енергията си, разумният човек трябва да върви по течението на реката, а не срещу него – това значи да познава действието и противодействието на силите на своя организъм; който познава този закон, лесно решава задачите си. Като живее, човек неизбежно се натъква на противодействия, но със силата на волята и на характера си ги преодолява. Трябва ли да отложи известна работа или да не изпълни обещанието си само защото времето се е развалило – който държи на обещанието си, ще се справи с времето; че имало буря, че валял силен дъжд или сняг – това не може да бъде за него пречка.

Мнозина изпадат в несъгласие с Природата, с външния свят и отдават всичко на външни причини; има и такива за дисхармонията в човешкия живот, но някои се крият в самия човек – като знае това, той трябва да ги изучава и да се справя разумно с тях. Ако течението на реката е силно и отвлече воденичното колело настрани, причината за спирането на воденицата не е само във водата – воденичарят е трябвало да предвиди това и да постави колелото на друго място, където течението е по-слабо.

Бъдете разумни, за да не се поставяте на пътя на механичните природни сили, защото те могат да ви завлекат; ако трябва да застанете на пътя им, вземете всички предпазни мерки, за да се справите с тях. Може ли без воденици и воденичари в живота – при сегашните условия не може. Докато хората мелят житото, ще има и воденици, и воденичари; един ден, когато житото се яде в естествения му вид, воденичарите и воденициите сами по себе си ще изчезнат. Животът на воденичаря е най-грубата форма на живот; колкото по-нагоре се изкачва човек, толкова повече се отдалечава от живота на воденичаря.

Когато се говори за разумна и правилна обхода на човека към себе си и към Природата, имаме предвид живота на човек, в когото душата се проявява – в този живот не съществуват никакви воденичари и воденици. Воденицата, в която се мели житото, представлява човешкия сто-

мах. Меленето на житото е подобно на храносмилането, но ако стомахът мели храната както воденицата – житото, човек би се изложил на много болести. Меленето на житото е само механичен процес, храносмилането освен механичен, има и органичен характер, а новите научни изследвания доказват, че храносмилането е и психичен процес. Забелязано е, че добрите мисли и чувства се отразяват благотворно върху храносмилателната система, а лошите – неблагоприятно. Лакомството и чрезмерното желание на човека да се удоволства разстройват стомашната система, а когато стомахът не работи, и мозъчната система се разстройва – значи между стомаха и мозъка има известно съотношение. Щом стомахът не работи добре, и мозъкът не действа правилно, а оттам и обходата на човека не е издържана.

Всяка енергия трябва да се използва правилно, т.е. за възвишени и разумни цели. Ако енергията на водата се използва за разумна работа, тя трябва да се употреби за някаква възвишена цел. Следователно воденицата трябва да се използва за някаква разумна цел, за нуждите на хората, а не само за печалба. Всяко начинание, което има предвид първо печалбата, а после ползата за човека, се отразява вредно върху целия човешки живот. Докато живее човек, ако бъде полезен на себе си и на своите ближни, работите му вървят добре; измени ли на този принцип, животът му се влошава. Как познаваме кога воденицата, т.е. стомахът на човека, работи добре? По неговата обхода, по неговата работоспособност и жизненост – който има здрава и нормална храносмилателна система, той е весел, жизнерадостен, работлив; срещнете ли човек с изсъхнало лице, жълт, неразположен за работа, ще знаете, че храносмилателната му система не е в изправност и той гледа на всичко мрачно, песимистично, няма вяра в живота. За да не изпадате в такова положение, дръжте храносмилателната си система в изправност – от нея зависи благосъстоянието на човека на физическия свят – първото стъпало на живота.

Върху доброто състояние на стомаха, т.е. воденицата на човека, голямо влияние оказват порите на кожата –

канали, чрез които енергиите на Природата се вливат в човешкия организъм. Когато порите са отворени, стомахът действа добре; запушат ли се, храносмилането става неправилно. Когато казваме за някого, че е абсолютно здрав, подразбираме, че вливането на енергиите на Природата в неговия организъм става правилно. Стане ли сутрин от сън, първата работа на човека е да приведе тялото си в изправно положение, за да могат енергиите на Природата да се вливат в организма му. Бъдещото възпитание на децата ще има като първа задача да следи за състоянието на храносмилателната система. Здравата и нормална храносмилателна система осигурява и нормална мозъчна система; щом двете системи са в изправност, и дихателната система действа добре. Това са трите главни системи, които регулират човешките мисли и чувства; щом те работят добре, мислите и чувствата на човека се изявяват правилно – такъв човек мисли и чувства правилно, има правилни разбирания за живота и Природата.

Един американски проповедник страдал от разстройство на стомаха, поради което проповедите му имали песимистичен характер. Един ден, при голямо стомашно неразположение, той държал проповед, с която наплашил слушателите си – говорил им за ада, за вечния огън, за Страшния съд, който очаква всички хора и т.н. Силно изплашени, слушателите излезли от събранието и започнали да разговарят какво да правят с проповедника, за да го заставят да измени своя мрачен поглед за Небето, за другия свят, за Страшния съд. Като разбрали, че той страда от разстройство на стомаха, посъветвали го да се прегледа при някой виден лекар. Проповедникът отишъл в една болница на лечение, където промили няколко пъти стомаха му, и след неколкодневно лекуване се върнал у дома си и започнал да държи проповеди с оптимистичен характер – за Рая, за Божията Любов, за идването на Царството Божие на Земята, за братство и приятелство между хората. Киселините в стомаха били причина за отрицателния му възглед; щом киселините изчезнали, погледът му към живота се изменил.

Следователно, чуете ли някой да казва, че характерът му се е изопачил, ще знаете, че има киселини в стомаха си, които го безпокоят. Какво трябва да прави човек, за да се освободи от тях – трябва да промие стомаха си няколко пъти; ако и това не помогне, нека пости. Промий воденицата си с чиста вода, а след това я спри, да не работи няколко дена; подложи се на строг пост, да не ядеш два-три дни нищо – постът пречиства стомаха, освобождава го от излишните киселини, които изопачават характера и внасят в ума мрачни, криви разбирания за живота.

Когато се натъквате на препятствия, които изопачават характера ви, вижте дали те са външни, или са вътрешни; като намерите произхода им, потърсете начин да се справите с тях. Не се ли справите разумно с препятствията, вие изпадате в погрешки, които могат да ви причинят мъчнотии и нещастия. Направите ли една погрешка, изправете я – как? С мисълта си – разумната мисъл изправя всички погрешки. Да изправя човек погрешките си, това е благо първо за самия него, а после за обкръжаващите и за Природата. За да не правите погрешки, дръжте стомаха си в изправност.

Не казвайте, че днес работите ви няма да се наредят добре; сутрин, като станете, кажете си: „Ще работя, ще мисля правилно, за да наредя работите си добре“. Който не внася положителни мисли в ума си, той мисли и чувства неправилно, оттам и стомахът му не работи добре – в него се натрупват излишни киселини, които го правят песимист; ако е студент и с такова настроение се яви на изпит, непременно ще пропадне. Когато храносмилателната система не работи добре, човек става раздразнителен, недоверчив и страхлив; който е смел и решителен, има доверие в себе си и в своите ближни – това показва, че неговата храносмилателна система действа добре.

Какво представлява храносмилателната система – основа на физическия живот; веднъж създадена, човек трябва да я пази като такава. Ето защо вие трябва да обърнете внимание на храненето – да се смила храната добре. Първото условие при храненето е дъвченето и който яде, без

да дъвче храната, съкращава живота си; като ядете плодове, пак трябва да дъвчете. Мнозина ядат гроздето бързо, като гълтат цели зърна, но в люспицата на гроздето се намират много витамини, които могат да се използват само при много дъвчене. Добре е семките на гроздето да не се гълтат.

Човек трябва да гледа на храненето като на свещен акт. За утринната закуска трябва да употребява половин час, за обяд – около 40-50 минути и за вечеря пак половин час. Който се храни бавно, с разположение и съзнателно, той всякога ще бъде здрав. Правилното хранене е музикален процес; приятно е да гледаш, когато някой човек яде музикално. Ходете на нивите, когато житото зрее, вземете няколко стръка, изяжте ги и като ядете, разговаряйте с тях, за да покажете, че съзнавате жертвата, която житото прави. Житото, плодовете, зеленчуците правят голяма жертва за човека, затова колкото по-съзнателно се отнася той към тази жертва, толкова по-голяма полза извлича.

Каквото е отношението на човека към храната, такова е отношението му и към неговите мисли, чувства и желания. Те са плодове, към които трябва да се отнасяте съзнателно и с любов – ще ги разгледате внимателно, ще вземете от тях само онова, което може да ви ползва в дадения момент, а непотребното, семената им, ще посадите в земята. Всяка мисъл, чувство и желание трябва да се дъвчат добре, да се използват хранителните им сокове. В мислите, чувствата и желанията на човека, както и в житото, което храни цялото човечество, се крие Божествен елемент. Разумният човек съзнава това и се отнася правилно както към храната, която приема, така и към своите мисли, чувства и желания; щастието на човека зависи от това.

Задачата на човека на физическия свят е да държи в изправност храносмилателната си система – външно и вътрешно. Ако не спазвате законите на Природата, ще влезете в разрез с нея и сами ще се натъкнете на големи страдания. Разумната Природа пести енергията си, тя не е разточителна, но не е и скъперница – дава изобилно,

но само на онези, които разумно използват енергиите ѝ. Като се отнася добре със себе си, със своята храносмилателна система, човек може да се отнася добре и с Природата, и със своите ближни; това значи да бъде доволен от себе си и от условията, при които живее.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

6. лекция, 28 септември 1928 г., София – Изгрев

ТВОРЧЕСКА ЛИНИЯ

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление.

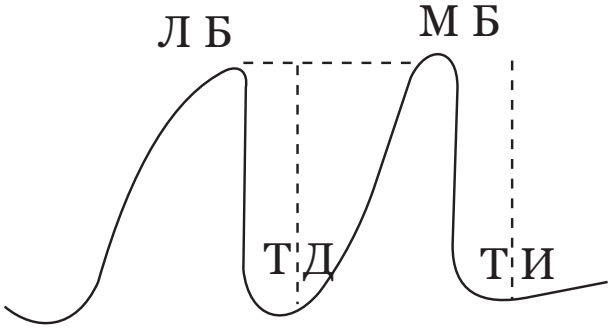

Фиг. 1

Какво представлява кривата линия на фигура 1 – творческа линия на Битието, път на Битието, път на Живота. Значи пътят на Живота не е права, а крива линия, правата линия представлява само малка отсечка от кривата. Наймалката част от кривата линия е права, но цялата линия е крива, затова който може да чете по нея, ще разбере пътя, по който е вървял, и сам ще се учи от това, което е минал и преживял. Всеки човек, всяко живо същество се подчинява на законите, по които се образува кривата линия. По форма кривата линия прилича на змията; когато е мъртва, змията се изправя и образува права линия, а при свиване и разпускане на мускулите тя се движи и върви напред – такова движение съществува и във Вселената. При движението, което става във Вселената, забелязваме два момента: възходящи – *ЛБ* и *МБ*, и низходящи – *ТД* и *ТИ*; възходящите моменти представляват Божествени начала, които творят, т.е. създават всичко във Вселената, а низходящите – реализиране на Божественото, т.е. проявените и въплътени форми.

Слизането на човека на Земята не е нищо друго, освен слизане в долина; Земята представлява живот в долината, а Небето – живот на планинските върхове. Не можеш да живееш на Земята, без да си слязъл в долина и без да си разбрал живота в низината. Качването по върховете подразбира пробуждане на човешката душа. Щом се пробуди, човек определя посоката на своето движение; посоката се определя от мисълта, а мисълта е правата линия на движението. Значи на върха *ЛБ* човек се пробужда и отправя мисълта си към върха *МБ* – посоката на движение на неговата мисъл. Човек не може да остане завинаги по върховете, той пожелава да слезе в низината на живота, за да приложи мисълта си и да реализира своето желание.

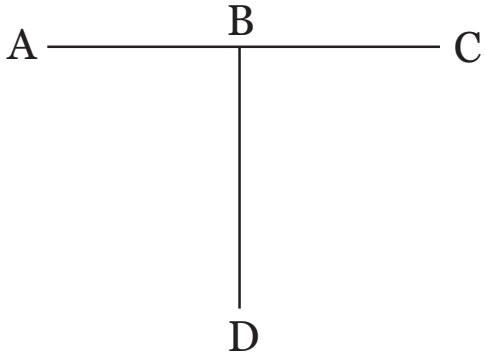

Фиг. 2

Кривата линия, която има змиевидна форма, представлява творческата линия на Битието и можем да кажем, че змията е символ на тази линия. Който не разбира смисъла ѝ, не може да се домогне до Божествените истини. В кривата линия виждаме две посоки: *AC* – хоризонтална, и *BD* – вертикална. Хоризонталната линия показва посоката на човешкия стремеж, а вертикалната – самия стремеж; *AC* представлява линия на разумността, а *BD* – линия на волята. Волята не може да се прояви без разумност, т.е. волята не може да се прояви без права посока на движение. Човек не може да се стреми към реализиране на известна идея, ако няма определена посока, по която

тя трябва да върви – една идея подразбира една посока. Ето защо, когато иска да реализира дадена идея, човек трябва да концентрира вниманието си в една посока, да не се раздвоява. Много образи, много идеи разсейват съзнанието и човек гледа в много посоки – не знае коя от тях да поеме, но щом спре вниманието си върху един образ, взема известна посока и се движи съзнателно. Така постъпват всички хора, които се движат към велика цел – докато поемат определената посока, те се движат, мислят, решават, но решат ли веднъж, политат нагоре към върха на своята цел и неотклонно следват определения път.

И тъй, всяко движение подразбира определена посока. Желанието е движение; някой желае да стане от леглото си, но се запитва какво да прави после – ако си студент по математика, ще решаваш задачи; ако си художник, ще вземеш четката да рисуваш; ако си музикант, ще свириш; ако си дърводелец, ще строиш, ще дялаш с инструментите си и т.н. Като си слязъл на Земята, ще желаеш да постигнеш нещо, т.е. ще проявиш воля, с която ще реализираш желанието си. Колкото по-силно е то, толкова по-голямо съпротивление ще срещаш на пътя си, но щом го премахнеш, ще тръгнеш в права посока и скоро ще го реализираш. Колкото по-голямо е било препятствието, което си преодолял, толкова по-лесно ще реализираш желанието. Някой иска да стане учен, добър, силен, но не прави усилия да преодолее мъчнотиите в живота си. Помнете: човек не може да постигне желанията си, ако не работи съзнателно върху себе си, за да премахне всички външни и вътрешни препятствия.

Всеки първичен импулс, който действа в човешката душа, има определена посока и движение. Никога не поставяй препятствие на тази посока и на това движение. Никога не казвай, че животът ти няма смисъл – щом си дошъл на Земята, има смисъл и ако спреш живота си, сам се осакатяваш, ставаш инвалид. Не се чуди след това защо Природата създава инвалиди; хората създават инвалидите, а не Природата, грехът прави човека инвалид. Животът се обезсмисля, когато човек греши; яви ли се в теб

желание да изправиш погрешките си, животът ти отново се осмисля. Всяко недоволство в човека показва, че той е поставил преграда на пътя на Божественото в себе си и докато не я махне, недоволството ще виси над главата му като меч.

Следователно, докато плоскостта на съпротивлението не се премахне от пътя на даден човек, той всякога ще се намира под тормоза на недоволството и мъчението; щом се освободи от недоволството, той се огъва и тръгва напред. Огъването показва, че човек образува върхове в живота си, и ако то върви по посока от *ЛБ* към *МБ*, той е в безопасност, излиза на добър път, но върви ли в две противоположни посоки, е опасно, защото може да слезе неочаквано в долините *ТД* и *ТИ* – всяко неестествено огъване води към катастрофа. Мислете върху буквите *ЛБ* и *МБ*, *ТД* и *ТИ* като символи в живота.

Съвременните хора се оплакват от живота на Земята, недоволни са от него. Мнозина искат да отидат на друга планета, при други условия, но засега това е невъзможно – докато не стане чист и свят на Земята, човек не може да отиде на никоя друга планета. Задачата на всеки човек, дошъл на Земята, е да води чист и свят живот, да съдейства за изправяне на оста ѝ. Един ден, когато тя се изправи, Земята ще се осветява от Слънцето от всички страни; днес се осветява през деня от Слънцето, а през нощта – от Луната; това са символи, които трябва да се преведат във вашия живот, да се осмислят и използват.

Христос казва: „Бъдете умни като змиите и незлобливи като гълъбите“. Думата *змия*, *змиевидна линия*, е взета като символ на движение. Змията се движи без крака, това е неестествено за човека – представлява отклонение от правилния път на движение. Човек се движи с крака, които имат успоредна посока, а успоредните линии са символ на разумност – значи движението на човека е разумно. Като стъпи на краката си, човек трябва да каже: „Мога да работя и всичко, каквото Бог желае от мене, ще го направя“. Стъпваш ли на краката си и вървиш ли свободно напред, ти си самостоятелен човек и разчиташ на себе си – трябва ли след това да се обезсърчаваш?

Който се движи свободно и стъпва леко на краката си, няма право да се обезсърчава; щом се обезсърчи, той става инвалид в Духовния свят и очаква на чужда помощ. Пазете се от мисълта другите хора да ви помагат; доброволно могат да ви се притекат на помощ, но без вие сами да изисквате и очаквате помощта им. Левият и десният крак представляват двата върха, между които човек се движи, и ако вложи в себе си мисълта, че не може сам да се движи, той поставя между тях преграда, която слиза към долината *ТД* (фиг. 1) – тази преграда наричаме Вавилонска кула, кула на невъзможните неща.

За да не спре развитието на човечеството, да не попречи на неговата култура, Разумният свят си постави задачата да премахне тази кула, т.е. да махне препятствието, което човек е поставил на пътя си. Защо се създаде Вавилонската кула – защото хората искаха по неестествен начин да премахнат страданията от пътя си. Разумният свят не искаше да се бори с тях и размеси езиците им, за да изгубят възможността да се разбират – хората не се разбират, когато изгубят разумността си. Божествената енергия разпръсна онези, които строяха кулата, и тя остана незавършена. След това те започнаха да орат и копаят, да сеят, да учат, да пишат и т.н.; хората и до днес вършат същата работа, а Божествената енергия работи между тях и ги подтиква към дейност. И сегашните хора се стремят към старата идея – да построят кула, подобна на Вавилонската.

Виждате млад поет, пише едно голямо съчинение, иска да се преведе на всички езици, да стане известен по целия свят – това е Вавилонската кула. Ще дойде Божественото, ще размеси езиците и кулата ще остане незавършена – какво ще прави поетът при това положение? Ще вземе лопата и мотика и ще започне да работи; днес ще изучава един занаят, утре – друг, докато влезе в правия път на живота. Като поет, ще възпява върховете и долините и ще пише: „О, планини високи, долини дълбоки!“. Мъчно се качва човек по планинските върхове, мъчно слиза и в дълбоките долини – и едното, и другото е свързано с опасности. За да избегнете опасностите, ще свържете върхове-

те с долините, няма да поставяте прегради между тях. Не слагайте никакви препятствия на пътя си, за да избягвате лошите последствия в живота; махнете причините, които водят към лоши последствия, за да избегнете самите последствия – в това се заключава философията на живота. Следователно, когато някой се оплаква от страданията, казвам: махни причините за страданието и последното само по себе си ще изчезне. – „Невежа съм.“ Махни причините за невежеството и ще ти се дадат условия да станеш учен; обикни Мъдростта, Знанието и Светлината и ти ще станеш учен човек – Знанието дава възможност на човека да върви в правия път на живота.

Като ученици, вие трябва да следите движенията ви да бъдат разумни – където е Разумността, там е творчеството; където е Разумността, там процесите са непреривни. В Природата не съществува никакво прекъсване: щом се реализира едно желание, ражда се второ, трето и т.н. и в тези постижения се гради зданието на бъдещия живот, а който не работи и се отказва да реализира желанията си, сам събаря сградата, която някога е започнал да гради. Всяко чисто и красиво желание, всяка чиста и светла мисъл трябва да се реализират – те са постижими. Само нечистите мисли, чувства и желания са непостижими и не трябва да се реализират. Какво трябва да правите с лошите си мисли и желания – като се стремите да реализирате чистите си мисли и желания, нечистите сами по себе си ще се махнат.

Представете си, че някой ваш неприятел иска да ви бие, да си отмъсти за нещо. Щом видите, че се приближава към вас с тояга, веднага му дайте хляб – като види пресния и топъл хляб, той веднага ще сложи тоягата на земята и ще каже: „Ще ме извиниш, щях да направя една глупост“. Като вземе хляба в ръка, той благодари, че чрез него може да се освободи от лошото си желание – хлябът му даде нова посока на движение. Тъй щото изпаднете ли в лошо разположение, дайте нова посока на неорганизираните енергии в себе си, която да е естествена и разумна. За да не изпадате в лошо разположение на духа си, не се

стремете изведнъж да реализирате всичките си желания; като реализирате едно желание, тогава ще реализирате второ, после трето и т.н. – това значи да се стреми човек към изпълнение на Божията воля.

Две неща са нужни на ученика: воля и разумност; ако волята не е разумна, тя не е истинска. Защо понякога човек не може да реализира известно свое желание – защото желанието му е лишено от посока на движение. Той трябва да се движи змиеобразно, за да има определена област на действие. И веждите на човека представляват два планински върха и символизират известен брой енергии с определена посока на движение. Долната линия на носа, която образува ноздрите, също се извива змиевидно и образува върхове и долини – това показва, че тази линия е творческа, с нея Природата работи навсякъде.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

7. лекция, 5 октомври 1928 г., София – Изгрев

ЗАКОН ЗА ПОСТИЖЕНИЯ

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление.

Какво се разбира под думите *постигнато* и *непостигнато желание*. Какво се разбира под думата *погрешка*? Който не се е родил, може ли да греши? Може ли нероденият да стане умен? Само роденият може да бъде умен или глупав, не и нероденият. Какво означават знаците *плюс* и *минус* – без посока и без движение тези знаци са безрезултатни, подобни са на непостигнатите желания. Някой иска да стане богат и започва да работи десетки години различни начинания, но в края на краищата нищо не придобива – това е непостигнато желание; друг иска да стане учен, но не успява – и това е непостигнато желание.

Хората постигат желанията си по два начина – бърз и бавен. Бързият начин е или нечестен, или почива на строг научен метод, на математически изчисления. Който постига желанията си по нечестен начин, в края на краищата губи; друг е въпросът, ако известно желание е постигнато по научен път – чрез изчисления. Както астрономът изучава планетите и звездите чрез наблюдения и математически изчисления, така човек може да определи силата на своите желания, големината и посоката, откъдето излизат. Всяко желание има определен път, по който се движи: едни желания се движат по пътя на Венера, други – по пътя на Меркурий, трети – по пътя на Марс, Юпитер, Земята, Слънцето и т.н.

Като говорим за път на желанията, идваме до слънчевите и казваме, че те не принадлежат само на Слънчевата система, но са и вън от нея. Понеже Луната е спътница на Земята, нейните желания имат отношение първо към Земята, а после към Слънцето. Лунните желания имат отношение главно към въображението, а който има добре раз-

вито въображение, е силен човек – той събира много идеи в себе си, затова трябва да бъде силен, за да ги носи. Тъй щото когато някой казва, че може да си въобразява всичко, той не разбира законите на Битието – не можеш да си въобразяваш всичко, защото не можеш да носиш тежестта на всички идеи. Всяка мисъл има определена тежест, която оказва влияние върху мозъка; тежестта на мислите няма отношение към физическия живот на човека, но се отразява върху умствения му живот и затова казвам: не претоварвай мозъка си с повече мисли, отколкото може да носи. Някой мисли, че е свободен да си въобразява каквото си иска, но не знае, че сам ще се натовари да носи непосилната тежест на идеите си. Ти ще бъдеш магарето, което ще носи скъпоценностите, а друг ще бъде господар, който ще те побутва, ще играе ролята на повелител – така човек изпада в противоречие със себе си и търси случай да дойде някой отвън, за да го освободи.

Колкото и да се пази човек, все може да се обиди от нещо, но разумният човек не се обижда. Може ли да потъне разумният човек? Всяко нещо, което няма никакво тегло, не може да потъне, то не може и да се движи. Когато се срещнат две еднакво големи сили, които действат в противоположни посоки, взаимно се унищожават. Както говорим за тегло на мисълта, така говорим и за тегло на човека. Казваме за някого, че е тежък човек – това значи, че той има идеал. За друг казват, че се държи тежко – това подразбира две неща: или гордост, или разумност.

И тъй, когато се говори за постигане на човешките желания, ще знаете, че постижими са само онези от тях, които влизат в неговата система. Всички желания на Слънчевата система могат да се реализират от Слънцето, затова казваме, че около Слънцето се движат само онези планети, които влизат в неговата система. Когато дойдете до някое непостижимо желание, не се обезсърчавайте, но знайте, че то не е влязло още във вашата система; трябва да чакате известно време, докато влезе. Има слънчеви желания, за реализирането на които са нужни 20 милиона години, и ако попаднете на едно от тях, трябва да се

въоръжите с велико търпение. За реализирането на едно Меркуриево желание са нужни три месеца – времето за обикалянето на Меркурий около Слънцето; желанията на Луната се реализират бързо – Луната обикаля Земята за 27 дни и няколко часа, а ако едно желание се движи по пътя на Венера, нужни са 240 дни за реализирането му – значи любовните желания се реализират за 240 дни.

Когато се говори за интелигентността на човека, ще знаете, че тя се определя от Меркурий. На какво разстояние се намира Меркурий от Слънцето – на 67,5 милиона километра. Меркурий е най-близо до Слънцето; за да прояви интелигентността си, човек трябва да се намира на такова разстояние от Слънцето, на каквото се намира Меркурий. Сатурн определя разумността на човека и склонността му към философстване, Юпитер – неговото благородство, а върху духовните хора влияние оказват планетите Уран и Нептун.

Като ученици, добре е да изучавате астрология, за да знаете какво влияние оказват различните планети върху човека. Това са интересни научни твърдения, на които мнозина гледат с недоверие, но ученият прави своите изводи и не се смущава от подозрението на хората – той еднакво се интересува от охлюва, мидата, мравката и човека. Като разглежда охлюва, спира вниманието си върху спиралообразната му черупка; като дойде до мидата, разглежда двете ѝ черупки, прави разлика между едната и другата, както и между черупките на охлюва и на мидата; после спира вниманието си върху белите мравки, които макар че живеят в тропически места, винаги имат влага в мравуняците си. Един учен открил причината на това явление: белите мравки прокопават канали в земята на дълбочина 28 метра, където са водните извори, и оттам изнасят водата на повърхността на земята. Като изучава животните и растенията съзнателно, човек неизбежно се натъква на факта, че съществува една Висша разумна сила, която създава, твори, организира живота; тя работи както върху нисшите, така и върху висшите същества.

Като съзнавате това, следвайте пътя на тази Велика разумност, за да постигнете желанията си и да се развивате правилно. Естествено е човек да търси тази Разумност и да се интересува от нея – от разумното всеки се нуждае, а неразумното избягва; следователно естествено е да се реализират разумните желания, а неразумните да се възпитават. Да се възпитава човек – това значи да придобие самообладание, да се справя лесно с мъчнотиите си. Който иска да развива интуицията си, т.е. Божественото чувство, трябва да е придобил самообладание – да се справя правилно с всички изненади, с всички мъчнотии и изпитания; интуицията е нужна на човека, за да предвижда събитията, да разбира хората и да се отнася разумно към всички живи същества.

Една от задачите на човека е да проявява естествено чувствата си – от това зависят неговите мисъл и здраве, защото здравите чувства подразбират здрава мисъл и здраво тяло. С това се обяснява защо човек може да изучава или да не изучава известна наука – той изучава само онова, което обича; щом не обича даден предмет, не го изучава. Първо трябва да почувстваш любов към известен предмет, за да започнеш да мислиш върху него, да търсиш начин как да го възприемеш най-правилно. Ще каже някой, че не се нуждае от много знания; ние казваме, че малкото знание умъртвява човека, а многото знание го възкресява; малкото знание заробва, а многото знание събужда мисълта и повдига човека.

Какво придобива човек със своите големи знания? Ако е геолог и знае как е устроена Земята, къде какви богатства се намират, той ще копае тук и там, за да намери скъпоценни камъни, руди и метали и в скоро време ще забогатее; ако знае законите на електричеството и може да ги използва където трябва, пак ще забогатее; ако познава анатомията и физиологията на човека, както и психиката му, ще бъде добър педагог, всички ще се отправят към него. Ще кажете, че човек се е родил с възможности и условия в себе си да стане богат; вярно е това, но от него

зависи дали ги използва, или не, за да развие своите дарби и способности, да стане учен, силен и богат.

Според философията на източните народи човек има седем тела, от които три главни: физическо, астрално и умствено, а останалите четири – допълнителни. Щом е така, той трябва да има по седем органа: седем глави, седем сърца, седем стомаха, 14 очи, 14 уши и т.н. – каквито органи има физическото тяло на човека, такива трябва да имат и останалите тела; те няма да бъдат еднакво устроени, но ще изпълняват служба, подобна на физическите. Знае ли човек къде се намират тези органи и как да се ползва от тях? Щом се говори за седем тела, те все ще приличат по нещо на физическото. Като се говори за астрално и ментално тяло, т.е. за сърдечно и умствено, мнозина ги отричат в смисъл на неразвити тела. Казват, че човек е развил и продължава да развива само физическото си тяло, а всъщност не е така – човек носи всичко в себе си, но известни сили са в потенциално състояние, а други – в кинетично. В яйцето се крие всичко и щом пилето се излюпи, казваме, че то вече е в динамично състояние, но крие в себе си множество потенциални сили.

Следователно, докато е на Земята, човек работи главно с физическото си тяло – най-подходящ инструмент за Земята, но мисли, чувства, търси причините и последствията на нещата. С какво мисли човек – с умственото си тяло; с какво чувства – с астралното си тяло; с какво издирва причините и последствията на нещата – с причинното си тяло. Както физическото тяло не е еднакво развито във всички хора, така и останалите тела не са; това показва, че на човека предстои голяма и велика работа – да развие всички свои удове до съвършенство.

Сега не е въпрос да се разисква върху твърдението дали човек има седем тела, или само едно – разискване, което отива към критика, не ползва човека. Критиката е спомагателно средство на науката, но не е наука. Важно е, че човек е създаден така, както и Природата, затова той представлява малка вселена, малка природа. Да мисли, че е създаден по образа на Природата, че е едно с Бога, това

не е противоречие, но действителност; в Битието е казано: „И създаде Бог човека по образ и подобие Свое“. Като изучава Природата, човек познава себе си – той е свързан с нея, а тя се отразява в него като в огледало. При това положение по-естествено за човека е да изучава Природата в малък мащаб, в себе си, отколкото в голям мащаб – отвън. Затова казвам: когато говорите на човека, говорете му на разбран език, кажете му, че сте дошли на Земята, за да живеете разумно, че трябва да се ползвате от силите на светлината и топлината, за да придобивате знания и опитности, че трябва да изучавате растенията и животните, за да разбирате техния език. Като му говорите по този начин, той е съгласен с вас, намира, че сте прав, но кажете ли му, че разговаряте с растенията и животните, че сте едно с Бога, той не е съгласен.

Затова ако искате да бъдете разбрани от хората, говорете им на език, който знаят. Една от погрешките на религиозните хора е, че говорят на класически език, неразбран за хората. Трябва ли синът, който се връща от странство, да говори на баща си за законите на гравитацията, за действие и противодействие? Както и да му говори, бащата не може да разбере – десетки години той е орал, копал и сял, не познава друга наука; ето защо, за да се разберат двамата, синът трябва да говори с баща си само върху онова, което той знае.

Като изучавате проявите на Природата и силите, които действат в нея, ще забележите две характерни природни течения: първото е динамично, с енергия, която се изявява; второто е пасивно, инертно – то винаги се явява като противодействие на първото. Значи на всеки подтик, на всяко действие се явява известно съпротивление. Благодарение на законите на действието и противодействието силите на Природата се уравновесяват както в махалото. За да постигне своите желания, човек трябва да излезе от закона за действието и противодействието; всеки трябва да си изработи метод, чрез който да премахне съпротивленията, които среща на пътя си. Например някой има желание да отиде на Луната, но среща известно съпроти-

вление; той трябва да направи един апарат, чрез който да изчисли силата на съпротивлението, а след това да потърси начин как да го премахне – за това са нужни висока интелигентност и големи знания.

По какъв път се постигат желанията – по крива линия. За да постигне едно желание, човек тръгва по права линия, но когато срещне известно съпротивление, което е неизбежно, трябва да се огъне, да се справи с него – огъването на правата линия е метод за справяне със съпротивленията. Представете си, че имате нужда от пари и отивате при един банкер, от когото искате известна сума. Докато стигнете при него, вие вървите по права линия, но той ви казва: „Ще ви услужа, ако намерите човек, който да поръчителства за вас“. Вие се сепвате веднага – защо? Срещате съпротивление на пътя си. Ако знаете как да се огънете, ще намерите поръчител и ще получите желаната сума. По същия закон върви и стремежът на човека към някакъв идеал, към Бога. Вървиш по права посока, но веднага срещаш противодействие; за да постигнеш желанието си, трябва да намериш поне едно същество, което да ти помогне – то е твоят поръчител, който ще те заведе при Бога. Ти ще се огънеш пред него и ще реализираш желанието си. Човек среща противодействия и в мислите, и в чувствата си, но като мисли за Бога и се стреми към Него, той може да ги реализира – Бог е кредиторът, поръчителят на всеки човек, Той му отваря пътя за реализиране на желанията.

И тъй, за да постигне желанията си, човек трябва да се стреми към Великата разумност на Живота, която ще го огради и запази от всички мъчнотии и изпитания. Чрез нея той придобива знания, започва да познава себе си, своите ближни и каквато и работа да предприеме, завършва я с успех, без никакви катастрофи; не следва ли пътя на Разумността, на всяка крачка се натъква на препятствия и в края на краищата свършва с катастрофа.

Да познаваш ума и сърцето на човека – това значи да си завързал приятелство с него. Познанството подразбира естествена връзка между душите; не се ли познават хора-

та, те не са свързани. Какво се иска днес от човека: да бъде разумен, добър, любещ, да има светли мисли и чувства, благородни постъпки, да реализира мислите и чувствата си – само така се проявява Животът. Всички мисли, чувства, действия и стремежи на човека, събрани заедно, дават подтик към идеалния живот. Стремете се към този живот като условие за постигане на всички светли и възвишени желания.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

8. лекция, 12 октомври 1928 г., София – Изгрев

РАЗВИВАНЕ НА ДАРБИТЕ

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Представете си, че имате две наклонени плоскости *AB* и *AC* (фиг. 1), които се срещат в една точка – *A*. Ако плоскостите са две реки, те ще се срещнат в точка *A* и ще се слеят. По закона на падането може да се изчисли

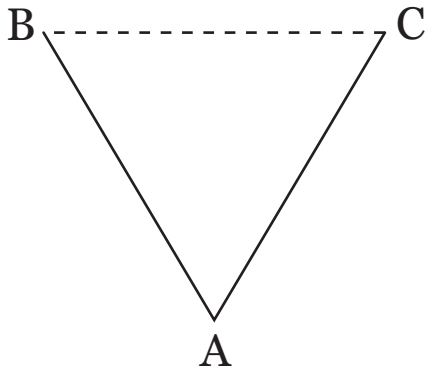

Фиг. 1

каква енергия се развива при спускането на реките към точката *A*. По същия начин може да се определи доколко е енергичен даден човек – както инженерът може да изчисли енергията, която се развива при спускането на водата по известен наклон, така и психофизикът може да определи количеството енергия, която даден човек проявява. Когато водата слиза по наклонена плоскост, развива известно количество енергия. Какво става с човека, като слиза по наклонена плоскост – ако слиза внимателно и наклонът не е голям, той ще стигне до най-ниската точка, без да си причини някаква пакост, но ако наклонът е голям и той се спуска стремглаво, катастрофата е неизбежна. Изобщо катастрофите стават по наклонените плоско-

сти; колкото повече намалява наклонът, толкова повече намаляват опасностите и мъчнотиите. С намаляването на мъчнотиите намалява и количеството на образуваната енергия. Когато двете наклонени плоскости се слеят в една хоризонтална линия, мъчнотиите намаляват до нула и тогава човек се намира вън от всякаква опасност.

Какво представляват в съвременното общество точките *A*, *B* и *C*? Точките *B* и *C* са длъжници, които внасят дълговете си в касата на кредитора *A*, но един ден решават да се съюзят, да образуват кооперативно сдружение и престават да внасят капиталите си – по този начин наклонените плоскости изчезват и се образува правата *BC*. Хората се кооперират, когато искат да улеснят живота си, да минават без мъчнотии и страдания – такъв живот е лек, лесно се управлява. Ще кажете, че се стремите към лек живот – като на капелмайстора, който само с махане на ръка управлява цял оркестър. Когато капелмайсторът излезе на сцената, работата му е лека, но той е употребил десетки години усилия, работа и труд, изразходвал е много енергия, докато дойде до резултата на своята дейност – да маха с ръка или с пръчица, да управлява всички музиканти. Във всяка машина има двама капелмайстори: единият тегли напред, другият бута отзад и колата върви.

Кога движението е праволинейно – когато не среща на пътя си никакво съпротивление, никаква мъчнотия. Можете ли да имате живот без мъчнотии – не можете; каквото и да правите, не можете да избягате от мъчнотиите, но можете да ги преобразувате. Техниката преодолява много трудности при преобразуване на мъчнотиите. Както горивото изгаря, за да се използва енергията му за топлина, така и при преобразуването на мъчнотиите енергията им трябва да се увеличава. Енергията на мъчнотиите трябва да се превърне от потенциална в кинетична; този процес в науката е известен под името *горене*. При горенето става разреждане. Каквото представлява горенето на физическия свят, такова нещо са мъчнотиите в Духовния.

При мъчението се развива топлина, която сгрява. Ако не знае законите, чрез които да се справя с мъчнотиите

си, човек може или да изгори, или да се удави – зависи докъде е стигнал. Попадне ли на наклонената плоскост, по която се стича вода, той може да се удави; натъкне ли се на енергията, която се развива при движението на водата, той може да изгори. За да не се удави, нито да изгори, трябва да дойде някой разумен човек, да впрегне енергията на водата или за воденица, или за осветление.

Може ли човек да живее без мъчнотии – не може, при сегашните условия на живота би било страшно човек да живее без мъчнотии. Защо? Защото щеше да бъде грозен; красив човек е онзи, който е минал през големи мъчнотии. Красивите хора са толкова опасни, колкото красивите и високи планински върхове. Който тръгва на път към високите върхове, трябва да носи въже, тояга, за да се справя с мъчнотиите, които среща по пътя си. Ето защо, когато срещнете красив човек, ще се въоръжите като турист – с въже и тояга, за да не пострадате. Красивите и високи върхове са студени, там човек може да измръзне; такива са и красивите хора. Красив е Монт Еверест[6], но който не знае условията, които съществуват там, ще стигне до известно място и няма да се върне.

Сегашните хора живеят в един културен и красив свят, но въпреки това срещат големи мъчнотии. Защо са мъчнотиите, могат ли да се премахнат? Могат – достатъчно е човек да знае как да впрегне енергията им, да създаде нещо ценно и полезно от нея, за да се освободи от тях. За да се постигне това, знание е нужно. Какво може да придобие човек на една равнина като тибетската[7], която се намира на височина 4-5 хиляди метра? Там жито, царевица не виреят, тамошните жители са повече овчари; можете ли при тези условия да бъдете вегетарианци? Друг е въпросът, ако се прекарат шосета, железници, да свържат високите места с низините, да пренасят благата на низините горе, а благата на висините – в долините. Тибетските високи места са добри, но за разумни, културни същества, а долините – за обикновените хора. Най-устойчивото място засега е точка *A* от фиг. 1 – тук човек може да складира капитала си и да очаква големи приходи.

Помнете: колкото по-големи мъчнотии има човек, толкова по-добри са условията за неговото развитие. Кои работи са мъчни – неразбраните; всички разбрани работи са лесни. Например когато хората са просветени духовно, по-лесни работи от музиката, художеството и поезията не съществуват: цигуларят взима цигулката и лъка си и свири; художникът взима четката и боите и рисува; поетът взима перо и хартия и пише. Попаднат ли в среда, която не ги разбира, те срещат големи мъчнотии и препятствия. Хората разбират цигуларя, когато се веселят; разбират изкуството и художеството, когато дойдат светли моменти в живота им и трябва да се облекат добре; разбират поезията, когато искат да предадат своите чувства.

Има специфични моменти в живота, когато човек може да прояви своята дейност и да развие своите дарби. Всеки трябва да се запита кога се проявяват те и по какво се отличават, защото който ги изгуби, всякога прави погрешки. Всяко нещо е ценно, когато се направи навреме, в неговия специфичен момент. Кой човек греши – който има капитал. Същевременно той става причина и другите хора да грешат – понеже е богат, мнозина се домогват до него с намерение да го оберат; никой не може да обере сиромаха, но богатия – всички. Кражбата не е естествен процес, но въпреки това става. Казано е в Писанието, че крадецът не иде, освен да погуби, заколи и да открадне; значи той нарушава естествените закони на Битието – взима, без да е дал нещо от себе.

A_____M_____B

Крадецът сам се излага на опасности. Представете си, че той се намира в точка *A* на лоста *M* и се стреми към *B*, за да открадне нещо. Докато е стоял в точка *A*, лостът се е намирал в равновесие; щом се придвижи към *B*, лостът изгубва равновесието си и човек пада. За да не губи равновесието си, трябва да постави на мястото на *A* друга тежест, равна на изместената, и тогава да се отправи към *B*. Значи Доброто трябва да се уравновесява със злото и обратно: злото – с Доброто; не става ли това, човек може да се обърне с главата надолу и да падне в пропастта.

Оттук виждаме, че животът се проявява между полюси, т.е. между контрасти; тази е причината при гениалния всякога да има по един глупец и колкото по-мъдър е човек, толкова по-големи глупци го заобикалят. Следователно не се оплаквай, че днес сърцето ти се е свило, че си притеснен; след 24 часа сърцето ти ще се отвори и разшири. Ако днес си невежа и мислиш, че от теб нищо няма да стане, ти си на крив път; тръгни да търсиш по-невежи от себе си, да те подтикнат към наука и знание – като работиш известно време върху себе си, ти ще станеш учен човек. И мъдрецът, и глупецът могат да подтикнат човека, да събудят в него любов към Знанието и Светлината.

Като разглеждаме ъгъла *BAC* от фиг. 1, виждаме, че той има граници, т.е. върхът *A* може да стигне най-много до центъра на Земята; с други думи казано: всяка мъчнотия може да стигне най-много до центъра на Земята – подолу не може да отиде. Колкото по-надолу слиза една мъчнотия, толкова по-големи възможности носи в себе си за развиване на дарбите и добродетелите; като знаете това, радвайте се, че имате мъчнотии, изпитания, изкушения, страдания, падания – чрез тях обработвате и развивате дарбите си. Не съжалявайте, че сте паднали, но използвайте падането си за своето повдигане и възлизане нагоре; така се е създала културата – Адам и Ева паднаха, но създадоха условия за повдигане на човечеството. Който мисли право, вижда доброто, което се крие в мъчнотиите и изпитанията. Ученикът на Божествената школа трябва да знае, че на всички отрицателни сили в Природата отговарят положителни, т.е. добродетели и дарби – това е закон, който трябва да знаете. Човек се учи не само от положителното, но и от отрицателното; важно е да използва разумно всички условия, при които живее. И непослушанието, което е спънало първите човеци, дава добри уроци.

Професор по химия дал на един от своите любознателни студенти да носи шише с амоняк, силно концентриран, като го предупредил да внимава и да не го отваря. Студентът не послушал професора, отворил шишето и го помирисал толкова дълбоко, че миризмата на амоняка

проникнала в дробовете му, той се задушил и паднал на земята. След това колкото пъти виждал професора си да носи шише с амоняк, отдръпвал се назад – научил урока си.

Какво представлява шишето с амоняка – това е злото, което събаря човека на земята с цел да го обере. Пазете се от крадци и разбойници, които обират; ако не можете да ги избегнете, поне ще научите един урок – да бъдете внимателни и послушни.

Работа се иска от ученика; каквато и задача да му се даде – мъчнотия, изпитания, изкушения, да я реши правилно. Природата го е удостоила с внимание, за което трябва да благодари. Когато професорите ви дават задачи, те имат предвид събуждането на съзнанието ви. Колкото по-мъчни задачи ви дават, толкова по-голяма вяра имат във вас – виждат, че сте талантливи, че от вас може да излязат добри ученици, и съдействат за пробуждането на съзнанието ви, както и за развиването на вашите дарби. Природата е обширно, велико училище, в което работят способни професори, които имат предвид повдигането на всички души и работят усърдно за тяхното развитие. Не казвайте, че сте остарели, че не можете да работите – това е криво разбиране на личността. Гледайте на нещата с очите на Великото и считайте, че възможностите на Цялото са и ваши възможности – постиженията на едного са постижения на всички; радвайте се на успехите на своя ближен, за да се радва и той на вашите успехи.

Да се върнем пак към въпроса за мъчнотиите. Ще знаете, че колкото по-големи мъчнотии има човек, толкова по-големи са и придобивките му и обратно – колкото по-малки са мъчнотиите, толкова по-малки са придобивките. Като се вглеждате в ъгъла *BAC* на фиг. 1, точките *B* и *C* представляват очите; точката *A*, докъдето достига мъчнотията, е устата, а правата *BC* – разстоянието между двете очи. Колкото по-голямо е това разстояние, толкова повече впечатления получава човек; колкото е по-малко – по-малко впечатления получава. Ако впечатленията са много, мъчно се обработват; ако са малко, лесно се обра-

ботват.

Когато говорим за мъчнотиите, ние имаме предвид тези, които Природата дава на човека, а не ненужните, които сам си създава. Как се разрешават правилно мъчнотиите – според Христовия закон, който гласи: „Ако те ударят от едната страна, дай и другата“, но има смисъл само тогава, когато те удари мъдър, разумен, любещ човек – енергията, предадена чрез неговата ръка, носи благословение за човека.

Следователно радвайте се, когато Разумната природа ви наказва и ви изпраща мъчнотии. Казано е в Писанието, че праведният ще влезе в Царството Божие с големи мъчнотии и страдания; в този смисъл те представляват път към пробуждане на Божественото съзнание в човека. Колкото по-големи мъчнотии има, толкова по-големи са възможностите му за превръщане на потенциалната енергия в кинетична. Не бягайте от мъчнотиите, но използвайте разумно енергията, която се развива във вас, и си кажете: „Ще работя върху себе си, ще вървя в съгласие с Природата, за да стана истински човек“.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

9. лекция, 19 октомври 1928 г., София – Изгрев

ЕДИНИЯТ

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Тема за следния път: *Връзки между две разумни същества*.

В математиката е казано, че между две точки може да се прекара само една права. Колко прави могат да се прекарат между четири точки? За точката се знае, че няма никакво измерение; с какво се измерва плоскостта – с права линия; но с какво се измерва правата линия?

Всички ученици изучават математика, но тя е основана на метафизиката – значи е отвлечена наука. Дълго време човек трябва да се занимава с математиката, за да я приближи до себе си, да стане реална наука, да се ползва от нейните резултати. Понеже в математиката се казва, че най-късото разстояние между две точки е правата линия, ние си представяме точките толкова близо, че едва с микроскоп можем да ги видим – значи права линия е тази, която се отличава с микроскопична дължина; стане ли по-дълга, тя вече се изкривява. Правата линия не може да бъде точка, защото е образувана от две точки. Явят ли се три точки, става крива. Всяка точка, която се проявява в Природата, може да се движи само в една посока, нея именно наричаме *права линия*. Когато казваме, че човек по принцип трябва да определи накъде се движи, подразбираме само една посока – към чистия, идеален живот; този живот представлява път на правата линия.

Да се движи човек по права линия, това значи да е дошъл до истинския морал – да се качва и слиза съзнателно; който няма този морал в себе си, губи равновесие и пада. Страшно е, когато човек падне и не може да стане. Къде пада човек? Често хората падат в касата на богатите. Като намери крадеца в касата си, богатият се чуди как е станало това и разбира, че има някаква грешка в заключването

на касата му – мислел е, че ключът на касата му се върти само от дясно наляво, а крадецът е отворил в обратна посока – от ляво надясно. Има случаи, когато падналият вижда касата, пожелава да я отвори, но не осъществява желанието си; в друг случай отваря касата, но не взима парите; и в трети – отваря касата и взима парите.

Като падне, човек все ще стане, но понякога забравя да се изчисти, да се освободи от праха по дрехите си – защо? Защото мисли за причината на падането; иска да разреши задачата си, за да не пада и друг път по същия начин. Като я реши, тогава изтръсква праха от дрехите си. Човек пада, когато среща препятствия на пътя си – тръгнал е по права линия, но препятствието не позволява, силите, които са започнали да се проявяват, не могат да се спрат, поради което той пада. За да не падне, трябва да измени посоката на движението си – ще се движи по права линия, но вече не хоризонтално, а перпендикулярно нагоре; така се образува плоскостта. Следователно, когато човек срещне известно препятствие на пътя си под формата на изкушение, изпитание, мъчнотия, нищо друго не му остава, освен да поеме посока нагоре по перпендикуляр – значи перпендикулярът спасява положението.

И тъй, права линия се образува между две точки, а плоскост – между четири. Когато плоскостта се придвижи в посока, различна от своето движение, образува се тяло; когато дойдете до тялото, животът става съзнателен, т.е. триизмерен. Кубът като тяло представлява форма, в която зародишът крие своите възможности. Казахме, че правата линия е образувана от две разумни същества, плоскостта – от четири, а кубът – от осем. Според езика на метафизиката правата линия се пази от двама Ангели, плоскостта – от четирима, а кубът – от осем: 2+4+8=14. Всъщност само 2+4 сили са впрегнати на работа – шестицата представлява кинетичните сили, а осмицата – потенциалните. Оттук вадим следното отношение: потенциалните сили се отнасят към кинетичните както числата 8:6.

Като се говори за метафизика, хората се смущават, отричат я; не подозират, че и да я отричат, и да не я отричат,

тя действа в живота им. Животът е основан върху физична и метафизична основа и човек трябва да изучава и двете. Например докато е малко, детето живее само физически – яде, диша, расте, без да има съзнателно отношение към тези процеси; като порасне, то става голямо и започва да се оглежда в огледалото първо за себе си, а после за другиго – това вече е съзнателно отнасяне към нещата. Той иска да срещне приятел, на който да се хареса – тук се поражда отношение между две души и се образува права линия. Докато правата линия следва своя път, двамата млади са доволни от живота си; щом се яви трета точка между тях, равновесието им се нарушава и те започват да се смущават.

Христос казва: „Да не се смущава сърцето ви“. Кога не се смущава човешкото сърце? Когато има само една мярка в живота си, когато има само една идея в ума си – когато служи само на Бога; сложи ли две мерки в живота си, внесе ли две идеи в ума си, служи ли на много богове, човек е изменил посоката на живота си и сам се излага на смущения и страдания.

Следователно, ако се обличаш, ще правиш това заради Бога, ще гледаш да се харесаш на Него; дойдеш ли до това положение, ти вече си се пробудил. По много начини се облича човек, но всъщност един е истинският, всички други са отклонения от него. Най-красивото и просто облекло е, когато човек се облича за Едного; щом се облича за много хора, облеклото се усложнява. Много естествено – едно е положението, когато човек се облича за един, друго е, когато се облича за мнозина; много хора – много вкусове. Чий вкус ще задоволиш? Какъв роман ще напише писателят, ако иска с него да задоволи вкусовете на всички хора? Каква картина е тази, която задоволява вкусовете на всички хора? Не е лесно да задоволиш различните вкусове. Човек трябва да знае за кого се облича, за кого пише книги, за кого рисува, за кого свири и т.н. Някой казва, че прави всичко само за себе си: живее, храни се, облича се, пише книги, рисува, свири само за себе си. Който живее само за себе си, е лош човек; ако живееш за един, той

трябва да бъде Бог, а не ти сам.

Представете си, че сте слуга при добър господар, който ви дава голяма сума пари и ви заставя да свършите една работа. Вие взимате парите и още първата вечер отивате в кръчмата и се напивате, после си купувате автомобил, за да се разхождате с него по улиците. Разумният свят се интересува от вас и чака да види какво ще правите; това са неща, които стават с вас. Ето защо, като тръгнеш на път, не се спирай пред никакви гостилници, не се запознавай с никого, не прави приятелство с никого; като свършиш работата си, тогава посещавай гостилници. Не губи времето си напразно, за да не става нужда да идват Ангели с меч в ръка и да те заставят насила да свършиш работата си. Отклониш ли вниманието си, ти непременно ще се спънеш – ако си студент, ще пропаднеш на изпита; ако си музикант, ще сбъркаш, като свириш. За да не се спъва и пропада, човек трябва да държи в ума си само един образ – на Бога, на Единия; това е естественото положение в живота.

Кое положение наричаме неестествено? Когато човек живее само за себе си. За да излезеш от това положение, живей само за Бога, живей за Онзи, Когото обичаш. Как познавате, че обичате Бога? По проявите си – ако любовта ви е неизменна, вие Го обичате; щом се измени любовта ви, вие сте скъсали връзката си с Него. Любовта на човешката душа към Бога е вечна и неизменна. Онова Начало, към което Любовта на човека е вечна, неизменна, наричаме *Вечно*, *Безконечно*, *Безначално*, *Необятна сила*, *Разумна природа* и т.н. Човек може да обича само онова, което е над него; ето защо качествата на Вечното начало са Безгранична сила, Доброта, Разумност.

Кого обича човек? Само онзи, когото не може да замести с никого нито по ум, нито по сърце, нито по постъпки; можеш ли да заместиш своя възлюбен с друг, твоята любов е временна. Временните, преходните неща не са реални, те са сенки на нещата. Колко струва сянката на едно плодно дърво – самото дърво има цена, но сянката му нищо не струва. Много мисли, желания и чувства на

човека са подобни на сенките на дърветата – на тях не може да се разчита. Човек разчита само на онези неща, които при всички случаи в живота си не може да замести с други. Мома обича някой момък, но се страхува да не го изгуби; момък обича една мома, но се страхува да не му изневери – каква е тази любов? Временна – щом любовта на един може да се замества с любовта на друг, тя се отнася към преходната любов, която малко издържа. Любовта на Единия обаче е вечна и неизменна – проявява се извън времето и пространството; тя е процес без начало и без край.

Къде можете да приложите идеята за Вечната любов, т.е. за Любовта на Единия – при всички мъчнотии, противоречия и обезсърчения, които срещате в живота си. Представете си, че сте неразположен, обезсърчен, недоволен от себе си – какво трябва да правите? Започнете да мислите за майка си и за баща си, които са ви родили, за създаването на света, на животните и на растенията, за смисъла на живота – като разсъждавате върху нещата метафизично, т.е. отвлечено, неразположението и недоволството ви ще изчезнат.

Как е постъпил онзи млекар, който всеки ден продавал млякото си? Животът му не бил розов, но той носел гърнето с млякото на главата си и размишлявал за красиви неща – мислел как ще продаде млякото, как с парите ще купи една-две кокошки, ще развъди пиленца; като ги продаде, ще си купи агне, после крава и т.н. Като забогатее, ще се ожени за царската дъщеря – от радост подскочил, но гърнето паднало от главата му и се счупило. Той въздъхнал горчиво и си казал: „Разлях млякото, но поне се ожених за царската дъщеря“.

Ще кажете, че не искате да бъдете като този млекар, който си е въобразявал, че ще се ожени за царската дъщеря. Философ е той, оптимистично гледа на живота. Защо човек да не гледа с радост на живота? За предпочитане е да мислите, че всичко можете да постигнете, отколкото да се обезсърчавате и да гледате мрачно на живота. Може би за дадения момент желанието ви е непостижимо, но

това нищо не значи – един ден ще го постигнете.

Като ученици, вие трябва да се пазите от обезсърчения и отчаяния. Дойдете ли до такова състояние, приложете въображението си – не мислете, че сте беден, че работите ви не се нареждат добре, но си представяйте, че заемате високо положение в обществото като професор, висш началник на някое министерство, и работите ви вървят добре – накъдето и да се обърнете, каквото и да поискате, всички ви услужват, всичките ви нужди се задоволяват. Така ще прекарате няколко часа в мечти и надежди; после, като се огледате и видите, че истинското ви положение не е добро, ще си наложите философско търпение, ще станете стоик. Мислете тогава за Единия, Който ви обича, за да опитате Неговата сила и Любов – Той ще ви помогне чрез някой човек, близък или далечен; все някой ще възприеме мисълта ви, ще схване положението ви и ще се притече на помощ.

Прилагайте въображението си и не се страхувайте. Казано е, че въображението е майка на идеите. Богат човек е онзи, който има идеи; колкото по-възвишени са идеите му, толкова по-богат и силен е той. Ако идеите му не могат да се реализират днес, ще се реализират утре; важното е, че непостижимото ще стане постижимо, макар и в далечното бъдеще. Не е лошо, когато идеите не се реализират; лошо е, когато изворът им пресъхне.

Следователно не желайте да измерите количеството на водата на една чешма – поискате ли да измерите водата ѝ, тя ще спре. Щом е така, не казвай, че някога много си обичал или много си страдал; радвай се, че си обичал, че си страдал и не се отказвай и днес от радостта и от страданието. Благодари за всичко, което е станало с теб, и се радвай на всичко, което днес става.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

10. лекция, 26 октомври 1928 г., София – Изгрев

НАЙ-ВИСОКОТО МЯСТО

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление.

Прочетете романите *Война и мир* от Толстой[8] и *Клетниците* от Виктор Юго[9] и направете сравнение между идеите, които са застъпени от двамата автори.

Запитали едно дете:

– Защо Господ е направил птиците с два крака?

– За да ходят бързо.

– Защо е направил човека с две ръце?

– За да работи.

– Защо кучето има уста?

– За да лае.

Какво ще каже детето за човешката уста? Защо е устата на човека – да се храни с нея или да говори?

Представете си, че сте написали числата от 1 до 9 в естествения им ред. Кое е най-голямо от тези числа – девет; защо – защото има девет единици. Но ако напишем числата от 1 до 9 така, че да представляват едно число, тогава единицата ще бъде най-голяма: 123456789. Ако имате една кошница, пълна с ябълки, единицата ще бъде най-голяма – защо? Защото колкото и ябълки да извадите от кошницата, те ще бъдат част от цялото – десет ябълки са само част от всичките ябълки в кошницата като единица. Или ако разделим една ябълка на десет равни части, всяка част е по-малка от цялата ябълка. Кое деление предпочитате – първото или второто? Ако сте десет души, при първото деление всеки ще получи по една ябълка, а при второто – по една десета част от ябълката. Какво ще направите със семките на ябълката, като я изядете? Ако сте разумен, ще ги посеете. Добре е, като ядете плодове, сладки и кисели, да броите по колко семки има във всеки плод, а след това да ги посеете, да видите какви дървета ще израснат. Забе-

лязано е, че сладките и вкусни плодове, например дините, съдържат по-малко семки от безвкусните; значи сладостта на динята е отишла в семките. Колкото по-малко семки има една диня, толкова е по-сладка, защото сладостта остава в тъканта ѝ. Този закон действа и в човешкия живот: семейства, в които има много деца, са по-бедни от тези, които имат по-малко; при това родители, които имат повече деца, са по-слаби от тези, които имат едно-две. Друг е въпросът, ако децата, които се раждат в едно семейство, са от висока култура – тогава предават голяма енергия на родителите си. Когато децата са от ниска култура, майките осиромашават и отслабват; когато децата са от висока култура, майките забогатяват и се засилват. Същият закон има отношение и към човешките мисли и чувства: когато мислите и чувствата на човека са от нисш характер, той губи силата си; когато са от висш характер, той придобива енергия и става способен за работа.

Като ученици, вие трябва да разглеждате формите в Природата, да видите какви мисли и разсъждения събуждат те във вас. Ако видите линиите на човешкото лице във фиг. 1, вие започвате да мислите върху човека, какво представлява той. Ако същите линии се поставят в друго положение (фиг. 2), вие ще мислите върху други неща – тези линии ще ви напомнят по-скоро някакъв терен в Природата със своите извивания и начупвания, отколкото човешко лице. Ако погледнете рисунките на фиг. 3, ще кажете, че първата представлява кошер, а втората – плодно дърво; ако са в гората, от кошера ще се възползва мечката, като любителка на меда, а от дървото – детето, като любител на плодове. Като се намери пред яденето, човек се проявява като майстор.

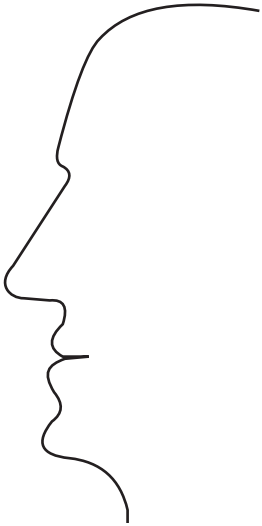

Фиг. 1

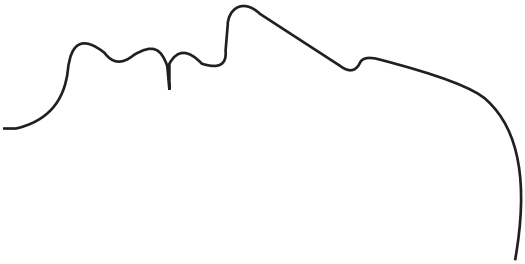

Фиг. 2

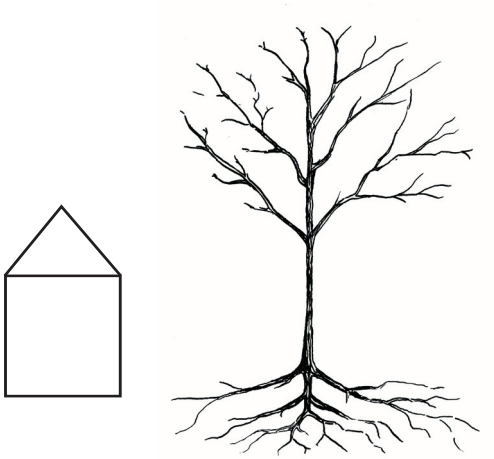

Фиг. 3

Най-лесната работа за човека е яденето – без да е изучавал това изкуство, той знае да яде. Кой е вътрешният стимул, който кара човека да яде – печалбата; който яде, все придобива нещо, в това няма никакво изключение. Следователно всяко нещо, от което човек придобива, става лесно. Има случаи, когато човек работи, без да придобива нещо или придобива малко – коя е причината за това? Неправилното работене. Всяка правилно извършена работа е лесна, а неправилно извършената е мъчна. В този смисъл храненето, правилно извършено, е лесна работа; ако не се храни правилно, човек се натъква на големи мъчнотии. За учения храненето е сложен процес, който трябва да се извършва правилно; за невежия този процес

е прост – той не се храни съзнателно и затова си създава големи мъчнотии и нещастия.

Храненето е един от важните икономически въпроси, за разрешаването на който ръководителите на човечеството са мислили дълго време. След разрешаването му хората ще започнат истински да творят. Храненето е свързано с въпроса за обмяната на веществата. Без храна човек отслабва – тя е необходима за всяко живо същество. Колко храна дневно е нужна на слона – по пет крини ориз; на лисицата – една кокошка; на гълъба – 20 житни зърна; на мравката – едно житно зрънце; на човека – различно. Както различните хора употребяват различно количество физическа храна, така и в Умствения свят човек храни различно количество идеи; едни се нуждаят от повече храна, а други – от по-малко, затова казваме, че едни идеи имат характера на слона – за тях употребяват дневно по пет крини ориз, а други имат характера на лисицата, на гълъба, на пчелата, на мравката и т.н. Това именно създава различни противоречия в човешкия живот.

Когато хората се натъкват на противоречия, ще знаят, че причината е в техните идеи. Някой има идеи, големи колкото слона, но Природата не му дава условия да ги реализира. Той се блъска тук-там, мъчи се да ги постигне и се пита защо не успява; много просто – Природата знае с какви средства разполага той и не му дава нужните условия. Може ли да изхрани той една идея, голяма като слона – не може; вместо да задлъжнее и да обърка сметките си, Природата му противодейства да реализира своето желание. Един иска да бъде красив, друг – силен, трети – богат, четвърти – гениален; това са велики идеи, големи колкото слон, за реализирането на които са нужни стотици килограми ориз – как ще се изхранят те?

Гениалните и талантливите хора са се мъчили да създадат нещо велико, но малцина от тях са успели – защо? Защото всички са стигнали до едно място и там са спрели – нито се качват нагоре, нито слизат надълбоко. Дойдете ли до идеите, стремете се да стигнете най-високото място, защото там водата е най-чиста. Идеите слизат от

най-високото място в света – кое е то? Където Бог живее. На никое живо същество кракът не е стъпил на това високо място. В този смисъл Бог не е нищо друго, освен най-високият идеал, към който човек се стреми. Ще кажете, че понятието Бог е отвлечено; зависи какво е същество-то, което се стреми към високия идеал на живота – ако е мравка, за нея понятията *висок идеал*, *висок връх* са крайно отвлечени.

Когато се говори за Бога, ще знаете, че Той е най-високото място, на което никое същество не е стъпило. Някои философи наричат Бога *Абсолютно, Безгранично, Безконечно, Несъизмеримо начало*. Христос казва: „Отивам при Отца Си“; въпреки това и Той не е стигнал до най-високия връх. Когато детето отива при баща си, той му дава столче да седне до него, а сам сяда на висок стол. Клоните не могат да стигнат височината на дървото – дървото съдържа нещо по-високо от тях; колкото и да се издигат във висините, те не могат да стигнат дървото, от което са произлезли. На това основание казвам: никой смъртен досега не е дал обяснение за Абсолютното, Безграничното, Безконечното начало. Безконечното подразбира непрерывно движение без начало и без край – затова казваме, че докато конецът е здрав, хвърчилото всякога ще хвърчи; изтъни ли се, непременно ще се скъса и хвърчилото ще падне на земята. Това значи: всяко същество може да се движи, докато е свързано с конец, който се намира в постоянно движение. Конецът, който движи нещата, сам се управлява, не се нуждае от никого; с други думи казано: Абсолютното начало се отличава с пълна свобода и независимост, никой не Го движи, никой не Го управлява. Идеите на Абсолютното се идентифицират с идеите на вечността, затова казваме, че Бог е без начало и без край.

Основната идея на днешната лекция е, че Природата има своя икономия. Човек слиза на Земята и живее на нея според закона на икономията, който гласи: всеки се ползва от благата на Природата дотолкова, доколкото тя го кредитира. Някой се оплаква, че отива на онзи свят с отворени очи, че не е реализирал желанията си; много

естествено, Природата не го е кредитирала, а му е казала: „Това, което желаеш, не е за теб“. Когато някой казва, че отива на онзи свят с отворени очи, това подразбира, че не е умрял, а се преструва на умрял. Кога човек оставя касата си отворена – когато не е приключил сметките си. За да не отивате на онзи свят с отворени очи, ликвидирайте с дълговете си – тогава очите ви ще се затворят за този свят и вие свободно ще го напуснете. Кога още човек не затваря касата си? Когато има някое непостижимо желание. Например иска да има един голям скъпоценен камък. Защо му е този камък – ако го придобие, с него ще си навлече големи нещастия и мъчнотии: всеки ще прояви любопитство да види кой е този човек, който притежава такава скъпоценност; от друга страна, някои ще пожелаят да откраднат камъка; трети ще задигнат и камъка, и човека. Като знае това, Природата постъпва разумно – тя никога няма да даде един скъпоценен камък на човек, който не може да го запази.

Всяка ценност има смисъл само тогава, когато от нея се ползва главно онзи, на когото е дадена. Природата влага велики идеи само в онази глава, която може да ги възрасти, отхрани и приложи; не може ли да направи това, човек си остава със своето непостигнато желание дотогава, докато сам не заякне, не стане годен да го реализира и приложи. Желание, което не идва навреме, не може да се реализира. Когато иска да постигне известно желание, човек трябва да си даде отчет има ли гръбнак да издържа на неговите изисквания; ако желанието е голямо колкото слон, той трябва да се запита има ли достатъчно храна, за да го поддържа.

Какви желания и идеи искате да имате: като тези на слона или като на лисицата, на гълъба, на пчелата, на човека? За предпочитане е да имате желания и идеи на човека – в тях има разумност; другите желания не ползват. Какви са желанията на гълъба например? Да намери няколко зрънца, за да прекара деня. Щом сте хора, стремете се към желанията на подобните си, за да можете да растете и да се развивате правилно. При това не се обез-

сърчавайте, ако не можете веднага да реализирате желанието си – то носи своето благо, независимо от това дали ще го реализирате скоро, или късно. Всяко реализирано желание се придружава с радост, а нереализираното – със скръб; човек се движи между радости и скърби и така расте. Радостта подразбира придобивка, а скръбта – загуба. Животът се движи между полюси – радост и скръб.

Какво всъщност представлява реалният живот – разумно оценяване на радостите и скърбите, или на печалбите и загубите. Трябва да се ценят и най-малките работи. Казват за някого, че е лукова глава – с това искат да кажат, че няма стойност; това е криво разбиране, и лукът има своята цена. Изучавайте свойствата му и той ще ви помогне: можете да лекувате с него – ако някой се оплаква от болка в крака или в ръката, наложете болното място с печен лук и малко масло; лукът смекчава болката и отнема температурата, болният ще ви благодари и възнагради – значи простият лук ще ви помогне да спечелите един приятел, а също така ще ви улесни и материално. Не пренебрегвайте малките неща, за да се ползвате от благата, които крият в себе си.

Като ученици, вие трябва да спазвате закона за икономията в Природата. Каже ли ви тя, че това, което желаете, не е за вас, не настоявайте да го получите. В това отношение Природата е строга – не позволява на своите деца никакви излишни неща, никакви удоволствания, дава на всекиго според дарбите и способностите му. Не се стремете към големи работи, за реализирането на които са нужни големи разходи – те причиняват ненужни страдания. Където има загуби, там има страдания; където са печалбите, там са и радостите.

Какво е нужно на човека при сегашните условия – здраво тяло, добро сърце и светъл ум, който слугува на сърцето. Умът подтиква, подкрепя и забавлява сърцето; както майката се справя със своенравното си дете чрез играчки, забави и сладки работи, така умът се справя със своенравното сърце и поддържа огъня му.

Защо е нужно човек да изучава закона на икономия-

та? За да не страда – Природата не обича разточителността. Самовъзпитанието има за цел да научи човека кои от желанията си да реализира и как да ги реализира. Ако е богат, той може да реализира желания, подобни на тези, които има слонът; ако е беден, нека реализира само желания, подобни на желанията на гълъба. Благодари на гълъбчето, ако може да ти донася радостни вести. Гълъбът донесе на Ной маслиново клонче, с което му съобщи радостната вест, че на Земята има вече условия за живот.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

11. лекция, 2 ноември 1928 г., София – Изгрев

ГЛАВНИЯТ ФАКТОР

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление.

Преди да разгледате подробно романите *Клетниците* и *Война и мир*, какво можете да кажете за вътрешната страна в характера на Юго и Толстой? Те са от различни раси и от различни нации: Юго произхожда от латинската раса, а Толстой – от славянската; поради това различие те не могат да пишат еднакво. Всички народи живеят при различни условия, затова и писателите им се различават: писател, който живее в полярните страни, пише за снеговете и ледовете; който живее в тропическите страни, пише за големите горещини, за циклоните, за слоновете, за големите змии и т.н. – всеки писател описва това, което вижда около себе си.

Когато разглеждате двама писатели, ще ги поставите при условията, при които живеят. Единият писател минава за светски, а другият – за духовен. Кой от двамата е по-богат на образи? Как познавате, че някой писател е духовен? Ще кажете, че той пише за Небето, за Рая, за Ангелите; откъде знае той тези неща, бил ли е някога в Рая или на Небето, виждал ли е Ангели? Ако сам не е видял това, а пише за него, то не отговаря на действителността. Какъв писател е този, който пише неверни неща? Ще кажете, че това, което описва, е приблизително вярно; така не се говори – истинският писател трябва да описва само онова, което непосредствено е видял, преживял и разбрал.

Какво ще кажете, ако като учен правите своите изследвания на една река? За да дадете точно описание на реката, вие трябва да проследите цялото ѝ течение, да видите пътя, по който тя минава, препятствията, които среща и т.н.; но първите изследвания се различават от тези, които са правени след десетина години – първоначално

реката е текла спокойно, безпрепятствено, без никакви бентове, ала след десет години виждате много бентове по течението ѝ. Като учен човек, вие търсите причината за тези бентове и се произнасяте, че те са направени от воденичари, фабриканти с цел да използват нейната енергия. Оттук вадим заключението: всяко явление в Природата има своите дълбоки причини.

За да се обясни явлението, човек трябва да проникне в причините, които са го създали. Хиромантиците например, като изучават човешката ръка и пръстите, обръщат внимание на формата на пръстите и ги делят на конусовидни, възлести, лопатовидни и т.н., но това не е достатъчно; като се изучават ръцете и пръстите, трябва да се обяснят причините защо някои пръсти са възлести, а други – конусовидни. Ще каже някой, че пръстите му са възлести по наследство, от деди и прадеди; това донякъде е вярно, но защо на друг някой, пак по наследство, пръстите са конусовидни или лопатести? Всяко нещо има своите причини, които трябва да се знаят. Не е достатъчно да кажете за една река, че пътят ѝ е такъв или онакъв, но трябва да се знаят причините защо някъде върви равно, гладко, а някъде среща бентове, които я подпушват.

Да се върнем към Юго и да видим кои са подбудителните му причини да създаде един герой като Жан Валжан, какво иска да изнесе чрез него. Юго живее в едно културно общество със строго определени закони и порядки; той иска да хвърли светлина в умовете на своите съвременници, да им покаже какви са последствията от неспазването на тези закони и наредби. Същевременно иска да даде ново разрешение на един социален проблем. Всъщност съществували ли са като типове Жан Валжан, Жавер, епископ Мириел? Те съществуват като колективни типове, а не като единични. Защо Жан Валжан мина през толкова големи страдания – защото открадна един хляб, за да задоволи глада си. Защо в латинската раса съществува такъв строг закон против кражбата? Според този закон Жан Валжан беше наказан с петгодишен строг затвор; като прекара известно време там, направи опит да

избяга. В разказа си за Жан Валжан Юго иска да покаже на хората какво влияние оказват условията на живота върху характера и психиката на човека.

Едно трябва да имате предвид: когато се разглежда един въпрос, той трябва да се постави на строго научна основа. Под думите *научна основа* разбираме разглеждане на известен въпрос всестранно, в зависимост от съотношението му с други въпроси. Ако искате да разрешите една математическа формула, на първо място трябва да я съпоставите с други, да видите как е изведена тя и тогава да говорите за приложението ѝ. Как мислите, раждат ли се формулите, или се създават? Създават се. Например Питагор[10] не роди формулата или правилото на своята теорема, но я създаде.

Има случаи, когато възгледите създават научните твърдения – например възгледът, че външните условия създават и добрите, и лошите хора, е доведен до научно заключение. Обаче има случаи, когато научните заключения почиват на строго математически изводи – например твърдението, че Доброто представлява здравословно състояние на човешкия организъм, а злото – болезнено състояние, е получено като резултат от ред математически изчисления. В този смисъл Доброто и злото представляват полюси на една същина. Доброто представлява сладък, зрял плод и който го яде, винаги е здрав; злото представлява кисел, неузрял плод и който го яде, боледува. Но животът се проявява между Доброто и злото; нито само със сладки неща се живее, нито само с кисели, те взаимно регулират своите сили. Ако съществуваха само сладки неща, животът щеше да се обезсоли; ако съществуваха само киселини, животът щеше да се разруши. За да се проявява правилно, животът се нуждае еднакво и от сладки, и от кисели неща.

Много окултни писатели се произнасят за Доброто като проява на Любовта в живота, като зрелите плодове на Любовта, а злото представлява киселите, незавършените плодове на Мъдростта. Значи Доброто и злото имат отношение към Любовта и Мъдростта. Един ден и злото

ще се превърне в сладък, добър плод на Любовта. Че това е така, виждаме в героя Жан Валжан – злото в него се превърна в Добро, в плод на Любовта.

Всички учени хора и писатели вярват, че злото може да се видоизмени, да се превърне в Добро и лошите хора да се поправят. Колкото е от значение превръщането на злото в Добро, толкова е от значение за човека да знае причината за проявите на Доброто и на злото. Ще кажете, че средата и условията са причина за създаване на Доброто и на злото – това е отчасти вярно. Ако условията и средата наистина правят човека добър или лош, това показва степента на неговата устойчивост и интелигентност. Има хора, които се поддават на окисляване както металите; има хора, които не се поддават на окисляване. Златото не се поддава на окисляване, платината – също; медта, калаят лесно се окисляват. Коя е причината за окисляването на елементите? Сродството им с кислорода – лесно се окисляват онези елементи, които имат голямо сродство с кислорода; онези, които нямат сродство с кислорода или имат малко сродство, не се окисляват.

Във връзка с окисляване на елементите се явява един обществен въпрос – защо се пие много вино. Защото има много консуматори. Защо се яде много хляб – защото хората имат голямо сродство с него. Някои хора, като българите например, ядат много хляб – защо? Сродството им с хляба е по-голямо, отколкото на други народи. Както съществува сродство между елементите, така съществува и между хората, затова казваме, че царската дъщеря може да се ожени за царски син – вероятността е 100%, а не може да се ожени за един свинар – между тях няма никакво сродство, т.е. няма условия. Това не значи, че ако се откаже от свинете, свинарят има възможност да се ожени за царската дъщеря – не само свинете са пречка за това; за да се ожени за нея, той трябва да бъде интелигентен, разумен, да има добро и благородно сърце. Интелигентността и благородството са условия, за да се яви сродство между две разумни души.

Мнозина съзнават, че не са добри, и се питат защо не

могат да проявят Доброто. Естествено е да съжалява човек, че не е добър – защо съжалява? Защото не може да се ожени за царската дъщеря. – „Защо не мога да се оженя за царската дъщеря?“ Защото пасеш свинете; общественият строй не позволява на царската дъщеря да се ожени за свинар.

Какво представлява свинарството? Занаят, при който човек прави погрешки и престъпления, а като греши, той не може да прояви Доброто. Като пасе свине, човек се влияе от тях и не може да се повдигне. Затова българската поговорка казва: „С какъвто дружиш, такъв ще станеш“. Трябва ли свинарят да дружи със свинете – не трябва, свинете могат да живеят и без свинар; докато са в диво състояние, те не се нуждаят от свинар. Човек сам си създава нещастието – той улавя свинете от гората, вкарва ги в кочината и се назначава на служба да ги пази. Свинете нямат нужда от господари, от проповедници и учители, за да ги учат как да ровят земята – те знаят това изкуство, няма нужда друг да ги учи. Смешно е положението на свинаря, тръгнал с тояга след свинете да ги води на паша – той си мисли, че върши някаква работа, а всъщност напразно губи времето си. Свинарството е най-долният занаят, който човек може да избере.

Това са разсъждения, които дават права насока на мисълта. Ще кажете, че занаятите, които човек има, са резултат на обществения строй; на кой обществен строй? Вие знаете, че един обществен строй се предшества от друг, но кой строй е меродавният? Кой строй е по-добър – миналият или сегашният? Нещата се познават от проявите и последствията им. Ако днес намерите някъде останали трици от брашно, вие заключавате, че преди вас са живели хора, които са мляли житото, пресявали са го и са яли чисто брашно, а триците са хвърляли. Вие взимате триците, пресявате ги още веднъж, изваждате хранителните елементи, а непотребните изоставяте; след вас идват други хора, които използват вашите трици, взимат нещо от тях и непотребното изхвърлят. Това са все култури, които си взаимстват по нещо и се хвалят със способността

си да се нагаждат към новите условия. Първите култури са имали по-богати условия и възможности от последващите. Важно е всяка предшестваща култура да остави на последващата не своите трици, а онова, което е вечно, неизменно и съществено. Чистото брашно е същественото, а не триците.

Сегашните хора трябва да мислят по нов начин, да се откажат от старите си възгледи и разбирания. Дойдат ли до науката и живота, те трябва да се откажат от всички дребнавости, от всички обиди и огорчения, да не се занимават с обикновени неща. Това значи да придобие човек Истината, според някои наречена *голата истина*, а според нас – *красивата истина*, да разглежда въпросите обективно, по Божествен начин, да знае причините и последствията на нещата.

Като се говори за причини и последствия, мнозина се спират върху въпроса за грехопадението и търсят причините защо Адам и Ева са сгрешили. Една от причините е непослушанието – те не изпълниха думите на Господа, Който им каза: „Яжте от всички плодове с изключение на плодовете на Дървото за познаване на Доброто и на злото“. Втора причина е користолюбието – те пожелаха да опитат всички блага в Рая и да ги задържат за себе си. И третата причина е желанието им да изпъкнат над другите – змията каза на Ева, че ако ядат от забранения плод, ще станат подобни на боговете, у Ева се яви желание да стане като Бога и тя престъпи заповедта, която им беше дадена. Това е личното чувство в човека, което го кара да изпъква над всички.

Има ли право човек да храни своето лично чувство? По начало всички хора са еднакви, всички са излезли от един и същ Източник. Срещате например две реки в природата, които излизат от един и същ извор, текат в една посока успоредно, имат еднаква дълбочина и дължина. По едно време едната река получава няколко притока, които я правят по-дълга, по-дълбока и пълноводна; другата остава в първоначалната си дължина и дълбочина. Реката, която има притоци, подчертава своето преимущество над

другата, счита себе си за по-силна, по-голяма; това я прави горда. Така се отнасят и хората помежду си – онзи, който е чел повече книги, изучавал е повече науки, се счита за по-високостоящ от другите и започва да се гордее. Той иска да изпъкне над всички, да се покаже пред хората, да го ценят и уважават. В какво се заключава неговото преимущество – в притоците, които са го направили пълноводен. И простият човек може да стане учен – достатъчно е да се влеят няколко притока в него, за да му предадат особени качества. Двете реки могат да се различават освен по пълноводност, още и по чистота. Едната река тече по каменисти места, затова е чиста; другата тече през различни почви и носи в себе си тиня, кал, която я размътва. В началото двете реки са били еднакво чисти, но в края втората река е изгубила чистотата си, размътила се е. Първата река се уподобява на чист, праведен човек, а втората – на грешен. Как мислите, праведният от само себе си ли стана такъв? Условията го направиха праведен. И грешният човек не е станал грешен по собствено желание – условията са го направили грешен.

Двамата писатели, Юго и Толстой, разглеждат едни и същи въпроси от живота, само че Юго ги разглежда индивидуално, а Толстой – общо. Юго взима като действащи лица Жан Валжан и епископ Мириел, а Толстой – Наполеон[11] и Кутузов[12]. Юго поставя Жан Валжан от една страна преследван от Жавер, а от друга страна – облагодетелстван от епископ Мириел; Толстой поставя от една страна Наполеон със своята армия, а от друга страна – генерал Кутузов: единият напада, а другият се оттегля. Наполеон изкушава Кутузов и му казва: „Бъди герой! Започни да се сражаваш“, но Кутузов се оттегля навътре в Русия, с което увлича Наполеон и го отдалечава от военната му база. Кутузов отстъпва съзнателно и казва: „Колкото по-навътре влезе неприятелят, толкова по-голяма е възможността за нас да го атакуваме“. Наполеон иска да застави неприятеля си да се сражава с него, преди да влезе в Русия, да го сразе и да стане цар, да подчини и Русия – това е тщеславието, което го предаде. Кутузов му отговори, че

той не може да победи тази голяма страна, която сама се пази.

В своя роман Толстой изнася идеята за Божествения промисъл, който регулира нещата. Изобщо Толстой пише открито; той си служи с действителни лица – Наполеон и Кутузов, а Юго – с фиктивни: Жан Валжан и епископ Мириел. Толстой работи в по-широк мащаб от Юго. Наполеон вярваше в себе си, а Кутузов – в Бога; с това Толстой изнесе идеята, че печели онзи, който вярва в Бога – той всякога има надмощие над онзи, който вярва в себе си. Юго пък сложи своето убеждение в устата на епископ Мириел, който каза: „За да повдигнеш ближния си, трябва да вярваш в него. Този е твой ближен, в когото вярваш и поставяш на едно ниво със себе си“. Епископът постъпи благородно с Жан Валжан, с което го повдигна – за да не го предаде в ръцете на властта, той каза, че му е подарил свещника, който бил негов, но той добре е разбирал, че същината на живота е в ръцете на Онзи, Който го е вложил във всяка душа. Толстой изнесе идеята, че когато хората повярват във Великия живот, в Бога, войната ще престане; същевременно той прокарва идеята за гениалността и казва, че не е гениален онзи, който избива хиляди хора. На Наполеон се гледаше като на гениален човек, но Толстой отрича тази гениалност. Задачата на Наполеон не беше да завладее света и Кутузов му показа, че не може да завладее даже Русия, а още по-малко целия свят.

Толстой и Юго разглеждат едни и същи социални въпроси, но между тях се явява спор, защото възгледите им не са сходни: Толстой казва, че единствен фактор в живота е Бог – Той регулира живота както на отделните личности, така и на обществата и народите; Юго поддържа възгледа, че хората и обществата са главните фактори в живота, няма защо Бог да се меси в отношенията. Единият поставя Бога в къщата, а другият – вън от къщата. Онзи, който не допуска Бога в къщата си, има господар, който не обръща внимание на неговия живот. Той казва: „Аз давам къщата си под наем. Как живеят мъжът и жената не се интересувам – могат да се карат, да се бият,

за мен е важно да пазят къщата, да държат в изправност инсталацията, канализацията и да си плащат честно“. В този смисъл всеки трябва да си отговори собственик ли е на къщата, в която живее, или е наемател. Никой човек не е собственик, сегашните хора са наематели. Природата не е установила още частната собственост. Тя допуска човека да живее под наем известни години – от 1 до 120, и като мине този срок, изпраща господаря на къщата да си я вземе; той казва: „Ще излезеш вече навън, ще напуснеш къщата, защото искам да я поправя“.

Сегашните хора се намират в големи мъчнотии, не могат да дойдат до правилното разбиране на живота. Това виждаме и в Толстой, и в Юго. Кой от двамата е по-прав? И двамата са прави. Вярно е, че и индивидът, и обществото, и Бог са фактори, но те трябва да се съединят в едно цяло – индивидът, семейството, обществото, народът са удове на Божествения организъм. Малките единици не трябва да се противопоставят на големите, а големите не трябва да се противопоставят на Бога. Народите не трябва да мислят, че могат всичко да направят; и те са в зависимост от нещо по-високо – индивидът е в зависимост от обществото, обществото е в зависимост от човечеството, а човечеството – от Бога. Индивидът разрешава своите проблеми според законите на личния живот; обществото – според законите на обществения живот, човечеството – според законите на Целокупния живот. Най-накрая човек ще дойде до законите на Бога – само така ще има правилно схващане за Живота. Законите на индивида не са приложими към обществените и обществените не са приложими към общочовешките. Който се осмели да наруши един велик закон, ще опита пръчицата на Майката природа, която има за цел да го възпита.

Съвременните хора са разделени на категории: едни вярват в себе си, други – в обществото, а трети – в Бога. Трябва обаче да се даде нова насока на човешките възгледи. Когато обществото те атакува, ще знаеш, че това е Наполеон, и ще постъпиш като Кутузов – ще отстъпваш и ще се закрепваш; ще запалиш Москва, т.е. ще я пожерт-

ваш, за да спасиш свободата на Русия. В случая Москва представлява човешкото начало, а Русия – Божественото. Наистина, човешкото трябва да се жертва за Божественото.

Днес не воювате вие, а Наполеон във вас. Защо Юго внесе Козет като действащо лице, защо трябваше Жан Валжан да се влюби в Козет – за да разреши чрез себеотричане един социален въпрос. Като се отказа от Козет – човешкото в себе си, Жан Валжан даде ход на Божественото начало. Козет представлява Москва – ако Жан Валжан се беше оженил за нея, Наполеон щеше да превземе Русия и да стане неин господар; той отстъпваше, както Кутузов, и по този начин спаси Русия. Във *Война и мир* Наполеон се явява още в началото и остана докрая. В *Клетниците* Наполеон се яви освен в лицето на Жан Валжан, и в лицето на Мариус, който се ожени за Козет; в началото на романа Наполеон се явява в лицето на обществения строй, който осъди Жан Валжан на петгодишен затвор, откъдето той успя да избяга и се изложи на преследването на властта.

Като четете романите на Толстой и на Юго, трябва да правите тънък психологически анализ, да схванете дълбоките идеи, които се крият в ума и на двамата. Права е идеята на Толстой, че трябва да се отстъпва, но само с отстъпване въпросите не се разрешават. И Христос казва: „Не противи се на злото“. Кутузов е приложил тази идея – спаси Русия чрез отстъпване. Силният може да се противи на злото; слабият трябва да отстъпва, докато се засили.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

12. лекция, 9 ноември 1928 г., София – Изгрев

НЕ ПРОТИВИ СЕ НА ЗЛОТО

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление.

Всяко нещо, което става в живота и в Природата, има свои подбудителни причини. Следователно, за да напише Толстой романа *Война и мир*, а Юго – *Клетниците*, и двамата са се ръководили от известни подбуди. Подбудите са били различни, защото те не са гледали еднакво на въпросите – защо? Не са еднакво надарени. Ако двама души наблюдават околността от два различно високи върха, те ще имат различни схващания. Колкото върхът е по-висок, толкова и схващанията на човека ще бъдат по-широки, по-общи; колкото е по-нисък, толкова схващанията ще бъдат по-ограничени и индивидуални.

Като изучавате тези романи, виждате два различни метода. Юго си служи с метод, чрез който може да се влияе върху отделната личност. Герой на романа е Жан Валжан, у когото има скрити сили, способности и чувства, които трябва да се събудят. За целта, от една страна, поставя като фактори страданията и мъчнотиите, а от друга – благородното отношение на отделните лица към него; добрата и благородна постъпка на епископа произвежда преврат в душата на Жан Валжан; той беше цвете, което можеше да вирее само при добри условия. В романа си Толстой изнася два характера на силни личности – на Наполеон и на Кутузов. Характерното у Наполеон е това, че каквото намисли, трябва да го направи; той си казва: „Това, което реших, ще го изпълня, другояче не може“. Той налага своите решения като Божествени закони, които не търпят никакво отлагане. Когато разумният реши нещо, трябва да го направи; когато глупавият реши да направи нещо, дълго време трябва да мисли да го приложи ли, или не. Глупавият има право да отменя решенията си.

И разумният има право да отменя решенията си, но кога – когато има някакво колебание в себе си. Например при Бородино[13] Наполеон даде заповед за сражение, но веднага я отмени – разколеба се и започна да губи почва под краката си.

Като четете двата романа, можете да сравните Жан Валжан с Наполеон, да видите, че между тях има нещо общо. Жан Валжан представлява мястото, откъдето Наполеон е излязъл и постепенно се е издигал; Жан Валжан е Наполеон при лошите условия на живота. В лицето на Наполеон Толстой представя точно обратното – постепенното падане на човек, който е заемал високо положение; с това иска да каже, че и разумният човек, като не изпълнява Божиите закони, както и законите на Великата природа, е осъден на падане. Според Юго и простият човек, като изпълнява Божията воля, може да се издигне. Както разумният може да прави погрешки, така и обикновеният и прост човек може да изправя погрешките си.

Мнозина искат да бъдат като Наполеон – да станат силни, велики хора, но може да заеме положението му само онзи, който преди това е бил на мястото на Жан Валжан. Станеш ли преждевременно Наполеон, ще те свалят от мястото ти, ще те детронират и ще те изпратят на заточение на остров Света Елена, където Наполеон мина през положението на Жан Валжан в затвора, за да си завърши школата.

Който се е повдигнал, трябва да постъпва разумно, за да не падне от височината, до която е достигнал; ето защо в пътя на самовъзпитанието човек трябва да започне от положението на Жан Валжан, да се издига постепенно, за да не се сгромоляса. Той трябва да мине през световния университет, да познае мъчението, неправдата, преследването и като се издигне, да запази мястото си. Цели 19 години Жан Валжан следва тази школа, докато най-после издържа изпита и получи свободата си; след като опита несправедливостта на хората, Жан Валжан се натъкна на тяхната човещина – срещна епископ Мириел, който го прие в къщата си като гост, постави го на равни начала

със себе си. Тук се събужда изопачената природа на Жан Валжан и вместо благодарност, той го обира – открадва сребърния свещник и се измъква от къщата, когато всички спят. Когато полицаите го хващат и го завеждат при епископа, от когото предполагат, че е откраднал вещите, вместо да го изобличи, епископът казва, че той му е подарил и другия свещник, който Жан Валжан е забравил да вземе; от този момент се пробужда съзнанието на затворника. Благородството на епископа силно му въздейства, в него става вътрешна борба, но все още е под влиянието на стария живот – едва освободил се от ръцете на полицията, той постъпва зле с детето, което си играе на пътя с една сребърна монета. Като я подхвърляло, тя паднала под крака на Жан Валжан, който я настъпил; след молбата на детето да повдигне крака си, за да вземе монетата, той го прогонва с такъв страшен глас, че то бяга. След това Жан Валжан съзнава погрешката си и започва да вика момченцето, за да му върне парите, но то е вече много далеч. Оттук Жан Валжан се преобразява, отказва се от стария живот и влиза в нова фаза – става Наполеон; той се издигна високо пред себе си.

Толстой и Юго дават методи за възпитанието на човека, но те не са единствените, нито най-правилните, въпреки че са дали добри резултати. В своята *Изповед* Толстой се бори със себе си – не е доволен, не намира смисъл в живота и иска да сложи край; след голяма борба стига до заключението, че самоубийството не разрешава въпросите и търси друг път. Един прост случай го довежда до извода, че има правилен начин за разрешаване на задачите на живота, който се заключава в мисълта: „Не противи се на злото“. Следователно натъкнеш ли се на някакво страдание или на някаква мъчнотия или сиромашия, не питай защо страдаш и защо си сиромах, но давай от себе си каквото имаш и се оттегли настрани.

Не мисли, че си гладен и беден – допуснеш ли тази мисъл в себе си, сиромашията и гладът ще те посетят. Гледай на глада като на велико благо, а не като на страдание. Страданието не произтича от глада, а от силното же-

лание да го задоволиш час по-скоро. Ако не си ял 24 часа, не мисли, че ще умреш от глад. Който е гладувал 48 часа, страданието му се увеличава – колкото повече гладува човек, толкова повече страда. Има хора, които съзнателно са гладували по 10-15 дена, без да умрат – страхът от смъртта увеличава страданието, а не самият глад. Страшен е гладът, когато човек е в пустинята, където няма никаква храна и всеки момент смъртта го дебне; от този глад и дяволът, най-големият герой в света, се страхува.

Един ден дяволът сгрешил с Божественото знание и за наказание го подложили на огън за хиляда години. Като го извадили оттам, той казал: „Готов съм още хиляда години да стоя в огъня, но свободата си не давам, не се отказвам от своите действия“. Държали го още две хиляди години в огъня, но той все не отстъпвал от своето разбиране. Разумните същества заместили първото наказание с глад – държали го хиляда години гладен. Като минал срокът, той казал: „Отказвам се от свободата си, отказвам се от своите убеждения. Готов съм да изпълня Божия закон, подчинявам се на Неговата воля“.

Всички хора искат да бъдат свободни, но не са свободни – всяка мисъл, всяко чувство, всяко действие, които ограничават човека, не носят никаква свобода; всяка истина, всяка любов, всяко знание, които ограничават човека, не са истински. Любовта не е насилствен акт, а свободен; човек се подчинява на Любовта доброволно, както на дишането. Да гледаш Слънцето – това е свобода. Слънцето изгрява и дава изобилно светлина и топлина на всички, всякога е засмяно, на никого не се сърди. Докато гледа Слънцето и му се радва, човек всякога е свободен; щом затвори очите си за него, сам се ограничава и спъва.

Пазете се от знание, което ограничава; пазете се от любов, която ограничава и заробва. Казват за някого, че сляпата любов го е хванала. Пазете се от сляпата любов и от сляпото знание; да казвате, че има сляпа любов, сляпо знание, това значи да си служите със символи. Любовта не може да бъде сляпа – тя всякога носи светлина; и знанието всякога носи светлина – не можеш да обичаш

нещо, което не си видял.

Ние говорим за истинската Любов и за истинското Знание, които излизат от Бога, а не за изопачената човешка любов и за изопаченото човешко знание. Следователно човек проявява любов към всичко, което вижда. Ще възразите, че човек обича Бога, без да Го е видял, защото и в Писанието е казано, че никой не е видял Бога. Думата *никой* подразбира онзи, който не носи Любовта в себе си; любещият е видял и вижда Бога. Ако не е така, стихът: *Направи Бог човека по образ и подобие Свое* ще внесе противоречие. Който носи Любовта в душата си, носи образа на Бога; щом срещнете такъв човек, в неговото лице виждате образа на Бога – мислите, чувствата, постъпките му са подобни на Божиите. Сегашният човек е изопачил образа на Бога и затова не можем да Го познаем, но все пак, ако търсите Бога на Земята, ще Го намерите в човешкото лице. Задачата на човека се заключава именно в това – да изправи своя образ, да му даде първоначалния вид. Затова повтарям, че човек може да обича само това, което е видял.

Ние говорим за виждането, а не за докосването, което се е явило по-късно. При това докосват се само близките предмети, а не далечните – как ще докоснеш Слънцето, звездите? Ще каже някой, че вярва само в онези неща, които може да пипне, но има неща, които можеш само да гледаш, и то отдалеч; виждането предшества пипането, то е качество на ума.

Съвременните хора говорят за любов, за свобода, за сила, за богатство, за знание, но това може да се постигне при едно условие – да имат права мисъл. Започне ли да се колебае, човек изгубва правата мисъл; той се намира в положението на Наполеон преди сражението при Бородино. Следователно, ако човек се колебае в реализирането на своята идея, нищо друго не му остава, освен да се върне назад, да види къде е слабото му място и оттам да започне. Всяко колебание показва, че пътят, по който върви, не е прав. Задачата на Наполеон беше да обедини Франция, а не да отива в Русия и да я завладее; понеже той измени на

мисията си, изпратиха го на остров Света Елена в положението на Жан Валжан, там да научи урока си.

Който иска да се повдигне, трябва да работи върху себе си, да изправи погрешките си, да се освободи от своите недъзи; това значи да излезе от затвора и да се преобрази, да заеме високо положение – това стана и с Жан Валжан. Ще кажете, че човек трябва да се бори със себе си; не трябва да се борите със себе си, но да бъдете зрители на борбата, която става във вас, и да държите равновесие. Понякога човек се страхува да не изгуби вътрешното си равновесие. Вътрешната борба в човека е резултат от борбата между злото и Доброто, които действат в него; задачата му се заключава в това да се присъедини към една от страните, без да се бори. Ако се присъедини към Доброто, неговото развитие и напредък са осигурени. Вътрешната борба определя степента на човешкото развитие – колкото по-голяма е борбата, толкова по-големи са и придобивките. За гениалния човек тази борба представлява велико посвещение.

Съществуват три вида посвещения: едното е за обикновения човек, който минава през страдания, докато прояви Доброто в себе си; талантливият човек минава през второто посвещение, докато развие силата си; гениалният минава през третото и най-тежко посвещение, докато развие висшата разумност в себе си. Като се съединят трите придобивки – Доброто, силата и разумността, имаме истинския човек. Докато мине тези посвещения, човек ще бъде оскубан като пуяк, ще забрави своето величие и ще се смири. Колко пъти човек ще пада и ще става, колко пъти ще бъде неразположен, докато най-после се изправи на краката си! Това са изпити, през които неизбежно трябва да се мине.

Всеки трябва да си зададе въпросите: „Какво представям аз?“, „Какво е положението ми в живота?“, „На каква степен на развитие се намирам?“, „Докъде съм достигнал?“. Който е искрен, ще си отговори, че е в положението на Жан Валжан – или преди затвора, или в затвора, или избягал вече оттам; след това ще отиде в дома на еписко-

па, после ще срещне детето, на което е настъпил монетата, и т.н. Като минава през всички положения, човек най-накрая идва до себеотричането. Ще кажете, че не може да се живее без пари, но те не трябва да бъдат идеал на човека. Не е страшна формата на нещата, страшно е съдържанието им, като бомбата например. Парите трябва да бъдат средство за размяна, а не цел на човешкия живот. Човек не се нуждае от пари, а от отличен ум, отлично сърце и отлична воля. Умът намира ценностите в живота и всеки ще разбере, че парите се добиват чрез ума; парите са за разумните хора, а не за глупавите.

Човек се нуждае от ново разбиране за живота – да цени ума, сърцето и волята, които Бог му е дал. Без тези удове – ум, сърце и воля, той прекъсва връзката с Любовта и с това се лишава от живота; щом изгуби живота си, той губи всички свои дарби и способности, чрез които се свързва с разумните души. Както са свързани светлината, въздухът, водата и храната с човека, така са свързани и разумните души помежду си – тези връзки наричаме естествени; те не трябва да се късат, защото чрез тях идва Животът. Естествените връзки са средата, в която човек расте и се развива. Като знаете това, бъдете внимателни към себе си и към ближните си, да не излизате от средата, в която сте поставени да живеете.

В заключение на лекцията казвам: носете в ума си образите на Наполеон и на Жан Валжан. Наполеон се издигна до най-високото място, но като наруши великия закон, слезе от височината на своето положение и завърши живота си в заточение; Жан Валжан пък излезе от затвора и се издигна до най-високото положение на своя живот, изпълни великия закон – самоотрече се. Толстой и Юго изнасят по два типа герои: Наполеон и Жан Валжан, които настъпват; Кутузов и епископ Мириел, които отстъпват. Последните герои прилагат закона *Не противи се на злото*. Героите на Толстой са исторически личности, а тези на Юго не са известни, което показва, че Толстой е реалист – той изнася познати лица пред света и показва какви са последствията при неизпълнението на Божиите

закони и какви – при изпълнението им.

Защо направихме сравнение между Толстой и Юго? За да се научите да съпоставяте нещата. Всяко нещо, което работите и изучавате, трябва да се свързва така, че да се види отношението му към вас. За да се ползва от работата си, човек трябва да намери връзката, която съществува между него и Природата, от една страна, и от друга – между него и разумните души. Като знаете това, трябва разумно да се справяте със своите герои. Вие не сте Наполеон, нито Кутузов, нито епископ Мириел, нито Жан Валжан, но имате в себе си наполеоновци, кутузовци, епископи, жанвалжановци и др. Възпитавайте героите в себе си и не ги сваляйте от високите им места; ако са в затвор, съдействайте за освобождаването им.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

13. лекция, 23 ноември 1928 г., София – Изгрев

ДЕЙНОСТ И ЗАМИСЪЛ НА ПРИРОДАТА

Верен, истинен, чист и благ всякога бъди и Господ на мира ще изпълни сърцето ти с всички добрини.

Размишление.

Теми за следния път: *Съществените различия между водорода, кислорода, азота и въглерода* и *Съществените различия между почвата, водата, въздуха и светлината.*

Като изучавате различните отрасли на науката и различните области на живота, виждате, че и в науката, и в живота съществува мода. Какво разбирате под думата *мода*? Тази дума произлиза от латинската *modus*, която означава *начин*. Модата има отношение към външността на нещата, например към облеклото, към мебелите и предметите, с които си служим. Външността не е съществено нещо; съществеността е вътрешността, съдържанието. Що се отнася до дрехата, съществено е нейното качество да държи топло, да пази тялото от простуда. Дойдем ли до външността ѝ, имаме предвид колко е красива. Дрехата може да бъде модна, без да е удобна, без да пази тялото от външните условия – горещина и студ; обувките също могат да бъдат модни, но неудобни, тесни и да стягат краката – трябва ли да вървите дълъг път с тях, в скоро време ще се откажете.

Представете си три вида крака: човешки, конски и котешки. Случайни ли са тези форми, или постоянни? Ако са случайни, те са временни, а всяко временно нещо е резултат на модата; значи временните или случайните неща в Природата също можем да наречем мода. Постоянните форми пък вървят по установен ред. Във всяка форма се крие известна интелигентност и колкото по-сложна е формата, толкова по-голяма е интелигентността, която тя проявява, защото съдържа повече елементи. Разгледайте внимателно крака на човека, на коня и на котката, за да

видите каква е разликата между тях. Същевременно ще извадите заключението, че за създаването на различните форми Природата е вложила известна интелигентност и замисъл.

Както Природата мисли и работи, така и човек трябва да съгласува своите мисли и чувства, за да прояви волята си; между ума и сърцето има съотношение, затова човек трябва да мисли и чувства правилно – само така той може да бъде активен, да прояви правилно своята дейност. Този закон действа и в Природата. Забелязано е, че ако дейността на ума отслабва, и зрението на човека отслабва. Децата имат по-силно зрение от възрастните, защото напрягат ума си, искат всичко да разберат и научат; възрастният не се интересува много от външния свят, той се вглъбява в себе си, мисли за един далечен свят, поради което обективният ум отслабва, а с него заедно отслабва и зрението. Тревогите, безпокойствата също стават причина за отслабване на зрението. Защо трябва да се безпокои човек, че може да остане гладен, да се лиши от богатството си? Всяко безпокойство на човека показва, че той не разбира законите на Природата, не вярва в нея и губи опора в живота си. Едно трябва да знаете: законите на Разумната природа са вечни и неизменни; те се различават коренно от човешките. Който живее в съгласие със законите на Природата, никога не се изненадва; измени ли на тези закони, човек се обезверява и казва: „Не мога да живея повече, нямам условия да се развивам“ и т.н. Кое дава право на човека да мисли така? Това са предположения, които не търпят никаква критика.

Какво означават думите *нямам условия да живея*? Представете си, че имате една стомна с две отверстия: през едното се налива вода, а през другото изтича навън; докато двете отверстия са отворени, водата влиза и излиза правилно от стомната, но ако едното се затвори, водата не може лесно да се влива или излива – станало е някакво запушване. Следователно, когато човек казва, че няма условия за живот, това подразбира, че в него е станало някакво подпушване – или втичането, или изтичането на

енергиите в неговия организъм е неправилно. Какво можете да очаквате от човек, който не се храни добре? Ако стомахът му не работи правилно, той яде бавно, без апетит и с неразположение. Както се храни, такава е и неговата работа. Ако искате да знаете дали даден човек е работлив, наблюдавайте го как яде – колкото по-енергично и съзнателно яде, толкова по-енергично и с разположение работи; между начина на храненето и дейността на човека има известна връзка. Щом е така, родителите и учителите трябва да обръщат внимание как се храни детето, докато този процес стане съзнателен за него.

Задачата на съвременните училища се заключава в култивиране на ума и на волята на човека с цел да се създаде интерес и любов към работата. Задачата на училището не е само да даде знания на ученика, но те трябва да се приложат. На теория мнозина знаят къде се намират Китай, Япония, Патагония[14], Мексико, както и най-забутаните провинции и държави, но какво е отношението между тях, какво е значението им в Космоса малцина знаят. Всяка външна форма в Природата има отношение към човешката мисъл. Тя има отношение към човешките органи – например когато мислите, които са свързани със зрението, отслабват, тогава отслабва и зрението; същото може да се каже и за мислите, които са свързани със слуха, с вкуса, с обоняението, с речта и т.н. Няма орган в човешкото тяло, който да не се управлява от известен род мисли и чувства; като знаете това, пазете ума и сърцето си в изправност, за да могат те правилно да възприемат мислите и чувствата, които идват от Възвишения свят. Съществата от този свят ще помагат на човека дотогава, докато мислите, които са създали неговите органи, проникнат в съзнанието му; това значи да дойде човек до положение да владее своите органи, да стане господар на себе си.

Днес всички хора се стремят да бъдат господари. Добре е човек да бъде господар, но първо на себе си, да заповядва на своите мисли и чувства – който ги владее, лесно се справя с тях. Чрез мисълта той може да си създаде каквито органи желае, да се върне в първоначалното

си положение, когато е бил създаден по образ и подобие Божие; дойде ли до този образ, той сам ще види своето отклонение и пътя, по който е вървял. Ако ученикът учи добре, ще минава от клас в клас, докато завърши университет; за такъв ученик се казва, че върви от слава в слава, от знание в знание – защо? Защото е живял в съгласие със законите на Разумната природа. Ученик, който не следва законите на Природата, сам се осъжда на невежество; вместо да се развива и да върви напред, той остава на едно и също място и се чуди защо работите му не вървят добре. Природата държи сметка за всичко и отдава на всекиго заслуженото.

Като разглеждате трите вида крака – човешки, конски и котешки, вие можете да четете по тях като по книга; само от крака можете да създадете образа на човека, на коня и на котката. По крака на човека можете да определите неговия морален ръст, както и неговата интелигентност. По пръстите на крака можете да кажете много неща – големият и малкият пръст определят неговата умствена дейност. Помнете: в живота на всеки човек има известни мисли, чувства и действия, които постоянно се развиват, независимо от условията; върху тях се гради животът на човека, те представляват основа на морала. Под думата *морал* разбираме здравословното състояние на човешката душа. В моралния човек всички умствени и духовни сили действат нормално, следователно *морал* и *здраве* са синоними – моралният човек е здрав и здравият е морален. Физически здрав е онзи, на когото всички органи са в изправност; той е в хармония както със себе си, така и с Разумната природа. Въпреки това човек не може да избегне страданията, защото има такива, които не зависят от него и за тях той не носи никаква отговорност. Отговорен ли е човек, че навън е много студено или много горещо? Не е виновен, но той не може да се освободи нито от студа, нито от горещината.

Като ученици, вашата задача не се заключава в търсене на методи как да се освободите от страданията, но да използвате енергията, която се крие в тях, както и да

изучавате красивите форми на Природата. Като наблюдавате човешкия крак, виждате какъв замисъл е вложила Природата в неговото устройство; като го сравнявате с краката на коня и на котката, виждате прояви на различна интелигентност – за създаването на човешкия крак са работили по-интелигентни същества от тези, които са работили върху краката на коня и на котката. Както разумните същества се различават по интелигентност, така се различават и хората – колкото по-активни са техните мисли и чувства, толкова повече се увеличава и интелигентността им. За това им помагат великите учени, писатели, поети, философи, музиканти – с мисълта си те будят мислите и чувствата на обикновените хора и ги подтикват към работа.

Учените са доказали, че възвишените мисли оказват влияние върху външната форма на човека, а специфично и върху някои негови удове. Например виждате как едно дете минава покрай плодна градина и гледа надолу – какво гледа? Иска да види има ли плодове под дърветата. След това гледа нагоре и вие казвате, че се готви да къса плодове. После пак гледа надолу – търси камък, за да брули плодовете; като го намери, отново гледа нагоре. Като наблюдавате как очите на детето се движат ту нагоре към дървото, ту към земята, вие правите заключение, че то има намерение да къса плодове. Ако някой художник гледа нагоре към един от прозорците на третия етаж на къща, вие заключавате, че той е харесал този прозорец и го рисува; но ако рисуването продължи няколко месеца или години, казвате, че е харесал не толкова прозореца, колкото друго, което гледа през прозореца. Ако видите, че някой астроном гледа към небето, ще кажете, че той наблюдава звездите. Каквито и заключения да правите, важно е, че във всички случаи подтикът е Любовта: детето е влюбено в плодовете, художникът – в някоя девойка, астрономът – в небето.

Различните мисли и чувства се отразяват различно върху удовете на човешкия организъм – едни усилват зрението, слуха, а други ги отслабват. За да усилвате дейност-

та на своите органи, допускайте в ума и в сърцето си възходящи мисли и чувства. Има смисъл човек да гледа към небето, към високите планински върхове, към чистите и буйни извори – това гледане събужда светли и възвишени мисли в неговия ум. Благословение е за човека да гледа красиви и велики неща, всичко останало е мода, т.е. временно и преходно.

Всяко влюбване е мода, защото минава и заминава. Някой казва: „Едно време обичах да чета романи, сега не обичам“ – защо? Мода е било. – „Едно време обичах да се обличам хубаво, да се моля, да пиша красиво, да пея.“ Защо днес не обичаш тези неща – защото са били мода. Модата включва несъществените неща в живота, но има съществени, които през всички времена и епохи остават еднакво ценни. Яденето мода ли е? Готвенето е мода, но яденето е необходимост – от най-ранното си детство до края на живота си човек все яде. Дишането, пиенето на вода, мисленето, чувстването също са необходими и съществени неща. Модата идва само като спомагателно средство в човешкия живот, затова често се мени; като не постига целта си с установената за даден случай мода, човек сам я сменя.

Понякога и Природата си служи с модата като специфичен метод за постигане на някаква цел. И в науката, особено в хипотезите и теориите, има мода, която води към една съществена цел; една от задачите на науката е да направи живота на човека сносен. Астрономията, като наука, дава ред научни сведения за състоянието на планетите, за разстоянието им от Земята, за влиянието им върху нея и т.н.; в бъдеще тя ще намери начин, по който хората ще разговарят с жителите на другите планети и системи и ще разберат какъв е животът там, какви жители има и т.н. Ще дойде ден, когато истинските учени ще разменят писма и телеграми с жителите на другите планети, които днес остават затворени светове за нас.

За да постигне високите цели на своя живот, човек трябва да прилага своята воля, всеки ден да придобива нещо ново, но не и да губи или осакатява това, което е

придобил. Трябва ли човек да се прегърбва, трябва ли да допуска да се изкриви някой орган на тялото му? За съзнателния човек това не е позволено. Ако стане някакво изкривяване, то се дължи на атавизъм – на влиянието на неговия дядо или прадядо. Как ще си помогнете, ако сте изкривили някой от своите удове? С мисълта си; като изправите мисълта си, ще изправите и удовете си. Правата мисъл подразбира връзка на човека с Разумната природа, с нейната дейност и замисъл, да станете съработници с нея. Интересувайте се от работите на Природата, от методите, с които тя си служи; щом вие се интересувате от нея, и тя ще се интересува от вас – това значи да се интересува и Бог от вас.

И тъй, първата мисъл, която трябва да поставите в ума си, е да се интересувате от дейността и замисъла на Природата. Казвате: „Може ли човек да се интересува от Природата?“; не само че може, но това е толкова естествено, колкото и ученикът да се интересува от своите учители и от своя директор. Естествено е и слугата да се интересува от господаря си. Положението на ученика зависи от дейността и замисъла на учителите му, а на слугата – от неговия господар; ако ученикът не знае как да постъпва с учителите си, а слугата – със своя господар, и двамата ще си създадат големи мъчнотии и изпитания.

Природата е учителка и господарка на всеки човек. Следователно, като влезете в нея, трябва да знаете какво иска тя от вас и как да я задоволите. Тя ще постави програмата си пред вас, а вие трябва да я изпълните точно – най-малкото нарушаване на нейните правила и закони води към нещастия. Вие сте в дома на Природата – още със ставането си от сън ще видите какъв е нейният замисъл за деня и ще гледате да го изпълните. Ще кажете, че искате да бъдете свободни, да живеете, както разбирате; трябва да знаете, че вашият живот зависи от този на Природата – първо тя живее, а после вие. Ако тя живее, и вие ще живеете – тя е параходът, който ще ви пренесе на определеното място. Параходът ли трябва да бъде здрав, или пътникът, който се е качил на него? Щом сте се качили

на парахода, вие зависите от него: от неговото кръвообращение, от неговата артериална и венозна кръв, от неговата мисъл и т.н.; ако кръвообращението, дихателната и стомашна системи не действат добре, вашето здраве не може да помогне на парахода. Ето защо, влезете ли в Природата, ще знаете, че вашият живот почива върху нейния; щом параходът, т.е. Природата, мисли, чувства и действа правилно, вашият живот ще бъде в безопасност.

Защо човек се обезсърчава и отчайва – защото параходът му не е в изправност; с други думи казано: човек се отчайва или защото има криви разбирания за живота, или защото не е в съгласие със законите на Разумната природа. За да се справите с отчаянието или обезсърчението си, още като станете от сън, явете се пред господарката си – Природата, и кажете: „Каква е волята на моята господарка, какво мога да направя днес за нея?“. Когато отивате на училище или в университета, чия воля изпълнявате – своята или на вашите учители и професори? Вие изпълнявате волята на вашите учители и наставници и по този начин получавате знания. Те се интересуват от вас и ви дават светлина, за да разбирате нещата.

Следователно, ако искате Бог, Природата и учителите ви да се интересуват от вас, да ви помагат и да ви учат, и вие трябва да се интересувате от тях, да сте готови да следвате техния път. Няма учител, на когото да не е приятно и да не се радва на ученици, които се интересуват от неговия предмет. Казано е в Писанието: „Всяко дихание да хвали Господа!“. Да хвалите Господа – това значи да се интересувате от Неговата мъдрост и знание, от всичко, което Той е създал; щом вие се интересувате от Него като от професор, и Той се интересува от вас. Ще знаете, че няма по-велик и по-мъдър професор от Господа.

Изучавайте Природата във всички нейни прояви, във всичко, което тя е създала. Ще каже някой, че не се интересува от малките неща. Малко нещо ли е да изучаваш човешкия крак и постепенно да слизаш до краката на всички млекопитаещи? Като изучиш устройството на крака, ще се заемеш с изучаването на човешките ръка,

око, ухо, стомах, дробове и т.н. – така ще дойдеш до онези велики закони, чрез които Природата е работила. Не само това, но и нокътят крие в себе си велики знания; ако го изучавате, ще видите каква голяма разлика има между различните хора. По формата на нокътя познавате дали човек е гениален, талантлив или обикновен; песимист ли е, или оптимист; морален или неморален; учен или невежа; упорит или отстъпчив. Ноктите на упорития човек са широки, на тях вода не се задържа – в това отношение те приличат на място, където водата се разлива широко. В тази вода, както в блатистата, се развиват микроби; за да се премахне заразата, водата трябва да се канализира, да ѝ се даде път да тече. Упоритият не иска да работи, никого не слуша, на никого не се подчинява. Как трябва да се постъпи с него, как може да го накарат да работи? Като го канализират, т.е. като го поставят при лоши условия на живота: майка, баща, приятели – всички трябва да се откажат от него; като се намери при трудни условия, той започва да работи, сам си пробива път.

Ще приведа един анекдот от българския живот, да видите как животът учи хората на всичко. Двама млади, мъж и жена, живеели охолно: яли, пили, изяли всичко. Жената била мързелива, нищо не работела. Мъжът често казвал:

– Жена, окъсахме се, трябва да изтъчеш нещо.

– Лесна работа – отговаряла тя.

От време на време взимала по едно вретено, за да преде; изпрела едва три вретена, но те нищо не я ползвали – трябвало да се тъче. Един ден майка ѝ я поканила в родното ѝ село, да отиде с мъжа си на сватба.

– Какво ще правим сега? – запитал мъжът ѝ. – Как ще отидем на сватба, като нямаме дрехи да се облечем?

– Лесна работа – отговорила тя. – Ще вземем големия кюп, ще го занесем до края на селото; аз ще вляза вътре, а ти ще отидеш при майка ми и ще поискаш дрехи за мен и за теб и ще ги донесеш да се облечем. Така и двамата ще влезем в селото облечени и пременени.

Мъжът ѝ бил хитър, скроил ѝ една изненада. Като

отишъл при тъща си, тя го запитала къде е жена му, защо идва сам.

– Тя остана на края на селото, иска да дойдат сватбарите, да я посрещнат с музика и песни.

– И това ще се нареди, ще задоволим желанието ѝ.

Тръгнали гайдарджии, зурли, да посрещат дъщерята. Като чула, че свирят гайди, тя си подала главата от кюпа, за да види какво става навън. Силно изплашена, изскочила от кюпа необлечена и хукнала към дома си. Веднага взела хурката и започнала да преде. Мъжът ѝ се върнал от сватбата, сготвил качамак и поканил жена си да яде.

– Слушай, сложи кашата на рамо, нямам време да се отклонявам от работата си.

Когато човек не иска да работи, да мисли, да изучава законите и замислите на Природата, и тя постъпва с него така, както постъпил мъжът с мързеливата си жена – тя го поставя при трудни, мъчни условия, докато се научи съзнателно да работи, да мисли и чувства. Така тя го заставя да се заинтересува от нея. Това значи да се свърже човек съзнателно с Природата, да се интересува от нейната дейност и замисли. Това значи човек да се самовъзпитава и развива съзнателно.

Изучавайте всички форми, създадени в Природата от същества с различна интелигентност; така ще придобиете истинското знание, чрез което ще създадете и своите бъдещи форми. Това значи да се свърже човек с онези мисли на Природата, които са създали неговите сетива, както и неговите вътрешни органи. Само така той може да бъде здрав и да се радва на живота си.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

14. лекция, 30 ноември 1928 г., София

ХИГИЕНА НА ЖИВОТА

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление върху истинското щастие.

За какво говорят хигиенистите? На първо място те имат предвид храната, водата, въздуха, светлината, облеклото и жилището – това са елементи на живота, с които се занимава хигиената. За да бъде жилището удобно, да отговаря на изискванията на хигиената, човек трябва преди всичко да чувства нужда от него; после трябва да съзнава, че има нужда от прозорци и да знае колко големи да бъдат – ако не съзнава това, той не се нуждае от никаква хигиена. Същото може да се каже и за неговото тяло като жилище; не е достатъчно човек само да се роди, но неговата форма трябва да отговаря на хигиеничните условия на живота – това значи да бъде здрав. Ако той постоянно боледува, жилището, т.е. тялото му, не е съградено по правилата на хигиената. Между външното жилище – къщата, в която човек живее, и вътрешното жилище – тялото, трябва да има известно съответствие. Има богати хора, които живеят в големи, просторни, светли къщи, но въпреки това боледуват. Ще кажете, че болестите се дължат на храненето, но богатите хора се хранят добре – защо боледуват? Значи не е само до богатата и силна храна, но здравето на човека зависи и от количеството храна, което употребява. При това здравословна храна е онази, от която човек дълго време изпитва радост и разположение; ако след всяко ядене човек изпитва тежест и неразположение, това показва, че храната не е хигиенична. Същото се отнася и до жилището: хигиенично е само онова жилище, в което човек през целия ден изпитва радост.

Друг елемент на хигиената на физическия свят е облеклото. Хигиенично облекло е това, което приляга добре на тялото, направено е от мека материя, приятна на

пипане и същевременно е добър проводник на светлината и топлината – с една дума е добър проводник на живите сили на Природата. Хигиеничното облекло прави човека радостен и разположен; той се чувства в него толкова удобно, сякаш е част от тялото му. Мнозина пренебрегват хигиената на облеклото и следват строго модата, но тя няма нищо общо с хигиената, защото отговаря на други изисквания, които са далеч от природните.

Освен хигиена на физическия живот, има и хигиена на психическия. Тя включва в себе си три елемента: мисъл, чувство и действие. Една мисъл е хигиенична, когато пламъкът, или светлината ѝ, никога не намалява; щом намалява, тя вече не е хигиенична. Чувство, което никога не губи интензивността си, е хигиенично; започне ли да губи своята интензивност, не е хигиенично. Всяко действие, което има права посока на своята проява, е хигиенично; щом започне да се извратява или да изкривява своята посока, не е хигиенично.

Следователно, чуете ли някой да казва, че животът му е тъмен, това показва, че пламъкът или светлината на неговите мисли е намаляла. Какво трябва да прави, за да стане животът му весел? Да внесе в мисълта си единица Любов – как? Като намери едно същество, което иска да учи и търси някой да му помогне да задоволи този жар. Ако му се притечете на помощ, жарта ще внесе светлина в мисълта ви и ще възстанови първоначалното положение на вашия ум. Да услужите на едно такова същество е в реда на нещата, защото е казано да обичате ближния си като себе си. Правилото е вярно, но можете ли да го приложите както трябва? Малцина знаят как да обичат себе си. Обича себе си правилно само онзи, на когото пламъкът на мисълта никога не изгасва, интензивността на чувствата никога не намалява и правата посока на действията никога не се изкривява. Това се отнася за микроскопичните мисли, чувства и постъпки, а не за великите и възвишените, които са достояние на великите хора. Човек трябва да цени, уважава и люби своите най-малки прояви, иначе никога не може да има правилно отношение към своя

ближен; цени, уважавай и обичай себе си, за да проявиш същото и към ближния си. Като любиш себе си в ближния си, ти ще любиш и него; това означават думите Христови: „Аз живея в Отца Си и Отец Ми живее в Мене“. Когато Бог ни люби, Той люби Себе Си в нас; когато ние Го любим, ние любим себе си в Него. Първо Бог трябва да ни обикне, а после ние да Го обикнем – това е въпрос, който има отношение към съзнанието на човека.

Като се говори за Любовта на Бога към човека и на човека към Бога, хората искат обяснение на този въпрос. Любовта не се обяснява, тя се приема така, както се проявява; ако я обяснявате, ще изгубите и това, което имате. Не мислете, че всичко, което се обяснява, може да се разбере. Какво знае детето за прясната пита – нищо не знае и не разбира, но щом я вземе в ръка и доближи до устата си, изпитва вътрешна радост. И детето, което нищо не разбира от хляба, и възрастният, който всичко знае, еднакво се радват пред прясната пита. Радостта показва, че и в детето има вътрешно разбиране за нещата. Човек се домогва до живота не само чрез външни знания и разбиране, но и по вътрешен път; важно е да имате светлина в съзнанието – тя води човека в правия път на живота. Ще каже някой, че не вижда нещата; това е въпрос на опит – хвърлете една игла на 20-30 метра разстояние и вижте кой ще я намери: който вижда външно или който вижда вътрешно; който вижда вътрешно, той ще я намери.

Който никога не се спъва в живота си, той има здрави, нормални очи и вижда външно и вътрешно; който се спъва, има слаби, анормални очи. Работете за развиване и пробуждане на съзнанието си – то е окото на човека. Там, където съзнанието е будно, никакво спъване не става. Спъвате ли се, търсете причината в себе си. Работете върху съзнанието си, което носи условията на живота. На всеки са дадени условия, но работа се изисква от нас; ако нямаме условия, всички усилия щяха да бъдат безпредметни. Животът, като първо условие, е даден на всеки човек. Той носи в себе си пламъка на мисълта, на чувствата и на постъпките; ползвайте се от този пламък, пазете го никога

да не загасва – от вас зависи да ходите в светлина или в тъмнина.

И тъй, пазете се от мисли, чувства и действия, които понижават вашия живот – те не са здравословни. Щом се натъкнете на такава мисъл, сложете я настрани, като непотребна. Някой казва, че иска да завърши университет, но след няколко дни се отказва от желанието си; първото желание е здравословно, но второто не е. Този човек прилича на работник, който един ден работи усилено да спечели нещо, а на другия ден се наяде, напие, остане без пет пари в джоба си. Какво е спечелил – не само че нищо не е спечелил, но даже и здравето си е разстроил. Да работи човек е хигиенично, но да яде и да пие до забрава – не е; всяка мисъл, всяко чувство и всяко действие, които разстройват човешкия организъм, не са хигиенични. Какъв смисъл има срещата с един приятел, която ще понижи живота ти? Пазете се от всички мисли, чувства и действия, които понижават живота. За предпочитане е да имаш една мисъл, едно чувство, едно действие, колкото и малки да са те, колкото и скромно да са облечени, но да ви повдигат, отколкото богатите и натруфените, които понижават живота и рушат здравето. Стремете се и към богати мисли, чувства и действия, но само към такива, които нямат никакъв дефект – те носят истинска радост, истинска топлина и светлина.

Сегашният век се изразява в усилена дейност на човешкия ум, сърце и воля – защо? Защото при възпитанието са допуснати криви неща, които трябва да се изправят. Някой казва: „Аз трябва да се проявя“. В какво трябва да се проявиш? – „Трябва да бъда полезен.“ В какво трябва да бъдеш полезен? – „Да се организирам.“ Ако искаш да се организираш, а свършиш със смърт, какво си организирал? Не е достатъчно човек само да създаде нещо, но то трябва вечно да живее. Какъв смисъл имат картините на един художник, ако една-две години след изработването им се развалят? Ще кажете, че един трябва да умре, за да се роди друг; това не е философия. Кое е по-добро: да държиш воловете при себе си и да ореш с тях нивата или

да ги продадеш на някой касапин? За предпочитане е да ореш нивата, отколкото да ги продадеш на друг, който ще ги заколи. Както ти живееш и работиш, така и те трябва да живеят и работят заедно с теб. Ако останеш сам, ще свършиш толкова работа, колкото магарето върши. Който греши, върши работата на магарето; който греши, е магаре. В този смисъл магарето представлява символ на греха. Значи който не мисли, не чувства и не постъпва право, греши.

Докато не приложи правилно закона на жертвата, човек всякога ще греши. Не се жертва онзи, който мисли само за себе си; не е умен онзи, който мисли само за себе си. Буквата *м* в думата *магаре* означава материализъм. Буквата *а* – бременност, тежест, която човек носи. Буквата *г* означава кука, с която овчарят хваща нещата; има смисъл да си служи човек с куката или с гегата на овчаря, но когато иска да извади давещия се от водата, а не да открадне това-онова за себе си. Буквата *р* означава чук в ръката на юнака; който иска да си служи с този чук, трябва да го приложи по отношение на бедните и сираците – да им изкове нещо, да им помогне, а не да удря хората по главата. Буквата *е* е знак за умножение; който разполага със силите на тази буква, може да помага на хората, но ако магарето няма тези сили, не може да бъде полезно нито на себе си, нито на обкръжаващите.

За да преобразува енергиите, които се крият в понятието *магаре*, човек трябва да знае как да се справи с елементите, които причиняват погрешките. Когато домакинята иска да разплете един чорап, тя трябва да знае откъде го е започнала и като хване първата бримка, целият чорап се разплита. Магарето крие в себе си необуздани сили; когато в характера на човека има нещо магарешко, той мъчно се справя с него. Умен трябва да бъде човек, за да организира силите на магарето в себе си. Не можете да разчитате на магарето – достатъчно е да отвори устата си, за да ви издаде; каквото и да прави, то все реве – в него няма благоприличие, нито някакъв морал. Човек вижда, че на магарето му липсва благоприличие, но себе си не

вижда. Колко пъти той не проявява никакво благоприличие! Въпреки това този човек, както и магарето, заема почетно място в обществото.

Английската кралица Виктория[15] имала едно магаре, което яздела; обичала да се занимава с него. Ако се случвало да заболее, тя викала 12 лекари да го прегледат. Умно е било това магаре – значи има и умни магарета. Като видите някое умно магаре, забелязвате, че то омеква, не реве, цял ден спокойно си пасе; като види господаря си, тогава започва да реве. Сутрин, когато изгрява Слънцето, то спира, отправя поглед към него и коленичи на предните си крака, след това се отърсва и тръгва отново да пасе. Това показва, че и най-отрицателните сили в света претърпяват някакво преобразуване. Важно е човек да знае как да се справя с енергиите на магарето.

Човек носи в себе си не само магарето, но изобщо силите на целите животинско и растително царства; те имат определени места и центрове, чрез които се проявяват. Например френолозите вземат магарето като емблема на човешката твърдост и воля; няма по-твърдо същество от магарето, което е и крайно издръжливо. От друга страна, магарето е гордо и тщеславно, всякога излиза напред; ако го поставите на работа между камили или овце, излиза напред, за да ги води, то никога не остава назад. Добре е човек да има високо мнение за себе си, но когато е заслужено.

Като ученици, вие не трябва нито да се надценявате, нито да се подценявате; ще мислите за себе си това, което сте в действителност. – „Не съм толкова надарен.“ Дарбата се придобива – тя е резултат на усилието, което човешкият дух прави, за да постигне нещо. Даровитият е работил в миналото и днес се ползва от плодовете на своя труд. Ако искаш и ти да бъдеш даровит, работи усилено, за да развиеш дарбите си и в бъдеще да се ползваш от техните плодове. Някои хора още в този живот придобиват големи постижения, защото правят големи усилия и се радват на резултатите си.

Да се върнем към въпроса за хигиената на живота. Спо-

ред нея права мисъл е тази, която запазва всякога своята светлина. Човек се познава по светлината на своята мисъл – колкото по-голяма е светлината му, толкова по-голям мъдрец е той. Да познаваш колко голяма е светлината на твоята мисъл още не означава, че познаваш себе си; и най-големите мъдреци не се познават абсолютно – частично човек се познава, но не и абсолютно. Това показва, че много работа още предстои на човека, много знания са му нужни, за да проникне в същината на своята душа.

Да проникне човек до душата си, това значи да обхване всички възможности, които се крият в ума, в сърцето и във волята му. Който отрича душата, отрича своите възможности и не може да се развива. Мнозина признават ума и сърцето, но отричат душата; някои признават само ума, а сърцето и душата отричат. Който не признава проявите на ума, на сърцето, на душата и на духа в себе си, не е истински човек. Той прилича на онези, които ходят на църква, слушат проповедника, трогват се от думите му, съжаляват бедните и страдащите, а като излязат навън, срещат на пътя си много такива, но сърцето им не се трогва. Човек, на когото само мисълта работи правилно, е една трета човек; онзи, на когото и умът, и сърцето работят правилно, е две трети човек; и най-после, онзи, на когото и умът, и сърцето, и волята работят правилно, е истински човек, или мъдрец – пламъкът на неговите мисли, чувства и постъпки е постоянен. Той не се влюбва и разлюбва, както обикновените хора; щом люби, той е постоянен и неизменен. Каквото прави мъдрецът, както и да се проявява, каквито и мисли и чувства да храни, той никога не съжалява; всичко върши съзнателно и разумно.

Сложете в ума си идеала да станете мъдреци, за да има нещо, което да ви радва. Правата и светла мисъл е достояние на мъдреца. Ако търсите истинското знание, ще го намерите в Мъдростта; ако търсите възвишеното, ще го намерите в Любовта. В който и свят да търсите възвишеното: във физическия, в Ангелския или в Божествения, ще го намерите в Любовта – тя представлява идеала, към който човешката душа се стреми. Ще каже някой, че е

разочарован в Любовта; разочарование има в чувствата, но не и в Любовта – който люби, никога не се разочарова. Но щом човек пожелае да бъде обичан, разочарованието идва – той е нещастен, че няма кой да го люби. Значи има два вида нещастни хора: едните са нещастни, че не любят, а другите – че няма кой да ги люби.

Мъдрецът се отличава от обикновения човек по това, че е щастлив и когато не го любят – защо? Защото и като не го любят, той люби, без да изисква нещо. Ако никой не го обича, той си казва: „Хората още не са ме опознали, не съм се открил за тях. Ще дойде ден, когато ще ме познаят и ще ме обикнат; ако днес не стане това, утре ще стане“. Той не поставя големи срокове; обикновените хора работят с големи срокове и с големи величини. Всъщност големите величини са достояние само на велики хора, на адепти, на мъдреци, които избягват да работят с тях – когато се възпитава, човек работи с малки величини.

Кога човек може да се възпитава правилно? Когато пламъкът на неговите мисли, чувства и действия постепенно се увеличава и внася в него радост и разширение. Когато всички мисли и чувства се събират на едно място, светлината им се увеличава, радостта става голяма и Любовта се проявява. Това изискват от човека съвременната наука и хигиена. Това значи да дойде човек до положение да знае какво количество въглерод се намира в неговия организъм и как може да го използва. Количеството на въглерода е математически точно определено, но какъв е този въглерод – не се знае.

Съществуват три вида въглерод. Единият не гори, нито загасва, не се изменя във въздуха, не се съединява с други елементи; следователно, когато мислите и желанията на човека не загасват, той е от първата категория. Въглеродът, който се отнася до втората категория, е променлив – гори и става черен; каже ли някой, че мислите и чувствата му са потъмнели, той се отнася към втората фаза на живота, където въглеродът се изменя. За да не се изменя, ще го върнете в първото състояние, ще му прибавите единица Любов и две единици Мъдрост; това зна-

чи да намериш три същества, на които да помогнеш, да ги отправиш към света на Любовта и на Мъдростта. След това ще намериш един свят човек, да видиш как прилага Любовта, и двама мъдреци – как прилагат Мъдростта. При това положение ти няма да станеш нито светия, нито мъдрец, но ще вземеш малко подкваса и от двамата, да има какво да работиш.

Задачата на човека е да учи и да работи. Като учи, той непременно ще се обезсърчава – такъв е законът. Защо се обезсърчава? Защото пламъкът на неговите мисли, чувства и постъпки намалява – влязъл е някакъв страничен елемент. За да се справи с обезсърчението си, той трябва да премахне страничния елемент и да усили отново пламъка си. Приложи разума си, направляван от Мъдростта, за да усилиш пламъка на своите мисли и чувства! Без Мъдрост разумният човек става жесток. Жестокостта се сломява от милосърдието, а милосърдието подразбира закон на жертва. Буквата *М*, като символ на материализма, трябва да се превърне в милосърдие – това се постига чрез съзнателна и разумна воля.

В заключение казвам: за да спазвате хигиената на физическия свят, обърнете внимание на трите елемента – жилище, храна и облекло; за да спазите хигиената на Духовния свят, обърнете внимание на другите три елемента – мисли, чувства и постъпки.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

15. лекция, 5 декември 1928 г., София

УЧЕНЕ И ПРИЛАГАНЕ

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление.

Тема за следния път: *Противоречие и съгласие и техният произход.*

Какво бихте писали върху темата *Задача и цел на съвременната наука*? Какво бихте писали върху темата *Любов към знанието*? Каква разлика има между един учен и интелигентен човек и друг – неучен, но интелигентен? Да се мисли върху тази тема, това е все едно да вариш боб – бобът съдържа хранителни елементи в себе си, но трябва да го вариш дълго време, докато омекне; първата вода с люспите му даже трябва да се хвърли. По какво се различава ученият от неучения човек? Ученият разполага със систематизирани знания; той придобива не само нови знания, но се ползва и от тези, които учените преди него са придобили и систематизирали. Интелигентният пък има знания, придобити от лична опитност или от опитността на душата му. Ученият придобива знания отвън, интелигентният – отвътре, а неученият не разполага с никакви знания. Ученият разполага с известен капитал, а неученият няма никакъв капитал.

Мъдрецът може да бъде учен и неучен. Ако е неучен, чрез Светлината, която носи в себе си, лесно придобива знания: по пътя на самообразоване или по наследство – има знания, които се предават от поколение на поколение. Например стремежът към музиката се предава лесно от родителите на децата; ако майката е музикална и е изучавала музиката в миналите си животи, стремежът ѝ към музика се предава и на децата. Всяко нещо, върху което човек е работил съзнателно, лесно се предава. Предаването на дарбите и способностите наследствено изглежда

несъзнателен, механичен процес, но всъщност не е така – дължи се на вътрешен, съзнателен напор, който се проявява навън. Така се обяснява размножаването на клетката чрез делене – клетките са разумни, разбират езика на вътрешната сила, която ги подтиква към размножаване и постепенно усъвършенстване.

Слушайте гласа на Разумното начало в себе си, за да се развивате правилно. Ако на мястото на Разумното начало, или на душата, поставите своя ум, вие ще се натъкнете на голямо противоречие – тогава вместо да си помогне, човек повече се обърква. Например умът знае причините за болестите, но не може да ги лекува – душата лекува болестите; достатъчно е да пожелае да излекува една болест, за да го постигне. Умът и да желае, не успява – защо? Възможностите му са малко. Умът се проявява повече външно, а душата – вътрешно. Една от проявите на душата е интуицията; чрез нея човек решава лесно задачите си. Ако сте изгубили някакъв ценен предмет, интуицията веднага ще ви подскаже къде е; оставите ли тази работа на ума, ще изгубите много време и пак няма да я разрешите.

Представете си, че един господар е дал срок на двама слуги да свършат една работа и да се върнат навреме; те започват да работят, но скоро се отказват и се връщат при господаря, когото искат да убедят, че тази работа е невъзможно да се свърши. Господарят, който е заинтересован от работата, отива заедно с тях и ги заставя да направят още един опит; с негова помощ те свършват работата.

Слугите представляват ума и сърцето на човека, които имат по-малко възможности, а господарят – интуицията, т.е. човешката душа. Каже ли душата, че може да направи нещо, трябва да вярвате. Каже ли умът, че човек не може да се откаже от слабостите си, не му вярвайте; душата има интуицията – знае, че човек може да се справи със своите слабости и да ги превъзмогне. Щастието на човека се заключава в това, когато умът и душата му са пробудени и са в пълно съгласие помежду си. Има случаи, когато някои хора имат буден ум, а спяща душа; други пък имат непробуден ум, а будна душа – и в двата случая човек разбира

нещата едностранчиво: само външно или само вътрешно. За да не изпада в противоречие, той трябва да ги разбира и външно, и вътрешно, т.е. и с ум, и с душа.

Мнозина казват, че трябва да се държи на общественото мнение – какво нещо е общественото мнение? Наука, която разглежда положителната и отрицателната страна на нещата. Ако общественото мнение поддържа мисълта, че човек трябва да води чист и свят живот – съгласен съм с него; но ако поддържа мисълта, че човек трябва да воюва, да започва войни, да се избиват хората – с това не съм съгласен. Войни стават, но това не значи, че те са необходими; ще дойде ден, когато хората няма да воюват и ще се разбират по мирен начин.

Трябва да се зачита онова обществено мнение, което почива на здрава, непоколебима основа. За да почувствате правотата на общественото мнение, приложете го към своя личен живот, за да разберете трябва ли да го поддържате, или не. Истинската наука поддържа само онези мисли, които укрепват живота на човека. Науката не трябва да бъде средство, чрез което човек се прехранва, но да сочи правия път в живота. В желанието си да придобива знания, да стане учен, човек не трябва да се претоварва, но да носи само толкова, колкото мозъкът му издържа. Колко храна трябва да носи туристът в своята раница – колкото му е нужна по пътя; щом стигне първата станция, той ще вземе още храна, докато дойде до втората станция

Кой човек наричаме учен? Истински учен е онзи, който постоянно учи, който обича науката и на когото душата е будна. Има хора, които след завършване на училище престават да учат – задоволяват се със старите теории и каквото са научили, все него повтарят. Каква нужда има да говорят едни и същи неща? И децата вече знаят това, което те някога са учили. Да повтаряте неща, които всички знаят, това е все едно да предупреждавате прелетните птици, че наближава есен, времето се разваля и трябва да си отидат в топлите страни; без да им се казва, те знаят, че времето се разваля и трябва да напуснат студените места. Как познават? По вътрешното си настроение – докато е

топло, приятно им е, но щом наближи есента, настроението им се променя и прелитат в топлите страни; значи птиците не си служат с външни барометри, като хората, а вътрешно усещат, че става някаква промяна във времето. Същото става и с хората – почти 99% от настроенията на хората се дължат на промяната на времето: какъвто вятър вее, така и мисли човек. Някой е песимистично настроен – защо? Времето му действа така. Друг е настроен оптимистично – пак в зависимост от времето.

Ще възразите, че много от настроенията ви нямат нищо общо с времето. Възможно е, но как ще си обясните неприятното разположение, предизвикано от празната кесия? Как ще си обясните неразположението, което изпитвате от глада? Много естествено – четири дни вали дъжд, никой не ви вика на работа, кесията ви е празна, а празната кесия не радва човека. Вие сте учител, занимавате се с ученици, но се явява епидемия между децата и училищата се затварят – не можете да давате уроци, а без тях и кесията ви е празна, и стомахът ви е празен. На кого ще се сърдите? На времето – навън вали дъжд, хваща голям студ или голяма горещина, развиват се различни болести, а всичко това влияе на кесията, на стомаха и на разположението на човека.

Какво трябва да прави човек, за да се освободи от настроенията? Да излезе вън от времето и пространството; докато живее в тях, той всякога ще има добри и лоши настроения. Има ли състояния, при които човек излиза вън от времето и пространството? Има, спането например е такова състояние – като спи, човек не се смущава дали има пари, или няма. Всички мисли и чувства на човека, всички негови опитности се складират във време и пространство. Ако дядо ви и баща ви са се наплашили от времето, и вие като тях се боите да не изгубите парите си.

И тъй, 99% от мъчнотиите се дължат на времето, но времето се определя от миналото, от настоящето и от бъдещето и тогава за по-ясно казваме: 99% от мъчнотиите се дължат на миналото, а само 1% – на настоящето. Това, което сега изживявате, е само 1%. Щом не сте разполо-

жени, казвате, че времето не е добро, барометърът спада, влага има и т.н. Въпреки това има 1% мъчнотии, които са задача на сегашния живот, тях трябва да разрешите правилно. Следователно, когато някой казва, че среща големи мъчнотии в живота си, това подразбира, че той има да разрешава само 1% от всички въпроси – 99% са задачи на миналото.

Как се разрешава единицата мъчнотия? Представи си, че си гладен, три дена не си ял, вървиш по нивите, мислиш откъде да вземеш малко хляб. Спираш се пред един орач и започваш да разговаряш с него. Той се оплаква, че е болен, има силна хрема, не може да работи, и те пита знаеш ли някакъв цяр против хрема. Ти казваш:

– Зная, но понеже не съм ял три дена, не мога да ти помогна, докато не се нахраня.

– Заповядай, хапни си от моето ядене.

Орачът отваря торбата си, дава ти хляб, сирене, мляко. Ти сядаш, задоволяваш глада си и започваш да го лекуваш – стопляш малко вода, слагаш сол в нея и му даваш да смръкне няколко пъти; после слагаш в едно шише от солената вода, да направи още няколко смръквания вечерта и на другата сутрин. След две-три смръквания хремата минава – солената вода препятства размножаването на микробите, които причиняват хремата.

Това е един от начините за разрешаване на единицата мъчнотия. От човека се иска готовност да услужва на хората; има ли тази готовност, той ще помогне на себе си, ще помогне и на ближния си.

Дръжте в ума си само по една основна мисъл; ако се товарите с много мисли, положението ви ще се влоши. Една основна мисъл в ума и едно основно, съществено чувство в сърцето са в състояние да разрешат 99% от мъчнотиите ви. Кой е единият случай, в който основната мисъл не може да ви помогне? Когато човек сам не иска да си помогне. Никой не може да застави човека да направи това, което сам не иска. Понякога той се поставя като божество и мисли, че е на правата страна и всички около него мислят криво; при това положение никой не може

да го измести от пътя му – каквото реши, ще го направи и както и да го убеждават, не отстъпва от решението си. Дойде ли до това високо съзнание за себе си, човек сам се натъква на вътрешни страдания. Карат го да яде – той не иска; не яде ден, два, три, докато огладнее и сам поиска да яде. Карат го да работи – пак не иска; не работи два-три дена, но на четвъртия сам търси работа. Това са състояния, които се дължат на вътрешната упоритост в човека. Той трябва да работи върху себе си, да смекчи тази твърдост.

Като говорим за вътрешната работа, мнозина я свързват с окултизма – те казват, че окултизмът е наука, която се занимава с тайното знание. Ние пък казваме, че окултизмът е наука, която изучава действието на силите в живия организъм. Например задават на някого важен въпрос, на който той не може да отговори; какво прави – веднага се почесва по носа или по главата, после слага ръката си на кръста и търси лек начин за разрешаване. Не може ли човек да не се чеше по носа и да не си слага ръката на кръста? И без това може, но ако има план за работата си или ако разполага със знания. Когато инженерът строи къща и се затрудни, веднага изважда книгата си, прелиства я, слага ръка на челото си, чете и мисли; щом разреши въпроса, затваря книгата и дава разпореждания на майсторите. Но ако майсторът се затрудни, непременно се почесва по челото и слага ръката си на кръста – мисли как по-лесно да хване предмета. Чесането по носа е прелистване на инженерната книга; като я прелисти, казва: „Разбрах какво трябва да направя“, прилага знанието си, дава заповеди и действа.

Когато няма план за работа, човек се почесва по носа; когато има план, прелиства книгата си и не се почесва. Ако не искаш да се почешеш по носа, ще намериш друг майстор, за да ти покаже как да работиш. Чесането по носа е остатък от една стара наука и представлява кратко действие – вместо да ходиш по библиотеки, да прелистваш книги, ще се почешеш по носа, ще събереш всичките си скрити сили и способности, за да извикаш знанието, което носиш в себе си, и ще разрешиш въпроса. Мнозина

изучават окултните науки, но сами не вярват в тях, защото нямат опитности.

Ако физиогномистът разглежда човешката брада, ще намери най-малко три характерни типа бради. Брада на волев човек – широка долу, заема голям простор; в този човек действат повече груби физически сили, намира се под влиянието на Марс; ако и главата му горе е широка, той се отличава с голяма упоритост – с девет чифта биволи не можете да го мръднете от мястото му. Вторият вид брада е по-малко широка, заоблена – тя е на човек, в когото сърцето работи повече от ума, човек на чувствата. Колкото по-тясна и остра става брадата, толкова повече се проявява умът – този човек се намира под влиянието на Меркурий. Острата брада напомня нещо остро – нож, игла; където мине, той реже с ума си.

Когато изучавате някой раздел от окултните науки, например хиромантия, вие получавате едностранчиви знания, които повече ви объркват, отколкото улесняват. Хиромантикът заедно с хиромантията трябва да изучава френология, физиогномия и астрология – само така четенето по ръката има смисъл. Това се отнася и до лекарите. Съвременните лекари изучават главно признаците на болестите; всъщност истинският лекар трябва да познава преди всичко признаците и проявите на здравия организъм, за да може да ги сравнява с болния. Не е изкуство да определиш диагнозата на болния човек; изкуство е да определиш диагнозата му поне десет години преди да е заболял, за да вземе мерки предварително – това може да направи само онзи лекар, който познава окултните науки. Преди да затлъстее човек, трябва да му кажете какво да направи, за да предотврати затлъстяването. По-лесно се лекува човек преди заболяването си, отколкото след него.

Като се говори за окултните науки, някои не вярват в това, че по ръката, лицето, главата, очите, по цялото тяло може да се чете като по книга. Не вярват, защото нямат опитност; други не вярват, защото не искат да плащат дълговете си. Някой богат човек не вярва, че страданията, които днес има, са резултат на неправдите, които е

вършил в миналото – не вярва, защото не иска да плаща. Но безверието не смекчава съдбата на човека – вярваш или не, ще плащаш. Вслушвайте се в своята интуиция, в говора на душата си, тя сама ще ви открие истината; ако се излъжете, ще знаете, че умът ви е проговорил. Душата никога не се лъже; когато тя говори, слушайте я и изпълнявайте това, което ви казва. Щом сте дошли на Земята, вашата задача е да се изправите, да платите дълговете си, да определите отношенията си към Първата причина и към Природата.

Помнете: всичко, което става в света, се ръководи от Всемогъщото Божествено съзнание, което прониква в цялата Природа и хроникира нещата. Божественото съзнание никога не забравя, отдава на всекиго заслуженото. Рано или късно човек ще понесе последствията на своя живот – добри или лоши. Като знаете, че човек носи отговорност за всичко, което мисли и върши, не се страхувайте, но живейте така, че да поставите здрава основа на бъдещия си живот. – „Дотегна ми вече да уча и работя.“ Това не те спасява; искаш или не искаш, ще учиш и ще работиш.

Един слуга се оплакваше от положението си. Виждам на ръката му, че остава още един месец, за да ликвидира с това положение; ако напусне преждевременно работата си и не се справи с противоречията си, ще плати с лихвите заедно. Той трябва да изтърпи докрай и тогава ще стане господар; ако не изтърпи, положението му ще се усложни.

Човек става слуга за лошите си постъпки, за лошия си живот, а господар – за добрите си постъпки. Следователно, ако искате да бъдете господари, живейте добре; ако живеете лошо, ще станете слуги. Аз взимам думите *господар* и *слуга* в красив смисъл, а не както днес се разбират. Бъдете господари и слуги първо на себе си, за да изправите своя живот; след тогава можете да бъдете господари и слуги на близките си. Дойдете ли до това положение, вие се убеждавате, че добрият живот носи добри последствия и определя условията на бъдещото ви развитие.

Стремете се към Разумния живот, който носи бъдещи-

те блага. Не мислете, че с ропот ще облекчите положението си. Ако Жан Валжан не избяга от затвора, щеше да лежи само пет години, но понеже избяга, наказанието му се увеличи на 19 години. Този закон действа и в Природата – когато тя ти наложи някакво наказание, не роптай, но бъди готов да платиш дълга си; щом платиш доброволно и съзнателно задълженията си, ти ставаш господар, влизаш в неограничените условия на живота; ако роптаеш и противодействаш на природните закони, ще увеличиш наказанието си с още 14 години.

Желая ви да бъдете съзнателни господари и слуги, да не правите нови дългове, а старите да изплащате без протест и недоволство.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Шестнадесета лекция, 14 декември 1928 г., София

МЕТОДИ ЗА НАБЛЮДЕНИЯ

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление.

Чете се темата: *Произход на противоречието и съгласието.*

Тема за следния път: *Отличителни черти на господаря и на слугата.*

За да пише върху известен въпрос, човек трябва да е правил опити и наблюдения. По какво се отличават научните методи и наблюдения от обикновените? Например някой иска да изучава хиромантия; първата му работа е да прави наблюдения върху човешката ръка – много ръце трябва да наблюдава, за да извади някакви научни заключения, при това неговите заключения ще бъдат отчасти верни. За да дойде до абсолютни, истински заключения, трябва да изучи още няколко науки – физиогномия, френология, астрология, като допълнителни науки на хиромантията; след това трябва да съпостави всички данни към ръката и тогава може да говори за своите научни придобивки. Докато човек прави обикновени, повръхностни наблюдения, знанията му не са точни, търпят промяна; когато направи стотици опити в различни направления и съпостави получените изводи едни с други, едва тогава той разчита абсолютно на своите знания. Като изучава ръката, в първо време човек разглежда общата ѝ форма – дължина, ширина, вид; ако ръката е голяма, той вади едно заключение, а ако е малка – друго заключение. Но това още не е достатъчно – след това ще изучава линиите ѝ в подробности, а най-после ще се обърне към всички допълнителни науки на хиромантията и ще съпостави получените знания.

Голямата ръка отговаря на голямо шише, което събира много нещо; малката ръка отговаря на малко шише.

Кое шише предпочитате? Ако ви сипват в шише сладък гроздов сок, за предпочитане е голямото пред малкото; голямото шише ви причинява голяма радост, а малкото – малка радост. При голямото шише вие се радвате, а онзи, който сипва от своето шише, не е радостен – защо? Шишето му се изпразва; той ще се радва, ако шишето ви е малко. За поддържане на голямо шише са нужни големи средства, но същевременно то върши повече работа; за поддържане на малко шише са нужни малки средства, но то върши по-малка работа. Наблюдавайте кой човек е по-активен: който има малка или който има голяма ръка.

По какво се отличава научният метод за наблюдение от обикновения? Научният метод води към причините и последствията на нещата, а обикновеният само констатира фактите. При обикновения метод вие казвате само, че някой е учен или невежа, добър или лош; при научния метод вие не се задоволявате само с факти, но търсите причините и последствията на нещата, искате да знаете защо един човек е учен, а друг – невежа, защо един е добър, а друг – лош. Всеки метод, който издирва нещата само до известно място, а след това спира и се основава на дадени доказателства, е обикновен, или догматичен. Ще кажете, че добрината на някого е доказана – това е догматично твърдение; добротата на човека не е завършен процес, нито е постоянен. Докато някой дава, всички се произнасят за него, че е добър; щом престане да дава, и добрината му се прекратява. Докато печката гори и топли, всички я обикалят, считат я за добра; щом изгасне, и добротата ѝ престава.

Тъй щото не е научно това твърдение, което почива само на временните прояви на нещата – това е догма; научното наблюдение и заключение подразбира нещо постоянно, неизменчиво. Според обикновеното наблюдение добро е това, от което се ползваме в даден момент; щом не ни е полезно, не е добро за нас. От гледище на научното наблюдение ние казваме, че човек е добър, защото имаме предвид причината за неговата доброта – казваме, че човек е добър, защото Бог го е създал. Значи Доброто,

като проява на човека, представлява следствие на нещо; причината е Бог, а Доброто в човека е последствие на това, което Той е направил. Бог е създал човека добър. Доброто в него е необходимо, за да го топли както огънят в печката гори и сгрява обкръжаващите.

При обикновеното наблюдение съзнанието на наблюдателя е вън от предметите, които изучава; при научното наблюдение съзнанието е отвътре. При самовъзпитанието човек си служи с двата метода на наблюдение: понякога само констатира фактите – обикновено наблюдение, а понякога издирва причините и последствията на нещата – научно наблюдение. Например някой казва: „В мен има нещо лошо и нещо добро“ – това е обикновено наблюдение; важно е като констатира Доброто и злото в себе си, да потърси причините, които го заставят понякога да прояви Доброто, а понякога – злото; след това трябва да проследи последствията от Доброто и от злото – това е научно наблюдение. Тъй щото не е достатъчно да знаеш, че има нещо добро и нещо лошо в теб; ти трябва да търсиш причините и последствията на всяка проява.

Като изучавате хиромантия или друга окултна наука, търсете причините и последствията на нещата, т.е. правете научни наблюдения. Не е достатъчно да знаете само службата на пръстите в човешката ръка, но и тяхното създаване; важно е да знаете кой пръст кога е създаден и във връзка с какво. Кога е създаден първият пръст, т.е. показалецът – когато съзнанието на човека се е пробудило, когато за пръв път се е почувствал разумно същество, отделно от всички останали; с други думи казано, първият пръст е създаден, когато човек се е индивидуализирал, когато е осъзнал, че има известни права и задължения. Като вдигне първия си пръст нагоре, човек казва: „Аз съм отговорен за всичко, което правя“.

Коя е причината за създаването на палеца, кога е създаден той – когато човек е почувствал желание да бъде свободен; палецът ознава стремеж на човека към свобода. От формата и големината на палеца зависи и свободата на човека. Палецът на престъпниците е къс, неразвит, във

вид на боздуган. Престъпникът е готов да убива, да върши престъпления. Ако работи съзнателно върху себе си, човек може да измени формата на пръстите си, както и на цялата ръка. Забелязано е, че колкото по-развит е човек в умствено и сърдечно отношение, колкото по-голям и правилен е стремежът му към свобода, толкова по-красив и добре оформен е неговият палец.

Като изучавате проявите на пръстите си, забелязвате, че само палецът съдържа три елемента – мисъл, чувство и приложение; другите пръсти съдържат по два елемента – мисъл и чувство, те не са дошли още до приложението. Затова, когато питате някой човек къде се намира еди-кое си село, той ще ви покаже посоката с показалец, но няма да вложи приложение. Ако действа с палеца си, освен че ще ви посочи направлението, той ще тръгне напред и ще каже: „Върви след мене!“. Който обича да изпъква, да излиза напред, всякога си служи с показалеца; който не обича да изпъква, тръгва заедно с теб, завежда те до селото и се връща назад – той действа под импулса на палеца. Това в моралния свят ние наричаме приложение. Физическият свят работи главно с два елемента – с мисъл и с чувство, а Духовният – с три: мисъл, чувство и приложение. Следователно, чуете ли, че някой говори за ученост, за доброта, а не прилага нещата, той не може да бъде нито учен, нито добър; той сочи само с показалеца си, без да прилага. Който прилага, живее едновременно и в двата свята – и на физическия, и в Духовния.

Като се говори за трите шишета и за трите пръста на ръката – палеца, показалеца и средния, човек не може да намери връзката между тях и казва, че има нещо объркано в това сравнение. Има нещо объркано, защото човек прави обикновени наблюдения. При научните наблюдения той спира вниманието си върху Великата разумна сила, която създава нещата, вижда отношението им към Природата и към себе си и тогава обърканите неща се оправят. Истинска наука е тази, която ни показва какви са отношенията на Първата причина към нас. Кажете ли, че Бог ни обича, това е обикновено наблюдение; кажете ли, че Бог ни оби-

ча и се жертва за нас, задоволява всичките ни нужди, дава ни изобилно блага, това е вече наука. Ти знаеш защо Той прави всичко това, защо се жертва и т.н.; когато знае истинската причина за нещата, човек е устойчив, разчита на нещо в себе си, служи си с вътрешни, научни наблюдения.

Целта и задачата на окултната наука се свежда към това да създаде правилни отношения и здрава връзка между човека и Природата, от една страна, и от друга – между човека и Бога; така не може да съществува никакво съмнение. Съмнението съществува само при обикновените наблюдения, но не и при научните; при научното наблюдение се изследват фактите, обобщават се, свързват се с цялото и тогава се изнасят навън като неща напълно доказани, със своите причини и последствия.

При посочване с показалеца ъгълът, който се образува при вдигането на този пръст, е различен – от 1° до 30°. Всички постъпки, направени при 5°, 10°, 15° и т.н., се отличават едни от други. Причините и последствията им са различни, в зависимост от големината на ъглите. Това, което се сее през пролетта, се различава по резултатите си от сятото през есента. Плодовете, които зреят през май и юни, се различават от тези, които зреят през август и септември. Който иска да бъде весел, жизнерадостен, нека яде череши, които зреят рано, в началото на месец май. Който иска да бъде философ, мъдър, да яде грозде – късен плод.

Обикновените хора само констатират, че някои плодове зреят рано, а други – късно, и тук спират, не се интересуват повече; те правят обикновени наблюдения. Ученият обаче не спира дотук; той прониква по-дълбоко, търси причините едни плодове да зреят рано, а други – късно, търсейки и последствията на нещата: как се отразяват едни плодове върху човека и как – други. Обикновеният човек казва: „Няма защо да сея ряпа на корена“, т.е. няма защо да издирвам работите докрай. Ако си философ, издирвай ги; ако не си философ, не губи времето си напразно, нито смущавай ума си с работи, които нямат никакво отношение към теб. Поговорката *Не сей ряпа на корена*

подразбира *Не рови нещата, за да не миришат*. Обаче ряпата няма само едно качество – миризма, тя има ценни качества. Когато има големи мъчнотии, човек трябва да яде ряпа; тя помага против много болести. Взима се и като символ на преодоляване – когато работите ви не вървят добре, яжте ряпа! – „Как действа ряпата?“ Щом задавате този въпрос, наблюденията ви се превръщат от обикновени в научни – започвате да мислите, правите изследвания и дохождате до някои научни заключения.

И тъй, като говорим, че всеки ъглов градус оказва известно влияние върху човешкия живот, идваме до кръга, който се дели на 360°. Всеки градус представлява едно условие – 360° – 360 условия на живота. Всяко условие изменя живота; в този смисъл човешкият живот представлява кръг, колело, което се намира в постоянно движение. Като влезе в условията на своя кръг, човек трябва да ги използва; ако не ги използва, те ще го използват. Големината на кръга е в зависимост от големината на ръката и нейната форма. Малката, но добре оформена ръка, показва, че умът се проявява добре – умът работи с малко материя; човек с такава ръка е интелигентен. Ако ръката е малка и недобре оформена, това показва бедност, умствени лишения на човека. Изобщо умствените типове малко ядат; те дават малко и взимат малко. Физическите типове взимат много и дават много. Философи, които работят повече с ума си, казват, че човек не се нуждае от много; това твърдение е вярно в Духовния свят, а не на физическия. Разбира се, човек не трябва да има тялото и желанията на слона и да казва, че не му трябва много – на голямо тяло отговарят големи желания и обратно: на малко тяло – малки желания. Никой философ не може да докаже, че голямата форма се задоволява с малко – това е невъзможно, научните наблюдения не са съгласни с това.

Какво всъщност представлява науката? Тя е съзнателна сила, която посочва на човека истинския път в живота, внася светлина в човешкия ум и го кара да търси причините и последствията на нещата – затова всички хора искат да бъдат учени. Като изчисляват разстоянието на Земята и на другите планети от Слънцето, те ще си обяснят в бъ-

деще защо Земята трябва да стои на такова разстояние от Слънцето, а не по-близо или по-далеч от него – значи близостта или отдалечеността на Земята от Слънцето определя качествата на хората. Ако оставите един човек на Юпитер или на Меркурий, той ще измени качествата си; затова някои хора се отдалечават от известен човек, а други се приближават. При близост на човека до Слънцето в него се развиват едни качества и разположения, а при отдалеченост – други. В това отношение Природата поставя всеки човек на такова разстояние от Слънцето и от другите планети, каквото е нужно, за да се развият известни качества и способности. Този закон е верен не само за хората на Земята, но и за жителите на Юпитер, на Венера и т.н. По качествата, които имат различните същества, познавате от коя планета идват – от Юпитер, Венера, Сатурн или от Меркурий. В бъдеще всички същества ще се съберат на Слънцето, за да образуват нов тип. Слънцето е центърът, в който се събират всички същества, носители на Доброто и на Светлината. Това е обикновено твърдение, което, за да стане научно, трябва добре да се обоснове и докаже.

Учете, без да се обезсърчавате! Кажете си: „Аз съм клон от Дървото на Живота, има кой да се грижи за мен“; дръж се за Дървото и не губи връзката си с него. Каже ли си човек, че е клон от Дървото, т.е. частица от Целокупния живот, разбираме, че животът на частите образува Цялото и Цялото обединява всички части.

За да разберете идеята за частите и за Цялото, първо трябва да я посадите в ума и в сърцето си, за да изникне, израсте и даде плод. Имайте търпение, докато тя даде плод и го опитате.

Божията Любов носи щастие.
Божията Мъдрост носи пълното щастие.
Божията Истина носи всичкото щастие.

Седемнадесета лекция, 21 декември 1928 г., София

ПРЕЧУПВАНЕ НА СВЕТЛИНАТА

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление върху красотата на живота.

Ако имате една окръжност, в нея можете да прекарате колкото искате радиуси; можете да прекарате и само два радиуса, които да образуват ъгъл, равен на 90°. Какво представлява всеки градус от окръжността – 1/360-а част от цялата окръжност. Може ли правият ъгъл да има повече от 90° – щом говорим за прав ъгъл, не може. Ако 90-те градуса показват една естествена мярка в Природата, то всяко отклонение на светлината е един градус; значи правият ъгъл подразбира отклонение на светлината на 90°. При всяко пречупване на светлината предметът става видим, даже и при пречупване на светлината на един градус. Оттук вадим заключение, че образите на предметите се виждат по причина на отклонението или пречупването на светлината. В този смисъл кръгът не е нищо друго, освен пречупване на светлината – щом лъчите на светлината се пречупват, и линията се изкривява; светлината се изявява чрез пречупване на нейните лъчи.

На какво се дължат противоречията в живота? На правия ъгъл – в него има 90 пречупвания на светлината, т.е. 90 възможности. Ако правата линия се пречупи, ще се образува светлина; ако не се пречупи, светлината ще мине край нас, ще имаме известно усещане, известно движение, което ние наричаме *закон на съзнанието*. При едновременно пречупване на лъча се получават два образа. Ъгловият градус е част от човешкия живот, а кръгът – целият човешки живот. Едната половина на кръга, осветената, представлява благоприятните условия на живота – успехи, здраве, богатство, сила и др.; втората половина представлява неблагоприятните условия – неуспехи, болести, сиромашия, безсилие и др. Дойде ли радостта в

живота, трябва да очаквате и скръбта; като си помислите, че сте млад, веднага ще дойде и обратната мисъл – че ще остареете; ако си кажете, че сте учен, ще помислите, че можете да изгубите знанието си; кажете ли си, че сте добър, ще помислите, че можете да станете лош – това са противоположности, които съществуват като закони на Природата. Ползвайте се от противоположностите, за да си помагате. Ако си болен, не мисли, че не можеш да оздравееш, но кажи си определено: „Мога да бъда здрав“ или „Ще бъда здрав“. Възможно ли е това? Както е възможно едното, така е възможно и другото – това са известни величини.

Природата си служи както с известни величини, така и с неизвестни. Човек се занимава с три от неизвестните на Природата: x – Бог, y – самият човек и z – външните условия. Какво означават тези неизвестни? Че не познаваш нито Бога, нито себе си, нито своя ближен. Щом среща неизвестни в живота си, човек се стреми да ги разреши; в този смисъл и мъчнотиите са неизвестни. Като разрешава неизвестните, човек започва от първото неизвестно – x, и после отива към y и към z.

В химията има три известни величини: киселина, основа и сол. Солта се образува при взаимодействието на киселината и на основата, при това количеството на образуваната сол зависи от количеството на киселината и на основата. Какво представляват киселината, основата и солта в човешкия живот? Това са трите неизвестни – Бог, човек и външните условия, или обществото; последните представляват солта. Някои казват, че външните условия определят положението на човека; не е така, взаимното отношение на Бога към човека и на човека към Бога определя какви ще бъдат външните условия. Добрите условия на човека зависят от неговото отношение към Бога – Той е силата, която твори и направлява всички неща. За да измени съдбата си, човек трябва да измени отношенията си към Бога; правилните отношения създават добра съдба.

Мнозина се оплакват от живота си, недоволни са от условията, в които се намират, но не знаят, че по този на-

чин затварят пътя си към Бога. Щастието на човека се заключава в правилното му отношение към Бога. Може ли недоволният, неразположеният да намери щастието? За да бъде щастлив, човек трябва да обича и да бъде обичан – Любовта носи топлината на живота. Кога житното зърно е щастливо – когато поникне, а това зависи от слънчевата топлина и светлина; като покълне, то вижда външния свят и се радва на възможностите, които му се откриват. И човек е щастлив, когато покълне, т.е. когато се отвори прозорецът на неговата душа, за да вижда външния свят, да осмисля живота си и да се радва на всичко, което го заобикаля.

Да се върнем към въпроса за лъчите на светлината. Те стават видими само когато се пречупват; пречупването става, когато минават в среда, по-рядка или по-гъста от тази, в която са се разпространявали първоначално. Както се пречупват и видоизменят лъчите на светлината, така и с човешкия ум стават всевъзможни промени – положителни или отрицателни. Това са само възможности, които могат да се избегнат. Всяка промяна в човешкия ум и в човешкото сърце показва, че в човека се извършват някакви процеси, някое Висше същество работи над него. Следователно не се смущавайте от промените, които стават във вас, но се учете от тях, за да придобивате знания. За да станат видими, лъчите на светлината непременно трябва да се пречупят, да се измени посоката на тяхното движение. Щом лъчът се пречупи, явява се известен образ; образите дават възможност на човека да мисли, да чувства и да действа – това създава в него последователно и непреривно движение.

Като не разбират смисъла на живота, хората го търсят в радостта. Дойде ли им някаква скръб, те се отегчават от нея, искат да се освободят, да им олекне. Всъщност радостта създава тежестта, а не скръбта. Какво представлява голямата радост – чувал, в който има сто килограма чисто злато; ден-два носиш чувала на гърба си, радваш се, че можеш да реализираш всичките си желания, но постепенно тежестта се увеличава и търсиш начин да ти олек-

не. Скръбният не носи нищо на гърба си, върви свободен, размишлява върху живота и решава задачите си. Като го срещне радостният и види, че гърбът му е свободен, започва да го моли да вземе част от товара му. Когато товарът и на двамата се изравни, те се сближават и заедно продължават пътя си. Това е истинското състояние, което човек трябва да постигне – нито да се радва много, нито да скърби много. Ако радостният даде 99 кг от тежестта си на скръбния, последният ще се радва временно, след което ще търси друг, на когото да стовари тежестта си, но така не се разрешават въпросите. Човек трябва да се задоволява с малко, да се радва на всичко, което му е дадено.

Много хора търсят щастието и мислят, че ще го намерят в парите. Те искат да имат много злато, но друг да носи товара им; Природата не дава такова богатство – който иска злато, сам ще го носи на гърба си. Да натовариш богатството си на чужд гърб, а ти да бъдеш свободен – това не се позволява; Природата казва на човека: „Щом искаш богатство, давам ти, но само толкова, колкото можеш да носиш; това, което не можеш да носиш, не е твое“. Натовариш ли се повече, отколкото трябва, постепенно ще се разтоварваш, докато остане на гърба ти само един килограм злато – това ти е достатъчно. Човек може да носи и хиляда килограма на гърба си, но ако има знание.

Ще знаете, че щастието не е в многото, нито нещастието е в малкото. Щастието се заключава в правата мисъл – който мисли право, той е щастлив. Ако такъв човек има сто килограма злато, той няма сам да се нагърби да го носи, но ще го сподели с приятелите си: ще раздели богатството си на десет равни части, ще извика девет свои приятели и ще даде на всекиго по десет килограма. Девет души са девет банки, в които той влага златото си; случи ли се да изгуби богатството си, поне една от тези банки ще му се притече на помощ. Светските хора правят същото – схващат идеята за приятелство и за взаимно споделяне на благата, но като не са готови да я реализират по този начин, намират външни банки или банкери и там влагат богатството си, за да им дава лихви.

Законът за приятелството има приложение и към мислите и чувствата на човека. Кой е истинският начин за израз на приятелство – като споделиш със своя ближен благата, които са ти дадени; споделиш ли ги, ближният ти става приятел. Един ли е твоят ближен? Много са. Следователно, когато една Божествена мисъл или едно Божествено чувство те посетят, намери поне още девет души, с които да споделиш благото, което ти е дадено; така ще разбереш, че Божествената мисъл или чувство могат да са изразят не само по един начин. Всяко разумно същество е проводник на Божественото и го предава по свой специфичен начин. Красотата на живота се заключава във великото разнообразие.

Като ученици на Великия живот, от всекиго се изисква готовност да споделя с ближните си благото, което има. Ще каже някой, че малко му е дадено, не може да дава нищо; не е така, колкото и малко да имаш, все можеш да дадеш нещо от себе си. При това изкуство е да се радваш на малкото, което имаш, и на малкото, което ти се дава. Какво прави детето? Ако му дадат един орех, то ще се радва цял ден, ще го подхвърля, ще си играе с него; дадете ли на стария един орех, той няма да му обърне никакво внимание. Детето се радва на малките работи, а възрастният – на големите, на всичко, което му дава сила и може да го повдигне.

Кои са отличителните качества на стария и на младия? Старият носи в себе си мъдрост и знание, а младият – възможности и условия. Старият се радва на това, което е придобил, а младият – на това, което може да придобие; старият е реализирал условията и възможностите, които е имал като млад, а младият се стреми да ги реализира; старият се отегчава от живота, а младият се радва на живота. Какво очаква старият – смъртта; той не знае, че и в смъртта има състояние на отегчаване и щом се отегчи от нея, ще иска да се роди. След това идва растене, възмъжаване, остаряване и пак смърт. Това не е разрешаване на въпросите. Човек трябва да дойде до положение на новораждане, при което нито животът да го отегчава, нито

смъртта. Животът се изразява чрез кръг, в който се крият всички възможности и условия, а смъртта представлява права линия. Като използва правилно условията и реализира всички възможности, човек намира смисъла на живота и става щастлив.

И тъй, да бъде човек щастлив означава да е решил неизвестните x, y, z – да е познал Бога, себе си и ближния си, т.е. външните условия. Бог е първичната среда и първичните условия, при които ние живеем, затова се изразява чрез единицата; нулата пък е човекът, който използва средата и условията. Кои са условията, при които живее човек: светлина, топлина, въздух, вода, почва и храна; пертурбациите, през които минава, също са условия. Всяко условие е разумно, важно е човек да го използва за своето растене и развитие. Който може да използва правилно условията, ще постигне каквото желае: сила, знание, мъдрост, богатство; иначе всичко ще изгуби. Мъдрецът използва всички условия, а обикновеният – само някои.

Каква е разликата между мъдреца и обикновения човек? Мъдрецът намира щастието навсякъде и във всичко, а обикновеният – само в специфични неща и места; глупавият пък намира нещастието навсякъде и във всичко. Мъдрецът намира щастието в кръга, обикновеният човек – по периферията, а глупавият – извън периферията и извън кръга. Ако намирате щастието в Бога, мъдрец сте; ако го намирате в себе си, обикновен човек сте; ако никъде не го намирате, глупав сте. Глупавият очаква хората да го направят щастлив; много ще чака, докато го ощастливят – никой никого не може да направи щастлив, защото всеки е зает първо със себе си: носи торбичката си и мисли как да я напълни. Много хора ще срещнеш, но едва един от тях ще те спре и ще те запита за теб – къде отиваш, от какво имаш нужда, и като разбере нуждите ти, ще ти помогне; този единият ще бъде Бог, проявен чрез мъдреца – човека на щастието. За мъдреца всички неща са важни, за обикновения – само някои, а за глупавия нищо не е важно. Ако всичко разбираш, мъдрец си; ако отчасти разбираш нещата, обикновен си; ако нищо не разбираш,

глупав си.

Упражнение: движение на ръцете отпред и настрани. Какво означава това движение? Каквото е в сърцето ми, т.е. в Бога, Който е в мене, това е и в ума ми.

Ръцете се поставят отпред на гърдите, после дъгообразно се отварят настрани. Това движение означава растене и разцъфтяване.

Всяка добра мисъл, всяко добро желание могат да се реализират само тогава, когато черпят сила от Първичната причина. При това каквато работа предприеме човек, трябва да вложи Вяра. Сама по себе си Вярата е висше знание, което е придобито благодарение на дългия опит, който човек е имал в живота си; затова тя не се нуждае от доказателства и разсъждения.

Движение на ръцете настрани, бързи трептения като летене – това движение подразбира освобождаване на човека от всички мъчнотии.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

18. лекция, 28 декември 1928 г., София

НАБЛЮДЕНИЕ И ИНТУИЦИЯ

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление.

Тема за следния път: *Защо вярвам и защо се съмнявам.*

Много процеси се извършват в човешкия живот и мнозина ги наблюдават, но малцина схващат връзката, която съществува между тях. Например процесът на храненето е свързан с много външни и вътрешни психични явления, които не избягват от окото на опитния наблюдател – той следи как гладният сяда пред трапезата, слага чинията, лъжицата и вилицата си и очаква да му сипете ядене; щом донесат яденето, той поглежда към него, иска да разбере има ли достатъчно масло, или не, как е сготвено и т.н.; след това взима хляба, начупва го и започва да яде. Дали яденето е вкусно, или не – това се отразява на лицето му; дали готвачът е бил добър, или не – и това се отразява. Готвачът е вложил своето разположение или неразположение в яденето, което човек възприема. Всяко нещо, което човек възприема от външния или от психическия свят, се отразява на лицето му. Няма явление в света, което да не произвежда известно впечатление върху човека.

Ще кажете, че е проста работа да се занимава човек с яденето, да наблюдава себе си или другите как се хранят; не е проста работа. Който може да наблюдава процеса на яденето, може да наблюдава и по-сложни процеси – облаците, изгрева и залеза на Слънцето, да познава дали времето ще бъде добро, или лошо; щом знае какво ще бъде времето, може да направи екскурзия до планината, да се разходи и обнови. Опитният наблюдател знае как се развиват процесите – по права, крива или начупена линия; той знае при какви линии се извършват известни проце-

си – прави или обратни, хармонични или дисхармонични. Когато две сили действат в противоположни посоки, някъде се извършва престъпление; когато от един център излизат няколко прави линии с различна дължина, действието е дисхармонично.

Как се изразяват геометрично едно хармонично действие и едно престъпление? Хармоничното действие върви по права линия и в кръг; ако правата се начупи и ако кръгът се разтвори някъде, имаме някакво престъпление. Например касиерът на банката отваря от време на време касата, изважда пари, влага ги в различни операции, но действията му никога не излизат вън от линията на кръга, т.е. вън от окръжността; в даден момент в него се явява желание да отиде в чужбина, което всеки ден се усилва, но той няма пари да го реализира. Щом помисли да разтвори някъде окръжността и да прояви действие вън от орбитата, в която касата се движи, той е извършил вече престъпление.

Всяко престъпление се счита за неморално или неразумно действие. Обикновено престъпленията стават в такъв свят, където разумността е слаба или характерите са незавършени. И в Природата стават известни отклонения, които наричаме неестествени, дисхармонични действия. Те се отразяват върху растенето на организмите. Неестествени процеси има не само във физическия свят, но и в сърдечния, и в умствения. Естествените процеси наричаме още морални, понеже съдействат за правилното развитие на човека. Моралът обхваща не само отделния човек, но и обкръжаващите, и обществото. Има морал, който се отнася до самия човек, има и морал, който се отнася до цялото общество; първия наричаме личен морал, а втория – обществен. Следователно, който не живее добре, той е вреден както за себе си, така и за обществото; и обратно – който живее добре, той е полезен и за себе си, и за обществото. Някои мислят, че морален човек е този, който постъпва добре главно към ближните си, а не е важно дали постъпва добре към себе си.

Вярата на човека в Бога не разрешава въпросите; не

само един човек трябва да вярва, но всички хора трябва да имат вяра в Него. Държавата има свои закони, за изпълнението на които следи строго, и родителите имат свои закони, за изпълнението на които също следят зорко. Ако детето престъпи един от законите на семейството, майката дава разпореждане да го накажат, но държавата не разполага с такива, чрез които да наказва тези деца. Това показва, че държавата не се меси в личните и семейните разпореждания на майката и на бащата. И Природата не се меси в проявите на личността или в отношенията на семействата. Някой казва, че не вярва в Бога; Природата само го погледне и казва: „Много добре, това е твоя работа. Щом искаш прозорците ти да бъдат затворени, ти ще носиш последствията“. Друг пък казва, че е вярващ; Природата и на него казва: „Много добре правиш, че отваряш прозорците си – пръв ти ще се ползваш от светлината и от чистия въздух“.

Като прави наблюдения, човек трябва да бъде буден, вярно да следи процесите, които стават. Някои хора се произнасят за явленията чрез наблюдения, а други – чрез интуиция. Наблюдението се отнася до настоящия момент, а интуицията – до миналия и до бъдещия. Човек наблюдава само това, което става в даден момент; интуицията се произнася за явления, които ще станат в бъдеще. Разказват за един диригент на оркестър, че както дирижирал, предчувствал смъртта си. Изменил определената програма и казал на музикантите да свирят погребален марш. Те се изненадали от това, но изпълнили желанието му и щом свършили, диригентът паднал мъртъв на земята. Един човек на 90-годишна възраст от село Николаевка, Варненско, станал рано сутринта, измил се, облякъл се, седнал на стол и запушил цигара. След това изпратил внучето си да вика свещеника, за да го причести. Свещеникът дошъл и запитал дядото защо го вика. – „Пътник съм, отче, искам да ме причестиш.“ Свещеникът не повярвал, засмял се, но го причестил; тръгнал за дома си, но едва стигнал пътната врата, чул тревога вкъщи – дядото починал.

При наблюдението взима участие обективният ум, за-

това нещата могат да бъдат верни или неверни; при интуицията всички неща са верни – там нещата не се изследват научно, но знаеш, че както ги чувстваш, така стават. Интуицията е Божествено чувство, което всеки човек има, но не е еднакво развито у хората. Дайте място на интуицията в себе си да расте и да се развива. В бъдеще новите хора ще имат силно развита интуиция. Тя показва на хората как да постъпват. Интуицията идва в помощ на човека, за да го предпази от ненужните страдания и нещастия. Давид казва: „В грях ме зачена майка ми“ – това е човешка работа. Щом има зачеване в грях, има зачеване и без грях; при второто интуицията действа.

Понятието *интуиция* за някои хора е разбрано, а за някои – неразбрано и неизвестно, както са неизвестни буквите x, y, z в математиката. Как се е образувала буквата x – от буквата c взета в различни положения – право и обратно. Лявата ръкавица не става на дясната ръка, но ако я обърнете наопаки, можете да я сложите и на дясната. Следователно, за да направите нещата възможни, трябва да ги обърнете наопаки. Ако имаш две ръкавици за дясната ръка, а навън е студено, какво ще направиш? Ще обърнеш едната ръкавица и ще я сложиш на лявата ръка – има ли нещо лошо в това? Щом се намери в затруднение, човек трябва да обърне нещата. – „Може да се случи нещо лошо.“ Това е суеверие. Казват за някого, че умът му се е обърнал; има ли нещо лошо в обръщането на ума на един човек, ако до този момент той е мислил криво? Щом се обърне умът му, той изправя мисълта си; като изправи мисълта си, и работите му се оправят.

Един крадец влязъл в обора на един селянин и откраднал двата му вола – какво направил? Едно престъпление, т.е. обърнал една от ръкавиците наопаки. Полицията го хваща и го предава на властта, която го осъжда да върне воловете на стопанина – обърнатата ръкавица дойде в първото си положение.

Много от мислите и желанията на сегашните хора са обърнати ръкавици и трябва да се върнат в първото си положение. За превръщане на изопачените си мисли, чув-

ства и желания човек трябва да има големи опитности, т.е. да е минал през всички науки и да ги прилага в живота си. Като изучава растенията и животните, той трябва да придобие нещо от тяхната опитност. Всяко животно има една ценна черта, която заслужава да ѝ се подражава. Вълкът например се отличава с голямо постоянство и вяра, не се осигурява, не трупа храна в запас, голям демократ е. Острата муцуна на лисицата показва, че е интелигентна, съобразителна и схватлива. Като дойдете до свинята, от нея ще научите изкуството да орете земята. Ако сте неспокойни и нетърпеливи, мислете за бивола, за вола, за овцата. Като го хапят мухите, биволът влиза във водата и започва да се гмурка; без да се смущава, той намира лесен начин за освобождаване от хапливите мухи.

За нетърпеливия, като метод, добре е да кладе огън, особено от дъбови дървета, и да вари вода – така развива търпение; щом огънят се разгори, човек веднага се разполага и започва да пее – става весел и доволен. Освен развиване на търпението, огънят внася нещо красиво в човешката душа. Екскурзиите, които правите, също имат за цел да придобиете по-голямо търпение. Който е развил търпение, развива и интуицията си. Голяма придобивка е за човека да има интуиция, да познава хората, да предвижда нещата.

Като ученици, правете опити с животните и растенията, да видите какво влияние оказват те върху вас. Като отидете на екскурзия, запалете огън и стойте около него половин или един час, за да видите как се отразява върху душата ви. После седнете настрани от огъня и мислено си представете, че сте овчар и пасете хиляда бели овце. Като срещнете бивол, вгледайте се в очите му – ще видите, че има нещо красиво в тях. Добре е да се занимавате и с минералогия, да видите отличителните свойства на всеки минерал.

Като изучавате съзнателно естествените науки, ще дойдете до положение да схващате положителната черта на всеки минерал, растение или животно и да се ползвате от тях; само така ще се осмисли науката за вас и ще я

приложите не само във физическия си живот, но и в духовния. Всички живи същества крият в себе си динамични сили, които могат да се използват; те действат върху човека възпитателно. Като се учи, той придобива големи богатства и сила, става знаменит. Богатството, което човек придобива от науката, трябва да се пусне в обръщение – всеки факт трябва да бъде живо семе, посято в земята. Ако семето не се посее, няма да даде никакъв плод. Както малкото семе израства и става голямо дърво, така и вие трябва да започвате от малките величини, да ги посадите в благоприятна за тях почва, докато се развият в големи дървета и дадат плод. Затова нека някой от вас се заеме да изучава космите, друг – само палеца, трети – показалеца, четвърти – движенията, хода на хората и т.н. Ще кажете, че това са маловажни работи. По-важно ли е да лежи човек с месеци на гърба си и да мисли за смъртта? По-добре е да мислите за качествата на вълка, на лисицата, на вола, на овцата, на дъба, отколкото да мислите за смъртта, за задгробния живот и т.н.

Изучавайте всички форми в Природата и вижте кои действат положително върху характера ви, и кои – отрицателно. От положителните се насърчавайте, а отрицателните избягвайте. Веднъж Мохамед се обезсърчил от една своя работа и се отказал от нея. Като седял и размишлявал за неуспеха си, видял, че една мравка се бори с някакво препятствие; тя направила 99 опита да преодолее пречката, но не могла, едва на стотния път успяла да мине препятствието. Мохамед си казал: „Ако една мравка може да приложи такова постоянство и да се справи с мъчнотията си, защо и аз да не приложа постоянството си? По-високо ли стои мравката от мене?“; той направил последно усилие и работата му свършила успешно.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

19. лекция, 18 януари 1929 г., София

СМЯНА НА ЕНЕРГИИТЕ

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление върху чистосърдечието.

Чете се темата: *Защо вярвам и защо се съмнявам.*

За следния път всеки да вземе десет грама просо и да преброи зрънцата; след това ще видим каква разлика има в числата. Като се върнете по домовете си, ще изпържите просото с малко зехтин и ще го изядете. Преди да го ядете, ще си отбележите какво е времето и вашето вътрешно състояние. Ще го ядете бавно, с разположение и ще си отбележите състоянието, в което се намирате; като го изядете, също ще опишете вътрешното си състояние и времето – дали грее Слънце, или е облачно, тихо ли е, или ветровито. Три момента са важни: преди ядене на просото, по време на ядене и след ядене. Кога ще го ядете не е определено – кой когато има разположение. Като направите задачата си, ще имате една придобивка в знанията си, една нова опитност. Тези наблюдения са важни за вас. Аз се интересувам главно от броя на зрънцата в десетте грама.

В един мит се говори за просото и за неговата служба. След създаването на зърнените храни така се случило, че просото било определено да храни човечеството. То запитало другите храни: „Какво трябва да се прави от мене – хляб или баница?“; те му отговорили: „Ти стани на хляб, а за баница не мисли“.

Просото, като дребно, се взима за символ на смаляването; не може човек да гледа просените зрънца и да не мисли за смаляването. Христос взима синаповото семе за представител на малките величини. В Евангелието е казано: „Ако имате вяра колкото синапово зърно...“. Като четете Евангелието, ще се чудите каква връзка има между вярата на човека и синаповото зърно. Външно тези неща

изглеждат разхвърляни, но само за онези, които не ги разбират. Ученият разбира отношението между всички части и ги разглежда като удове на едно цяло; невежият не се интересува нито от частите, нито от цялото.

Не е все едно дали човек знае или не знае отношението между частите и как да ги съчетае. Как ще впрегнете конете, ако не можете да съчетаете частите в едно цяло? Господарят ви иска да впрегнете конете и да отидете с колата на работа; ако не можете да направите това, още на другия ден ще ви изпъди. Ако сте писар и пишете писма, а не знаете как да съчетавате буквите правилно, какво ще стане с вас – щом прегледа едно от писмата, които сте писали, началникът веднага ще ви уволни. Каква картина ще нарисува художникът, ако не може да съчетае правилно частите на лицето – който погледне картината, ще каже, че тя е рисувана от някой невежа, а не от художник. Художникът знае как да съчетае частите, за да даде истински образ на лицата.

Всеки човек сам за себе си е художник – през целия си живот той рисува собствения си образ и трябва да знае къде каква линия да сложи, за да не размести частите. Отрицателните мисли и чувства, както и страданията, съкращават мускулите и внасят дисхармония в лицето; положителните мисли и чувства и радостта придават нещо красиво на човешкото лице – мускулите приемат своето естествено положение. Красиво е човешкото лице, когато отпечатва положителното и възвишено състояние на човека; тогава всяка част е на мястото си. Вътрешната дисхармония и хармония се отразяват не само върху мускулите на човешкото тяло, но и върху костите. Това не става изведнъж, но в течение на десетки, стотици и хиляди години – според интензивността на състоянията, през които човек минава. Сегашните недъзи и добродетели на човека се дължат на неговото минало.

Мнозина се оправдават за недостатъците си – че са ги наследили от майка си и баща си, от деди и прадеди. Вярно е, че човек наследява качествата и чертите на родителите си, но той може и да се справи с тях и да ги превърне

в положителни. Човек възприема черти, качества, движения от другите хора, което показва, че те си влияят и във физическо, и в духовно, и в умствено отношение.

Някъде в Америка живял един епископ, който имал обичай да криви главата си наляво. Като го гледали, всички проповедници от същата област си изкривявали главите наляво, незабелязано му подражавали и придобили същия навик. Нека всеки се огледа и види държи ли главата си направо, или я изкривява ту наляво, ту надясно.

Не е лошо да подражава човек, но той трябва да държи главата си право – нито надясно или наляво, нито напред или назад. Ако наведеш главата си напред, това означава едно нещо; ако я наведеш назад – друго. Като влезеш в някой магазин, търговецът те оглежда от главата до краката и ако си добре облечен и внушаваш доверие, той ще наведе главата си, ще те поздрави учтиво и ще каже: „Какво обичате, господине?“. Отиваш в някое министерство, търсиш работа; веднага разсилният[16] те посреща, изпъчва се пред теб и те пита: „Какво обичате? Не е позволено да влизате при министъра, ще чакате“. Като се изпъчва, той иска да каже: „Знаеш ли кой съм аз?“. Когато човек навежда главата и тялото си напред, това показва, че е търговец, иска да продаде стоката си добре; когато се изпъчи пред вас и не ви позволява да влезете при министъра, той е разсилен.

Като знаете, че много от вашите движения и постъпки са придобити по влияние, по наследство или по подражание, бъдете будни, за да се освободите от тях. В първо време те могат да ви забавляват, но впоследствие ще се отразят върху характера ви. Някой прави такива движения с ръката си, сякаш отсича нещо; придобил е това от военните – войникът вади сабята си и каквото срещне на пътя си, сече. Който прави такива движения с ръцете си, има желанието и разположението на войника; какво придобива с това? Защо не подражавате на земеделеца, който взима в ръката си жито и сее на нивата? Между двете движения – сечене и сеене, има борба. Първоначално човек е изучавал сеченето; взимал меч, брадва в ръка – сякъл

и рязал. След време започнал да мисли, да си дава отчет за постъпките и си казал: „Нищо не придобих със сечене и рязане, трябва да изменя живота си, да направя някакво добро“. Взел житото в ръка и започнал широко да сее; след това заровил посятото и след известно време получил плод от доброто, което е направил.

Какво заключение можем да направим от това – който съзнава погрешките си, може да ги изправи. Да изправиш една своя погрешка означава ако си напакостил на някого, да му направиш добро – това е метод за преобразуване на енергиите от отрицателни в положителни.

Как може човек да изправи погрешката си? Представете си, че някога сте казали една обидна дума на някого; след време друг някой или същият казва и на вас една обидна дума. Вие сте забравили своята погрешка и се чувствате крайно засегнат от смелостта на този, който ви обижда; седите и мислите как да му отговорите – да му кажете обидна дума не искате, да го ударите също не искате. Благороден човек сте, не искате да му отговорите по същия начин, но и обидната дума не можете да забравите. Цял ден ходите насам-натам, вършите работата си, но обидната дума се върти в главата ви, не ви напуска; накрая се върнете у дома си, пиете чаша вода и с нея заедно глътнете обидата; ако още ви безпокои, като се храните, отправяте и обидата в стомаха, да се смели. И този начин е добър, но за предпочитане е да бъдете глух за обидата. Идете при човека, който ви е обидил, хванете го за ръка и го прегърнете; целунете го няколко пъти и му кажете: „Хубаво говориш. Повтори още един път, за да чуя какво трябва да изправям в себе си. Ела сега да си хапнем братски, да забравим всичко лошо“. Който може да приложи този метод, е човек с характер – изработил е нещо ценно в себе си.

Защо човек лесно се обижда и разгневява, защо може и да прощава? В човека има две съзнания: нисше – в задната част на главата, и висше – в предната част. Когато впечатленията и чувствата минават през задната част на главата и се задържат там, човек дава ход на нисши-

те енергии в себе си и е готов да се гневи, да бие, да се кара; ако тези енергии се отправят към предната част на главата, в човека се явява борба, докато едни от енергиите надвият. Щом надвият висшите енергии, човек става снизходителен и прощава. Висшето съзнание е проводник на светлината и като разглежда нещата при тази светлина, човек не може да не прости. Ето защо, когато енергиите минават през задната част на мозъка и натежават, обърни се към Бога, Който работи в теб, да отправи тези енергии в предната част на мозъка, където има условия да се асимилират. Който може да преработва обидите, всеки момент се повдига. И с един милиметър да се повдигнеш, благодари на Бога – Той е воювал за теб и ти е помогнал.

Какво представляват обидните думи? Те са сили, които падат върху човека, за да го изкарат от противоречието и заблуждението, в което се намира. Как ще те обидят? Ще кажат, че си крадец, вагабонт, хитрец и т.н. Думата *вагабонт* е чужда, тя започва с буквата *V* – знак на противоречие. Думата *крадец* започва с буквата *К* – знак на дисхармония. Думите *корона*, *кръст*, *крепост*, *кръг* започват също с *К*. Кръгът означава сили, които са в постоянно движение. Думите *воденица*, *Венера*, *вяра*, *вода*, *вино* започват с буквата В. Виното прави човека весел, вярата го окуражава, воденицата мели брашно. Вземете един речник и вижте какви букви влизат в думите – ще забележите, че в някои думи влизат по няколко силни букви. При това от значение за думите е дали една и съща буква, силна или слаба, се намира в началото или на края на думата. Ако една дума съдържа низходящи сили, буквите, които я образуват, не са хармонично съчетани. Хармоничните, или възходящите думи, са съставени от хармонично съчетани букви.

Като ученици, вие трябва да изучавате мислите си, да знаете всяка мисъл в коя област на мозъка се заражда. Ако в ума ви се роди мисъл за изучаване на някой предмет, отпред на челото ще усетите известно напрежение; ако се прояви вярата ви, ще усетите напрежение в горната част на главата си; ако пък се засегне чувството за справедли-

вост или съвестта, ще усетите напрежение горе, отстрани на главата; ако се разгневите, ще усетите напрежение в областта зад ушите. Това показва, че всяко чувство, всяка умствена способност заема точно определено място в човешката глава: отгоре, отстрани, отзад или отпред. Това е наука, която в бъдеще ще познават всички.

Как може да се въздейства срещу гнева? Ако някое дете се е разгневило, пипнете върха на носа му – състоянието му веднага ще се смени; достатъчно е най-малкото докосване до върха на носа, за да стане смяна на енергиите. Енергиите, които текат през върха на носа, са свързани с енергиите около ушите. Ето защо, като дадете на детето да яде, гневът му изчезва. Като се разгневиш, започни да ядеш, за да трансформираш енергиите на гнева. Добре е да ядеш преди да се е проявил гнева, преди да е отровил кръвта. Като разбереш, че някой човек е готов да те обиди, вземи си няколко ореха или бадема, докато още не си се разгневил. Задната част на мозъка е свързана с известен род чувствания, които нямат нищо общо с мисълта. За да не се поддаде на тези чувства, човек трябва да прекара мисълта си от задната част на мозъка към предната – само така тези чувства могат да се трансформират и да станат безвредни за човека.

И тъй, обиди ли ви някой, започнете да мислите, за да намерите начин да въздействате на онзи, който ви е обидил – това значи да превърне човек минуса в плюс. Човек не може да въздейства на своя ближен, ако първо не е сменил своите енергии. Не може ли да въздейства на себе си, той ще възприеме състоянието на другия и двамата ще станат положителни – когато се срещнат двама души, които са еднакво силни, между тях ще се яви борба, в която единият ще победи, а другият ще бъде победен.

Най-опасното място в човешката глава е мястото на личните чувства; намират се в задната част на главата. За да се справи с тях, човек трябва да отправи енергията им към горната част на главата, където се намира центърът на милосърдието. Наблизо се намират два други центъра – на вярата и на надеждата, където се сменят нисшите енергии

с висши. Засега слънцето на човешкия живот се намира в главата, където работи съзнанието. Дробовете нямат такова съзнание като мозъка. Лицето пък представлява посоката, към която човек се движи; накъдето е обърнато то, натам се отправят енергиите на човешкото тяло.

Като изучавате животните, виждате животинската линия, върху която Разумната слънчева енергия е работила хиляди години, докато я изправи и създаде човека. Днес слънчевата енергия действа върху човешкото чело. Като разбират силата и значението ѝ, мнозина наблюдават Слънцето, отправят погледа си към него; не е нужно само това. Като гледа Слънцето, човек трябва мислено да отправя енергиите от задната част на мозъка си към предната. Днес малко хора могат да концентрират мисълта си и да отправят нисшите енергии на мозъка към висшите; и останалите ще постигнат това, но след хиляди години. Който не може да концентрира мисълта си, колкото и да гледа Слънцето, почти нищо няма да постигне.

Човек трябва да изучава закона за пренасяне на енергиите от задната в предната част на мозъка – остане ли тази енергия в задната част дълго време, тя ще заличи всичкото знание, което човек е придобил и постоянно придобива. За да не изпаднете в това положение, работете върху себе си, сами да си помогнете, иначе ще дойде ден, когато всичко ще отречете и ще се спънете.

Главата на човека отзад трябва да бъде правилно развита – това значи нормално развит човек. Ако главата му отзад е плоска, този човек е скитник в живота и за него турците употребяват поговорката: „Камък, който се търкаля, темел не хваща“. По линиите на ръката съдите за умственото и здравословното състояние на човека: например линията на живота показва дали човек е здрав, или не; Сатурновата линия показва състоянието на гръбначния стълб. Линиите на ума и на живота са в тясна връзка помежду си – ако линията на ума е по-дълга от линията на живота, човек мисли за много работи, безпокои се, поради което жизнените му енергии са по-малко; ако през една жица минава силна енергия, жицата изгаря лесно. За

трансформиране на излишната енергия помагат моралните чувства – те са добри трансформатори. Умът сам нищо не може да направи, трябва да се съедини със сърцето – само така енергиите се трансформират правилно.

Задачата на човека е да регулира правилно мозъчните си енергии, за да се ползва от благата на Природата. Всяко действие трябва да бъде съзнателно, да се ръководи от мисълта. Например от значение е как ходи човек – ако се тресе, той нарушава правилния ход на мисълта. С движението напред ту на единия, ту на другия крак човек отправя енергиите от задната част на мозъка към предната и така си въздейства. Когато сте разтревожени за нещо, движете се; достатъчно е да извървите един-два километра, за да се успокоите. Като знаете всичко това, стремете се към такива опити, с които да си помагате при всички мъчнотии и неприятности.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Двадесета лекция, 25 януари 1929 г., София

ЗНАЧЕНИЕ НА СМЕНИТЕ

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление.

Какво се разбира под думите *смяна на състоянието* или *смяна на енергиите* и какво е тяхното значение? Когато човек си служи с известни понятия, трябва да разбира дълбокия им смисъл, защото ако не ги разбира, той изпада в затруднение, чувства се вътрешно смутен, като говори за неща, които не познава. Истинското разбиране е във връзка с приложението; онзи, който е приложил нещата, той ги разбира.

Мнозина говорят за смяна на енергиите, но малцина разбират какво всъщност е това. Говори ли се за смяна на тежестта или товара, всички разбират. Когато носите голям товар в едната си ръка, чувствате нужда да го преместите в другата – защо? Ръката отмалява от тежестта. Като се умори и другата, премествате товара пак в първата – така местите тежестта от едната в другата ръка, докато го занесете на определеното място; това става благодарение на взаимната помощ, която съществува между удовете на човешкия организъм.

Този закон действа в цялата Природа, което показва, че между частите съществува известно съотношение. Както между двете ръце, двата крака, двете очи, двете уши има съотношение и взаимна помощ, така и между предната и задната част на мозъка има известно съотношение, известна взаимопомощ. Този закон действа дотогава, докато частите са в нормално състояние; щом една от тях не е в нормално състояние, тя не се поддава на волята и тогава смяната на енергиите не става правилно – например ако дясната ръка е парализирана, тежестта пада само върху лявата. Когато и двете ръце са свободни, тежестта минава от едната ръка в другата и казваме, че става правилна

смяна на тежестта. Предаването на енергията от един уд на друг става по същия начин, както се предава електричеството по жици или водата – по тръбите. Ако жиците са здрави, енергията тече правилно; ако тръбите са здрави, водата също тече непрекъснато. На същото основание казваме, че ако нервите на човека са здрави, енергията се предава правилно; предаването на енергията от един уд на друг става с помощта на нервите.

И тъй, за да се ползвате от знанието, трябва да започнете от онова, което знаете, и постепенно да отивате към онова, което не знаете; от онова, което можете да направите, към онова, което не можете да направите. Като започвате от онова, което сте направили вече, ще видите какво всъщност сте способни да направите. Представете си, че ви дават задача да извървите сто километра; можете ли да го направите изведнъж – не можете, и птица да сте, пак не можете. Човек трябва да познава силите си, да знае какво може да направи. Първо трябва да направи една крачка, после втора, трета, да види за колко време ще измине един километър. След това ще изследва краката си – здрави ли са, как се чувства след първия километър и най-накрая ще се произнесе може ли, как и след колко време ще измине сто километра. Оттук вадим заключението, че малките величини зависят от големите, а не обратно – малките величини са единица мярка за определяне на големите. Дългият път се определя от стъпките, които правите; като направите много стъпки, най-после ще извървите големия път.

Изминаването на известен път подразбира едно постижение. Може да каже, че е постигнал нещо само онзи, който е вървял постепенно от малкото към голямото. Някой мечтае – иска да стане голям художник, да нарисува такава картина, с която да учуди света; възможно ли е това? Ако се е научил да рисува, е възможно; ако не е учил, не е възможно. Трябва да е минал първия курс по рисуване, който минават децата в отделенията, да е рисувал точки и чертички, после – средния курс, и най-после – висшия. Както между всички неща има известно отношение, така и между първоначалната и последната работа

на ученика по рисуване има известно отношение.

Можете ли да кажете какво е отношението на детето към кибрита, с който си играе? Докато само носи кутията с кибрита и подскача с нея, подхвърля я нагоре, никакво отношение не виждаме и казваме, че детето си играе; доближи ли запалена клечка кибрит до барут или друго взривно вещество, между кибрита и барута вече се явява известно отношение и работата става сериозна. Постъпките на човека стават сериозни и отговорни, когато влязат във връзка с известни условия; докато са вън от условията, човек е свободен от всякаква отговорност. Каква отговорност носи човек, ако влезе сам в гората и вика, пее, говори обидни или безобидни думи, хвърля камъни и т.н. – при това положение той е вън от всякаква отговорност за постъпките си. Влезе ли в общество, където са събрани много хора, и започне да прави същото, веднага ще го подведат под отговорност – защо? Защото не спазва някои условия. Докато е между хората, човек не е свободен, не може да се проявява както разбира и желае; докато е пълен с мисли, чувства и желания, човек също не е свободен. Той трябва да бъде вън от условностите на живота, свободен от всякакви мисли и желания, за да се ползва от свободата, която търси и желае.

Като се говори за свобода, ние имаме предвид разумната свобода, в която линиите на движението са правилни, вървят в определена посока, а не са хаотични, в пълен безпорядък. Ако съзнателно изучавате линиите на човешкото тяло, ще дойдете до такива, които ясно показват свободен ли е даден човек, или е ограничен. Линиите на тялото у свободния човек са хармонични, огъваеми и подвижни; линиите на носа, ъглите на очите му също са правилни и хармонични – те се управляват от разумни закони. Хиляди години наред Природата е правила опити, докато придаде на очите правилна форма и ги постави на мястото им; и днес тя прави известни поправки. В миналото поправките са били по-големи, днес са по-малки, а в бъдеще очите ще заемат онова място, което Природата им е определила. Някога в далечното минало очите на човека са били така поставени, че той е бил длъжен да гледа

предметите отблизо, поради което хората били късогледи. Днес има късогледи и далекогледи хора, но има и хора с нормални очи. Също така има късогледи и далекогледи в мисълта и в чувствата си; това са анормални състояния, които трябва да се изправят.

Да се върнем пак към понятието *смяна на енергиите*. Как се сменя енергията? Какво означава думата *енергия*? Тя е гръцка – енергос[17], и означава *размножаване*. Следователно под думите *смяна на енергиите* трябва да разбираме смяна на това, което се размножава. Защо трябва да се сменя енергията – за да не става натрупване; ако известна енергия не се смени, става вътрешно натрупване. Всяко натрупване и всеки излишък водят към някакви неправилности и мъчнотии. Освен физически натрупвания и напрежения, съществуват и психически, резултат на известни мисли, чувства и желания – например гладът и жаждата предизвикват психически напрежения в човека, които се отразяват и върху неговия ум. Според френолозите енергията на глада се съсредоточава в областта на слепите очи в човека. Тя е свързана и с обоняението – гладният упражнява носа си, чрез него той търси нещо за ядене. Когато е гладен, човек не се срамува да насочва носа си към тенджерите, към долапите, да открие нещо за ядене.

Казват, че децата са невъздържани, нетърпеливи, но и възрастните често са такива, особено когато са гладни. Ако някой иска да познае до каква степен е търпелив, нека гладува два-три дена и след това да седне близо до хора, които ядат; ако може да ги гледа спокойно и с разположение, без да се дразни, без да изпитва желание да яде, може да каже, че е търпелив. Природата не поставя човека на такива опити, защото не си служи с насилие. Да насилиш човека да не яде и след това да го поставиш на изкушението да гледа как другите ядат – този опит има лоши последствия; друг е въпросът, ако човек доброволно и съзнателно се постави на такъв опит. Когато гладува дълго време, тялото се изтощава, мислите и чувствата отслабват и вместо да придобие нещо, човек си причинява големи пакости – това са явления, които нарушават равновесието на Природата. За да се възстанови първо-

началното ѝ положение, трябва да стане смяна в състоянието на човека. Гладът, който предизвиква недоволство и неразположение, трябва да се смени с доволство, но и доволството трябва да се смени с друго състояние – невъзможно е завинаги да се остане в състояние на доволство. Както чрезмерното изтощаване на организма има лоши последствия за човека, така и крайното задоволство води към голямо натрупване на излишъци, от които той трябва да се освобождава. Природата не търпи крайности: нито чрезмерното олекване на човека, нито чрезмерното натежаване – в първия случай и най-малкият ветрец ще го люлее на всички страни, във втория и най-силният вятър не може да го мръдне от мястото му.

Човек трябва да бъде устойчив, да не се поддава на слабите ветрове, но да бъде разумен, да не се противопоставя на природните стихии. Законът е верен и по отношение на моралния живот – човек не трябва да бъде толкова лек в морално отношение, че и най-слабият обществен вятър да го отвее. Онзи, който има морален устой, не се поддава на слабите ветрове; той се задържа за дълго време на мястото си и не разбира защо другият е в постоянно движение. Едният и другият не се разбират и са готови да се критикуват. Всъщност вината не е нито в първия, нито във втория, който не се помества, а в теглото им. Всеки поотделно се намира в положението на Настрадин Ходжа, който се качил на къщата си, за да я покрива, но по невнимание паднал и изкълчил крака си. Който го видял, че куца, питал го защо не е внимавал, като се качил на покрива; той отговарял на въпросите по един и същи начин и като му омръзнало, казал си: „Как не се намери един човек, който да се е качвал на покрив, да е падал отгоре, да си е изкълчвал крака, да знае как става това и да не пита“.

Като ученици, работете и учете съзнателно, за да придобиете толкова енергия, че да не страдате нито от недоимък, нито от излишък. Самата наука, към която се стремите, е общ, колективен резултат, който се изразява в натрупване на знания. Ученикът трябва да се ръководи правилно, да знае колко знание му е нужно за всеки даден

момент, за да може правилно да го асимилира. Не може ли правилно да възприема енергията на знанието, той се натъква на противоречия и мъчнотии.

Всяка енергия съдържа нещо специфично в себе си, но човек трябва да знае начина, по който да я използва. Всяка енергия, използвана навреме и намясто, дава добри резултати. Същото се отнася и до думите – ако не знаете английски и отидете в Англия, колкото и да казвате на хората, че сте гладен, никой няма да ви разбере и нищо няма да ви даде, но кажете ли го на английски език, всеки ще ви разбере и ще ви даде хляб. Така именно се сменя енергията на глада. Кой може да смени тази енергия – хлябът; кой дава – богатият; кой гладува – сиромахът. Значи който дава, е богат човек; който гладува и нищо не дава, е сиромах. Ученикът мисли за уроците си, а професорът – за лекцията си и за задълженията, които има към своите ученици. Значи това, за което ученикът мисли, не е същото, за което учителят и професорът мислят. Щом свърши лекцията си, професорът вече не мисли за нея – защо? Защото му е позната – човек мисли само за неща, които не познава и не разбира.

Казвате, че човек трябва да мисли и да чувства; мисленето и чувстването са нужди, които всеки трябва да задоволява. В Природата има много процеси, които човек трябва да задоволява като нужди на своето естество: например гладът и жаждата са такива процеси – ако не ги задоволиш, енергията им се сменя и се превръща в мъчение. Гладът предизвиква дразнене на стомаха, свиване и разпускане, което може да се изрази чрез счупена линия; щом задоволи глада си, човек става художник – счупената линия се превръща в права или във вълнообразна и той се успокоява. Ако има чувствителен апарат, който да възприема трептенията на енергиите, които се образуват от глада, човек ще види линиите на тези енергии и ще ги различава от спокойните, меки и хармонични линии на доволството. От линиите, които се отпечатват на апарата, човек може да определи степента на глада и недоволството, както и на доволството и разположението; едните линии се различават рязко от другите.

Как може да се смени например енергията на гнева? Представете си, че едно дете се е обидило на родителите си, че на по-голямото му братче са купили нови дрешки, а на него не са. То се сърди на майка си и на баща си и отива при леля си, където прекарва няколко дни – не може да им прости, в него се е зародило чувство на гняв, не знае как да се справи с обидата си. То очаква родителите му да дойдат при него, да му се извинят и така да се върне у дома си, но родителите му са разумни хора, искат да го възпитат само да съзнае погрешката си и да се смири. Най-после детето решава да се върне у дома си, но след като си спомня за по-малкото си добро и смирено сестриче, което също не е получило нови дрешки – образът на доброто сестриче му е помогнал да смени чувството си, да преобразува енергиите на гнева. Значи красивите образи в света са подбудителна причина за смяна на енергиите.

Чувството на обида, което детето е преживяло, не е толкова силно, т.е. не го е засегнало дълбоко. Каква е обидата на някой певец, който излиза да пее на сцената и публиката го освирква? Той се чувства кръвно обиден и решава никога да не излиза на сцената да пее. Минават месеци, обидата не се маха, какво да прави той? Да не пее – не може, друг занаят или друго изкуство не знае, при това обича работата си; най-после решава да направи втори опит да се яви пред публиката и да им покаже, че е добър певец. Като излезе повторно на сцената и задоволи публиката, обидата му се сменя с друга енергия. Едно по-високо морално чувство му е помогнало да пренесе енергиите от задната част на мозъка в предната – значи обидата стои на границата между животинските и моралните чувства в човека.

Най-високото чувство на физическия човек е честолюбието – животинско чувство. За животното пък обидата е най-високото чувство. Каквото представлява обидата за животното в моралния свят, такова нещо е честолюбието за човека, който живее повече на физическия свят. Каквото представляват моралните чувства за човека, такова нещо са личните чувства за животните. Засегнеш ли

личните чувства на едно животно, то казва: „Знаеш ли кой съм аз, знаеш ли, че имам достойнство?“.

С честолюбие и обида въпросите не се решават, те са от един нисш свят. Човек трябва да се издигне по-високо, да влезе в света на Любовта и на Милосърдието, където се разрешават всички въпроси. Защо певецът да не си признае, че не пее хубаво? Защо да не е готов да се яви десет пъти на сцената? Истинският певец се явява дотогава, докато публиката остане доволна от него и му ръкопляска, преценявайки неговите дарби, и му благодари. Първо той беше горд, самонадеян, но след освиркването се смири, стана духовен; сега публиката го харесва и му благодари.

Като разглеждам вътрешните процеси, които стават с детето и певеца, натъквам се на един психологически анализ. Всички видни певци и музиканти, всички видни учени и писатели са минали по този път – пътят на чистилището. И те не са постигнали всичко изведнъж, впоследствие стават знатни и придобиват голяма увереност в силите си; докато не пропаднат няколко пъти на изпити и не се смирят, те не стават знаменити. Мъчнотиите и изпитанията, през които минават великите хора, имат възпитателно въздействие върху тях. Ето защо, за да стане смяна на енергиите, в съзнанието на човека трябва да изпъкне някакъв образ, който да привлече вниманието му. Например който се е разгневил, може да смени енергията на гнева по няколко начина: ако е женен, да помисли за жена си и за децата си, които заради неговия гняв могат да останат на пътя гладни и боси – ще изгуби службата си и ще причини страдания на себе си и на близките си; тази мисъл може да го обуздае. Бедният се справя с гнева и обидата си по един начин, а богатият – по друг. Богатият се справя по-трудно с честолюбието си от бедния. Ето защо, когато Природата иска да избави богатия от някои чувства, тя го поставя в положението на бедния. В този смисъл сиромашията представлява условие, при което човек е поставен на масажиране, на изглаждане на чувствата с цел да се уравновесят енергиите му.

Едно се иска от вас: да се освободите от всички ненужни мисли, чувства и желания, да не ви засягат. Как-

во лошо има в обидата? Най-напред разгледайте самата дума *обида* и потърсете начин да превърнете енергиите ѝ. Махнете първо буквата *О*, за да видите какво ще остане – *бида*. После изхвърлете и останалите букви една по една – *ида*, *да*, *а*. Като разложите обидата на съставните ѝ елементи, тя губи силата си – това е един разумен метод, с който лесно ще се справите. Ако някой ви каже *мошеник*, също ще изхвърляте буквите една след друга и думата ще изгуби своя смисъл. От думата *мошеник* ще образувате думите – *ошеник*, *шеник*, *еник*, *ник*, *ик*, *к* – така образувани, новите думи са безобидни и без съдържание. Като зачерквате буквите, вие се освобождавате от отровата, която някои думи съдържат в себе си. Всяка дума и всяка буква крият в себе си динамична сила – например думата *мразя* е динамична. Буквата *М* представлява планински връх; за да се преобразува тази дума, енергиите на планината трябва да слязат в долината. Буквата *Р* представлява чук, ръка. Буквата *А* – бременен човек, който трябва да роди нещо. Буквата *З* – закон за размножаване. Изобщо всички букви в думата *мразя* са дисхармонично съчетани; за да се освободиш от тази дисхармония, ще премахваш постепенно буквите ѝ, докато най-после остане сричката *зя*. Като кажат на децата *зя*, те се засмиват. Ще превърнеш мразенето в милосърдие. Задържи ли човек дълго време омразата в себе си, освен че нищо не придобива, но губи и това, което е спечелил.

Всички отрицателни и низходящи енергии трябва да се превърнат в положителни и възходящи. Много начини има за превръщането им. С картини и образи също можете да сменяте състоянията си; те трябва да бъдат живи и красиви – Разумната природа е пълна с такива картини и образи. Освен това на всяка отрицателна дума поставяйте противоположна на нея, нейният антипод – например антипод на омразата е Любовта, на лъжата – Истината.

Как може омразата да се превърне в любов? Правете умствени упражнения, да видите какви резултати ще имате. Представяйте си, че сте пътник, объркали сте пътя си в тъмна бурна нощ и сте попаднал в една гъста гора. Там срещате онзи, когото мразите, и той ви завежда у дома си,

угощава ви и ви поканва да нощувате при него. След тази постъпка чувствата ви се смекчават и вие сте готови да го обикнете; като направите два-три опита с този човек, омразата ви ще се превърне в любов. Ако сте религиозен, кажете си: „Бог е създал и мене, и този, когото не обичам; следователно както Бог обича и търпи мен, така и аз трябва да обичам и да търпя този, към когото нямам разположение“. Дръжте в ума си разнообразни мисли и чувства, за да преобразувате състоянията си. Ако по дадените начини не можете да се справите, купете си едно дайре и като ви обиди някой, кажете си: „Обидиха ме, но аз ще си посвиря и поиграя малко и работата ще се нареди“. Правете опити с дайрето, да видите какви ще бъдат резултатите. Който знае как да удря дайрето, лесно се справя с обидата; който не знае, среща големи мъчнотии.

Прилагайте методите, които ви се дават в Школата, за да сменяте състоянията си. Различните методи представляват условия за дисциплиниране на човека. През такава дисциплина са минали всички велики хора; колко пъти са тупали на своите дайрета, докато дойдат до положението на планински върхове, каквито ги виждаме днес! И те са минали през големи мъчнотии и страдания.

Толстой, който е признат за велик философ и мислител, е мислил за самоубийство. Той не е намирал смисъл в живота, не е искал да живее. Един ден, като видял сянката на един дънер в планината, решил, че животът има смисъл – кога? Когато човек се смири и започне да се занимава с малките величини. Човек трябва да прекара енергията от задната част на мозъка си в предната, да развие моралните си чувства и да осмисли живота си. Като намерил смисъла на живота, Толстой написал романа *Възкресение*. Всеки ще мине по пътя на повдигане и ще разреши въпросите си по свой начин.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

21. лекция, 1 февруари 1929 г., София

МАГИЧЕСКАТА ПРЪЧИЦА

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление върху светлината.

Какво нещо е човекът? Всеки казва за себе си: „Аз съм човек“. Кои са качествата на човека, кое го определя като такъв? Мъчно може да се отговори на тези въпроси. Кои са качествата на светлината, кое я определя като светлина – светлината отваря пътя на всички същества, добри и лоши. Кое е главното качество на топлината – тя стопля всички тела, под нейното влияние те се разширяват. В някои случаи топлината причинява и вреда, но ползата от нея е по-голяма от вредата; и светлината понякога причинява вреда, но ползата, добрините, които дава, са по-големи от вредата.

Знаете вече качествата на светлината и на топлината. Важно е да определите едно от качествата на човека, което го отличава от всички живи същества. Човек се отличава с мисълта си. Който мисли, никога не се спъва. Мисълта преобразува всички състояния: когато се разгневи или изгуби разположението си, човек трябва да мисли; щом започне да мисли, неразположението и гневът го напускат – в това отношение мисълта представлява Божествена сила, която превръща отрицателните енергии в положителни. Мислещият човек е господар на себе си, на своите желания; който не мисли, не е господар на себе си. Както светлината осветява пътищата на човека, така и мисълта трябва да отваря всички задънени улици. Каже ли някой, че не е мислил върху даден въпрос, това значи, че светлината не го е озарила още. Между светлината и мисълта има тясна връзка – мисълта се обуславя от светлината.

Някой казва, че не е тръгнал още на път; много естествено – докато светлината не го озари, той никъде не може да ходи. На светло се ходи, а не на тъмно; щом дойде

светлината, всички живи същества, които имат орган на зрението, се раздвижват. Отличително качество на светлината е движението – където влезе тя, всичко започва да се движи. Следователно каквото представлява светлината за физическия свят, такова нещо е мисълта за Духовния и Умствения свят на човека. Мисълта разкрива пътищата на Живота и го движи. Няма състояние за мислещия човек, положително или отрицателно, в което да остане завинаги, той е в постоянно движение. Който се движи, той има условия за обновяване; като знаете това, проявявайте мисълта си! Началото на мисълта се определя с жертвата.

Хората имат смътна представа за началото и края на нещата; те се питат къде е началото и къде – краят; понякога началото е в самото начало, а понякога – в края, и обратно: понякога краят е в началото, а понякога е в края. Бог е начало на нещата, а човекът – край; следователно това, което за Бога е край, за нас е начало. Началото и краят на нещата образуват правата линия, т.е. мярката, с която се определят нещата от едноизмерния свят. За да се прояви правата линия, трябва да са ѝ дадени външни условия – кои са те? Спиралите, т.е. отворените, несвързаните линии; отворените линии представляват възможностите на правата линия. Спиралата, макар и отворена линия, е крива – кривата линия също носи възможности и условия за правата; кривата линия, отворена или затворена, представлява граница между едноизмерния и двуизмерния свят.

Кое е отличителното качество на едноизмерния свят – че има два края, т.е. две точки. С какво се отличава двуизмерният свят – той има две посоки. Какво става със съществата, които се движат в едноизмерния свят? Ако две същества тръгнат от точките *A* и *B* на правата *AB*, къде ще се срещнат? Някъде в точка *D*. Щом се срещнат, те ще се зарадват, ще се погледнат и ще спрат, понеже мислят, че няма накъде повече да се движат; казват, че смисълът на техния живот се заключава в срещата им. Щом се срещнат, те са доволни – нищо повече не ги интересува; но това е временно положение – идва ден, когато са недовол-

ни, искат нещо повече и се скарват. В тях се явява желание да се отдалечат, да вземат друга посока на движение; каква ще бъде тази посока – не знаят, в съзнанието им не съществува никаква възможност за разделяне, а това ги прави още по-недоволни. Всъщност и за тях има възможност да вземат друга посока на движение, но те не я виждат: достатъчно е единият от тях да се придвижи нагоре или надолу от точка D, за да се избегнат недоволството и недоразумението; тогава ще се образува плоскостта – свят на двете измерения.

Кои са причините, които карат хората да бъдат недоволни един от друг и да търсят възможност да се отдалечат? Неуважението и непочитането. Всеки иска да бъде уважаван и да го ценят – ако е учен, иска да го ценят заради учеността му; ако е стар, заради старостта му и т.н. По какво познавате, че хората се уважават – по отстъпването на първото място, по ставането на крака един на друг и т.н. Ако някой млад седи на стол, като види, че стар човек влиза в стаята, веднага става от мястото си и предлага стола на стария, но понякога и старият отстъпва мястото си на младия, особено ако е учен – старият казва: „Побелели са главата и брадата ми, но нищо не струвам пред този млад и учен човек“.

Да отстъпиш мястото си на някого, това значи да имаш уважение към този човек; това е външната страна на уважението. Да уважаваш човека, това значи да му отдадеш правото, което му се пада. Какво трябва да дава от себе си онзи, когото уважават? Ако ви питат от кого се страхувате, ще кажете, че силният внушава страх – значи човек се страхува и отстъпва пред силата. Тогава какво трябва да има човек, за да бъде уважаван? Обич. Оттук вадим заключението, че между обичта и уважението има такава връзка, каквато между силата и страха. Човек уважава този, когото обича – на него може да служи, да помага; щом не обича някого, нито му служи, нито го уважава. Каквото е отношението на човека към неговата мисъл, такова е и отношението на Бога към човека – Бог, т.е. Любовта, се отнася към човека така, както човек към своята

мисъл. Може да бъде уважаван само онзи, който носи в себе си Божественото, т.е. мисълта.

Който мисли, всякога успява, за него няма невъзможни неща. Каже ли някой, че е невъзможно да постигне това или онова, той не мисли. Мисълта преобразува нещата, тя превръща въглена в диамант, тя крие в себе си магическа сила. Мисълта примирява и най-големите неприятели. Срещне ли противника си, мислещият човек му подава ръката си и го превръща в свой приятел. Когато хората мислят право, всякакво различие между тях изчезва. Мисълта е център, от който всички точки на окръжността се намират на еднакво разстояние.

И тъй, като знаете силата на мисълта, не казвайте, че не можете да постигнете това, което желаете. С мисълта си човек може да постигне всичко. – „Вселена можеш ли да направиш?“ И Вселена мога да направя – как? Взимам една капка вода и я разглеждам под микроскоп: в нея виждам милиарди същества, почти толкова, колкото съществуват във Вселената – това не е ли Вселена? Следователно всяко нещо, което човек обхваща в съзнанието си, което вижда и за което мисли, е Вселена за него; щом не можеш да мислиш за нещо, не го виждаш и не можеш да го обхванеш в съзнанието си, то не представлява никаква Вселена. В този смисъл Вселената е конечна, а Бог – безконечен. Когато мисли право, човек дохожда до разрешаване на всички въпроси и разбира, че за мисълта, т.е. за Божественото в човека, няма невъзможни неща.

Христос казва: „Любете враговете си!“ – възможно ли е това? Ако обичате Христа, възможно е; ако не Го обичате, не е възможно. Значи, за да обичаш врага си, трябва да обичаш Бога в него. – „Не мога да се примиря с врага си.“ Примири се с Бога, Който живее в него, а врагът си остави настрани. Две ученички в един и същ клас не се обичат, не могат да се търпят. Ако директорът дойде между тях, те веднага ще се обикнат; щом си отиде, те пак се разделят. За да не става това, трябва да държат в ума си образа на директора. Той не трябва да знае, че между тях няма съгласие и любов. Ако ученичките могат да се примирят,

когато директорът е между тях, не могат ли на същото основание и двама врагове да се примирят, щом образът на Бога е между тях? Следователно, когато Господ е между хората, те всякога могат да се обичат.

Като ученици, вие трябва всеки ден да употребявате по няколко минути, за да си отговорите истински човек ли сте, или не – ако сте истински човек, отличителното ви качество е мисълта, която носи светлина в себе си. Докато мисли, човек може всичко да постигне – и музикант да стане, и поет, и художник; за него не съществува никакво обезсърчение. Мисълта е магическа пръчица, с която всичко е постижимо; тя прави човека необикновен – щом изгуби мисълта си, човек губи всичко и става обикновен. И магите са носели своята магическа тояжка в ръката си; докато я носят със себе си, те са силни, всичко могат да направят, но щом я изгубят, губят всичко. На същото основание казвам: докато мисли, човек е маг, всичко за него е възможно и постижимо; щом изгуби мисълта си, става обикновен човек и казва: „Това е невъзможно, онова е невъзможно; това не мога да направя, онова не мога да направя“. Докато разглежда нещата от върха, човек може да направи всичко; щом слезе в долината, възможностите му постепенно намаляват.

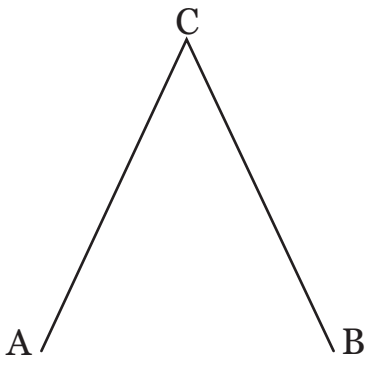

Колко точки са нужни за начертаване на един връх? Три – *A*, *C*, *B*. Към кое измерение се отнася пространството, затворено между точки *A*, *C* и *B*? Към второто измерение. Колко върха има в куба? Осем – 8 x 3 = 24 точки. Като извадим от 24 точки осем върха, ще останат 16 точки. Обаче 16-те точки не се виждат, те са в запас. Колко върха има квадрата? Четири – 4 x 3 = 12. Като извадим от 12 четири, остават осем точки. Какво представлява върхът в Разумния свят?

Сливане на две разумни същества. Наистина, когато две разумни същества се съединят, допрат или слеят, всяка образуват връх. Ако се съединят три плоскости, те пак образуват връх. Връх се образува още и при пресичането на две прави. По какво се различават тези върхове? При сливането на две разумни същества се образува връх, който представлява отношенията между момата и момъка: докато са разделени, всеки от тях живее в едноизмерния свят – в правата линия; като се сгодят, те образуват квадрат и започват да се движат в двуизмерния свят; като се оженят, образуват куб – семейството, т.е. триизмерния свят.

Като изучавате отношенията на младите, виждате, че има два важни момента: влюбване и разлюбване. От гледище на правата мисъл разлюбването е толкова важно, колкото и влюбването. При влюбването човек е весел, доволен, готов на всякакви жертви; той става фокус, в който се срещат всички влюбени. Щом се съедини с влюбените хора, той започва да мисли, става сериозен и се разколебава – съмнението идва като естествено последствие на влюбването. Човек се страхува да не изгуби любовта си, докато един ден настъпи моментът на разлюбването – краят на една работа; влюбването е началото ѝ.

Като не разбират съотношенията между двата важни момента, хората казват, че влюбването, т.е. началото, е добро, а разлюбването – краят, не е добър. Колкото е важно влюбването, толкова е важно и разлюбването – ако няма разлюбване, няма почивка. Като се влюби, човек държи образа на възлюбения в съзнанието си, но това не значи, че ще го държи постоянно. Като не разбира психологическия смисъл на процесите, човек мисли, че те са вечни и неизменни, и като настане известна промяна, той се разсейва и губи връзка между тях. Влюбването и разлюбването са процеси, които непреривно се сменят: събудиш се от сън – влюбваш се; заспиш – разлюбваш. Красотата на любовта се заключава в непрекъснатото влюбване и разлюбване. Това са естествени процеси. За онези, които не разбират законите на Природата, всяко разлюбване

се придружава от прекъсване на светлината на съзнанието, поради което се явяват болезнени състояния. Докато е влюбен, човек постоянно мисли за предмета на своята любов; щом дойде разлюбването, привидно престава да мисли за него, но всъщност не го забравя.

Какво е разлюбването и как може да се обясни? Разлюбване не съществува – невъзможно е две души, които са се обичали, да се разлюбят, но в Любовта стават смени на връзките; който не разбира тези смени, казва, че е настъпил моментът на разлюбването. Представете си, че един човек се влюбва във вас и дълго време ви държи с дясната си ръка. Вие сте радостен и доволен, че някой ви обича. След време той изтегля дясната си ръка, иска да хване вашата лява и вие се плашите – мислите, че той ви е разлюбил; това не е разлюбване, но той иска сега вие да го обичате. После ще хване дясната ви ръка, пак той ще ви обича. След неколкократно хващане ту на едната, ту на другата ръка той иска да изтегли и двете си ръце, да се отдалечи от вас и само да ви гледа – това е връзка на Любовта, която се изразява чрез очите; след време затваря очите си, иска само да слуша как говорите – връзка на Любовта чрез ушите. Любовта има много връзки, проявява се по различни начини. Който не разбира връзките ѝ, той се спъва в едноизмерното пространство – само тази връзка признава. Докато живее само в тази връзка на Любовта, човек постоянно се спъва от противоречията на своя ум и от страданията на своето сърце. Като не разбира проявите на Любовта, човек се спъва от най-малката промяна и мисли, че е станало нещо лошо; нищо лошо не е станало, но за да разберете промяната, трябва да гледате на Любовта не само като проява на физическия свят, но и като духовна проява.

Следователно както физическите явления, така и духовните се нуждаят от обяснения – само така човек ще разбере, че Любов без мисъл не съществува. Любовта се изявява само на онзи, който мисли – в мисълта той проявява Божественото. Каквато и работа да започвате, кажете си: „Невъзможното за човека е възможно за Бога“.

Невъзможното за безлюбието е възможно за Любовта. Невъзможни са нещата само за онзи, който не мисли. Да мислиш означава да проявяваш Божественото в себе си, следователно *мисъл* и *Божествено начало* са синоними. Когато човек мисли, работите му се нареждат добре. Където е Божественото, там огънят вечно гори, без да изгаря нещата; при това горене материята не се губи, но се видоизменя – ако съберете получените вещества при горенето, отново можете да ги запалите; от това горене произлиза друго горене и т.н. Затова казваме, че там, където мисълта работи, светлината е непреривна. Когато горенето на физическия свят се прекрати, то минава в Духовния свят, а оттам – в Умствения; затова казваме, че всяко горене, което е произлязло от Любовта, е вечно. Светлината, която произлиза при горенето, наричаме мисъл.

Какво представлява любовта на физическия свят – младостта; а мисълта е старостта. Младият пък представлява река, която лъкатуши, докато се влее в морето; щом се влее, тя се превръща в стар човек и престава да лъкатуши. Докато лъкатуши, реката принася голяма полза на хората, на растенията и на множество живи същества. Тъй щото не мислете, че лъкатушенето е вредно. И човек лъкатуши понякога, но запазва посоката на движението си и целта, към която се стреми – да се влее във Великото море на живота. Не е въпрос човек да бъде канал, направен от хората, но до бъде река, която да следва пътя, който Провидението ѝ е начертало.

Бъдете реки, които лъкатушат и се огъват. – „Не искам да се огъвам.“ Защо да не се огъваш? По-горен ли ще бъдеш от светлината – светлината се огъва, а ти не искаш да се огъваш; и най-възвишените и велики същества се огъват, а ти не искаш. Колкото по-съзнателно и повече се огъва човек, толкова по-силен става. Върви някой, изправен като войник, и на пътя му се изпречва една мравка; за да не я стъпче, той се огъва на една страна. По-нататък среща един бик; за да не го убоде бикът, той се огъва на друга страна. В първия случай човек се огъва, за да не сгази някое същество, а във втория случай – за да не сгазят

него. По една или друга причина човек все ще се огъва, но поне да знае защо.

Не е лошо да се огъвате. Разумното огъване подразбира движение на съзнанието, а при неразумното съзнанието престава да се движи. Където няма движение, там всякога става гниене, ферментация. Който разбира смисъла на огъването, той се ползва от постъпките си. Който разбира нещата правилно, мисли; който мисли, не прави погрешки. Къде се крият причините за погрешките на човека – в миналото; какво се крие в настоящето – условията и възможностите за изправяне на погрешките. Като съедините миналото и бъдещето, създава се настоящето. Ползвайте се от настоящето, за да изправите миналото си и да влезете в Новия живот.

Помнете: мисълта е магическата пръчица, която управлява човешкия живот. Поставете в ума си тази мисъл: *В Бога всичко е възможно*. Щом мисли така, човек се свързва с Възвишените същества, които вече го познават. Докато мисли, човек се повдига; престане ли да мисли, веднага пада. Мисълта сменя състоянията, дава простор на човешката душа. Който мисли, вижда; който не мисли, остава завинаги със затворени очи и може да вдигне кръвното си налягане.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Двадесет и втора лекция, 8 февруари 1929 г., София

СИЛАТА НА ДВИЖЕНИЯТА

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление върху прилежанието.

Упражнение.

I. Двете ръце се поставят пред гърдите. Лявата длан леко се допира до горната част на дясната ръка така, че двата палеца да сочат нагоре. Дясната ръка бавно се изтегля навън и дясната длан се поставя върху горната част на лявата ръка. Упражнението се повтаря няколко пъти последователно ту с лявата, ту с дясната ръка.

II. Ръцете се вдигат нагоре, с допрени на раменете пръсти. Бавно се издигат на главата с обтегнати пръсти и бавно се свалят с допиране на пръстите към раменете. Упражнението се повтаря няколко пъти.

Често слушате някой да казва, че замисля нещо или е намислил да направи нещо. Каква е разликата между глаголите *замислям* и *намислям*? Глаголът *замислям* означава далечно действие, а *намислям* подразбира действие, на което реализирането е предстоящо. Замислянето е несвършен процес, а намислянето – свършен.

Какво значение имат физическите упражнения? Ако нямаха вътрешен смисъл, те са безпредметни. Всяко движение има дълбок смисъл – изразява състоянието, в което човек се намира. Например когато се обезсърчи, той слага ръцете на гърдите си, с палците навътре; когато се насърчи, вдига палците си нагоре – те са знамена, които оповестяват нещо светло, радостно и велико. Палецът има отношение към волята и мисълта на човека; ето защо, когато искате да въздействате на мисълта си, дръжте палците отгоре, над ръката, а не свити в юмрука. Когато палците се приближават един до друг, това означава бързо реализиране на някоя мисъл.

Всяко движение е на мястото си, когато човек го носи

в съзнанието си. Представете си, че искате да минете по най-краткия път, за да съкратите времето си. Знаете, че най-краткият път е разстоянието между две точки, но за да минете през този път, трябва да вдигнете няколко души от местата им. Кратък ли е този път – не е кратък. Следователно, ако сте разумен, вие ще обиколите, ще направите крива линия, ще изберете такъв път, който е придружен с най-малки съпротивления. Вие сте минали по крива линия, но в съзнанието ви тя е права, защото всяка крива линия е съставена от безброй микроскопични прави.

Какво представлява кривата линия – път на чувствата; когато правата линия се изкриви, т.е. вглъби навътре, това става по силата на чувствата. Забелязано е, че в меките и отстъпчиви хора преобладават кривите линии, а в неотстъпчивите – правите. Ако разгледате един лунен тип и един марсов, ще видите, че те се различават коренно: лунният тип постъпва по един начин, а марсовият – по друг. Марсовият всякога носи в ръката си нож или сабя, готов да воюва. Оттук вадим заключението, че всяка мисъл има своя форма, свой път на движение; с това се обяснява защо хората са различно устроени и защо се проявяват различно – зависи от техните мисли и чувства. Няма движение, което да не се отразява върху човека. Мнозина мислят, че движенията са маловажни и без значение – не е така; в Природата не съществуват маловажни неща, тя не ги допуска нито в себе си, нито в съзнанието на човека. Важността на нещата зависи от преценката, която човек им дава – той ги дели на важни и маловажни.

Срещате един човек, който ви моли да направите сметка колко трябва да даде за пет яйца, ако всяко яйце струва по три лева; вие се спирате за момент и казвате: „Не знаеш ли, че 5x3=15. Как не знаеш толкова проста работа?“. Не е там въпросът, има нещо по-важно в тази работа – преди да сметнете колко струват яйцата, вие трябва да се заинтересувате от тяхната форма и големина; яйцата могат да бъдат големи или малки, пресни или стари, от което ще зависи цената им; освен това, докато гледате яйцата и правите сметката, ще се запознаете и с човека –

така че маловажната работа стана важна. После срещате човек, който ви подава листче и ви моли да му кажете къде се намира улицата, написана на него; вие му посочвате улицата и мислите, че сте направили една малка, проста услуга. Малка е услугата, но от почерка на човека можете да познаете какви мисли и чувства го вълнуват, какъв е по характер – както виждате, една проста услуга води към нещо сериозно. Важно е също така движението, което човекът прави при подаване на листчето. Всички движения се определят от специфични закони, които трябва да се изучават.

Движенията биват хармонични и дисхармонични. За да си изработи характер, човек трябва да се стреми към хармоничните. Често хората правят движения, на които не разбират смисъла и не си дават сметка какво означават: някой слага единия си крак върху другия, движи пръстите си, маха с ръце, почесва се по носа, зад ухото, изкривява главата си на една или на друга страна и т.н., но защо прави тези движения – и той не знае; те се дължат на неговите съзнание, подсъзнание и самосъзнание, но не и на свръхсъзнанието му. Всяко движение е израз на някаква мисъл, чувство или енергия в човека. Понякога в него се събира излишна енергия, особено в децата, която трябва разумно да се използва. Децата я изразходват чрез игри и разходки, а възрастните я впрягат във физическа работа. Съзнателният човек изразходва тази енергия в естествени движения, гимнастика и упражнения. Като наблюдавате хората, виждате какви движения произвеждат различните мисли и чувства в човека: например страхът произвежда един род движения, а радостта, разположенията – друг; достатъчно е да видите една боа или кобра, за да настръхнете от страх – при вида ѝ вие бягате и правите различни движения.

Ние говорим за естествените движения, а не за изкуствените, които се явяват като резултат на изопачения човешки живот. Страхът например произвежда един и същ род движения в хората и в животните – линиите на лицето се изкривяват и по тях можете да познаете, че

човек изживява някакъв ужас. Когато човек е спокоен, движенията му са хармонични; когато е неспокоен, не са хармонични. Същото се отнася и до животните. Наскоро наблюдавах как един сокол се хвърли от високо върху ято гарги и както летяха, хвана една от тях; това внесе страх и трепет в останалите, които се разбягаха. Соколът беше малък, не можа да задържи гаргата с клюна си и те паднаха на земята. Гаргата грачеше, мъчеше се да се освободи от ноктите на сокола, докато най-после избяга. Соколът правеше усилени движения, искаше да задържи гаргата за себе си, защото беше много гладен; и гаргата правеше усилени движения, искаше да живее. И двамата имаха право, но ние не позволяваме пред очите ни да се върши каквото и да е престъпление.

Като ученици, вие трябва да работите за възпитание на тялото си, на всички свои удове. Седите, но ви сърбят носът, ухото, ръката или крака, искате да се почешете; чувате някакъв шум, искате да надникнете през прозореца, за да разберете откъде идва той – виждате, че някой минава по улицата, искате да знаете кой е; усещате, че отнякъде идва миризма на готвено, искате да разберете откъде идва и какво се готви – отправяте носа си към тази посока. Изкуство е да стоиш неподвижно на мястото си половин или един час най-много, без да се почешеш, без да се подадеш от прозореца, без да мръднеш носа си; с една дума – изисква се пълно самообладание.

Добре е всеки сам да се наблюдава, но да наблюдава и другите, да изучава проявите на различни характери. Например когато някой се показва през прозореца, за да чуе или види нещо, ще познаете характера му по начина, по който го прави – някой се надвесва цял, друг подава само главата си, трети поглежда с края на окото си и т.н. Първият е човек, който изразходва много енергия, но по характер е откровен – както чувства, така постъпва; вторият изразходва по-малко енергия, по-възпитан е; третият не е откровен – иска да чуе и да види всичко, но да мине незабелязан, затова поглежда само с края на окото. Правете упражнения върху себе си, да знаете при даден случай

какво положение да заеме тялото ви. Гръбначният стълб трябва да бъде прав, без никаква гърбица, да отговаря на естествената линия, която Природата му е дала.

Когато се говори за самовъзпитанието, първата работа в тази посока се отнася до тялото, което трябва да се държи в изправност. Естественото положение на гръбначния стълб е със слаба извивка във формата на буквата S – с тази форма Природата е имала предвид изразходване на най-малко енергия. Като знае този закон, човек инстинктивно изкривява гръбначния си стълб при мъчнотии, навежда главата си, иска да си помогне по някакъв начин; оттук излиза поговорката: „Преклонената главица сабя не я сече“. Кога човек навежда главата си – когато центърът на тежестта е минал отзад. Кога изправя главата си – когато центърът на тежестта е минал напред. Който се навежда много, постепенно се връща към животинското си състояние. За да не изпада в това състояние, трябва да се изправя, гръбначният стълб да дойде в естественото си положение. Правете упражнения да изправяте гръбнака си, като се облягате на някоя стена или врата, за да могат теченията на организма да вървят в съгласие с природните енергии.

В човека има едно течение от север – горе, към юг – долу. Север и юг са полюси, между които се движат енергиите на Природата; това течение трябва да се регулира, за да текат енергиите правилно. Дръжте главата си винаги права; изкривите ли я наляво или надясно, това показва, че е станало някакво отклонение на естествените течения в Природата – енергиите са взели друга посока на движение. Човек криви главата си, когато се учудва. Който изкривява главата си наляво, уповава на своето сърце; който изкривява главата си надясно, уповава на своя ум; единият очаква да дойде спасението му от сърцето, а другият – от ума. Разумният човек трябва да държи главата си права, да бъде изправен като свещ, с едва забележимо колебание наляво или надясно; неразумният може да изкривява главата си наляво или надясно, според силите, които действат в него. Едно се иска от всички – да се самонаблюдават,

да наблюдават и другите, да знаят причините на нещата.

Ученикът на Божествената школа трябва да познава кои линии са хармонични и правилни и кои не са, за да може да изправи живота си. В Природата има линии, чрез които се проявяват разумността, мъдростта, моралът, любовта и т.н. Когато посрещате приятеля си, когото обичате, вие се ръкувате по особен начин с него, като поддържате специфична линия на обхода и поведение; когато се ръкувате с човек, когото не обичате, линията на вашето поведение е съвсем друга.

Добре е да се правят наблюдения, да се анализират постъпките на човека, за да се намери разликата, която съществува при различните отношения. Когато се ръкувате с някого, когото обичате, движенията на мускулите на лицето и на цялото тяло са пластични, леки, с особена мекота; макар и подсъзнателни, тези движения определят връзката и отношенията между душите. Движенията на майката към любимия ѝ син са едни, а движенията на господаря към слугата са други; значи движенията, които произвежда Любовта в човека, се различават коренно от движенията на безлюбието.

Като не разбират смисъла на нещата, някои си служат с отрицателни думи – казват, че еди-кой си е груб, суров, безразличен в отношенията си към хората; тези думи не са намясто употребени, новата психология не търпи такива думи. Дървото е сурово, неодяланият камък е груб, а не човекът. Към добрия си слуга господарят има едни линии на движение, към лошия – други. Така постъпва и учителят към учениците си: към добрите ученици постъпва по един начин, към слабите и неспособните – по друг; той не прави това съзнателно, самите ученици предизвикват в него едни или други движения. Истинският учител, който е достигнал височината на своето положение, не прави разлика, но въпреки това в движенията му става известна промяна. И учениците, способни и неспособни, се различават в движенията си: неспособният и мързелив ученик се свива, криви тялото, мускулите на лицето си – не е свободен; способният има самообладание, от него лъха нещо

красиво и благородно. Изобщо линиите на движенията определят човешкия характер.

Мислете върху красивите образи в Природата, върху хармонията, за да се свържете с Великата разумност, която работи в нея. Как се постига това? Вие сте затворени в тялото си, както в жилището; за да влезете във връзка с външния свят, всяка сутрин трябва да отваряте прозорците на тялото си, да гледате красотата на Природата, да дишате чист въздух, да се упражнявате с цел да развивате органите си. Ще каже някой, че всичко идва само по себе си; нищо не може да дойде без работа и труд. Който не работи и не прилага наученото доброволно, насила ще го заставят да влезе в правия път. Природата изпраща страдания, неволи и лишения на хората, за да ги възпита и постави на прав път, да мислят правилно. Да работи човек върху себе си, това не значи да господарува над тялото си, но да го разбира, да разбира състоянията, през които минава, и да ги различава – да знае кое от тях е право и кое не е.

Красиво трябва да бъде човешкото тяло; това се постига чрез правилен и хармоничен вътрешен живот: да храни човек правилни мисли и чувства, които са в състояние да поддържат красотата и пластичността на мускулите на лицето, както и да изправят всички изкривявания на лицето и на тялото, наследени от далечното минало. Изкривяванията на мускулите на човешкото тяло се дължат на излишък на отрицателни енергии в човека. Гневът например изкривява линиите на лицето. Чрезмерната твърдост изменя естествената линия на устата – човек стиска устните си и те се изопват във вид на права линия; за такъв човек се казва, че е волеви. Когато твърдостта е слаба, човек държи устата си повече отворена, като патица. За предпочитане е устата ти да бъде отворена, отколкото да бъдеш твърд като кремък. Твърдостта е намясто, когато може да контролира чувствата, но не и да ги осакати. Ако чувствата се осакатят, устата става безформена. Не стискайте и не затваряйте устата си повече, отколкото трябва; също и не отваряйте устата си повече, отколкото

трябва. Човек трябва да бъде естествен във всяко отношение. Кога нещата са естествени – когато отговарят на първичните образи и състояния. Казано е в Писанието: „И създаде Бог човека по образ и подобие Свое“.

Като ученици, работете върху създаване на хармонични линии на лицето, на главата, на цялото тяло – само така можете да поставите основа на вашето бъдещо тяло. Каже ли някой, че не знае какво да прави, нека се упражнява – да поставя ръцете си пред гърдите с палци, изправени нагоре; да движи ръцете си настрани, нагоре, надолу. Външната страна на ръката е положителна, а вътрешната – отрицателна; като поставя дланта на лявата ръка върху горната част на дясната ръка и дясната длан върху горната част на лявата ръка, става физическо преливане на енергия. Това не подразбира, че ще имате големи придобивки, но в организма ще стане поне микроскопична вътрешна промяна.

Казахме, че Природата изпраща страдания на хората, но същевременно ги спасява, като ги заставя чрез различни движения и упражнения да се освободят от излишната енергия в организма си. Ако не прави малки движения и упражнения, човек може да си напакости, да извърши такива погрешки и престъпления, за които да лежи няколко години в затвор; ето защо правете всичко, към което Разумната природа ви подтиква. Ще каже някой, че не иска да си играе с такива упражнения; който не иска да прави малки упражнения и движения, ще плати скъпо. Не пренебрегвайте малките величини, не пренебрегвайте маловажните работи. Ако кожата ти стане суха, обърни внимание на това и потърси начин да стане мека – сухата кожа се нуждае от повече вода. Ако температурата на тялото се повишава, това предизвиква изпотяване. Ако си неразположен, направи една топла баня – водата действа магнетично върху организма.

Светът се нуждае от нови хора с красиви и здрави тела, с красиви и пластични движения. Колкото и да са малки резултатите от упражненията, не се отказвайте от тях. Упражнението, което ви дадох днес, ще правите десет

дни, сутрин и вечер по десет пъти; ще го правите бавно, съзнателно и с разположение. Като правите упражненията, отбелязвайте състоянията, през които минавате, както и мислите, които ви занимават през това време. По-късно ще разберете какво сте придобили, засега от вас се изисква постоянство и любов в работата ви.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Двадесет и трета лекция, 15 февруари 1929 г., София

ЗАКОН ЗА ДЕЙСТВИЕ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Какво става с гумената топка, която се удря в една хоризонтална или отвесна плоскост – тя подскача и се връща в първото си положение. На каква височина ще подскочи топката след удрянето си в плоскостта – на по-малка от тази, от която е била хвърлена. Може ли да се изчисли колко пъти топката ще подскочи и ще се удари в плоскостта? Защо след падането си тя не може да стигне първоначалната височина – защото въздухът оказва известно противодействие. Ако топката се движи в безвъздушно пространство, след първия удар тя ще стигне същата височина, от която е била хвърлена, т.е. ако не среща на пътя си никакво противодействие – нито от въздуха, нито от плоскостта, при отскачането си тя ще запази една и съща височина. Ако хвърлите гумената топка върху водна повърхност, тя няма да отскочи – защо? Защото съпротивлението, което среща на пътя си, е малко. Колкото по-голямо съпротивление среща топката, толкова повече отскача.

Ако топката представлява едно живо разумно същество, а плоскостта – условията, в които то попада, какво ще стане с него? Ще се удари в условията и ще отскочи от тях. Отскачането на топката наричаме преодоляване на условията. За да преодолее условията, живото същество, например човекът, се нуждае от силна воля или от характер – волята действа, а характерът противодейства. За да разбие плоскостта, разумното същество трябва да познава големината на съпротивлението; следователно, за да си пробие път в живота, човек трябва да познава големината на противодействието, което му оказва плоскостта, за да взема предварителни мерки – тези мерки са в зависимост от условията, при които се намира.

Представете си, че разумното същество попада в други условия, по-мъчни и страшни от първите, например в гъста гора, населена с диви зверове – тигри, змии, леопарди и др. Какво изпитва това същество, когато тръгне на път – страх и колебание; то не се решава да мине през тази гора, но когато се престрашава, тръгва със силно желание да се изпита как ще мине тежките условия. Лесно ще мине пътя, ако има криле, с които да лети нагоре; щом срещне някаква опасност, разперва крилете си и литва – значи то уповава на себе си. Ето защо, когато се намери в големи мъчнотии, човек трябва да потърси начин да ги преодолее – ако по един начин не може, ще потърси втори; ако и по този начин не може, ще потърси трети и т.н. Човек разполага с много възможности за преодоляване на мъчнотиите. От всекиго се изисква да познава условията, в които се намира, и възможностите, с които разполага, за да може лесно да се справя с мъчнотиите си.

Ако един студент се явява на изпит по висш анализ, ще се намери или в положението на гумената топка, която се удря в стената, или в положението на онзи, който минава през гъста гора. Срещу него излиза мечка – професорът, който го изпитва; предметът, на който се натъква, представлява стената, в която се удря. Професорът му върви след него, дебне го да намери някое слабо място, за да го скъса. Много време сте работили върху материята, но още не сте придобили увереност в себе си – страх ви е да не ви скъса професорът. Като се подготвите добре, вие ще се явите спокойно на изпит; тогава професорът ви няма да бъде зад вас, а пред лицето ви и няма да ви скъса. Предметът, по който студентът ще държи изпит, е плоскостта, от която отскача като гумена топка. Докато не е дошъл до плоскостта, той е тих и спокоен, не се страхува от нищо; щом дойде до нея, започва да трепери, страх го е да не пропадне на изпита. Професорът седи зад него и слуша как отговаря. Защо докато слуша професора си, студентът е тих и спокоен, а когато професорът му го слуша, трепери? Един и същ ли е професорът? Не е един и същ, двама са: единият му преподава, а другият го изпитва. И

студентът има две лица: едното, което слуша лекциите на професора си, а второто – което държи изпит. Коя е причината при изпита професорът да променя отношенията си към студента и студентът – към професора? Изпитът. Професорът иска да знае достоен ли е студентът за знанията, които му е предал; той се страхува да не би студентът да не е готов да възприеме знанието и да злоупотреби с него в обществото. Студентът пък се страхува да не би професорът да бъде много строг и взискателен, да изисква повече от това, което е преподавал, и да го скъса.

Както студентът пропада на изпита, така всеки човек може да пропадне в едно или в друго отношение. Например слугата се изпитва от господаря си в различни посоки. Ако господарят му даде една сума от пет-шест хиляди лева, за да ги занесе някъде, слугата може да постъпи по два начина: или веднага да ги занесе на определеното място и да се върне при господаря си, или да ги задържи за себе си и да не се върне – тук се изпитва честността на слугата. В първия случай казваме, че слугата е издържал изпита си отлично, а във втория не е издържал – скъсан е. Честният слуга не се колебае, не се бави, взима парите, занася ги на определеното място и веднага се връща. Така постъпва и студентът, който знае предмета си – професорът му задава въпроси и той веднага отговаря. Нечестният слуга взима парите, мисли, колебае се как да постъпи – да занесе парите където трябва или да ги задържи за себе си; решава да ги задържи и пропада на изпита. В същото положение се намира и студентът, който не е учил добре – професорът му задава въпроси, а той мисли, колебае се, не знае какво да каже и пропада на изпита.

Докато е на Земята, човек се изпитва постоянно, за да се види колко е устойчив в морално или във физическо отношение. Когато устоява на изпита, той получава добри оценки; когато не устоява, получава двойка, единица или нула. Какво означава нулата? Пълен фалит.

При един турски ходжа, който постоянно живеел с мисълта да забогатява, се явил един мукалитин, за да иска пари назаем.

– Колко искаш? – запитал ходжата.

– Петстотин лири. Готов съм да платя 100% лихва.

Ходжата се съгласил, дал 500 лири на мукалитина. След шест месеца мукалитинът се явил при ходжата, за да плати лихвата на парите, и го запитал:

– Доволен ли си от тази лихва?

– Доволен съм, но къде е майката на парите?

– И тя ще дойде – казал мукалитинът, но повече не се явил пред ходжата.

Значи последният не получил никаква сума срещу майката; дал 500 лири, а получил нула лири.

Какво се изпитва на човека – знанието, дарбите, способностите, характера и т.н. Когато изпитват някого колко знае, все едно че изпитват силата му – колкото повече положителни знания има, толкова по-голяма е силата му; колкото по-голяма е силата му, толкова повече възможности има да свърши работите си добре. При това силата трябва да се прилага разумно, трябва да бъде производителна – ако знанието е товар за човека, силата, която излиза от него, не е производителна. Какъв смисъл има вашата сила, ако при минаването ви през някоя гора не можете да се справите със зверовете, които ще срещнете на пътя си? Имате някакво знание, имате сила, но не знаете езика на зверовете – при това положение те ще ви разкъсат; в случая вашата сила не е производителна. За да минете благополучно гората, силата ви трябва да се превърне в знаене на езика на зверовете; имате ли това знание, ще разговаряте с тях и ще минете благополучно през гората. Да знаеш един език и да го приложиш навреме – това значи производителна сила.

Казано е в Писанието: „И рече Бог: да бъде виделина; и стана виделина“; каквото Бог каже, става. На същото основание казвам: ако човек говори и не влага сила в думите и в мислите си, това не е говор. Всяка произнесена дума трябва да се превърне в сила. Кажеш ли, че ще направиш нещо, направи го. Какво се ползва майката от децата си, ако всички обещават да донесат вода, а никое не донася? Каква полза ще извлечете от упражнението, което учите-

лят ви дава, а вие не го правите? И вие като децата обещавате, че ще направите упражнението, а не го правите. Когато се възпитава, човек трябва да спазва правилото: каже ли, че ще направи нещо, да го направи. Видиш ли някоя книжка, лист или камък на пътя си, не казвай само, че ще го вдигнеш, но веднага се наведи и го вдигни; както чистиш пътя, по който вървиш, така ще чистиш мислите и желанията си от ненужните прашинки по тях. Като чистите мислите и желанията си, превръщайте ги в сила – това значи да ги приложите в живота.

Всяка мисъл трябва да се сложи в действие, на действието обаче отговаря противодействие – това е неизбежен закон; ако мисълта не срещне противодействие, не може да се изпита силата ѝ. Ако човек среща противодействие на своите мисли и желания и отлага реализирането им, тяхната сила е малка; днес отлага, утре отлага, докато изгуби добрите условия, които са му дадени. Ако противодействието е голямо, отлагането не се оправдава; трябва да се търси друг път, с по-малко съпротивление, но в никой случай да не се отлага реализирането на добрите мисли и желания. Дръжте в ума си мисълта, че силата на противодействието е равна на силата на действието. Ако сте се натъкнали на голямо противодействие и не можете да се справите с него, ще заобиколите, за да намерите поблагоприятни условия, но няма да отлагате.

Съзнание се иска от хората. При създаване на характера съзнанието взима голямо участие; тогава човек върши всичко доброволно, а не насила. При сегашното възпитание на децата принудителният метод играе главна роля: детето отива на училище по принуждение; възрастният работи, учи, прави добрини пак по принуждение. Време е вече съзнанието да ръководи човека. Принудителният метод не е нищо друго, освен Мойсеевият закон. Но където участва съзнанието, там работите стават с любов и разположение. Ако някой учи от любов, за самото знание, резултатите са едни; ако учи по принуждение, резултатите са други. Като придобивате знания, вие трябва да ги превеждате, да проникнете във вътрешния им смисъл –

това значи приложение на знанието; ако не се прилага, то е мъртво, а такова знание нищо не ви ползва. Например законът във физиката *Всяко действие е равно на своето противодействие*[18] придобива сила, когато се приложи не само на физическия, но и в Духовния, и в Умствения свят; този закон може да се изрази с думите: *Привличането е равно на отблъскването*.

Две сили действат в Природата: едната привлича, а другата отблъсква; с каквато сила се привличат нещата, с такава се отблъскват. Благодарение на закона за действието и противодействието, на привличането и отблъскването, в Природата съществува движение. Знаем, че Земята се върти около Слънцето – защо? Защото Слънцето я привлича; и Земята, от своя страна, привлича Слънцето. Луната се движи около Земята, защото последната я привлича, но и Луната привлича Земята. Като резултат на взаимното привличане между планетите те се движат в пространството. Хората се привличат едни-други, но и науката ги привлича; с това се обяснява защо един човек изучава математика, друг – физика, трети – астрономия, четвърти – химия и др.

Първата задача на ученика е да учи закона за действието и противодействието, да знае на всяка акция каква реакция отговаря; той трябва да знае с каква външна и вътрешна сила разполага, за да се справя с противодействията. Когато минавате през гора, в която има диви зверове, трябва да разчитате на нещо: или да сте въоръжени, или да сте духовно силни; ако не разполагате нито с едното, нито с другото средство, ще предвидите нещо особено, което да произведе ефект върху животните – ще вземете един тъпан и докато минавате през гората, ще го биете и звукът му ще произведе особено въздействие върху животните, при което те ще се оттеглят в скривалищата си. Какво представлява тъпанът – будната човешка мисъл. Следователно, докато се намира в опасност, човек трябва да бие тъпана си; щом мине опасната зона, тъпанът млъква.

Сега и на вас казвам: когато се намерите в опасност, бийте непрекъснато тъпана си и смело вървете напред; щом минете опасността, свалете тъпана от рамото си и седнете да си починете.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Двадесет и четвърта лекция, 22 февруари 1929 г., София

НАУКА И ЗНАНИЕ

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Тема за следния път: *Разлика между морален и добродетелен човек.*

Кой човек е морален – който ходи с патерици. Защо са му патерици – защото краката му са слаби, не издържат тежестта на тялото. Нужни ли са патерици на здравия човек – не. За кого съществуват законите? За онези, които вършат погрешки и престъпления; за онези, които никога не грешат и не правят престъпления, закони не съществуват. Следователно моралът има отношение към безморалния, а законът – към онзи, който живее в беззаконие. За кого е знанието – за невежия.

Всички хора се стремят към наука, към придобиване на знания. Какво разбираме под думата *наука* и какво – под думата *знание*? Казваме, че някой не е учен човек, но трябва да придобива знания. Кое от кое произлиза – науката ли дава знанието, или знанието създава науката? Науката подразбира систематизирано знание, но тя не го създава. Не е достатъчно човек само да има знания, но те трябва да са живи, да имат отношение към живота. Казвате, че някой има много знания; колко знания има, с числа можете ли да ги определите? Слушали ли сте да казват, че някой има пет или десет милиона знания? С каква мярка се измерват знанията? Казва се 5 грама жито, 100 грама сол, 5 милиона лева, но никъде не е казано колко знания може да има човек. Числата, с които си служим в живота, са живи величини; те имат отношение както към материалния, така и към Духовния и Умствения свят, но стойността им в различните светове е различна. В материалния свят единиците мерки са: монета, грам, метър, литър и др.; в Духовния и Умствения свят съществуват други единици мерки за определяне на количеството и

стойността на нещата.

За да се справя и с трите свята, човек се нуждае от положително знание; като се домогне до него, той става активен, способен за всякаква работа. Който е придобил само физическото знание, той се отегчава от живота и стига до инертност – не му се учи, не иска да работи, даже и не му се живее. Ако е светски човек, живее ден за ден, няма вяра и упование нито в себе си, нито в обкръжаващите. Ако е религиозен, предава се само на пост и молитва, отрича материалния живот, отрича всичко земно; като огладнее, тогава търси начин да се нахрани и ако не може да задоволи глада си, изпада в противоречие; като не може да се справи с материалните условия, мисли за заминаване, с което противоречията се увеличават. Всички кредитори започват да го дърпат, искат от него да си плати задълженията и той се намира в чудо – защо? Не е застанал на здрава основа.

Животът е един и неделим; той не е нито светски, нито религиозен. Като си дошъл на Земята, ще лягаш да спиш и ще ставаш, ще ядеш, ще пиеш, ще учиш, ще работиш, ще се молиш – ще се съобразяваш с всички изисквания на живота; затова е нужно знание и приложение. Който прилага, пръв се ползва от знанието си; той е в положението на пътник в бурно море, който е стъпил здраво на канара – този човек е господар на условията.

Съвременните хора искат да уредят живота си външно, да са осигурени – това е невъзможно; докато човек не уреди живота си вътрешно, никога не може да го нареди външно. Как ще управлявате юздите на коня си, ако мускулите ви не са здрави? Силата на човека е вътре в него, а не отвън. Само вътрешно силният може да сменя отрицателните си състояния в положителни, само той може да превръща нощта в ден. Правили ли сте опит да видите колко сте силни? Седите в тъмна стая, нищо не виждате, казвате, че сте в нощта на вашия живот. Какво трябва да направите, за да излезете от този мрак? Драснете клечка кибрит, запалете свещта си и състоянието ви веднага ще се смени – превърнали сте нощта в ден. На всеки човек е

дадена тази възможност, тази вътрешна сила; това значи да има човек знание, да разполага с науката. Невежеството е нощ, знанието – ден, зора на живота; безморалието е нощ, моралът – ден. Какъв ден? Какъвто и да е – ясен или облачен, тих или бурен, не е важно, все пак е ден. Един бурен облачен ден е за предпочитане пред нощта. Значи каквото и знание да има човек, то е за предпочитане пред невежеството. Важно е да знае какво може да направи в даден момент, какво може да излезе от него в даден момент, а не какво го очаква в далечното бъдеще.

Мнозина се спъват в развитието си, защото бързат, искат в кратко време да постигнат много неща. Който бърза, той е страхлив – където отиде, силно хлопа на вратата, иска по-скоро да му отворят; бърза, защото го е страх от нещо. Който иска бързо да стане велик човек, и той е страхлив. Спира се на вейка врата и силно хлопа; ако майка му, т.е. Любовта, е вътре, има смисъл да хлопа силно на вратата – тя ще стане и ще му отвори, но ако не е вътре, колкото и да хлопа, всичко е напразно, никой няма да му отвори.

Изучавайте себе си, своите външни и вътрешни състояния, за да придобиете знанието, което търсите; изучавайте ближните си, минералите, растенията и животните като части на Цялото, за да се свържете с Него – То ще ви даде сила и устой да издържате на всички мъчнотии и изпитания, на всички страдания и нещастия. Колкото по-здраво е прикрепено растението към почвата, толкова повече издържа. Колкото повече знае човек, толкова по-голяма е връзката му с Бога; колкото по-голяма и здрава е тази връзка, толкова повече устоява на външните и вътрешните условия.

И тъй, за да се развивате правилно, за да придобиете знания, трябва да бъдете слепи и глухи за отрицателното в живота; както спящият не вижда и не чува какво става около него, така и вие трябва да заспите за отрицателните сили. Когато спи, човек е добър; като се събуди, той е и добър, и лош. Който иска да бъде всякога добър, трябва да заспи. Заспете за отрицателното, за лошото, за кривото

в живота; заспете за всичко, което ви измъчва, за да го забравите. Когато болният заспи, състоянието му се подобрява; когато страдащият заспи, забравя скръбта си.

Желая ви да заспите за всичко лошо и отрицателно в живота, за да го забравите и да се събудите като младенци, обновени и бодри, готови за нов живот, за нова работа, за нова светлина.

Упражнение за дишане: поемате въздух през лявата ноздра, а дясната е затворена; задържате въздуха няколко секунди, след което издишвате през дясната ноздра, а лявата затваряте. Ще правите упражнението три пъти на ден: сутрин, на обяд и вечер, преди ядене, по шест пъти.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

25. лекция, 1 март 1929 г., София

ОТВОРЕНИ ФОРМИ

Размишление.

Коя мисъл е ценна – разнообразната. Често мисълта става еднообразна, какъвто е вървежът на рака, и отегчава човека. Каквото и да правите с кривия рак, той все настрани ще върви – това е навик, от който не може да се освободи. Каква култура носи кривият рак? Нисша култура – защо? Възможностите му са ограничени, развитието на неговите способности е ограничено. За да придобие нещо повече от това, което носи днес, кривият рак трябва да напусне сегашната си форма и да влезе в друга, с по-големи възможности.

Същият закон се отнася и до човешките мисли – всяка мисъл има специфична форма. Докато дадена мисъл може да излиза вън от своята форма и да се реализира, тя има условия за развитие; щом не може да се проектира навън и да се реализира, няма условия за развитие, тя е затворена в своята форма. Щом се намери в такова положение, човек търси външни форми или пособия, чрез които да си помогне. Както в механиката хората си служат с лостове, за да извършат онова, което не могат да направят с ръцете си, така и в мисълта си те прибягват до лостове, чрез които пренасят мислите си от по-ниска в по-висока форма, т.е. от форма с по-малки възможности във форма с по-големи възможности. Човек се ражда със способности и дарби, които се проявяват само на Земята. Някои са толкова слабо застъпени, че през целия живот не могат да се проявят. Неспособният и с лост и без лост малко постига, но способният лесно постига нещата – той работи и без лост, и с лост, а приложи ли лоста, печели време и енергия. Човек си служи с лостове не само на физическия свят, но и в другите светове – например някои мъчнотии са въпроси извън физическия свят, следователно за разрешаването им са нужни не физически, а психически,

духовни лостове; щом се намериш пред една психическа мъчнотия, ще потърсиш някакъв духовен лост, с който да я повдигнеш.

Помнете: мъчнотиите в живота, били те физически или психически, са задачи, които трябва правилно да се разрешават. Докато човек гледа на мъчнотиите като на задачи и се стреми да ги разрешава правилно, той може да бъде ученик; ако гледа на тях като на произволни, случайни явления, наложени от условията, не може да бъде ученик. Някои учени, философи, писатели минават и заминават покрай мъчнотиите, но не се спират върху тях, разглеждайки ги като задачи, дадени от Съзнателния разумен свят; щом се намерят в неблагоприятни условия, те казват, че животът им е тежък, и ги отминават. Истинският философ използва разумно неблагоприятните условия за своето растене и повдигане; той знае, че колкото по-силен е вятърът, толкова повече растението се калява и укрепва. Истинският философ, учен и писател е в състояние сам да подобри условията си; като решава мъчнотиите правилно, той изкарва доброто от тях.

Ще каже някой, че светията, философът или ученият не се нуждаят от удобства, от много храна, от хубаво облекло и т.н.; някои си представят светията бедно облечен, с жълто изпито лице, с хлътнали очи... Едно е вярно: светията не живее само за да яде и пие; той не мисли само за себе си, но и за другите. Затова някои казват: „Обикновеният човек живее шест дена за себе си, а седмия посвещава на Бога и на ближния си“. Животът на светията е точно обратен: шест дни от седмицата той посвещава за служене на Бога, а седмия – за себе си. Има светии, които се хранят само един път през седмицата, но това са изключителни случаи. Трябва да се знае, че всяка мъчнотия може да се разреши по пътя на най-малкото съпротивление. Мъчнотията има за цел да събуди човешките способности към дейност, да застави човека да мисли право – само така човек ще разбере, че различните мъчнотии, през които е минал, са го научили как да работи и да прилага знанията си. Сегашната човешка форма е резултат на усилията,

които човек е правил при минаване от една форма в друга, докато е дошъл до сегашната. Микроскопични са промените, през които е минал, но всяка промяна говори за условията, за времената и за усилията, които е извървял.

Като изучавате линиите на човешкото лице, по дължината и правилността им ще съдите за дейността на човешкия ум: колкото по-дълга и по-правилно е развита една линия, толкова повече е работил и толкова по-големи придобивки има човек. Големите придобивки носят голяма радост, а малките – малка радост. Радостта и скръбта също имат свои силови линии, свой път на движение. Пътят на радостта се отличава от пътя на скръбта; също така пътят на Доброто се отличава от пътя на злото. Апашът върви по един път, а добродетелният човек – по друг, затова казваме, че пътищата на хората се различават. Апашът излиза обикновено вечер, когато хората спят, когато градинарите са в домовете си; добродетелният човек върши работите си през деня, когато всички хора са будни и се намират в нужда – като мине покрай някоя градина, той не гледа дали дърветата имат плодове, за да ги обере, но се вглежда в тях, за да разбере нуждите им, и ако са сухи, полива ги и си заминава. Защо трябва човек да скърби – за да дойде радостта, радост без скръб не може. Ако линията на радостта ви е дълга, ще знаете, че на единия ѝ край е скръбта; радостта и скръбта са две неразделни сили – щом едната се прояви, другата чака вече своя ред.

И тъй, който се радва, трябва да е готов да страда и който страда, трябва да се готви за радостта. Човек дъвче храната си – това е особен род страдание, но ако храната има хубав вкус, при дъвченето той изпитва приятност. Ако дъвче например развален орех, той изпитва неприятност. Това показва, че приятността и неприятността, както и страданието и радостта, са тясно свързани. Гледате някого – докато се радва още, започва да скърби и докато скърби, започва да се радва. Ние отиваме още по-далеч и казваме: едни хора трябва да страдат, за да се радват други. Ще кажете, че това е несправедливо. Във Великия живот няма неправда – защо? Защото силите в Разумната

природа се сменят: който е страдал, ще се радва; който се е радвал, ще страда. В притчата на Христа за богатия и за Лазар виждаме този закон добре изразен: Лазар страдаше на Земята, а на Небето се радваше и обратно: богатият благуваше на Земята, а на Небето страдаше. Казано е за Лазар, че е бил приет в лоното на Авраам[19], т.е. в Рая, а богатият – в ада, т.е. в света на вечното мъчение.

В какво се заключава мъчението? В труд, в занимание с тежки, груби работи, които не ви подхождат. Адът е място на усилена работа, там не се позволява никакво излежаване, никакъв мързел; и в Рая се работи, но с приятност и разположение. Както на Земята човек учи, работи и живее добре или зле, така и в Рая, и в ада той се учи и работи. Колкото по-съзнателно се отнася към работата си, толкова е по-приятна за него. Несъзнателното отнасяне на човека към работата му причинява неприятност. В първия случай той казва, че се намира в Рая, а във втория случай – в ада. Добрият живот подразбира приятна работа, а лошият – неприятна. Като смениш разположението към работата си от неприятно в приятно, ти се качваш в Рая; ако работиш с неразположение, слизаш в ада. Ако философът престане да работи, става орач; ако орачът учи и работи с разположение, става философ.

Един ден запитали Сократ[20]: „Защо богатите дават милостиня на бедните, а на философите нищо не дават?“. Сократ отговорил: „Богатите дават милостиня на бедните, защото и те могат някога да осиромашеят; на философите нищо не дават, защото не могат да станат философи“. Значи човек влага енергията и средствата си там, откъдето очаква да получи нещо; откъдето нищо не очаква, там нищо не влага от себе си.

Като се намерите пред някакви мъчнотии, не се оплаквайте, но се опитайте да ги отделите от себе си и така да ги разрешите; щом са вън от вас, запитайте се защо са дошли, коя е причината им. Някой се мъчи, защото не може да се прояви; друг иска да стане добър оратор, да владее публиката и ако не може да постигне това, започва да се мъчи. Какъв смисъл има да говориш пред публика?

Някой говори с часове, но в края на краищата публиката го освирква. Има смисъл да говори човек пред публика, но ако може да ѝ предаде нещо от себе си и тя да остане доволна от него; всички хора ще кажат: „Умен човек е, добре и разумно говори“.

Задачата на човека е да решава мъчнотиите си правилно, а какъв е по професия – това е второстепенен въпрос. Като живее, човек ще бъде и философ, и учен, и музикант, и поет. Ще кажете, че трябва да се осигурите; Природата е осигурила всички живи същества. Организмът, с който човек разполага, е най-голямата осигуровка. Който може да използва намясто своите мисли и чувства, своите дарби и способности, е осигурен и минава за богат; той съзнава своето призвание на Земята като човек и се стреми правилно да го изпълни.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

26. лекция, 8 март 1929 г., София

ПЕРИОДИЧНОСТ В ЖИВОТА

Размишление върху противоречията.

Съвременните хора се страхуват от противоречията и търсят причината за съществуването им. Те не подозират, че в противоречията се крие нещо велико. И за кривия рак е противоречие да ходи настрани, черупката му да е твърда, да има десет крака и т.н.; в тези противоречия обаче се крие някакъв велик замисъл на Природата. Условията, при които е живял ракът, са го създали крив; ако се проследи далечното му минало, ще се намерят причините, които са го създали, и ще видите, че няма никакво противоречие в устройството на неговия организъм. Противоречия съществуват само за ограничения човешки живот, но не и за вечността. Може ли да делим голямото, безкрайното, вечното на времето – може, но все пак ще се получи безкрайно голямо число. Да делите безконечността на времето, това значи да изливате водата от един котел, в който постоянно се налива нова – от едната страна ще го изпразвате, от другата ще се пълни; това показва, че вечността е неделима, но резултатите ѝ се поддават на разглеждане и на деление.

Какво отношение съществува между масата на едно тяло и силата, която действа в него – право пропорционално, или колкото е по-голяма масата на тялото, толкова по-голяма сила действа в него. Десетте крака на рака показват действието на известни сили – с числото 10 той е разрешил известно противоречие; ако не беше го разрешил, щеше да излезе от положението си на рак. Всяко неразрешено противоречие внася стремеж в човека към повдигане.

Представете си, че имате една неопределена величина, която означаваме с 0, т.е. с нищо, което представлява кръг. Кръгът е неопределена величина, понеже можем да се движим по него хиляди години, без да го извървим,

особено ако повърхността му навсякъде е гладка и еднаква. Колкото и пъти да го обикаляте, не можете да познаете дали сте го извървели, или не, но ако има някакви белези върху него, ще знаете колко пъти сте го обиколили.

Явленията в живота се повтарят периодично през всеки 22 години. Това показва, че съществува една периодичност както в човешкия живот, така и в Целокупния. Например ако родителите дават на своето петгодишно дете да пие малко вино, след 22 години, като стане 27 годишен момък, в него ще се яви желание пак да пие, но повече, отколкото е пил като дете; той може да се опие и да разстрои организма си. След други 22 години желанието му да пие е още по-силно. Така след всеки 22 години той пие все повече и повече, докато организмът му съвършено се разстрои, отслабне и не може вече да издържа; тогава престава да пие, но заминава за другия свят. Законът на периодичността се проявява във възходяща и низходяща степен, в зависимост от разположението на човека към добри или лоши навици.

Когато се говори за пиенето, нямаме предвид само пиене на спиртни питиета; пиянство съществува в сърдечния и в умствения свят – човек е пиян, когато между чувствата и мислите му няма никакво съотношение и той не чувства и не мисли правилно. Положението на пияния – на физическия, в сърдечния или в умствения свят, е подобно на онзи пияница, който пил за здравето на всички свои приятели и като тръгнал за дома си, възседнал коня си наопаки – с опашката напред, и сам се чудел какво е станало с коня, че главата му е изчезнала. Всеки, който не може да намери главата на коня си, непременно е пиян. Когато не можете да разрешите една мъчнотия, това показва, че сте възседнали коня си наопаки; търсите главата му и като не можете да я намерите, казвате: „Страданията ми нямат край“.

Който мисли, че страданията му нямат край, прилича на онзи, който търси главата на коня си и не я намира. Ще знаете, че и страданията, и радостите имат край – защо? Защото обектите на страданията и на радостите са мате-

риални. Докато има обекти, ще има и радости, и страдания; щом изчезнат обектите, ще свършат и радостите, и страданията. Придобиването на богатство, на приятели прави човека радостен; щом ги изгуби, той страда. За да не губи радостта си и да не страда, човек трябва да търси духовни обекти, а не материални.

Ще кажете, че радостта се дължи на правилното разрешаване на задачите, а страданието – на неправилното им разрешаване; така е, но какво се разбира под правилно и неправилно разрешаване на известни въпроси? Ние казваме: не е силен онзи, който решава задачите си при благоприятни условия на живота; не е учен онзи, който наготово преписва задачите си. Който носи страданията си с радост, той е по-силен и по-учен от онзи, който ги избягва; той е по-разумен от онзи, който преписва задачите си наготово. Всеки сам трябва да решава задачите си. Че срещал на пътя си препятствия, това нищо не значи; колкото повече спънки среща човек и ги преодолява, толкова по-силен става. Не си създавайте сами спънки, но не избягвайте онези, които Разумната природа ви е поставила – тя знае какво е нужно на човека, за да кали волята си. Чрез спънките Природата го заставя да мисли, да работи и да се движи; тя го кара да взема участие в нейните работи, да изучава законите ѝ.

Като върви в правия път на живота, човек лесно решава задачите си, не се отклонява, не нарушава законите на Природата; щом кривне някъде, вече ги е нарушил, а всяко нарушаване или отклоняване води към заболяване. Отклоняването може да е станало преди много години, но последствията идват днес. Който намери причината на заболяването си, лесно се лекува; не я ли намери, болестта не го напуска. Като знаете това, не питайте защо някой боледува и греши, а друг не боледува и не греши – първият се поддава на действието на всякакви бацили, а вторият е неуязвим за тях; първият минава покрай касата на богатия и веднага бръква в нея, а вторият минава и заминава, без да я погледне; първият е нечестен човек, а вторият – честен. Но има случаи в живота, когато малки-

те погрешки се предпочитат пред безгрешния живот. За предпочитане е да вземеш парите на онзи, който е решил да си купи с тях револвер, за да убие своя неприятел; като вземеш парите му, той трябва да разбере, че Разумната природа съзнателно му поставя препятствие, за да го отклони от престъплението, което е намислил да прави. Ето защо, когато се яви някакво препятствие на пътя ви, мислете коя е причината за това; щом намерите причината, можете да махнете препятствието, а може и да го оставите. Има големи, тежки препятствия на пътя, които не можете да вдигнете сами; срещнете ли такова препятствие, заобиколете го и вървете по друг, по-чист и прав път.

Да се върнем пак върху противоречието на кривия рак. Мислете върху него като задача, на която разрешението се крие в далечното минало; ако разрешите тази задача, ще разрешите и своите мъчнотии, които се крият в закона на периодичността. Който не разбира този закон, той преяжда; преяждането е опасно. Който го разбира, не си е доял. За предпочитане е понякога да не си доял, отколкото да си преял; ако не си доял, ти имаш условия да се наядеш, имаш импулс, подтик в себе си.

Наблюдавайте проявите на живота си през различните възрасти – така ще разберете проявите на закона за периодичността.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

27. лекция, 15 март 1929 г., София

АЗБУКАТА НА ПРИРОДАТА

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление върху Духа Божи.

Съвременните хора казват: „Азбуката е за децата, книгата – за учениците, а науката – за учените“. Ако ви запитат знаете ли азбуката, ще кажете, че я знаете. Всъщност вие знаете азбуката на български език, някои знаят азбуката на един или на два чужди езика, но никой не знае азбуката на Природата – тази азбука трябва да се изучава сега. Днес хората не се разбират, понеже нямат обща азбука – нямат еднакви схващания за морала, за живота, за Природата. Когато всички хора научат азбуката и езика на Природата и могат да разговарят на него, ще се разберат; тогава между тях ще дойде онази хармония, която всички търсят.

Коя е първата буква в азбуката на Природата? Ще кажете, че първата буква в българската азбука е *А*, но коя е първата буква от азбуката на Природата – не знаете. Всъщност коя буква наричаме първа? Коя дъждовна капка е първа? Коя капка на извора е първа? Ние сме се условили да даваме първенство на всяко нещо, което е начало. Първороден син е онзи, който с идването си на Земята слага началото на децата в семейството; пръв ден е този, с който поставяме начало на някаква работа. С коя буква е започнала Природата своята работа? Сегашните учени говорят върху различни въпроси, пишат книги, правят изследвания, но какво остава от техния труд, ако дойде някой отвън и заличи написаното в главите на учените или в техните книги? Докато написаното в главите и в книгите им стои, те са доволни, радостни; щом се заличи, всички страдат и казват, че животът им се е обезсмислил.

Какво остава в ръцете на богатия, като вземат парите му – празната кесия. Какво остава на човека, когато

отнемат щастието му – скръбта; тя представлява празна кесия. Не може ли да се живее без скръб – не може, парите трябва да се сложат в кесия. Привилегия е за човека да има хубава, скъпа кесия. Има кесии, табакери, украсени със скъпоценни камъни; ако някой беден студент има такава кесия или табакера, той може да я продаде скъпо и с парите ѝ да завърши университет. Има обикновени и необикновени кесии, както и обикновени и необикновени скърби. Обикновените кесии струват няколко лева, няма смисъл да се продават; и обикновените скърби струват евтино, затова не се намират хора, които да ги купуват. Друг е въпросът за необикновените скърби и страдания, които всеки се стреми да купи.

Когато страда, човек трябва да знае причината за страданието и мястото, откъдето идва то. Това се отнася не само до страданието, но и до мислите и чувствата на човека – като знае причините, които ги предизвикват, и мястото, откъдето идват, той може да определи тяхната ценност. Това е предмет на човешкото съзнание. Съзнанието на човека се намира в главата му, където има своите корени – нерви и клони. Говори се за съзнанието, а чрез какви органи се проявява то – никой не знае, но всеки е забелязал, че при най-малкия удар в главата човек губи съзнание и претърпява големи пертурбации.

Съзнанието на човека се разглежда като вътрешна сила, която организира неговите мисли, чувства и действия. Много от сегашните учени не знаят къде е мястото на съзнанието. Седалището на съзнанието е в главата, а отчасти и в гръбнака; то се изявява чрез главния и гръбначния мозък. Някогашната столица на съзнанието е била на друго място, а не в главата. Има още сили на съзнанието, които не са преместени в главата. Къде е било мястото му по-рано – в симпатичната нервна система, или така наречения слънчев възел; в далечното минало главата на човека е била на това място, той е мислил чрез слънчевия възел. Днес учените разглеждат главата като място, където се складира знанието; човек придобива известно знание и го отпечатва в мозъка си; това не е истинско знание, но

помнене, т.е. запаметяване на известни факти. Истинско знание е това, при което човек разполага със силите на своя организъм. Понеже съзнанието на всички хора не е еднакво развито, те се различават помежду си по строеж, по проява на своите мисли, чувства и постъпки. На това се дължи едни хора да са математици, други – философи, трети – музиканти, художници, занаятчии и др.; на това се дължат различните възгледи на хората върху морала, върху Доброто и злото.

Доброто и злото са мерки, с които човек определя нещата; дойде ли до тези мерки като абсолютни величини, той се е домогнал до същината на живота. Какво е човек по същина? На този въпрос не можеш да си отговориш; поискаш ли да мислиш за своята същина, ти ще заспиш. Каква е същината на Бога? И по този въпрос не можеш да мислиш. Човек може да мисли за себе си в смисъл на своите нужди, но не и за себе си като същина. Ако искаш да знаеш какво си всъщност, ще знаеш, че си 0 – нищо повече. Нулата пък представлява елипса или кръг, зависи как ще я напишете. Значи човек е кръг, когато има един център, или елипса – с два центъра.

Ще кажете, че искате да бъдете свободни; може да бъдете свободни, а може и да не бъдете – от вас зависи. Който се движи само около един център, т.е. около Бога, той е свободен. Хвърчилото, с което си играят децата, свободно ли е – не е свободно, то хвърчи благодарение на това, че не е свободно; центърът, около който е закачено, е ръката на детето. Хвърчилото се движи из въздуха, понеже е вързано за разумната воля на детето – то го пуска да хвърчи и го прибира по своя воля. Привидно хвърчилото е ограничено, защото е вързано с канап, но то лети именно защото е вързано. Оттук вадим заключението, че не всяка връзка ограничава човека; има връзки, които го ограничават, има и връзки, които го освобождават, дават му възможност да лети.

Сегашните хора се страхуват от връзки, не искат да изгубят свободата си. Кога листът е свободен и се развива правилно – когато е свързан с дървото; откъсне ли се, той

пада на земята и започва да гние, вятърът го духа, играе си с него. Следователно разумните връзки, направени от Природата, не ограничават човека; неразумните връзки го ограничават. Пазете се от такива връзки, пазете се от отрицателните внушения на хората. Някой ви казва, че в скоро време ще се разболеете; ако сте слаб по дух, вие възприемате това внушение и наистина заболявате, но ако сте силен, отхвърляте внушението и казвате: „Аз съм здрав човек, живея разумно и не се поддавам на чужди внушения“. Това, в което човек вярва, става. Има случаи, когато и да вярва, не става според вярата му, но в повечето случаи става. Като знаете този закон, приложете вярата си за реализиране на положителни неща.

Двама светии живеели в една гора, където прекарвали повече в пост и молитва. Единият вярвал в силата на мисълта и казвал, че с мисълта си човек може всичко да постигне. Един ден другарят му останал в колибата да вари боб, а той отишъл в гората да се разходи и да размишлява. Като се върнал, намерил всичко приготвено и двамата седнали да обядват. Първият светия, който поддържал, че с мисълта всичко се постига, хапнал от боба, но веднага оставил лъжицата в чинията си и казал: „Бобът е безсолен“, а другарят му отговорил: „Помисли, че е солен, и той ще се осоли“.

Всеки сам трябва да соли яденето си, готвачът не е длъжен да го осолява – неговата работа се заключава само в готвенето; що се отнася до осоляването, това е работа на онзи, който яде. Така постъпва и Природата – тя готви, а осоляването оставя на хората. Осоляването е процес, който става в мисълта. На човека е дадено правото да осолява нещата според вкуса и разбирането си. Това, което за някого е солено, за друг е безсолно и обратно – безсолното за едного е солено за другиго.

Какво представлява още мисълта? Изгряване на Слънцето, т.е. на съзнанието в човека. Всяка мисъл е слънчев лъч, или лъч на човешкото съзнание; ето защо, когато човек мисли, скръбта го напуска. Скръбта има отношение към сърцето и към чувствата: щом чувства, човек скърби;

започне ли да мисли, той престава да скърби. Коя мисъл разпръсква скръбта – правата. Всяка крива, изопачена мисъл може да усили скръбта, но не и да я премахне. Затова когато някой каже, че собствените му мисли са спънка в неговия живот, ние подразбираме неестествените, изопачените човешки мисли. Правите, естествените мисли премахват всички препятствия, всички скърби от човешкия живот. Когато мисли право, човек е свободен, свързан е с Първата причина и се намира в нейните ръце, както хвърчилото в ръцете на детето; пусне ли канапа, хвърчилото пада на земята. Радвайте се, докато Бог ви държи в ръката Си; пусне ли ви, попадате в ръцете на вятъра, който ви люлее накъдето си иска. Паднете ли на земята, смърт ви очаква.

Същината на човека се крие в неговото съзнание, което всеки ден го повдига все по-високо и го упътва в живота; то му нашепва какво да прави, как и кога да се прояви. В този смисъл съзнанието на човека не е нищо друго, освен неговото ръководно начало, което някои наричат още интуиция, ангел пазител и др. Който слуша гласа на своята интуиция, работите му се нареждат добре; престане ли да слуша този глас, всичко върви зле.

Ако искате да бъдете свободни, дръжте връзката си със своето ръководно начало. Това не значи, че няма да се натъквате на мъчнотии – ще минавате през тях, но лесно ще се справяте. Задачата на човека е да развързва неправилните връзки, да се освобождава от ограниченията и да прави съзнателни, разумни връзки. Съзнателни и естествени връзки са тези на ученика с неговите учители. Той прави връзки, защото има желание да учи. Желанието на човека да придобива знания е естествено. Колкото по-силно е желанието му да учи, толкова по-правилни ще бъдат връзките му с неговите учители; той ще ги обича и те ще го обичат.

Сегашните хора се нуждаят от вътрешно самовъзпитание. Всеки трябва да знае докъде се простират неговите възможности и свобода; колкото по-широко съзнание има, толкова по-голяма е неговата свобода. Свободният

върви по пътя на най-малките съпротивления. Като минава покрай някоя овчарска кошара, отдалеч я заобикаля, за да не предизвика кучетата; той може да мине и направо, но джобовете му трябва да бъдат пълни с камъни, за да се брани от тях. Ще каже, че иска да мине направо през кошарата, да не губи време. И в двата случая ще употреби едно и също време: в първия ще заобиколи, но няма да спира, за да се разправя с кучетата; във втория случай пътят му е по-къс, но ще изразходва време, докато се освободи от кучетата.

Истински свободният разполага със знание, което всякога може да приложи; прилагане на знанието е нужно, а не самото знание. Ще каже някой, че се намира в лишение: няма дрехи, обувки, шапка, пък и пари няма. Едно е нужно на човека – вътрешен мир. Щом има мир, той не се смущава от нищо, знае, че каквото му е нужно, ще го придобие, че всяко нещо ще дойде на своето време. – „Ама това не е най-страшното.“ Всички хора са умирали и умират гладни – значи и ти ще умреш гладен. – „Ще умра млад и зелен, без да съм си поживял.“ Не си първият, който ще си отидеш млад и зелен – колко млади хора са отишли на онзи свят!

Явленията в живота и в Природата се повтарят. Каквото е ставало и става с хората, ще стане и с вас. Дядото на някого умрял от простуда, баща му – също, накрая и той ще умре от простуда; тук действа законът на фаталността, но това не значи, че този закон не може да се измени. За да се избегне фаталността, човекът трябва да намери причината, която е предизвикала простудата. Дядото се е простудил, защото пиянствал; бащата се е простудил, защото отишъл да краде една мома през студена зимна нощ. За да избегне тази фаталност, той трябва да живее по нов начин, да вложи нова мисъл в ума си – само така ще се създаде ново, здраво поколение. Какво трябва да се прави тогава? Няма да пиеш като дядо си, нито ще крадеш мома през студена зимна нощ. Какво представлява зимата? Неблагоприятните, неестествените условия в живота. Ще живееш разумно и ще използваш благоприятните ус-

ловия – това иска Разумният свят от всички хора. Това значи човек да се самовъзпитава – да работи с първичните елементи на умствения, на сърдечния и на волевия живот. Всяка проявена мисъл, всяко проявено чувство и всяка проявена постъпка са сложен процес. За да се проявят правилно и за да се използват разумно, човек трябва да познава първо елементите на своите мисли, чувства и постъпки и после да ги съединява и да образува от тях цял умствен или духовен процес.

Изучавайте елементите на своите мисли, чувства и постъпки, за да можете впоследствие да образувате сложни съединения. Започнете с изучаване на елементите на търпението, за да се справите с нетърпението си. Това е наука, за прилагането на която има различни методи. За развиване на търпението приложете следното упражнение: застанете прав на един крак, а другия подгънете под прав ъгъл. Така застанали, ще се държите изправени, без да се люлеете на една или друга страна. Като се възпитаваш, няма да се люлееш от крак на крак, но ще стоиш тих и спокоен, ще наблюдаваш накъде се наклонява тялото ти: надясно, наляво, напред или назад. Ако не станеш господар на десния или на левия си крак, как ще станеш господар на цялото си тяло, на своята мисъл, на своите чувства и постъпки?

Когато сте затруднени и не можете да разрешите известен въпрос, изнесете десния крак и дясната си ръка напред. Пръстите на ръката да бъдат свити, само показалецът да бъде изправен нагоре и постепенно да го свивате. Ще кажете, че това е детинска работа; не е така – който може правилно да свива и изправя показалеца си, всичко може да постигне. Ще свивате и изправяте пръста си 10-30 пъти и в това време ще забравите всичко около себе си; ще се стремите да проникнете в смисъла на свиването и изправянето на показалеца.

Няма движение в Природата, което да е лишено от смисъл. Когато иска да хване една от овцете си, овчарят си служи с кука – тя крие някакъв смисъл в себе си. На същото основание, когато се намерите пред изкушение,

извадете показалеца си навън и започнете да го свивате и изправяте – така вие хващате изкушението и го обезсилвате. Устойчивостта на човека зависи от правилното свиване и изправяне на показалеца. Като правите това упражнение, ще разберете неговото голямо значение. Дайте перо в ръката на онзи, който няма показалец, и вижте как ще се подпише. Като знаете значението на този пръст, научете се да го свивате и изправяте при всяка лоша мисъл, която дойде в ума ви, или при всяко изкушение. Като правите упражнението, изучавайте лошата мисъл, наблюдавайте я и ще видите, че тя прилича на животно, което има желание да ви напакости, но ако съзнанието ви е будно, тя ще мине и замине край вас, без да ви причини някаква пакост.

Как върви мисълта на човека? По течението на вятъра, така се движи и хвърчилото. Ще кажете, че искате да бъдете свободни, да мислите както намирате за добре; не е така – правата мисъл има само един път на движение, а кривата, изопачената мисъл има много пътища. Човек е свободен дотолкова, доколкото има съзнание за свободата си; вън от съзнанието никаква свобода не съществува.

Ученикът на Великия живот трябва да работи върху себе си, за да придобие самообладание – така той може да кали нервната си система. Ако сте нервни, правете опити да гледате спокойно, без да мигате – така ще концентрирате мисълта си и ще регулирате нервната си система. Някои мислят, че гледането няма влияние върху човешкия характер, но не е така, погледът има голямо значение за човека. Ако говориш за Бога, а гледаш към земята, ти обезценяваш думите си; щом говориш за Бога, ще гледаш нагоре. Лъчът, който излиза от очите ти, образува ъгъл от 45 градуса с хоризонталната права, теглена от очите навън. Невъзможно е човек да говори искрено върху възвишени въпроси и да гледа към земята; невъзможно е и обратното: да говори върху въпроси, които се отнасят до нисшия живот, и да гледа нагоре.

Следователно, когато се говори за Бога, ъгълът, образуван от лъча, който излиза от окото, и от хоризонталната

права, трябва да бъде равен най-малко на 45 градуса, и то възходящ, а не низходящ. Възвишените мисли образуват възходящи лъчи, а низшите и отрицателни – низходящи. Учените са доказали, че всеки предмет, с който се занимава човешкият ум, има свой специфичен ъгъл с определена големина и направление. Всеки ъгъл има свой вътрешен смисъл. Ако изнасяш някаква идея, без да се образува нейният ъгъл, тя не може да се реализира; една идея е постижима, когато възможностите за нейното реализиране образуват специфичния ѝ ъгъл. Когато стреля, войникът нагажда оръдието под такъв ъгъл, че да постигне своята цел. Слънчевите лъчи също падат под известни ъгли. Всяка разумна работа образува ъгли и линии, определени строго математически. Същият закон има отношение и към човешките мисли и чувства – каже ли някой, че цял живот е мислил и нищо не е постигнал, това показва, че мисълта му не е вървяла по пътя на своите линии и ъгли.

Упражнение. Сутрин, като станете от сън, измийте добре ръцете си и в дясната си ръка сипете малко вода, която ще изпиете на седем пъти, на глътки. Това ще правите седем сутрини наред, т.е. една седмица. Малък е този опит, но ценен. Така ще опитате силата на енергиите, които възприемате чрез ръката си. За да разберете смисъла на опита, добре е да правите наблюдения и да си отбелязвате впечатленията. Който пие вода от ръката си, а не направо от извора, той не се простудява.

Ако някой страда от коремоболие, нека направи следния опит: сутрин да пие по десет глътки гореща вода на всеки пет минути; като правите това няколко пъти, коремоболието ще изчезне. Горещата вода, приета на глътки, чисти нервната система от наслоявания, които подпушват мислите и чувствата на човека, освобождава напрежението на нервната система.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

28. лекция, 5 април 1929 г., София

ИСТИНСКА ОПОРА

Размишление.

Теми: *Най-красивото лице* и *Най-добре оформената глава*.

Кое държи човека за земята – материята, теглото, земното притегляне. Както Земята привлича всяка частица от материята, така и Слънцето привлича всяка частица от Земята. Има два вида привличане: частично и общо, или колективно. Математиците се занимават с това привличане и правят изчисления и измервания на ъглите, които се образуват при привличането.

Казваме, че човек се привлича от Земята благодарение на земното притегляне. Привличането, т.е. връзката на човека със Земята, се дължи на материята му; значи материалният човек е свързан със Земята, а духовният – със Слънцето, което символизира Бога. Слънцето в човека е неговото съзнание, чрез което е свързан с Бога. Някои признават тази връзка, а други я отричат – казват, че Бог не съществува, но въпреки това мислят за Него. Едни приемат съществуването на друг свят, освен земния, други го отричат, но от време на време се замислят върху този въпрос.

Мнозина се оплакват, че не могат да се освободят от влиянието на този или онзи човек; защо не могат да се освободят – защото са попаднали в мрежата му. И мухата не може да се освободи от паяка, когато попадне в неговата паяжина. Как ще се освободи мухата от паяка – като скъса паяжината. И мисълта, както паяжината, има нишки, с които привлича хората. Следователно, ако искате да се освободите от мисълта на човека, в чиято паяжина сте попаднали, скъсайте нишките ѝ. Минавате покрай едно дърво и се спирате пред него – защо? Привлича ви. С какво – с хубавите си плодове; при това вие не се спирате пред която и да е страна на дървото, но пред онази, където плодовете са най-красиви и зрели. Както плодовете привличат човека, така го привличат мислите и чувствата

– в това отношение те са плодове на човешкия ум и на човешкото сърце.

Като се говори за привличане, явява се въпросът: Земята ли привлича човека, или човекът привлича Земята? Щом сте дошли на Земята, тя ви привлича. Защо не ви е привлякла друга планета? На този въпрос никой учен не е отговорил. Важно е, че Земята привлича човека и той може да се ползва от нейната материя, от всички нейни сили. Цялата Земя е на разположение на човека, но въпреки това той не може да се ползва изцяло от нея – защо? Защото не познава законите ѝ. За да се ползва от всичките сили на Земята, човек трябва да я изучава като живо същество.

Да се върнем към основната идея – връзката на човека със Земята. Говори се за връзка между човешката душа и Бога, за връзка между хората. Каква представа имате за връзката изобщо? Реално понятие ли е връзката, или отвлечено? Според окултистите астралното тяло на човека е свързано с физическото посредством една нишка; когато астралното напусне физическото, нишката се скъсва. Така е свързан човек с Божествения организъм, от който е част. Тези нишки са невидими за обикновеното око, но те съществуват. За да не скъса нишката си с Астралния и с Божествения свят преждевременно, човек трябва да се изучава всестранно във физическо и в духовно отношение – затова е казано: „Познай себе си“[21]. Не се ли познава, човек изпада в заблуждения.

Съществуват два вида заблуждения: едни, при които човек се подценява, и други, при които се надценява. Човек изпада в заблуждение, когато не може да реши правилно мъчнотиите и изкушенията си – обидите, противоречията, на които се натъкватe, са изкушения и мъчнотии, с които трябва да се справите. Как ще се справите с обидата – ще се повдигнете в съзнанието си, за да не ви засегне. Работете върху себе си съзнателно, за да се справите с мъчнотиите си и да придобиете практически резултати; ако не работите върху себе си, нищо няма да придобиете. Като работи, ученикът развива мозъчните си центрове, проявява способностите си и лесно решава своите задачи.

Един от въпросите, който спъва мнозина, е въпросът за съществуването на Бога. Често хората се запитват съществува ли Бог, или не, имат ли връзка с Бога, в прав път ли вървят. Ако връзката ви с Бога е силна, никакви съмнения и колебания няма да ви смущават. Човек трябва да има такова убеждение, което да издържа на всички сътресения. Каквито и разтърсвания да има, физически или душевни, връзката му с Бога трябва да бъде канара, опора на неговия живот; скъса ли се тази връзка, човек излиза от своята орбита, от орбитата на Слънчевата система и отива в друга система. Не е лесно човек да влезе в друга система, да прави нови връзки, да създава нови отношения – все едно да скъсате приятелските отношения с някого и да създадете нови. Най-силни приятелски връзки са онези, които съществуват от детството; новите връзки са по-слаби. Колкото по-дълбоки са корените на дървото, толкова по-добре се развива то. Не е позволено да се пренася дърво от едно място на друго – колкото повече се пренася, толкова повече губи силата си.

Съвременното градинарство е дошло до развитие, което отговаря на сегашното човешко съзнание. Сегашните градинари кастрят дърветата безразборно – все едно да режете косата си, без да знаете какво представляват космите. Жената, като магнетична натура, носи дълга коса, понеже магнетизмът върви по дълги криви линии; мъжът, като електричен, носи къса коса – електричеството се движи по къси прави линии.

Хората трябва да знаят кога и колко да режат косите си. Космите са израз на известни сили, които действат в организма. Когато се устройва един организъм, едновременно вземат участие магнетизмът и електричеството; ако преобладава магнетизмът, жена се създава, а ако е електричеството, мъж се създава. Изобщо при създаването на един организъм става преместване, или придвижване, на клетките. С една дума, всичко в Природата е в движение. Земята се движи в пространството, а заедно с нея се движат всички живи същества; и човек, сам за себе си, се движи в някакво пространство. Промените, които стават на Земята, не се дължат толкова на Слънцето, кол-

кото на движението на Слънчевата система в космичното пространство. То не е еднородно, съставено е от различни полета, с различни енергии, но това е отвлечен въпрос, който не ви интересува; вие сте дошли на Земята и тя ви интересува.

Казвам: човек е дошъл на Земята и трябва да живее, да се изучава, да познава своето естество. Не е достатъчно да разбирате само отношенията си към Земята; трябва да разбирате и отношенията си към Слънцето, защото животът идва от него. У някои хора има надмощие влиянието на Юпитер, у други – на Сатурн, у трети – на Венера, у четвърти – на Луната и т.н. Понеже влиянието на Слънцето у повечето хора отстъпва на другите планети, те са обеднели, лишени са от живот. Правилно е Слънцето да има господстващо влияние върху човека, или с други думи казано: много идеи вълнуват човека, но една трябва да има господство в него; тя трябва да заема в умствения му свят такова място, каквото заема Слънцето в Слънчевата система. Една от причините за неврастенията се дължи на слабата връзка между човешкия организъм и слънчевите енергии; ако засилите тази връзка, неврастенията ще изчезне. Който е свързан със Слънцето, той води добър, разумен, морален живот.

Като ученици на Великата школа, вие се интересувате от окултните науки, специално от астрология, за да се опознавате. Ако изучавате астрологията механически, малко ще се ползвате от нея; трябва да изучавате психоастрологията, т.е. отношението на астрологията към душевния живот на човека. Астрологията и останалите окултни науки имат смисъл, когато се прилагат при самовъзпитанието. Да се възпитава човек, това значи да се подчинява на великите Божии закони не от страх, а от съзнание, както планетите се подчиняват. На Слънцето, на Земята, на всички планети е казано да се движат и те се движат. И на човека е казано да се движи. Кажат ли ви да излезете навън, трябва да излезете. Учителят казва на ученика да излезе и той излиза – това е послушание. Някой видял мечка в гората и бяга от страх; това не е онзи страх, за който се казва, че е майка на живота, нача-

ло на Мъдростта. Който не е минал през разумния страх, не може да бъде мъдър. Всички познават страха, но има разлика между разумния и неестествения страх. Когато влезе в Разумния свят, човек трябва да разбира законите му и да се съобразява с тях. Ти стоиш на релсите на една линия и философстваш, без да забележиш, че зад теб идва влак; каква дума трябва да ти кажа, за да те предпазя от опасността, която те очаква? Щом съм вън от релсите, ще ти кажа: „Ела!"; мога да ти кажа още: „Излез!". Думата *ела* има отношение към приятел, *излез* означава начало на нещо, а *влез* – създаване на връзка.

Думата *излез* започва с буквата *И* – Истината. Казано е, че Истината освобождава човека. Който не излиза, не може да бъде свободен; който не влиза, не може да образува правилни връзки. Значи излизането и влизането трябва да се разглеждат като съзнателни, разумни процеси. Каквото правите, всичко трябва да бъде разумно. Ако говорите, ще се съобразявате с онзи, на когото говорите; не можете ли да постъпите така, по-добре мълчете. – „Свободен съм да правя каквото искам." Не си свободен; външно можеш да бъдеш свободен, но не и вътрешно. Не всякога човек е свободен външно и вътрешно, а от него се изисква външна и вътрешна свобода, т.е. делата да отговарят на убеждението му. Ще кажете, че се нуждаете от знание. Така е, знание е нужно на всеки човек, но ако не може да го приложи при самовъзпитанието, знанието е безпредметно. Какъв смисъл има да давате на пияницата пари?

И тъй, пазете връзката си с Бога като истинска опора на живота. Докато сте свързани с Бога, вие ще изпълнявате Неговата воля, ще вземате участие в Неговото дело; скъсате ли тази връзка, всичко ще загубите. Прилагайте Божиите закони не механично, от страх, но по любов и разположение.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

29. лекция, 12 април 1929 г., София

ЖИВИТЕ ЛИНИИ НА СЪЗНАНИЕТО

Размишление.

Чете се темата: *Любимият ми цвят*.

Всички сте изучавали ботаника, зоология, анатомия и сте запознати с растенията и животните, с тяхното устройство и можете да говорите за тях като за живи форми в Природата – това е наука за живите форми; значи има наука и за мъртвите форми, която се занимава с вкаменелостите. Често и хората изпадат в тези категории, т.е. в категорията на живите и на мъртвите форми. Когато се обезсърчи, когато изгуби разположението на духа си, човек изучава науката на мъртвите форми; щом се насърчи, животът му се осмисля и той се занимава с науката на живите форми. Затова се казва, че с какъвто дружиш, такъв ставаш. Когато сте сред Природата, между гъсти зелени гори с чист свеж въздух, вие се обновявате, радвате се, имате желание да живеете; ако попаднете на място, където лежат костите на хиляди хора, разположението ви изчезва, ставате тъжен, замислен и недоволен от живота. Човек се радва на всяко нещо, от което лъха живот, а скърби за всяко нещо, което му напомня за смъртта. Като се радва, той се разширява; като страда, той се вдълбочава. В това отношение скръбта и радостта са необходими за човека като условия за развитието му.

Следователно хората се интересуват, от една страна, от радостта и от скръбта, а от друга – от живота и от смъртта. Който живее, непременно ще умре; щом е така, естествено е човек да се интересува и от живота, и от смъртта. Право ли е това – право е. Кои неща са прави и кои – криви? Кой човек е прав в разбиранията си и кой – крив? Който не е прав, той е крив; който е крив, не е прав. Който не върви по правата линия, е крив; който не върви по кривата линия, той върви по правата. За да се говори за прави

и криви линии, трябва да се разбира същината им. Когато минават през човешкото съзнание, тези линии внасят радост и разширение в него, предават му сила и бодрост – така се отразяват всички неща, които имат отношение към човека; нямат ли никакво отношение към съзнанието му, те минават и заминават, без да му предадат нещо. Например виждате пред себе си парче тебешир; казвате, че това е тебешир, но той не произвежда никакво впечатление върху вас. Ако трябва да напишете нещо на черната дъска, вие вземате тебешира в ръка и свършвате работата си – в този случай тебеширът има отношение към вас.

Често съвременните хора са недоволни от живота си, защото схващат нещата ограничено; техните разбирания са стари, отживели своето време. Например стар, стогодишен дядо върви по улицата и вижда пред себе си един голям скъпоценен камък. Навежда се да го вземе, но си мисли: „Защо ми е този камък сега, на стари години? Да бях го намерил на младини, щях да го използвам както трябва“; хвърля камъка на земята и продължава пътя си. Вие се чудите на постъпката му и си мислите, че ще постъпите другояче със скъпоценния камък; но ако сте на мястото на стария човек, и вие ще направите като него. Колко светли и възвишени идеи сте пренебрегнали под предлог, че сте възрастни вече или че времето не благоприятства за реализирането им – това е криво разбиране. Който на млади години е добър, ученолюбив, музикален и философ, и на стари години ще бъде такъв; ако на млади години не сте готов да приемете новите идеи и да работите за реализирането им, и на стари години не можете да ги приемете.

Помнете: златото и в калта пак е злато; медта и на царската маса пак е мед. Щом излезе от калта, златото веднага изменя своите възгледи за живота; то разбира, че има нещо ценно в него, на което всякога може да разчита. И медта, като излезе от царските условия и се изложи на влиянието на атмосферния въздух, веднага изменя възгледите си; тя разбира, че стойността ѝ не се крие в нея, но в условията, при които се намира. Ценни неща, в абсолютен

смисъл на думата, са онези, които не изменят свойствата си и при лошите, и при добрите условия. Златото и в калта, и на царската маса има една и съща цена. Следователно, ако кажете, че човек е излязъл от Бога, а същевременно мислите, че нищо не може да стане от него, вие имате криви разбирания и вървите по пътя на кривите линии. Едно от двете трябва да допускате: или че сте излезли от Бога, или че не сте излезли от Него. Ако приемете, че сте излезли от Бога, вие имате велико бъдеще, от вас ще излязат истински човеци; ако приемете, че не сте излезли от Него, ще знаете, че каквито и усилия да правите, от вас нищо няма да стане. „Светът не е направен както трябва“ – и това е криво разбиране. Бог е създал света; щом е така, светът е създаден разумно. Ако има нещо криво, неправилно в живота, то се дължи на човешкия свят. Човек сам е изопачил своя свят и сам трябва да го изправи.

Когато се говори за прави и криви линии, ние разбираме прави и криви възгледи, които се проявяват чрез човешкото съзнание. Човек както вижда, така и мисли; в този смисъл правите и кривите линии наричаме *очи на съзнанието*. Който се разглежда само външно, казва: „Какъвто съм отвън, такъв съм и отвътре“. За да бъде заключението ви правилно, вие трябва да виждате едновременно външно и вътрешно; тогава ще разберете, че ако сте злато, заровено в калта, външно можете да бъдете нечисти, но вътрешно сте чисти и ценни.

Само Любовта вижда нещата външно и вътрешно, затова казваме, че тя осмисля живота. Вън от човека, вън от живите същества Любовта не може да се прояви. Ето защо, когато се казва, че Любовта осмисля живота, веднага ще помислите за някое живо същество – цвете, животно или човек; за каквото помислите, такова направление ще вземе вашето съзнание. Ако можете да мислите за Любовта, без да я свързвате с някое същество, това значи да проникнете в цялата Слънчева система. Достатъчно е да помислите за Любовта, за да обиколите всички планети – това значи да имате ясна и пълна представа за Любовта. Който разбира Любовта, той има всичко на разположение; каквото поже-

лае, моментално го придобива – защо? Защото Любовта се проявява в настоящето, тя няма отношение към миналото и към бъдещето. Любовта не се занимава с велики работи, тя няма предвид високи служби. Да заеме човек високо обществено положение, това значи да раздели обкръжаващите на два лагера и да предизвика между тях спор – те започват да спорят какъв е човекът, който заема високия пост, дали е знаменит, виден или обикновен. Каквото и положение да заеме човекът на Любовта, всякога служи на другите – той има предвид първо интересите на своите ближни, себе си оставя на последно място.

Кой цвят символизира Любовта – белият и розовият. Белият цвят е символ и на чистотата. Първото пролетно цвете е кокичето, то е символ на чистота. Каква е разликата между кокичето и минзухара? Кокичето е бяло, а минзухарът – жълт и лилав; кокичето има луковица, а минзухарът – грудка. На какво се дължи белият цвят на кокичето? Изобщо коя е причината различните цветя да са различно обагрени? Белият цвят на кокичето се дължи на студа – понеже то се явява през ранната пролет, когато е още студено и Слънцето грее слабо, тогава няма условия за образуване на багрилни вещества. Белият цвят на кокичето не е бяла боя, а въздух, който прониква в клетките му.

Естествениците казват, че багрите на цветята се дължат на условията, при които се развиват. Така климатът определя и цвета на животните: северните животни – мечки, елени, зайци са повечето бели. С промяната на температурата се изменя цветът на животните. Това е закон, който има отношение и към човека; като знаете този закон, вие можете сами да си въздействате. Например оплаквате се от студ; какво трябва да направите против студа – да увеличите Любовта си. Безлюбието внася студ в човешкия организъм, а Любовта – топлина. Някой се оплаква от тъмнина в съзнанието си; щом му е тъмно, нищо друго не му остава, освен да си купи една свещ и да я запали – като увеличи светлината си, съзнанието му се прояснява.

Ще кажете, че когато вътрешната светлина и топлина в човека се увеличават, положението му се подобрява; не е

въпросът за подобряване на положението, но човек трябва да решава задачите си правилно. Какъв смисъл има подобряването на прасето, ако го чака нож? В такъв случай по-добре да е слабо, но да живее, отколкото да е угоено и да умре. И за човека е същото – по-добре е да бъде слаб и да живее, отколкото да е изхранен и да умре. Животът се предпочита пред смъртта. Като живее, човек има възможност да учи, да придобива опитности.

Сегашните хора се нуждаят от нови възгледи, от ново разбиране на нещата, за да различават същественото от несъщественото. И Природата прави усилие да измени условията, да преобрази живота на съществата, за да намали страданията им. Пертурбациите, които стават в нея, имат за цел да изменят посоката, по която хората се движат, за да бъдат щастливи. Щастието се придобива по много пътища, не само по един; много пътища, много линии водят човека към щастието – те се наричат живи линии на съзнанието и по тях се изучават Божествените закони, които действат в човешкия живот. Вън от живите линии човек се натъква на мъртви линии – остатъци от живота, които съставляват предмет на мъртвата наука. Който се занимава с мъртвата наука, обича да се рови в миналото си, да види, че в някое минало съществуване е бил цар. Какво печели, ако знае, че някога е бил цар? Ако като цар е прекарвал в съмнения и страх, че неприятелите му ще го убият, за предпочитане е положението на обикновения човек. Ако си обикновен човек и в лицето на всички, които срещаш, виждаш свои приятели, радвай се на положението си; няма по-голямо благо в живота от това да виждаш в човека свой брат и приятел. За предпочитане е да бъдеш здрав и сам да си услужваш, отколкото да си болен и други да ти услужват.

Какво означава думата *болен*? Тя е образувана от две срички: *бол* и *лен*. Сричката *бол* означава изобилие, а *лен* – мързел; значи човек боледува по причини на изобилие или на пресищане в живота. Думата *здраве* е образувана от сричките *здра* и *ве*. Значи здравият – *здра*, *дра*, обича да одира кожата на хората или да съблича кожуха им; понеже той е пълен с енергия, лесно може да спре човека на

пътя и да му одере кожата. В известни случаи болният се предпочита пред здравия; болният е честен човек, на никого зло не прави, освен на себе си. С какво си причинява пакости – с мързела.

Като ученици, вие трябва да изучавате растенията, да се ползвате от тях, да ги разбирате като символи. Казвате, че кокичето е красиво – в какво се заключава неговата красота? Във венчето му. Освен на чистота, кокичето е символ и на мекота; то е срамежливо, затова навежда главата си надолу, като образува една крива линия, подобна на поклон – така кокичето се покланя на минзухара, който съдържа електричество. Кривата линия на неговия поклон е магнетична.

Кокичето представлява мекота, а минзухарът – твърдост. Кокичето е щедро, всичко раздава – това е качество на белия цвят; минзухарът предава повече електричество, бодрост, твърдост на човешкия характер – затова се казва: „Ще бъдеш мек и чист като кокичето и твърд и смел като минзухара“. За да придобиете тези качества, ще отидете при кокичето и минзухара, за да слушате лекцията, която ще ви предадат; после ще си кажете: „Днес слушах лекцията на двама нови професори – кокиче и минзухар“.

Всички хора се нуждаят от нов начин на мислене. Ще кажете, че животът е тежък, че хората се нуждаят от пари; парите представляват движение – щом имаш някаква идея, ще се движиш и пари ще имаш. Как ще се движиш – по прави или по криви линии, това зависи от твоето съзнание. Който е излязъл от Бога, знае точно направлението, по което се движи, и придобивките, които ще има – това значи да мисли човек право и да разсъждава по нов начин.

Новото идва и всички трябва да се отворите за него, както се отваря цветът за слънчевите лъчи.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

30. лекция, 19 април 1929 г., София

ПРЕВОДИ В ПРИРОДАТА

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

Размишление върху прилежанието.

От какво се нуждаят хората в живота си? От какво се нуждае младият? От какво се нуждае човек за ходене – от крака; за мислене – от глава; за слушане – от уши; за гледане – от очи; за живота – от дишане. Ще кажете, че най-важна е мисълта; не е така, преди мисълта е дишането – човек първо диша, а после мисли. Първо приготвя хляб, а после яде. Когато човек прави погрешки, мисълта и чувствата му идват на помощ, за да ги изправи. Мислите и чувствата помагат на човека да се освободи от скърбите. Как ще помогнете на скръбния? Достатъчно е да го стиснете за врата; той си мисли, че скръбта му е голяма, но като го стиснете, вижда, че може да се задуши – при това положение малката скръб отстъпва пред голямата. Ако някой е радостен, по същия начин можете да отнемете радостта му – щом го стиснете за врата, той вижда, че животът му свършва, и радостта веднага го напуска. Една и съща причина – стискането, произвежда два различни резултата: скръбта превръща в радост, а радостта – в скръб.

Скръбта и радостта са състояния, през които минават всички хора. На тях се дължи промяната в отношенията им към Бога и към ближните им. Човек става радостен и весел от сън, но до вечерта все ще се намери някой, който да стисне ума или сърцето му, да му причини някаква болка. Достатъчно е да срещнете една ваша другарка, която да ви покаже един, два, три или повече пръста: ако ви покаже един или два пръста, това показва, че сте пропаднали на изпита – ставате скръбни и недоволни; ако ви покаже три, четири, пет или шест пръста, това показва, че сте издържали изпита и сте минали в по-горен клас. Колкото по-висока е оценката, толкова по-голяма е радостта

ви. Показването на пръстите е мълчалив разговор между хората; който разбира този език, може да се радва или да скърби, а който не го разбира, може да вижда пръстите, без да прави някаква връзка. Докато е жив, човек ще вижда един или няколко пръста, които ще му показват как е издържал изпитите си.

Кой човек наричаме млад? Докато Сатурн не се е проявил в човека, докато е весел, той е млад; щом Сатурн се прояви в него, той е стар. До колко години човек е млад? И стогодишен да е, щом е весел, разположен, той е млад; който пада духом, не е млад. Всеки сам може да си отговори млад ли е, или стар. Ако раните ви заздравяват лесно, това показва, че мислите и чувствата ви са добри – при това положение вие минавате за млад човек. Онзи, на когото раните не заздравяват лесно, е стар. Лекарите ще кажат, че причината за това е нечистата кръв; ние вадим друго заключение: старият има нечиста кръв, на младия кръвта е всякога чиста. Тъй щото ще знаете, че старостта не е нито във външния израз на човека, нито в годините, но в нечистата кръв. Стар човек е онзи, който се спъва от злото; който не се спъва, е млад. Младият е добър, старият – лош; младият е силен, старият – слаб.

Хората трябва да се откажат от външното гледане на нещата. Например някой минава за религиозен, защото се моли по няколко пъти на ден – това е външно, механично отношение към Бога, външна връзка; така се връзват хората с въжета, когато минават през опасна планинска местност. В Духовния свят въжета не съществуват и там не можете да обсебите никого. Там не се допускат никакви престъпления, никакви обиди – как ще обидят някого, когато в речника им не съществуват обидни думи? Докато сте на Земята, ще се обиждате, защото речниците на хората са пълни с обидни и горчиви думи, но щом влезете в Духовния свят, между Ангелите, трябва да се откажете от стария си живот. За да се приготвите за Ангелския свят, трябва още на Земята да възприемете идеята, че Бог живее във вас и вие живеете в Бога; не приемете ли тази идея, и млади, и стари ще се вкисвате. За да не изпадате

в това положение, от всички се изисква правилна обхода към Първата причина, към ближния и към себе си – така ще дойдете до онова вътрешно разбиране на живота, което представлява идеал на човешката душа.

За следния път всички ще напишете по едно любовно писмо до някой гостилничар, когото често посещавате. Вие знаете какви ястия готви той, каква обхода има към клиентите си – ще опишете неговия портрет, ще му направите характеристика и ще завършите писмото си с излияние към ястията му. Писмото ще бъде добре написано, на хубав език и съдържателно. Защо хората крият любовните си писма – защото се страхуват да не останат неразбрани. Всеки, който се е опитал да изкаже любовта си устно или писмено и не са го разбрали, се счита за мъртъв – той е изгубил любовта си. Ето защо, който люби, трябва да мълчи като риба.

Представете си, че млада красива мома се влюбва в един княз. Ако е разумна, тя няма да изкаже любовта си; ще ходи скромно облечена, да не я забележи той. Скромното облекло показва, че тя обича работата, обича живота и това я задоволява. В любовта си тя не е сама – да любиш, това значи да си свързан с много души, които любят. И Слънцето е свързано с много слънца; то свети, защото не е само в света и защото има за кого да свети. Бъдете и вие като Слънцето и като младата мома – да обичате живота, да работите и да светите за другите същества, а не само за себе си. Светията, момата и момъкът, които любят Бога, си приличат: предадени на своята идея – служене на Бога, те забравят себе си; обличат се чисто, спретнато, но скромно. Без да искат, те обръщат вниманието на хората, всеки се спира да ги гледа – те са вътрешно облечени, вътрешно красиви.

Темата, която ви дадох – да напишете по едно любовно писмо до някой гостилничар, има широк смисъл. Под *гостилничар* разбирам човек, който върши работата си с любов; той може да бъде учител, професор, проповедник, съдия и др. На каквато и служба да сте, вие имате кли-

енти, както има и гостилничарят; от тях ще си изберете няколко, с които ще работите.

Като свършите една работа с любов, започвате друга. Докато свикнете с новата работа, вие скърбите и се измъчвате. На две скръбни състояния идва едно радостно и обратно: на две радостни – едно скръбно. Защо радостта се замества със скръб? Защото е дошла отвън, от хората. Човешките радости се губят, а Божествените – никога. Човек трябва да се радва на неща, които произтичат от самия него, а не на неща, които идват от обкръжаващите. Разчитайте на оръжието, което носите в себе си, а не на външните оръжия, направени от метал. Давид предпочете да излезе на борба с Голиат със своята прашка, а не с оръжието, което Саул му предложи[22]. Не разчитайте на външните условия, нито на приятелите си, но на силите, които са вложени във вас.

Като размишлявате върху лекцията, спомнете си случаи от живота си, когато на две скръбни състояния сте имали едно радостно и на две радостни – едно скръбно.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

31. лекция, 26 април 1929 г., София

ВЪНШНИ И ВЪТРЕШНИ МЕТОДИ

Размишление върху добрите придобивки.

Чете се темата: *Любовно писмо*.

Думата *любов* е динамична. Да любиш означава да живееш и да градиш. Чистата, безкористната любов произвежда чиста радост. Например благодетел поддържа студент в университета; той не иска нищо от студента, благодарение на което му дава свободата да се прояви така, както желае. Студентът се радва на свободата си, доволен е от своя благодетел, посещава редовно лекциите си, учи с радост. Един ден, като отива в университета, спъва се в камък, пада и си счупва крака – сега той скърби, че се лишава временно от възможността да посещава университета; като оздравее, нова радост го очаква. Той боледува, но проверява закона, че на две радости идва една скръб и на две скърби – една радост. Различни са случаите в живота, при които човек може да провери този закон. Ако студентът е способен и се възгордее, без да счупи крака си, пак ще провери закона – той започва да си въобразява, че знае почти колкото професора си, с което го настройва против себе си, един ден професорът му дава мъчна задача и го скъсва; след време, като осъзнае погрешката си, студентът изправя своето поведение и професорът му помага да издържи изпита си. Така студентът преживява две радости и една скръб.

Понякога хората сами си създават скърби и страдания – как? Като преувеличават нещата. Някой преживее едно нещастие, изгуби разположението си и казва: „Няма по-нещастен човек в света от мене“; това не е вярно – като сравнява положението си със свои приятели, възможно е той да е по-нещастен от тях, но в никой случай не е най-нещастен в света. Да се мисли така, то е все едно да вярвате в израза: „Яйце да хвърлиш, няма къде да падне“.

Като ученици, вие трябва да разсъждавате правилно, да виждате истинската стойност на нещата. Например имате числата 1 и 2; външно те не се различават много – двойката е с единица по-голяма от числото едно. Но ако тези числа са величини с различни стойности, разликата между тях ще бъде голяма. Диамантът е скъпоценен камък и рубинът е скъпоценен камък, но те се различават по стойност не с единица, а с много повече. Имате два коня: единият е от арабска порода, а другият – от обикновена; и между тях разликата е голяма. Имате двама приятели: единият е богат и учен, а другият – беден и прост; и те се различават един от друг. Тъй щото, когато се произнасяте върху известни предмети, трябва да имате ясна представа за тяхната стойност и съдържание – това се познава, когато ги изгубите: промяната, която става в съзнанието ви, показва каква е цената на загубения предмет. Ако загубите скъпоценен камък, ще страдате по-малко, отколкото при загуба на коня; ако загубите приятеля си, ще страдате повече, отколкото при загубата на коня. Скъпоценния камък можете да продадете; коня можете да продадете, но можете и да си служите с него; приятеля си не можете да продадете, той струва над всичко, той е жива душа, която не може с нищо да се замени. Ще кажете, че приятелят не се губи; изключение е наистина човек да изгуби приятеля си, защото връзката между приятелите е Любовта, а тя съществува и на този, и на онзи свят. Да допуснем, като изключение, че е възможна тази загуба; в такъв случай скръбта ще бъде голяма.

Съществуват ли изключения в света? В човешкия живот съществуват изключения, но в Божествения няма и тогава казваме: „Невъзможно е безсмъртни родители да родят смъртни деца; невъзможно е гениални родители да родят идиоти; невъзможно е глупави родители да родят умни деца“. Изключенията идват само като последствия на човешките грехове. Погрешки съществуват във физическия живот на хората.

Говорим за безсмъртна майка и за безсмъртен баща; на какво се дължи безсмъртието – на добродетелите и способностите на човека, защото само те го следват във веч-

ността. Някой говори за безсмъртие, а същевременно прави хляб от трици или баница от развалено брашно. Хлябът от триците не може да нахрани човека; от каквото и брашно да са триците, той все гладен ще бъде. Нито разваленото брашно ще задоволи човека. Ако искате да направите хубава баница, нужно ви е прясно брашно и чисто масло. Който се храни физически, духовно и умствено с чиста и доброкачествена храна, в него има условия за безсмъртие.

Ще кажете, че ако не сте безсмъртни, поне първи да бъдете в живота. Това е възможно само при условие всеки да работи в своята област и на своето място. – „Да бъдем богати.“ Можете да бъдете богати, ако сте готови да носите големи мъчнотии. Богатият е пълна кесия, а бедният – празна; коя кесия се отваря най-много – пълната, всички се интересуват от пълната кесия, а не от празната. Някой казва, че сърцето му е обременено, иска да си почине малко; лесно ще си почине, ако изпразни сърцето си от желанията на света – те го обременяват и го правят неспокоен. Сърцето му е пълна кесия, която трябва да се изпразни. Лесно се изпразва каса, но как ще се изпразни сърцето от желания? То е подобно на шише, което може да се пълни и изпразва с известно съдържание. Сърце, пълно с желания, е подобно на магнитен полюс; за да не привлича магнити, трябва да се освободи от всички желания.

Това състояние на изпразване наричаме *изолиране на човека от света на желанията*. Попаднете ли в този свят, нищо друго не ви остава, освен да събуете обувките си и да продължите пътя си бос. За предпочитане е да вървиш бос, отколкото да се залепят обувките ти на магнита на желанията, откъдето с години не можеш да се освободиш.

Не е лошо да има човек желания, но не трябва да им се поддава да го водят при големия магнит, от който не може да се отлепи. За учения този магнит не е опасен, но за невежия е опасен. Да допуснем, че магнитът е поставен на Витоша и привлича хората от 10-15 км разстояние. Ученият ще подкове обувките си с железа, за да го привлече магнитът отдалеч, и като стигне върха, ще ги събуе и ще започне свободно да се разхожда из планината, да прави научните си изследвания. Как ще се върне назад? Бос – той ще ос-

тави обувките си на магнита, ще се върне бос, но свободен и богат със знания. Невежият ще остане на планината, не може да се върне назад и знания няма да придобие – той не може да си представи, че като е отишъл обут, може да се върне бос. Човек постоянно се запитва как да нареди живота си; много просто – или като учения, или като невежия, т.е. или ще отиде обут и ще се върне бос, или ще отиде обут и като се привлече от магнита, ще се върти около него с години, докато дойде някой отвън да го освободи.

Съвременните хора имат всичко на разположение и въпреки това са недоволни от живота си. Те се намират пред богатата трапеза на Природата и постоянно негодуват – защо? Защото се сравняват едни с други и всеки иска да бъде богат, учен, щастлив, да заема първо място. Първото място не разрешава въпросите на живота. Както не можете да разделите числото пет на две, на три и на четири без остатък, така има въпроси, които не се разрешават нито с богатство, нито със сила, нито с ученост.

Има явления в Природата, които преди да се разрешат, трябва да се преведат, иначе нямат смисъл за вас. Като се натъкнете на такъв въпрос, казвате, че не обичате да се занимавате с него; не че не обичате, но не можете. Ако питате сламката защо не слиза до дъното на водата, и тя ще каже, че не обича да прави това; не че не обича, но не може – теглото ѝ не позволява да слиза до дъното на реката. Златото пък ще ви каже, че не обича да остава на повърхността на водата; не че не обича, но не може – теглото му е голямо и го заставя да слиза до дъното на реката. Бедният е на повърхността на водата, а богатият – на дъното. Направете превод при какви условия човек трябва да бъде сламка и при какви – злато. Когато морето е бурно, бъдете подвижни и леки като сламката, за да можете да се движите по повърхността на водата, без да се удавите; когато морето е тихо, бъдете като златото – скрийте се на дъното, за да не ви оберат крадци и разбойници.

Когато иска да възпитава човека, и Природата си служи с тези символи – сламката и златото: сламката е радостта, златото – скръбта. Природата изпраща на човека радости и скърби, да се учи от тях, но малцина ги използ-

ват разумно; сламка имат – не я оценяват, злато имат – и него не оценяват. Радостите и скърбите минават и заминават край тях, без да ги използват. Нещата трябва да се осмислят, само така човек ще разбере какви богатства се крият в радостта и в скръбта.

Хората не могат да се ползват от благата, които им се дават, защото мислят за старини; те търсят начин как да се осигурят, да си създадат добро материално положение, че на старини да благуват – това е криво разбиране. Използвайте разумно днешния ден – той носи блага и за бъдещето; всеки ден, разумно преживян, осигурява бъдещия.

Днес хората са недоволни, страдат, измъчват се, защото не знаят с какви методи да си служат. Има два вида методи за работа и за постижения: външни и вътрешни. Външните методи са за работа и за учене, а вътрешните – за мисъл и за молитва. Ако първо си се молил и мислил, след това ще впрегнеш ралото и ще ореш; ако първо си орал и разработил почвата, после ще се молиш и ще мислиш. Някой се моли за дъжд и не работи; друг оре и копае, без да се моли. Като дойде дъждът, първият казва: „Бог послуша молитвата ми, затова заваля дъжд“; вторият казва: „Ако аз не бях работил, твоята молитва нямаше да помогне“ – кой е прав? Двата метода трябва да се приложат от един и същи човек. Ще се молиш и ще работиш едновременно или ще работиш и ще се молиш. Остане ли един само да се моли, а друг само да работи, резултатите не са добри. Всеки трябва да бъде творец на съдбата си; това се постига чрез мисъл, чрез молитва и чрез работа.

Упражнение. Двете ръце се поставят отпред на гърдите с допрени пръсти. Разтваряте ръцете настрани и бързо движите китките. Сваляте ръцете до земята, сякаш гребат, свивате ръката в юмрук, бавно издигате ръцете и поставяте пред гърдите в първото положение. Изнасяте ръцете настрани с бързо движение на китките. Цялото упражнение се прави няколко пъти.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

32. лекция, 3 май 1929 г., София

ДОБРАТА ДУМА

Размишление върху силата на Живота.

Какво представлява правата линия – граница на плоскостта, а плоскостта е граница на тялото. Когато правата линия става по-дебела и по-голяма, това показва, че тя е в движение и тогава се превръща в плоскост. Има движения в материалния, в Духовния и в Умствения свят. Например срещате двама приятели, които са в хармония помежду си. Докато са в хармония, движението между тях е незабелязано, отношенията им са отмерени; след време отношенията им се изменят – единият казва, че приятелят му се е изменил към него, и другият казва същото. И двамата започват да мислят по особен начин, съставят си особено мнение един за друг – това показва, че хармонията помежду им е нарушена. Но промяната в отношенията между двама души не показва още дисхармония; чрез промяната може да се внесе нещо ново, което да увеличи хармонията между приятелите.

Следователно човек трябва да проверява промените, които стават в неговия ум и в неговото сърце, за да знае какви резултати произтичат от тях – хармонични или дисхармонични. Ако учителят е недоволен от ученика си и му каже, че нищо не знае, последният може или да се разгневи на учителя си, или да се съгласи с него. Ако се разгневи, отношенията към учителя му са дисхармонични; ако се съгласи с него, започва да учи добре, поправя слабата си оценка, мнението на учителя си и отношенията към последния стават хармонични. Лошо е положението на ученика, ако остане с мисълта, че учителят му е несправедлив и го е преценил неправилно; тогава той престава да учи и върви към загуба. И учителят губи, и ученикът губи; учителят губи едно на стоте, а ученикът – две, три и повече. Когато учител и ученик се борят, яйцето на учителя пострадва само от единия край, а на учени-

ка – и от двата края; затова, като видят, че някой се бори с по-силен от него, казват му: „Пази добре яйцето си, поне тъпият край да остане здрав“. В заключение на това казвам: не докарвай обидите до крайния предел; като дойдеш донякъде, върни се, да остане поне едно чисто място, на което да стъпиш.

Не докарвай обидата до крайния предел – това е правило, с което си служат и лекари, и свещеници, и учители, и съдии. Като отиде при някой болен, на когото стомахът е крайно разстроен, лекарят му препоръчва абсолютен глад и от време на време да употребява по една чаена лъжичка лекарство, разредено в малко вода. Болният пита защо не трябва да яде; много просто – стомахът му трябва да се запази, да не отиде до крайния предел на неговото разстройство. Който мисли криво, казва, че лекарят не обича този болен, затова го лишава от ядене. Ако му даваше да яде, това показва ли, че го обича? Колкото е вярно едното заключение, толкова е вярно и другото. Ако акордът е хармоничен, това не показва, че тоновете, които го съставят, се обичат помежду си и обратно: ако акордът е дисхармоничен, т.е. ако тоновете са в дисонанс, това не показва, че се мразят.

В музиката дисонансът и съзвучието са еднакво необходими, така и светлината и топлината са необходими за живота. Откъде произлиза светлината – от знанието и от науката, затова казваме, че знанието носи светлина и сила. Понякога светлината изсушава нещата, понякога ги опорочава – например докато не познаваш един човек, ти имаш добро мнение за него; щом го познаеш, изменяш мнението си. Докато не познава материалното положение на своите клиенти, гостилничарят е добър и внимателен към тях; щом разбере състоянието на кесията им, изменя отношенията си: към бедните става груб и невнимателен, а към богатите увеличава вниманието и разположението си. Следователно за предпочитане е гостилничарят да бъде невежа за кесиите на своите клиенти. Някой казва, че иска да знае всичко; не трябва да знаеш всичко – какъв смисъл има да знаеш кога ще умреш или кога ще ти се

случи някакво нещастие? Страшно е за човека да научи някаква новина изведнъж.

Един циганин, хамалин, спечелил на лотария голям параход; завели го при него и му казали: „Този параход е твой, на лотария го спечели“. Като чул това, той се стреснал изведнъж и полудял от радост. Трябвало да го подготвят, постепенно да свикне с радостта – да го заведат при парахода, да го запитат: „Харесва ли ти този параход? Какво би направил, ако ти го подарят?“ и накрая да му се каже, че е негов. Големите изненади са опасни за съзнанието на човека. Напредналите същества се справят лесно с тях, но обикновените не могат да издържат големи напрежения. Понякога Природата си служи с тях – кога? Когато иска да кали човека. Така железарят калява желязото: нагорещява го силно и после го поставя в студена вода или обратно: силно изстуденото желязо слага в огън. Мисълта, която обхваща човешкото съзнание, се нуждае още от мекота и пластичност, да може гръбнакът ѝ да издържа и на най-големите бури и изпитания.

И тъй, никой не може да се произнася, че еди-кой си го обича или не го обича – защо? Защото Любовта съществува само като абсолютна проява на Бога. Човек не е проява на Любовта, но чрез него тя може да се прояви. А Бог е Любов. Божественият свят е свят на Светлина и на Любов. Тъй щото ако търсите Светлина, там ще я намерите; ако търсите Любов, пак там ще я намерите. Вън от този свят вие изпадате в мрак и в безлюбие.

Ние говорим за Възходящата любов, в която няма измяна. Ако говорите за любовта на промените, вие сте в друг свят – тази любов наричаме низходяща; в нея хората се влюбват и разлюбват. Докато са влюбени, те са готови на всякакви жертви; щом се разлюбят, нищо не дават един за друг. Любов, в която има влюбване и разлюбване, е любов на илюзиите; такава е земната любов. Докато е на Земята, човек се движи в илюзии. На десет илюзии ще срещне едва една реалност.

Ако избягвате илюзиите, нищо няма да ви остане. Илюзиите са като триците на брашното, но и без тях не

може, все има с какво да се занимавате. Каквото представляват играчките за децата, такова нещо са илюзиите за възрастните; дълго време детето се занимава с играчките си, следователно и възрастният не може в един момент да се откаже от илюзиите си. Докато живее с илюзии, човек все още се държи за Земята; отнемат ли изведнъж илюзиите му, той ще полети в пространството, без да може да спре. Страшно е това положение, все едно да се качиш на балон и да отрежат връзките на балона – дълго време ще викаш, но никой не може да ти помогне; ще чакаш, докато балонът сам падне на земята. Всяко нещо може да бъде илюзия, но може да бъде и реалност – зависи от разбирането на човека. Бомбата е илюзия за онзи, който не я разбира, но реалност за онзи, който я разбира.

Някои казват, че илюзиите са сенки на живота; лошо ли е да бъдеш на сянка? Лятно време в големите горещини е добре да бъдеш на сянка, но зимно време сенките са опасни – значи илюзията е опасна, когато не е употребена намясто. Други пък поддържат, че илюзията е подобна на рекламата – както рекламата привлича вниманието на хората към нещо ценно, така и илюзията привлича вниманието им към реалността. Като седиш известно време под сянката на крушата, най-после ще обърнеш внимание и на самата круша. Сянката на крушата ще ви даде повод да правите научни изследвания.

Като знаете това, не избягвайте илюзиите, но вървете постепенно към реалността на живота. Отдалечаването и приближаването на две тела външно не се забелязва, но учените по линиите в спектроскопа отчитат това, както и бързината им. Илюзии съществуват и в мислите, и в чувствата на човека. Например някой ученик или студент се готви за изпит и си въобразява, че ще го издържи с шестица, но получава едва тройка; явява се на друг изпит и очаква да бъде скъсан, а всъщност получава добра оценка – това са илюзии на неговите мисли и чувства.

В заключение казвам: който печели в началото, накрая губи и който губи в началото, накрая печели. Не е голямо нещастие, че ученикът или студентът е пропаднал

на изпита си; когато влезе в реалния свят, тогава ще има ясна представа за нещата, тогава ще разбере кое му носи щастие. Щом е така, не казвайте, че знаете това или онова; истинско знание е това, което ви следва навсякъде.

Някой казва за себе си, че е добър математик, но не може да си служи с математиката – защо? Защото не се упражнява, не работи с нея. Друг казва, че е силен, но силата му изневерява – той не се упражнява, не работи физически и всеки ден я губи. Когато човек губи силата, знанието си, това показва, че се намира под влиянието на други закони.

Всеки иска да бъде свободен, самостоятелен, никой да не му влияе – това е невъзможно. Например някой решава сам една задача, с което усилва своята самоувереност, но в края на краищата пак не е самостоятелен и независим – стотици хора преди него са решавали същата задача, мислили са върху нея и той върви по отъпкан път, влияе се от мисълта на онези, които са работили преди него. – „Не искам да се свързвам с хората, не искам да правя връзки.“ И това е невъзможно – ще правиш връзки с хората, с храната, с дрехите си и т.н.

Едно е важно за човека: всяка връзка да му предава нещо. Връзваш обувките си, за да се държат добре за краката; връзката е минус, ползата от обувките е плюс. Ако плюсът е по-голям, минусът е намясто. Природата започва с минус и свършва с плюс. Като се роди, детето започва да диша, да се храни, изразходва енергия – това е минус; въздухът, водата, храната му предават нещо – това е плюс. Има външна и вътрешна пасивност – минус; има външна и вътрешна активност – плюс. На пасивността отговаря активност. Някой човек е външно пасивен, а вътрешно – активен и обратно: някой е външно активен, а вътрешно – пасивен. Казват, че някой има инициатива; той може да има инициатива, без да свърши някаква работа. Друг няма инициатива, но като започне да работи, свършва работата си. Добре е човек да има инициатива, добре е и да бъде индиферентен, но само за някои неща. Философът се интересува от всичко, но не всичко купува. Правете и вие

същото: всичко наблюдавайте, от всичко се интересувайте, но малко купувайте, не се товарете много.

Представете си, че искате да знаете кога е създадена Витоша. Какво ще придобиете от това знание? И да знаете кога е създадена Витоша, вие не сте я познавали тогава. Като млада, на една година, тя е била красива, напета; днес е стара баба, набръчкана. Понеже я виждате като баба, за вас е важно да знаете какви богатства крие в себе си – внуците се интересуват от баба си дотолкова, доколкото тя е скрила някакво богатство за тях. Какво по-голямо благо може да очакват, ако бабата даде на всяко внуче по няколко килограма злато? Златото осмисля живота – то е най-добрият проводник на живота, на праната, на жизнената енергия. Който има повече злато в кръвта си, той се радва на повече живот; ако златото в човека е малко, той често боледува. И в астрологията златото се разглежда като проводник на живота. Духовната наука разполага с формули, чрез които се привлича златото.

Едно момиченце минавало често край кантората на един банкер, спирало се, разглеждало жълтиците на прозореца и си казвало: „Бог да ти помогне да спечелиш два пъти повече злато“. На другия ден пак се спирало пред прозореца и пожелавало на банкера да спечели три пъти повече злато. Колкото пъти минавало, всякога му пожелавало да има по-голяма печалба. Банкерът забелязал, че когато момиченцето се спирало пред прозореца, печалбата му се увеличавала. Един ден той го извикал вътре и го запитал какво си шепне, когато се спира пред прозореца му. То отговорило: „Пожелавам ти всеки ден по-големи печалби“. Той благодарил, дал му няколко жълтици и го поканил да идва често.

Следователно, който иска да придобие органично злато в кръвта си, нека всеки ден, като минава покрай някой банкер, да му пожелава да печели двойно, тройно, четворно повече, отколкото по-рано е печелил. Всяка светла и възвишена мисъл, често повтаряна, чистосърдечно и безкористно, придава нещо на човека. Природата възнаграждава човека за всяка добра дума, за всяка добра мисъл,

отправена към някого, и обратно: ако човек пропусне да каже една добра дума или да пожелае добро на някого, Природата го наказва. Една добра дума, казана намясто, отваря сърцето и на най-големия скъперник.

Така човек може да си помага и при различни заболявания – ако сте хремави, мислете за здравето. Често повтаряйте мисълта *Аз съм здрав* и в скоро време хремата ще ви напусне. Здравият често мисли за болестта и я привлича; правете точно обратното: мислете за здравето, за да го привлечете и усилите и да се освободите от болестта. Разумното, доброто, великото в човека е в състояние да се бори с микробите, които причиняват болестите.

Прилагайте добрите и положителните думи и мисли като формули, с които можете да си въздействате. Ако си песимист, повтаряй по няколко пъти на ден думите: „Аз съм оптимист“; ако си нарушил мира си, повтаряй думите: „Аз имам вътрешен мир“.

Прилагайте положителното на мястото на отрицателното, Доброто на мястото на злото, Правдата на мястото на неправдата и така ще изправяте погрешките си.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

33. лекция, 10 май 1929 г., София

ЕДИНСТВО В ЖИВОТА

Размишление върху жизнените токове в Природата.

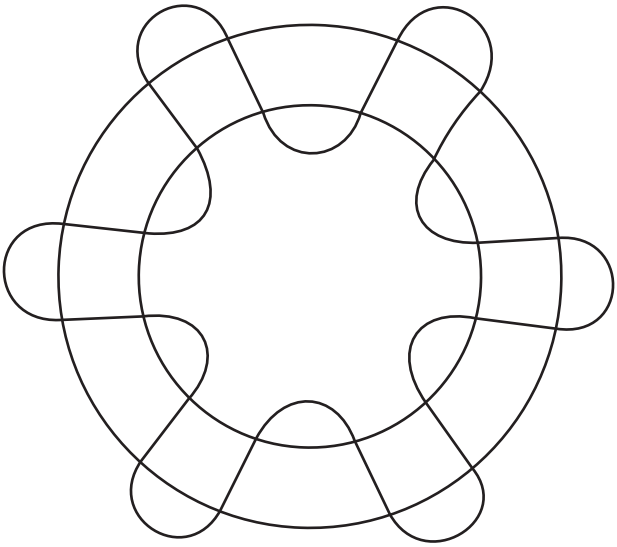

Фиг. 1

Какво представлява геометрично фигура 1 – две концентрични окръжности. Тук има само две концентрични окръжности, а те могат да бъдат безброй. Около окръжностите може да се прекара една крива, вълнообразна линия. Такава система от концентрични окръжности и криви линии съществува и в Природата. Слънчевата система е построена върху същия принцип – Слънцето е центърът, а планетите се движат около него в кръг.

Коя е причината за образуване на крива линия между два кръга? Ще кажете, че кривите линии се образуват механично. Всъщност и механичните движения имат свой психологически, вътрешен произход; причината за тези движения е вътрешна. В Природата се забелязват криви

линии и при образуване на планините и долините. Някои учени обясняват образуването на кривите линии с огъването на пластовете – това обяснение за Природата е донякъде вярно, но какво обяснение ще дадете за кривите линии на предмети, направени от човешка ръка? За да се огъне една линия, върху нея са действали две разумни същества. На места разумните същества са били по-силни от теченията в Природата, а на други места природните течения са били по-силни от разумните същества – така се е образувала кривата, вълнообразна линия.

Известно е, че когато една линия се огъва и пресича кръговете хармонично, всякога се забелязват две места, в които действат токовете на Природата: едното е отрицателно, а другото – положително. Тези места отговарят на две противоположни действия – събиране и изваждане. Тези процеси вървят успоредно, затова казваме, че където става събиране на сили, там става и изваждане. От друга страна, където става умножаване на силите, там се явява и деление. Разликата между тези действия е в бързината на тяхното извършване: събирането е бавен процес, а умножаването – бърз. Изобщо бавните процеси в Природата се извършват чрез действията събиране и изваждане, а бързите – чрез умножение и деление. И в обикновения живот хората си служат със същите действия – например домакинята събира жито и го слага в тенджерата да се вари, след това взема лъжица и вади свареното жито. На трапезата са поканени гости, всички очакват да се сложи житото; домакинята го дели, т.е. разпределя го в толкова чинии, колкото е числото на гостите. Домакинята е разумното същество, което събира, изважда и разпределя житото.

Всяка страна е съставена от общества. Държавата, т.е. страната, е центърът, а обществата се движат около нея в концентрични кръгове; някои общества са партийни, други – научни, трети – духовни и т.н. Хората, които влизат в обществата, представляват кривата линия. Като минават от една партия в друга, от едно научно или духовно общество в друго, те образуват огъната крива линия. Често

слушате да казват за някой човек, че се е огънал, т.е. минал от една партия в друга; казват още, че той е променил боята си. Понякога е добре човек да промени боята си – например добре е черното лице на човека да стане бяло; белият цвят е плюс, а черният – минус. Друг е въпросът, ако белият цвят се промени в черен – това означава обезценяване, падане, извършване на някакво престъпление. Престъплението е вън от гамата на цветовете. Черният цвят не съществува в спектъра. Ако си червен, жълт, син, портокалов, зелен, виолетов цвят, ти си в естествените процеси на Природата; излезеш ли от тях и влезеш ли в черния, ти излизаш от границата на естествените цветове. Има два черни цвята, които са граници на другите цветове: долен черен цвят – положителен, и горен – отрицателен. Докато се движи между двата черни цвята, човек не прави престъпления; щом излезе от тези граници, той влиза в света на тъмнината, на злото, на разрушаването и започва да върши престъпления.

Какво представлява престъплението? От гледището на юриспруденцията, престъплението е нарушаване на известни закони; в този смисъл престъпления се вършат във всички области на живота. И в музиката има престъпления – ако вземеш фалшив тон, ти си извършил вече престъпление. Всяко престъпление води след себе си наказание. Ако не пееш правилно, първо ще те мъмрят; не се ли изправиш, ще те изпъдят навън. И при писането се вършат престъпления; там се говори за погрешки, а не за престъпления. Имената са различни, а всъщност и погрешките носят наказания, както престъпленията. Ако ученикът не знае къде да сложи *а*, *е*, *и*, *ъ* и ако не знае местата на препинателните знаци, той прави повече или по-малко погрешки, за които учителят го наказва със слаби оценки. Забелязано е, че след всяко престъпление в човека се изменят цветовете, както и ритъма на неговото сърце; същевременно се изменят и движенията му, стават неправилни и дисхармонични. Вижте как върви престъпникът и какви движения прави; ще кажете, че се страхува да не го хванат, но причината за дисхармонията в него не

е страхът, а изгубването на естествения ритъм на движенията му.

Какво се образува при огъване на правата линия – долини и върхове. В планинските върхове текат положителни енергии, а в долините – отрицателни. От върховете към долината слизат няколко вида енергии: светлинна, магнетична и електрична. Като минават през етера, тези енергии се отклоняват от своя път, което показва, че етерът има различна гъстота и не е навсякъде еднакъв. Както в Природата кривите линии се движат около кръгове и ги пресичат, така и в човешкия живот между две състояния, между две мисли или между две чувства – положителни и отрицателни, всякога се явява трето. Например някой те обича – това е единият кръг, друг те мрази – вторият кръг. Кой от двата кръга е отвън или отвътре – не е важно, те сменят местата си; важно е между двата кръга да се образува кривата вълнообразна линия на вашата мисъл, която да примири двете състояния на обич и омраза и да създаде трето, равновесно състояние.

В какво се заключава разликата между обичта на хората? В дължината на окръжността. Ако обичта е външният кръг, дължината на окръжността, т.е. кривата линия, е по-голяма, удължена; ако обичта е вътрешният кръг, дължината на окръжността е по-малка, т.е. кривата линия е съкратена. Същото се отнася и до омразата. Следователно можем да кажем, че един човек се движи по линията на удължената обич, а друг – по линията на съкратената обич. По какво се различават двата вида обич – по методите, с които си служат. Кажете ли на някого, че се движи по удължената или по съкратената линия на омразата, това означава два различни метода на действие.

Като разглеждате фиг. 1, тя представлява статично положение на силите – такова е положението на всички фигури и тела в статичната, т.е. относителната геометрия; дойдем ли до абсолютната, духовната, психическата геометрия, там всичко е в движение: кръговете със своите радиуси и диаметри, кривите линии – всичко се движи. Движението осмисля и одухотворява нещата.

Казано е в Писанието: „Целият свят лежи в лукавия“. Ако разглеждаме тази мисъл буквално, тя представлява статично положение на Истината; тогава къде е Бог? Абсолютното добро е в центъра, а относителното добро и злото образуват кривата линия, която пресича вълнообразно кръговете. Както има два концентрични кръга (фиг. 1), така може да има и две криви линии: едната е на Доброто, другата – на злото. Докато се движи по линиите на относителното добро и злото, човек всякога се намира в противоречия, всякога ще бъде недоволен. Той мечтае за Абсолютния център, за центъра на Абсолютното добро, а въпреки това се движи по кривата вълнообразна линия на относителното в живота.

Например млад, красив, образован момък търси работа. Той иска да бъде свободен, да се свърже с живота и по линиите на радиусите да има отношение само с Абсолютното добро, с Центъра на живота. Но като търси работа, неизбежно минава по кривата линия – на пътя му застава млада красива мома, която го увлича след себе си; той намира работа, но изгубва идеала си. Никой не знае неговия идеал – Абсолютния център на живота; той мечтае за него, въздиша, пише му писма и така прави усилия да върви по правите линии, по радиусите. Много центрове има в живота, но един е истинският. И змията се увива в концентрични кръгове, като поставя главата си за център, но страшно е да попаднеш в този център, където действат нисши сили, които дебнат човека с цел да го използват и унищожат.

Мнозина се питат кога ще свършат противоречията. Те не се разрешават лесно. Ако се освободиш от противоречията на ума, ще попаднеш в противоречията на сърцето; като решиш тези противоречия, ще попаднеш в противоречията на волята. Докато съзнанието на човека не се издигне, не влезе във високите области на живота, той непрестанно ще минава от едно противоречие в друго. Докато кривата линия минава през кръга на ума, на сърцето или на волята му, той всякога ще констатира отсъствие на връзка между ума и сърцето си, между ума и волята или

между сърцето и волята. Да възстанови човек връзката между ума, сърцето и волята си, това значи да възстанови единството между физическия, Духовния и Божествения свят в себе си. Това се постига по пътя на самовъзпитанието. Създаде ли се тази връзка, кривата линия ще се измени и тогава кръговете няма да се пресичат, никакви нисши сили няма да могат да минат през тях. Следвайте пътя на светлината, която единствена минава през концентричните кръгове. Ако течението на светлината във вашия ум е по-силно, оставете го да минава оттам; ако течението на светлината във вашето сърце е по-силно, оставете го да минава оттам; ако пък течението на светлината във вашето тяло е по-силно, пуснете я да тече в тялото ви. Където е най-силно течението, там да минава; където е слабо, пазете го да не го изгубите.

Коя е основната мисъл на днешната лекция? Влиянието на кривата линия, която пресича кръговете, тя постоянно обикаля живота. Има смисъл да обикаля човек, но да върши някаква работа. Ако бояджията само върти четката си, без да обръща внимание къде и как я поставя, той не върши никаква работа, само цапа; трябва да изправи погрешката си, да боядиса нещо, само тогава може да му се плати. В този смисъл погрешките не са нищо друго, освен цапане; изправянето на погрешките е художествено боядисване – така боядисва Природата. Лошата дума е цапане с черна боя, добрата дума – боядисване с бяла боя.

Като слушате лекцията, едни ще кажат, че всичко разбират, а други – че нищо не разбират. Това е добре, но трябва да стане обмяна между едните и другите – които разбират, нека дадат от своето разбиране на онези, които нищо не разбират; които не разбират, нека дадат от неразбирането си на другите. Само така могат да съществуват отношения между хората. Ако се съберат такива, които всичко разбират, или такива, които нищо не разбират, те не могат да създадат връзка помежду си.

В пътя на живота човек трябва да върви от положителните към отрицателните величини и обратно – от отрицателните към положителните; така се образуват кри-

вите линии на движението. Където има криви линии, там усилено работят умът, сърцето и волята на човека – той мисли, чувства, работи, прави изчисления, намира мястото на своите погрешки, на страха и сам си помага.

Упражнение. Ще изпеете няколко пъти думата *слушам*. Така ще си въздействате при различни психически състояния.

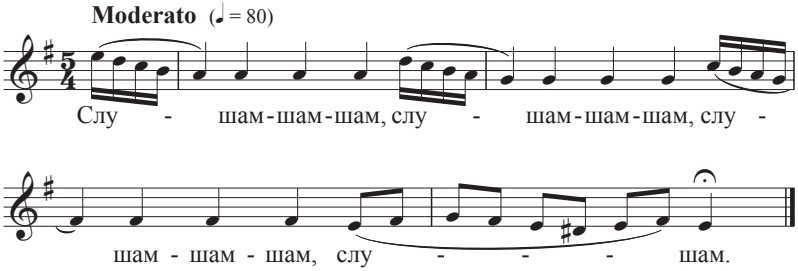

Така ще изправяте кривата линия на вашия живот и ще вървите по радиусите на концентричните кръгове. Пейте упражнението с думата *слушам* – то ще ви помогне при самовъзпитанието; пейте всички, работете върху себе си и вървете напред!

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

34. лекция, 17 май 1929 г., София

ЗАКОН НА ДОВОЛСТВОТО

Размишление върху силата на живота.

Представете си, че класът ви разполага с капитал от пет милиона лева; кое осмисля този капитал – онова, за което той може да се употреби. Отивате да купите жито, но ви казват, че то не се продава; отивате да купите плат и за него казват същото – не се продава. Искате да направите нещо с капитала, да го вложите в някакво предприятие, но ви казват, че няма материали за тази работа; вие стоите с парите си и нищо не можете да направите. Докато нямахте пари, казвахте, че без пари не се живее; сега имате пари, но нищо не можете да си купите, нищо не можете да направите с тях – това е все едно да се раждат в главата ви различни идеи, без да знаете как да ги реализирате. Всяка идея има място, време и начин за прилагане; докато не вземе предвид тези неща, човек не може да реализира своите идеи.

Често се говори за човешки мисли и за човешки идеи. Каква е разликата между мисъл и идея и между мислене и идеализиране? Казват за някого, че мисли много, а за друг – че идеализира; по какво се отличава първият от втория? Някои не правят разлика между мислене и идеализиране. Представете си, че имате дълг от сто хиляди лева; за да го изплатите, какво трябва да правите – да мислите или да идеализирате? При това положение можеш ли да бъдеш идеалист? Щом става въпрос за дългове, ще мислиш как да ги изплатиш.

Идеализмът представлява висок планински връх. Идеалистът се качва на него и оттам гледа красивите картини в живота. Мисълта пък представлява процес на слизане и на качване; тя се занимава с обикновените работи в живота. Кога мисли човек повече – когато забогатява или когато обеднява, когато е здрав или когато е болен? Той мисли повече, когато обеднява и заболява, а бедността и болестта са принудителни процеси; значи мисълта е при-

нудителен процес. Някой казва, че мисли много. Ако го бият, ако е болен, наистина мисли; ако всичко му върви добре, той мисли малко. Значи мисълта е силна, активна, когато човек се намира в отрицателни състояния; чрез тях Природата го заставя да мисли. Който има добра, силна мисъл, той не подозира, че е минал през големи мъчнотии и изпитания, докато се е научил да мисли. Човешката мисъл е изкупена с цената на хиляди скъпи жертви. Достатъчно е да видите своите минали животи, мъчнотиите и страданията, които сте преживели, за да разберете колко скъпо струва вашата мисъл. Като знаете цената на правата и силна мисъл, благодарете за страданията, през които сте минали – те са учители на човечеството, те са научили човека да мисли. Въпреки това той не е доволен, че страда.

Коя е причината за недоволството на човека – търсенето на лесния път в живота. Всеки иска да живее охолно, богато, да се задоволяват всичките му желания. На кого се задоволяват желанията – на малкото дете; то е слабо, немощно, не може само да си услужва. Като огладнее, започва да плаче и майката веднага се притичва на плача му – дава му мляко, облича го, къпе го. При това не всички са на разположение на детето – само майката или близките му се грижат за него; ако попадне в среда на крави, овце, биволици, колкото и да плаче, никой няма да се погрижи за него – те не разбират нуждите му и не могат да ги задоволят. Ако това се отнася за безпомощното дете, колко по-малко възрастният може да очаква на другите да задоволят желанията му.

Пазете се от недоволството като вътрешно напрежение, да не се пръсне формата, в която се е наместило. Какво ще стане с газта, която е сипана в една сфера, ако в нея има известно напрежение? Газта ще наляга върху всички точки на сферата, докато си намери път и изтече навън; където сцеплението между частиците на сферата е най-слабо, там ще стане пропукването ѝ и газта ще излезе навън. Какво придобива сферата в този случай? Не само че нищо не придобива, но губи, формата ѝ се разрушава. Такова нещо е недоволството – то руши човешкия организъм.

Ние вземаме сферата като хармонична форма. Кръгът и сферата астрологически представляват хармонично съчетание на сили. Ако и в човека, както в сферата, силите са в хармония, Природата има грижа за него, тя сама задоволява нуждите му; когато силите в човешкия организъм не са хармонизирани, човек сам се грижи за себе си – защо е така? Представете си, че срещате човек с високо обществено положение, с добра обхода към подчинените си, всички го обичат, изпълняват заповедите му, всеки бърза да се отзове на нуждите му, да му услужи; за такъв човек се казва, че планетите, под влиянието на които се намира, са в добър аспект. Един ден той се провини, извърши някакво престъпление; хората, които са около него, снемат доверието си, не го слушат, не изпълняват вече заповедите му – той сам трябва да върши всичко, сам да се грижи за себе си. Така постепенно губи материалното си положение, изпращат го в затвор, лишават го от права и т.н. Кой е виновен за сегашното му положение – той сам. Ще кажете, че аспектите на живота му не са благоприятни, но той е причина за лошото съчетание на аспектите. Могат ли да се поправят лошите аспекти в човешкия живот? Могат, но време е нужно за това. Има случаи, когато лошите аспекти се изправят лесно. Например някой прилича на един престъпник, който е успял да се скрие; хващат набедения, наказват го, но временно – един ден намират истинския престъпник и веднага освобождават невинно пострадалия. Това се случва в човешкия живот.

Едно трябва да се знае: човек може да подобри живота си, т.е. да измени лошите аспекти на своята съдба, когато служи на една възвишена идея. Ако някой извърши престъпление и не се повдигне, съзнанието му не се пробужда и той не е в състояние да измени лошите аспекти на своя живот. Задача на всеки човек е да изучава законите на Висшето Божествено съзнание – само чрез тях може да се справя с недоволството си, само така ще разбере трябва ли да бъде недоволен за дребни работи. Детето да плаче за чаша мляко – това се допуска, но младата мома и младият момък да плачат за чаша мляко – това съвсем не е намяс-

то. Който е дошъл на Земята, носи известен капитал за обработване; трябва ли тогава да бъде недоволен? Нищо не му остава, освен да работи. Ако при богатството, което му е дадено, плаче за чаша мляко, той е малко, недорасло дете; има ли съзнание за себе си, че е голям, учен човек, той трябва да се прости с недоволството.

Защо идват страданията в живота – за изправяне на погрешките. Малките страдания изправят малките погрешки, а големите страдания – големите погрешки. Като се изправят погрешките, страданието изчезва. Казвате, че кармата на човека е тежка, затова страда; какво нещо е кармата, кога се създава тя – когато хората не живеят в съгласие с Божествените закони. Те се отклоняват от правия път и вървят по крива, вълнообразна линия, наречена *път на астралната змия*. Който попадне в този път, скъпо плаща – дълго време ще се мъчи, ще страда, докато се освободи от клещите на змията; много нещо ще научи, много качества ще придобие, но може и с живота си да плати.

Бъдете будни към изкушенията, които срещате на пътя си, за да не попаднете във вълните на кривата линия. Който е доволен от условията на своя живот, върви по пътя, който Разумните същества му определят; недоволният постоянно се отклонява, но вместо придобивки, свършва с големи загуби. Условията на всеки човек крият възможности за неговото развитие; ако използва възможностите, които са му дадени, той върви напред и постига своята цел.

Като ученици, от вас се иска будно съзнание, за да разбирате нещата правилно и да ги прилагате разумно. Който има будно съзнание, бързо се ориентира, разбира хората и им помага; той е като онези хора психометри, които с едно докосване до някой предмет описват човека, на когото принадлежи предметът или който последен го е хващал – те описват неговата външност, характера му, даже неговото минало, отчасти и бъдещето му.

Бъдещето е в зависимост от миналото; който знае миналото на човека, може да предскаже и бъдещето му. Как

няма да предскажеш бъдещето на онзи, който преди 20 години е извършил убийство, но е успял да скрие следите на своето престъпление? Ще дойде ден, когато престъплението му ще се открие – откриването на престъплението е неговото бъдеще. Как няма да предскажете бъдещето на човек, който е живял добър и чист живот? Каквото е миналото му, такова бъдеще го чака.

Следвайте кръга на Божественото съзнание, където няма страдание, няма недоволство. Който влезе в този кръг със своето недоволство, сам попада в устата на астралната змия. Той бива изхвърлен навън като пророк Йона[23]. Три дена ще седите в устата на змията и като се пробуди съзнанието ви и схванете погрешките си, тя ще ви изхвърли навън; оттук пак може да влезете в кръга на Божественото съзнание, но влезете ли в този кръг, пазете се от недоволството, там не се позволява нито сянка от недоволство.

Хората се плашат от старостта. На каквато и възраст да сте, бъдете доволни. Старостта не е в годините, но в погрешките, в недоволството – недоволният е стар; като прави погрешки, съзнанието му се помрачава, той става недоволен и преждевременно остарява. Младият е винаги доволен; ако греши, той бързо изправя погрешките си. И младият, и старият се учат, но старият се страхува да не изгуби знанието си. Какво трябва да прави човек с придобитото знание – да събере семето му, само така може да го запази. Какво прави градинарят наесен – събира семената на растенията и напролет отново ги посява; не направи ли това, ще изгуби растенията и цветята, които е имал миналата година в градината си. Красив цвят е знанието и грижливо трябва да се отглежда, навреме да се събира семето му. Градинарят трябва да знае след колко време всяко цвете израства, цъфти и дава плод.

Задръжте в ума си следните мисли: не смущавай без причина Божественото съзнание, в което живееш; пази единство на съзнанието си, за да не изпаднеш в областта на недоволството – натъкнеш ли се на него, не се плаши, но му се усмихни и кажи: „Колко си красиво!“. Можеш ли

да кажеш тези думи с разположение, недоволството само по себе си ще те напусне.

Единство в съзнанието и връзка с Божественото съзнание са закони, чрез които човек се освобождава от недоволството.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

35. лекция, 31 май 1929 г., София

ЕСТЕСТВЕНОТО СЪСТОЯНИЕ

Размишление върху стиха: *Пътят на праведния е като на зазоряване*[24].

Тема за следния път: *Полза от физическия труд.*

Какво се образува при равномерното движение на едно тяло? Ако тялото е твърдо или течно, образува се права линия; ако е въздухообразно, образува се сфера.

Представете си, че земната кора постоянно се повдига и спада; кои са причините за това? Учените дават различни обяснения на този въпрос. Според вас къде се крият причините на явлението – отвън някъде или в самата земя? Кои са причините за сплескването на Земята при полюсите? Ще кажете, че причината е въртенето ѝ около оста. Произволен процес ли е въртенето на Земята около Слънцето и около остта ѝ, или е наложен от някаква външна, разумна сила? Учените казват, че Слънцето привлича Земята, затова тя се върти около него. Възможно ли е едно тяло, което се намира на 92 милиона мили от друго, да го привлича и заставя да обикаля около него? Учените дават обяснения и на този въпрос. Има и частни причини, които са предизвикали промяната на земната кора – създаването на горите и изсичането им. В първия случай част от Земята се покрива с гъсти, непроходими гори, а във втория случай горите постепенно изчезват и Земята се оголва. Така се създадоха органичната и механичната култури: за сметка на живота на растенията изникнаха човешките жилища, човек приложи изкуството си да гради. В това изкуство той изяви своите вътрешни нужди и разбирания; колкото по-големи са прозорците на една къща, толкова по-съзнателно е отношението на човека към светлината – той се нуждае от повече светлина и повече въздух. За да разбере законите на Природата и нейните прояви, човек първо трябва да излезе от процесите, които стават в него.

Следователно започнете от себе си, като мярка на нещата, и постепенно вървете към Природата. Например срещате един човек със силно развити скули, а друг – с по-слаби; какво забелязвате между двамата – първият се отличава с голяма издръжливост, а вторият не е много издръжлив. Хора, на които мускулите на лицето са хлътнали, имат слаба стомашна система. Ако дишането е слабо, отразява се върху носа и очите. Изобщо всички правилни и неправилни прояви на организма се отразяват върху лицето. Съвършеният човек има съвършени черти на лицето си.

Явява се въпрос: кое се проявява по-рано – характерът или формата, чрез която се изявява той? Това е все едно да се пита причината ли се явява по-рано или последствието. Някой иска да говори с вас, но вие нямате разположение да го слушате. Знаете ли какво ще ви говори – не знаете, но въпреки това го отблъсквате; значи вие предварително знаете, че ще ви говори нещо неприятно, и не искате да го слушате.

Както виждате, първо се проявява причината, след нея идва последствието. Ще кажете, че това е проста работа, като a+b = c; като равенство, това е проста работа, но трябва да знаете какво означават тези величини – тук a+b представляват две същества, които са свършили известна работа. То е все едно да съберете труда на онзи, който е направил цигулката, и на учителя, който преподава музика, и да създадете ученика; ако нямате цигулка и учител, нищо не можете да направите.

И тъй, започнете от физическите неща, които са най-близо до вас, и постепенно отивайте към духовните. Започнете от познаване на вътрешните процеси в себе си и вървете към духовните и Божествените. Виждате двама души с болни крака, казвате им да ходят; първият казва, че не може да се движи, и остава на мястото си, а вторият започва да ходи. Защо единият не може да ходи, а другият може? Вторият има по-силна воля и преодолява болката. В някои случаи, силната воля има механичен характер – причината за проявата ѝ се дължи на здраво сърце и на силни мускули; в други случаи проявата на во-

лята е органична или духовна. Някой човек не може да ходи, но може да реже дърва, да работи умствено и т.н. Разумният човек координира дейността на своята воля, благодарение на което животът му е хармоничен. Ако не може да координира дейността си, явява се дисхармония в живота му.

Като изучава себе си, човек започва да различава три вида процеси в своя организъм: механични, органични и психични. Според едни учени първо се проявяват психичните процеси, после – органичните и най-после – механичните; според други е точно обратното: започва се с механичните и се свършва с психичните. Важно е да се съединят трите процеса в едно. Колата, конете и коларят представляват трите процеса заедно: сглобяването на частите на колата е механичен процес, тегленето на колата от конете е органичен, а управляването на колата от коларя е психичен процес. Колата се движи напред, колелата – кръгообразно, конете – също напред, а коларят управлява юздите напред и назад, наляво и надясно. При скъсване на лявата юзда движението отива наляво; при скъсване на дясната юзда движението отива надясно. Същото се отнася и до чувствата – ако юздата на човешките чувства се скъсява наляво, човек отива наляво; ако юздата на чувствата му се скъсява надясно, и той отива надясно.

Някой казва, че не те обича, но ти пак отиваш при него; той казва, че не иска да те вижда, но ти постоянно се изпречваш на пътя му – това показва, че ти, който не искаш да видиш този човек, си свързан с него. Ти скъсяваш юздата на твоите чувства и той отива точно в същата посока, в която и ти отиваш – свързани сте двамата.

– Защо идваш с мен?

– Защото скъси юздата ми и сам ме потегли в посоката на твоето движение.

Колкото по-силно е желанието ви този човек да не върви с вас, толкова по-силно е и неговото желание да ви следва. Майката не иска да вземе детето си там, където отива, но то тръгва след нея; тя се върне, набие го и заминава, след малко то пак тръгва след нея. Защо става така

– опънат е ремъкът му, не може да не върви.

Човек трябва да има ясна представа за процесите, които стават вън и вътре в него. Някой се оплаква, че не може да се владее, че няма самообладание; много естествено, качил се е на колата, а коларят кара и не мисли да спира – при това положение човек не може да се владее, не зависи от него. Докато коларят непрекъснато стяга ремъците, ти винаги ще бъдеш воден от него. Какво трябва да направиш? Ще приложиш волята си, ще кажеш на коларя да спре; той ще заповяда на конете си и колата ще престане да се движи.

Следователно, ако искаш да постигнеш желанията си, трябва да знаеш как да постъпиш. Коларят трябва да разбира твоя език, а ти да знаеш кога да му говориш. Колата слиза по наклон, а ти казваш на коларя да спре; колкото и да го молиш да спре, той няма да те послуша – ще чакаш колата да дойде на такова място, където няма препятствия и мъчнотии за нея, тогава ще му кажеш да спре и той ще те послуша.

Тъй щото ако искате да спрете някой процес, не го спирайте в момента, когато минава по наклон; спрете го, когато е на равно място. Само в равнината човек разсъждава правилно, само на равни места колите спират. Само на равни места едни хора се забавляват, а други философстват и размишляват. Някой минава за добър математик, но не може да спре една кола на пътя ѝ – коя е причината за това? Той изчислява добре, но не мисли добре. Друг пък казва за себе си, че е набожен, всякога се моли на Бога; набожен е, добре се моли, а където влезе, произвежда раздори. Някой минава за добър счетоводител, добре смята, но винаги липсва нещо от касата. Защо се явяват тези противоречия – защото между външната проява и вътрешната подбуда няма съгласие. За да бъде касата на човека в изправност, между външното и вътрешното смятане трябва да има единство. Като не знае причините за неуспехите си, той ги търси вън от себе си; причините за успехите и неуспехите на човека са в самия него.

Една от причините за неуспехите на хората е отлага-

нето. Някой намисли да отиде на планината, но отлага за друг ден, защото било облачно, дъжд или сняг щяло да вали – той не знае, че всеки ден носи известно благословение. Дъждът носи голямо благо за растенията, снегът е топла покривка за тях – след усилената им работа през пролетта и лятото идва зимата, покрива ги с топла завивка, сняг, и ги оставя да си починат. Благоприятните условия за растенията и за животните идват след дъжда и снега. Където е паднал голям дъжд и дълбок сняг, там мъчнотиите са големи. Който разбира този закон, може да изчисли количеството на падналия дъжд и сняг и да извади заключение за състоянието на атмосферата; той може да отиде още по-нататък, да извади заключение за физическите и психическите мъчнотии, през които са минали хората на известна местност. Забелязано е, че когато вали дъжд, действат едни сили; когато вали сняг, действат други. Човек трябва да има будно съзнание, да не отлага нещата, за да се ползва разумно и от едните, и от другите сили; така той ще използва благословението, което те носят в себе си.

Изучавайте символите, с които Природата си служи като с методи за работа, и правете преводи от тях. Ставаш една сутрин крайно неразположен от сън – имаш да плащаш една голяма сума, а нямаш пари. Сещаш се за приятеля си, който е богат и добър човек, и бързаш да отидеш при него, да му искаш пари назаем, за да платиш поне част от дълга си. Знаеш, че приятелят ти излиза рано, и се страхуваш, че няма да го намериш в дома му. Гледаш – навън се излива проливен дъжд; не отлагай да изпълниш решението си – дъждът е благословение за тебе: ще задържи приятеля ти вкъщи и ти ще свършиш работата си. Такова е решението на задачата при условие, че имаш богат приятел. Какво ще правиш, ако нямаш такъв приятел? Поет си, пишеш стихове и започваш да фантазираш как ще напишеш едно хубаво стихотворение, ще го напечаташ и разпространиш по целия свят, всички да го четат. Добре е това, но пари нямаш за напечатването му – какво ще правиш? Има един изход: ще отидеш при гостилнича-

ря, при когото се храниш, и ще му напишеш едно стихотворение, като реклама на гостилницата му; след това ще го помолиш да останеш при него известно време, да му помагаш и да научиш нещо от занаята му. Като го разположиш, той ще отвори сърцето си и ще ти помогне.

Като изпаднат в мъчнотии и затруднения, хората не са готови да слязат от високото положение, в което се намират, и с това усложняват мъчнотиите си. Казват: „Как е възможно един поет, учен или философ да слезе толкова ниско – да работи в гостилница и да пише реклами?“. Ако не е готов да слезе от висотата си, дълго време ще стои там, изложен на бури и ветрове. Ще дойде ден, когато ще слезе, но по-добре по-рано, с малко разходи и загуби. Вижте какво прави водата в Природата – като падне на планината, тя започва да слиза в долината; ако не е готова да слезе, няма да донесе плодородие на хората и самата тя ще замръзне. Вслушвай се в Природата и виж какво иска от теб. Каже ли ти да слезеш, ще слезеш. – „Искам да се качвам нагоре.“ Стани въздух – има въздушни течения, които възлизат нагоре, но има и такива, които слизат по склоновете на планината. Каже ли ти Природата да отстъпиш, ще отстъпиш – по-добре да отстъпиш, отколкото да попаднеш в плен. Ще отстъпиш и пак ще настъпиш: когато условията са благоприятни, ще настъпваш; когато са неблагоприятни, ще отстъпваш. Разумност се иска от всички.

Какво трябва да правите, когато изгубите разположението на духа си? Първо трябва да знаете причината за неразположението. Ако е от материален характер, ще трансформирате пак с нещо материално, но от по-висока степен. Причината за неразположението ви се крие в невъзможността да изплатите дълга си. За да не ви мъчат тежки мисли, ще си представите, че сте министър на просветата или генерал и заповядвате на своите подведомствени. Вие вървите нагоре-надолу и си представяте предимствата на новото положение: получавате голяма заплата, назначавате на служба свои познати, те ви благодарят. С тази маневра вие си въздействате и превръщате неразположението си в разположение – това е добър ме-

тод за самовъзпитание, но през това време не се заблуждавайте, а работете повече от всеки друг ден. Вие съзнавате, че от вас, като министър, като генерал, се иска повече работа. Казано е, че мисълта е творец на характера – значи ще си помагате с мисълта. Който не може да работи с мисълта си, ще се натъкне на по-големи мъчнотии, ще се обезсърчи и ще си каже: „Няма да стане човек от мен“.

Ще кажете, че не искате да се самозалъгвате. Това не е залъгване; как може актьорът на сцената да стане цар, министър, генерал, а ти не можеш в стаята си да станеш виден човек само за няколко часа? Като свърши представлението, ти си пак обикновен човек. Не мислете, че изпадате в смешно положение, това е временно. Правете такива опити, докато дойдете до положение да различавате същественото от несъщественото. Не гледайте на погрешките си като на неща, сраснали се с вас; това са временни роли, които играете на сцената, и всяка роля продължава известно време, после се сменя с друга, по-добра и по-достойна за вас. – „Защо трябваше да се окалям толкова?“ Вие не сте виновни, пътят е такъв; попаднали сте на прашен път, а после сте минали през мочурливи места, дъжд ви е валял и сте се окаляли. Като научите пътя, няма да минавате вече през него; така ще придобиете по-голяма опитност и разумност да избирате чист път и да знаете по кое време да пътувате. Не се спирайте върху това, което сте преживели, вървете напред и размишлявайте, създайте си нова философия. Останете ли на едно и също място в мисълта си и кажете, че от вас нищо няма да излезе, вие се втвърдявате. Младият трябва да бъде пластичен, да се свива и разпуска като пружина.

Пазете се от атавизма – да не повтаряте неща, които сте преживявали в миналото си; за времето си те са били естествени, но днес не са. Всяко неестествено състояние причинява големи страдания, затова, за да не страдате, пазете се от неестествените състояния. Не се обезсърчавайте и не бягайте от хората и от живота, върнете се към естественото състояние на своята душа и тогава колкото и трудни задачи да имате, ще намерите начини за разрешаването им. Природата дава методи за решава-

не и на най-мъчните задачи. Как може човек да се върне към състоянието на своята душа? Като мине през всички царства под себе си и над себе си и вземе от тях по едно от най-добрите качества: първо ще минете през минералното царство, после – през растителното, през животинското, през човешкото, през ангелското и отвсякъде ще задържите най-ценното; това значи човек да изучава и да прилага закона на алхимията за превръщане на материята. Като работи с този закон, най-после той ще дойде до първоначалната чистота на материята, чрез която душата се проявява в своята пълнота и сила.

Стремете се към онази основна чиста и светла мисъл и към онова основно красиво чувство, с които да работите като с най-устойчива и фина материя – те представляват основа на вашия живот; докато работите с тях, никаква изненада няма да срещате на пътя си. Който не иска да работи, гледа да прекара живота си леко, без мъчнотии; това не е истински живот. Ще живеете съзнателно, за да придобиете онази първоначална материя, с която можете да работите – само така ще разберете, че животът и в училището, и извън него е един и същ. За онзи, който не разбира нещата, училищният и външният живот са две различни неща. За него дъждът и снегът са две състояния на една и съща материя. Външният живот е разширение на училищния; в училището се работи с математиката на статичните числа, а в живота – с математиката на живите числа, които са в постоянно движение.

За следния път всеки от вас да помисли върху понятията *учител*, *проповедник* и *търговец* и да види на какви числа ще ги уподоби. В математиката се работи с променливи и с постоянни числа. На какво число ще уподобите търговеца, като знаете, че стоката, с която работи, се мени постоянно?

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

36. лекция, 6 юни 1929 г., София

ЛЕСНОПОСТИЖИМИ И МЪЧНОПОСТИЖИМИ НЕЩА

Размишление върху силата на Живота.

Съвременните хора се стремят да постигнат някакъв център в живота си, около който да се наредят всички техни възможности и условия. Те виждат, че им липсва нещо съществено. Като делят нещата на леснопостижими и мъчнопостижими, казват, че Любовта се постига мъчно. Въпреки това те се стремят към Любовта и освен че не я постигат, губят това, което имат. После, като се разочароват от живота, казват, че човек трябва да бъде разумен, а разумността не се постига лесно – не е достатъчно човек да бъде разумен, но да разбира законите на Разумната природа и да ги прилага.

Говори се за лесно- и за мъчнопостижими неща, но преди всичко за постигане на каквато и да е идея са нужни работа и постоянство. Невежият казва, че мъчно се постига изкуството да четеш и да пишеш. Какво виждаме ние – и шестгодишното дете се научава да чете и да пише. Как става това – чрез постоянство: то започва с чертички и кукички, съединява ги, докато образува отделни букви, срички и думи; след това съединява по няколко думи и образува изречения. Постоянството не подразбира да се седи с месеци върху една и съща буква, нито да държиш в ума си постоянно една и съща буква. Буквите трябва да се сменят една след друга, всяка предшестваща трябва да отстъпва мястото си на следващата – само така детето се научава да чете, съзнанието му се обогатява и разширява.

Пишеш и четеш думата *любов*. Първо спираш вниманието си върху буквата *Л*, после – върху *Ю*, постепенно се изреждат останалите: *Б*, *О*, *В*, докато възприемеш в съзнанието си понятието, което се съдържа в тази дума. Тя пък съставя отделна буква от още по-голяма азбука – азбуката на Необятната любов. Казваш, че любиш – какво? Може

да любиш хора, дрехи, книги, цветя, животни, ядене и т.н. Ако любиш нещо за ядене, ще го изядеш. Да любиш значи да се проявиш в известно направление. Казваш, че любиш знанието; и това не е достатъчно – ти любиш знанието, но то не те люби. Всички хора са опитали това, всички са любили, без да бъдат любени. Някой харесва една дреха, обиква я, но дрехата не го обича, шивачът – също. Има начин, по който можете да ги заставите да ви обикнат – как? Като дадете добра сума за дрехата – тогава я обличате, тя ви приляга добре и вие се радвате, че е отговорила на любовта ви. Значи колкото и да е мъчнопостижима любовта, има начин, по който може да се придобие.

Първата работа на човека, като ученик на Великия живот, се свежда до изучаване на външната страна на живота; от нея постепенно се отива към вътрешната. Не можеш да постигнеш нещата, ако не следваш естествения ход на живота. Какво трябва да правиш, като се върнеш вечер от работа? Първо ще измиеш ръцете и лицето си с чиста топла вода, ще съблечеш дрехата си, ще я изчеткаш от праха и ще я закачиш на кука, да не се мачка. Сутринта пак ще я облечеш. Каквото е отношението на човека към дрехата, такова трябва да бъде и към тялото му – то трябва да се пази чисто, да се поддържа здравословното му състояние. От външната чистота човек постепенно отива към вътрешната, към чистотата на ума и на сърцето.

Както в обикновения живот се спазват известни правила, така трябва да се спазват правилата на Разумната природа. Ако си поканен на вечеря, можеш ли да отидеш с простите си работнически дрехи? Ще облечеш новите и така ще отидеш. Ако отидеш на бал, ще облечеш специални дрехи, според изискванията; нямаш ли специални дрехи за бала, няма да те пуснат вътре. Ако отиваш на училище без книги и тетрадки, ще те върнат.

Казвате, че човек трябва да има идея, да знае какво му е нужно; това значи да се е пробудило висшето съзнание в него. Когато това съзнание се проявява, човек се отличава с постоянство – каквато и работа да започне, свършва я добре; неговият стремеж към постигане на известна идея

е непрекъснат. Когато висшето съзнание действа в човека, всичко е постижимо за него; когато действа обикновеното съзнание, човек мъчно постига желанията си.

Истинският живот започва с проявяването на висшето съзнание; без него няма движение, няма мисъл, няма чувство – то импулсира човека, подтиква го към живот, работа и учене. Той се намира в постоянно движение, дава път и на другите същества да се движат. В неговия живот няма никакъв застой. Където има застой, спиране, там се проявява обикновеното човешко съзнание. Трябва ли човек да държи само себе си в съзнанието си?

Какво представлява човекът? Една буква от голямата азбука на Космоса. С една буква нищо не се постига, следователно, за да се научиш да четеш и да пишеш, да разбираш езика на Природата, ти трябва да държиш и другите хора в съзнанието си, като букви на голямата азбука, и така да се обогатяваш, да придобиваш знания и опитности. Ще кажете, че знаете азбуката на много езици; много азбуки знаете, с много думи и изречения си служите, но въпреки това ви липсва нещо – нещо, което сте изгубили и непрестанно търсите. Всеки се оплаква, че не му достига нещо. Какво сте загубили – една дума; щом намерите изгубената дума, животът ви ще се осмисли.

Коя е изгубената дума за гладния – живият хляб, от който, като яде веднъж, никога не огладнява; коя е изгубената дума за жадния – живата вода; за учения – знанието, което носи светлина; за нещастния – щастието, което никога не се губи. Мнозина казват, че са щастливи, но се страхуват да не изгубят щастието си. Щастие, което се намира и губи, не е истинско. Изгубената дума не се среща в никой съвременен език, нито се пише, нито се изговаря; ако се напише или изговори, тя ще се опорочи, ще изгуби своята сила и красота. Единственият език, на който може да се изговори, е езикът на Любовта; на този език говорят всички Възвишени същества, адепти, светии, но никой не си позволява да произнесе тази дума.

Свещена дума е изгубената. Всичко в живота и в Природата се подчинява на нея. Чрез нея Бог създаде света,

чрез нея създаде и човека. Казано е в Писанието: „И рече Бог...“; много неща рече Бог и много неща създаде, но чрез коя дума ги създаде не е казано. Следователно външният свят, който ни заобикаля, е резултат на изгубената дума, която Великият е произнесъл. Хората търсят тази дума, мислят, че са я намерили, но след време виждат, че са се заблудили – на това самозалъгване се дължат разочарованията. Без магическата дума положението на човека е подобно на капитана на парахода, който има всичко на разположение, параходът му е в изправност, но не знае къде да го бутне, за да тръгне. Не се иска много, за да потегли параходът – трябва да се натисне бутончето. Който знае къде е мястото му, ще го натисне и параходът ще тръгне; който не знае, ще обикаля насам-натам, ще търси чужда помощ, докато най-после го намери, натисне го и параходът поеме своя път. За онзи, който знае мястото на бутона, всичко е лесно, но за невежия нещата са мъчнопостижими.

Представете си, че параходът вече се движи, върви по пътя си, но не знаете да го управлявате, не знаете как да го спрете; какво ще правите тогава – ще потърсите онзи, който разбира от работата, който знае къде е бутонът, управлява парахода и му дава направление; като дойде на пристанището, той пак натиска бутона и параходът спира. Не можете ли да спрете парахода, ще изпитате ужас. Бъдете добри капитани, да знаете как и кога да натиснете бутона, за да може параходът ви да тръгне и да спре навреме.

Какво представлява организмът – параход, който вечер спира движението си и сутрин отново започва да се движи. Спирането на парахода наричаме заспиване, а тръгването – събуждане от сън. Как става това – не знаете. Лягате да спите и параходът спира някъде; къде спира – и това не знаете; кой го спира също не знаете. Има някой, който натиска бутончето: като го натисне първи път, параходът започва да се движи; щом го натисне втори път, параходът спира. Всеки параход има по един капитан, който се грижи за движението му, той го движи и управлява. Ако за огъването на една права линия трябва

да знаете свойствата на крайните ѝ точки, колко по-големи знания трябва да има капитанът на парахода! Две са крайните точки на правата линия, но те представляват две съзнания, *A* и *B*, на които трябва да разбирате езика.

Говори се за движение и за спиране на парахода, но това са относителни неща, всъщност всичко е в движение. Когато пътуваме с параход, струва ни се, че предметите отвън се движат, а ние стоим на едно място; това е илюзия – параходът се движи, а предметите са в покой. За да имате абсолютна представа за състоянията на движение и покой, вие трябва да излезете отвън, в пространството, оттам да наблюдавате. Учителят изважда ученика пред дъската, за да решава задачи; ученикът взема тебешира и започва да се движи, решава задачата – той показва какво е разбрал и научил от учителя си. Учителят го слуша и проверява знанията му, външно той е в покой; когато учителят разказва урока, тогава е в движение, а ученикът – в покой. В действителност и учителят, и ученикът са в постоянно движение по ум, по съзнание. Ние говорим за външно, за физическо движение, а не за движение в мислите, в чувствата, в съзнанието на човека.

Има случаи в живота, когато човек се движи пред Природата – държи изпита си; Природата го изслушва внимателно и му пише оценка. Понякога става обратното: Природата се движи пред човека, преподава му урок; той я слуша и се произнася върху работата ѝ, казва, че преподава добре, разбрано – значи и той ѝ пише оценка. Каквито са отношенията между добрия учител и добрия ученик, такива трябва да бъдат отношенията между Природата и човека. Природата, като добър учител, никога не прави погрешки; погрешките, които забелязвате в нея, се дължат на елементите, с които тя работи.

Представете си, че двама добри приятели, трезвеници, се отбиват в една кръчма да си починат и да си хапнат нещо. Те никога не са пили вино, не познават свойствата му, но кръчмарят освен хляб им поднася по една чаша вино; те го изпиват и се развеселяват, изпиват още по една чаша и се опиват. След това другарите им се смеят,

а началството им ги наказва. Къде е погрешката – във виното. Природата не позволява на човека да влиза в кръчма, била тя физическа или психическа. Страшно е да се стремите към виното, но още по-страшно е пиянството в мислите и в чувствата – пазете се от мисли, чувства и желания, които опиват и разстройват организма, пазете се от желания, които опропастяват човека и го изкарват от релсите на живота. Който си позволява да пие, той дава ход на лошите си желания; няма да мине много време и ще дойдат лошите последствия: мъмрене, наказание, унижение и т.н. За да изправи погрешката си и да възстанови първото си положение, човек трябва да обещае, че втори път няма да влиза в кръчми, където има вино, лоши мисли и желания.

Работете върху себе си, за да се самовъзпитавате, да станете господари на своето тяло, на своя ум и на своето сърце. Докато сте господари на шишето, вие ще се развивате правилно; влезете ли в кръчма, шишето ви става господар и тогава изпадате в безволие – шишетата се пълнят и изпразват пред вас, без да знаете как става това. Отивате си вкъщи, но оставате изненадан, че часовникът, парите, горната дреха ви липсват – кой ги е взел? Някое користолюбиво същество. Такива користолюбиви същества има и в Сърдечния, и в Умствения свят; тяхната задача е да обират хората и да ги съсипват материално и морално.

Работете върху себе си, за да имате ясна представа за нещата, за всеки даден случай да знаете вие ли се движите, или предметите около вас. Пазете се от погрешки, които могат да ви опропастят. – „Не трябва ли да се пие?“ Ще пиете, но само такива течности, които внасят живот, а не го отнемат – вода, чай, сладко вино. В ума и в сърцето си давайте място на такива мисли и чувства, които повдигат и облагородяват. Който има криви мисли и чувства, лоши навици, лошо възпитание може така да изврати вкуса си, че да не оценява и най-чистата вода – така се извращават мислите и чувствата.

Пазете се да не изгубите онзи тънък усет към нещата, онази нежност, които Природата е вложила в умовете и

в сърцата ви. Пазете се от еднообразието в живота, което действа убийствено върху ума и сърцето. Влюбените често попадат в това еднообразие и в скоро време изгубват Любовта; след това плачат, страдат, търсят я, но не могат да я намерят – защо? Любовта изключва еднообразието. Ако търсите разнообразието в живота, търсете го в света на Великата любов; влезете ли в този свят, навсякъде ще срещате същества, облечени най-разнообразно, в разноцветни костюми – има нещо общо в тях, но има и нещо особено, по което се различават.

Сегашните хора търсят Любовта, но същевременно се срамуват от нея. Срамът се дължи на нечистотата. Ако дрехата ти е чиста, без никакви петна, няма защо да се срамуваш. Срамува се онзи, който излиза пиян от кръчмата. Опие ли се, той не разбира Любовта; каквото и да му говорите за нея, то му остава чуждо.

Търсете онази Любов, в която има пълно разнообразие и абсолютно безкористие.

Търсете онази Любов, която ще донесе изгубената дума, т.е. магическата пръчица. Тя обновява, подмладява и възкресява.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

37. лекция, 14 юни 1929 г., София

СВЕТЪТ НА ОГРАНИЧЕНИЯТА

Размишление.

Кои са отличителните черти на физическия живот? По какво се отличава физическият живот на растенията, на животните и на хората? Ще кажете, че отличителното във физическия живот, от една страна, е движението, а от друга – формите. Физическият свят борави с формите, Духовният – със съдържанието им, а Умственият – с техния смисъл.

Сега аз искам да ми говорите на език, който разбирам, който съм изучавал. Ще си представите, че съм чужденец, и ще ми говорите на моя език. Кой е моят език – езикът на Природата, него съм изучавал и на него искам да ми говорите.

Какво става с една река, ако дължината ѝ постоянно се увеличава – можем ли да кажем, че тя расте? Какво става с реката, ако постоянно се разширява, надебелява ли тя? Ако измервате дебелината и ширината на реката с една и съща мярка и видите, че тя се съдържа еднакво число пъти в дължината и в ширината ѝ, какво показва това? Ще извадите заключение, че реката има еднаква дължина и ширина.

Да се върнем пак към това, което отличава физическия човек от духовния. Ще кажете, че физическият човек яде, а духовният не яде. Ако в гърлото на воденицата сипете жито, което трябва да се смели, можем ли да кажем, че воденицата яде жито – воденицата мели житото, а не го яде. Ако яде житото, воденицата минава през физическия свят; ако го мели и превръща в брашно, минава през друг свят.

Интересен е въпросът за физическия живот на човека. Като говорим за физическия живот, не можем да не засегнем и Божествения, понеже те са антиподи, но в едно отношение между тях има нещо общо, а в друго – няма.

Физическият живот подразбира големи ограничения – влезете ли в свят, където постоянно срещате ограничения, страдания, катастрофи, ще знаете, че се намирате на физическия свят; видите ли, че някой се огъва, прави дисхармонични движения и конвулсии, ще знаете, че е влязъл във физическия свят, т.е. в света на ограниченията. Като се движите между хората, постоянно чувате да се оплакват, че не им дават достатъчно храна, не им позволяват да ходят, където искат и т.н. Като дойдат до известно ограничение, всички се питат как да се справят с него, т.е. как да се справят с физическия живот. Хората искат да живеят на Земята, но да бъдат свободни – това е невъзможно, Свобода съществува само в Божествения свят.

Защо трябва да бъдем ограничени? Да се задава такъв въпрос, това е все едно да питате защо шишето има отвор. Човек трябва да бъде ограничен, за да придобие свободата си. Защо умира човек – за да се роди отново; който не умре, не може да се роди. Защо се ражда човекът – за да умре. Който умира и който се ражда, и двамата се освобождават. Който се е родил и живее, както и този, който е умрял вече, са ограничени. Значи човек е свободен само в момента, в който умира, и когато се ражда. Умре ли веднъж, той вече е ограничен; роди ли се и започне да живее, той пак е ограничен. Наистина, едва се роди детето, веднага го окъпват, завиват в пелени – ограничават го; след това му дават да яде, без да го питат иска ли, или не иска – пак ограничение; като порасне, майката го завежда на училище, без да го пита иска ли да учи, харесва ли другарите си, учителите си. Учителят преподава урок и на другия ден го изпитва, поставя му оценка – така продължава години наред, като минава от едно ограничение в друго, докато най-после завърши курса на земните училища.

Христос казва: „Ако не се родите отново, не можете да влезете в Царството Божие“. Новораждането подразбира освобождаване от ограниченията на живота – значи само новороденият може да бъде свободен. Раждането на човека е еднократен процес; щом се роди, той влиза в света на ограниченията. Новораждането е многократен процес –

човек се новоражда много пъти и при всяко новораждане се освобождава от ограниченията.

Често учителите влизат в клас и намират учениците си неразположени, недоволни. Те четат молитва, започват работа, но неразположението им не изчезва – защо? Защото е трябвало да четат молитвата си, преди да е влязъл учителят в клас – щом стане от сън, ученикът трябва да направи молитвата си, да придобие разположение и тогава да отиде на училище; влезе ли в клас с неразположение, ще гледа по-скоро да свърши часът, за да излезе навън. Такова е положението на ученик, който живее само на физическия свят – той се намира в ограниченията на живота. Как може да се освободи от тези ограничения – като влезе в Божествения свят.

Какво представлява Божественият свят – Свят на Абсолютна свобода. Минаването на човека от физическия към Божествения свят означава освобождаване; минаването му от Божествения към физическия означава ограничаване. Това са процеси, които се извършват и в Природата – и там има ограничаване и освобождаване. Например правата A^1A^2 означава отношение между бащата, майката и детето. A^1, или единицата, представлява бащата; A^2, или двойката – майката, а нулата в средата $A^1 - 0 - A^2$ е детето. A^1 е Божественият свят, A^2 – физическият, а нулата – Духовният. Когато бащата застане пред нулата, имате числото десет. Когато нулата застане пред единицата или пред двойката, имате числата 0,1 и 0,2. В научно отношение нулата представлява условия, при които единицата и двойката могат да се проявяват, да се родят, да покажат какво се крие в тях. Значи енергията, която майката и бащата съдържат, може да се прояви само при условия, които нулата им дава.

Човек слиза на Земята, на физическия свят, за да придобие свободата си; това се постига чрез ограниченията – човек изучава ограниченията, които среща на пътя си, преустройва организма си и се освобождава. Това не се постига в един живот. Какво правят инженерите и техниците, които строят автомобили, параходи и аероплани

– вземат под внимание всички ограничения, които ще срещнат на пътя си, само така могат свободно да се движат с изобретенията си. И човек е подобен на автомобил, параход или аероплан – натъква се на ограничения, които трябва да има предвид. Някой се оплаква от сиромашия, нямал пари да си купи хляб. Хлябът представлява въглищата, а парите – водата, която се превръща в пара и движи парахода. Тежко е положението на параход, който няма въглища и вода; тежко е положението на човек, който няма пари, за да си купи хляб – такъв човек, както и такъв параход, не може да стигне до пристанището. Идеалът на човека е да постигне нещо, т.е. да стигне до някое пристанище, да слезе в града и там да се запише в някое училище да учи.

Какво трябва да прави човек, за да се освободи от ограниченията? Много начини има за това. Например страхът е едно ограничение, как ще се освободите от него? За да се освободите, трябва да знаете какво представлява той. Страхът е подобен на празна кола, която се движи по каменист път – често подскача, вдига голям шум и отдалеч се чува; за да не подскача толкова, трябва да се напълни. Колата се пълни лесно, но с какво ще напълните страхливия? С Вяра. Колкото е по-силна Вярата на човека, толкова повече намалява страхът. Щом вярвате, че ще имате хляб, пари, страхът ви ще изчезне. Казано е, че Любовта изпъжда страха навън; който има Вяра и Любов, той става смел и безстрашен.

Когато се говори за обичта или за Любовта, хората започват да се страхуват – защо? Защото са пострадали от тях. Коя е причината за това – тяхното криво разбиране. И в миналото, и днес хората нямат ясна представа за Любовта – те мислят, че като ги обича някой, трябва да се жертва напълно за тях, очакват от него да задоволи всичките им нужди и като не се оправдават очакванията им, те се разочароват. Не само че нищо не получават, но онзи, който обича, отнема жизнените енергии на своя възлюбен. Срещнете ли човек, който постепенно съхне, слабее, губи силите си, ще знаете, че някой го е залюбил или той

се е влюбил – така се проявява любовта на физическия свят, където на първо място съществуват ограничения и корист. Следователно, който не може да яде и непрестанно съхне, ще знаете, че мнозина го обичат; който яде много и добре се развива, малцина го обичат. На физическия свят любовта постоянно взема. Друг е въпросът, ако говорите за духовната и Божествената Любов – тази Любов постоянно дава, внася живот, светлина и топлина в човека.

Какво търси човек на физическия свят – Възвишената, Божествената любов. Влезе ли в Божествения свят, човек приема енергиите на този свят и недоволството му постепенно се превръща в доволство. Ако живее само на физическия свят, той ще бъде недоволен – започне ли да яде, търси някакъв недостатък в яденето: маслото било лошо, солта била недостатъчна, не било сготвено както трябва и т.н. Всичко е добре направено, но на този човек му липсва нещо и за да придобие това, което му липсва, той трябва да бъде свързан едновременно с трите свята: физическия, Духовния и Божествения, за да черпи необходимите енергии за своя организъм – само така той ще уравновеси силите, които действат в него, и ще живее хармонично.

Всички хора се стремят към живота, искат да живеят. Колкото повече време живеят на Земята, толкова по-добре за тях. От какво зависи дългият живот – от правилното разпределяне на енергиите в човешкия организъм; човек трябва постоянно да пренася енергиите си от физическия свят в Духовния, от Духовния – в Божествения и обратно: от Божествения свят в Духовния и от Духовния – във физическия. Спре ли на физическия свят и остане ли за дълго време там, той непременно ще се натъкне на ограниченията и на недоволството, които изсушават, изсмукват енергиите му. Такъв човек се радва и скърби, но нито радостта му е трайна, нито скръбта разумна; в първия момент може да се зарадва на нещо, но скоро радостта му ще падне под нулата; скръбта му пък не е разумна – ще скърби, ще се вайка, без да придобие нещо. След всичко това ще каже за себе си, че е лош; не е така. Като живее, човек трябва да направи някакво добро. Дали е добър, или

лош – важно е всеки ден да прави по едно малко добро. Доброто, което човек прави, уравновесява силите на неговия организъм и му съдейства за освобождаване от ограниченията на физическия живот.

И тъй, когато се чувствате ограничени и неразположени, ще знаете, че сте на физическия свят. За да излезете от ограниченията, трябва да влезете в Духовния свят, да си послужите с методите, с които там се работи; приложите ли тези методи, постепенно ще се освободите и ще влезете в Божествения свят. Ще кажете, че знаете много неща, но въпреки това не можете да се освободите от ограниченията; не можете да се освободите, защото не прилагате знанието си. Каквото знаете, трябва да го прилагате – така ще придобиете изкуство, с което да си служите при всички мъчнотии в живота си. Човек трябва да започне с онова, което му е дадено, и постепенно да отива към незнайното. Щом се е родил, той трябва да знае какво нещо е раждането; като разбере раждането, ще разбере и смъртта – щом знае откъде е дошъл, ще знае и къде ще отиде. Като разбере земния живот, човек ще разбере и живота на онзи свят.

Къде е онзи свят и какво всъщност представлява той? Според мнението на някои учени, онзи свят се отличава с пълна свобода, но къде е той – не определят. Той не е на някоя планета, но не е и свят на Абсолютна свобода. Освен в Божествения свят, във всички останали светове има известни ограничения – по-малки или по-големи. Ограниченията са условия за минаване от един свят в друг – те създават известни промени в човека и така той се движи в различни светове. В този смисъл и смъртта не е нищо друго, освен вътрешна промяна в човека. Като се ражда, човек носи със себе си много желания; като умре, той се освобождава от тях. Желанията са конци, с които е вързан за Земята; като умре, тези конци се скъсват постепенно и той се освобождава.

Късането на конците има отношение към неестествените желания – например желанията на човека да пие, да краде, да убива са неестествени, от тях всеки трябва да

се освободи. Но има желания, конците на които не се късат; колкото повече се проявяват, толкова по-силни стават. Желанието към щедрост е естествено, то носи живот; щедрият дава и това, което обича. Желанията на човека да бъде щедър, милосърден са естествени и свободни; те му дават свобода да се проявява както иска. Неестествените и несвободни желания държат здраво човека за Земята.

Естествените желания представляват извор, който постоянно тече. Както водата на извора от предидущия и последващия момент се различава по свойства, така и в естествените желания всеки момент става опресняване. Не можете да задържате желанията си за дълго време, за да не се превърнат в блато; ще отворите крана на чешмата си, за да изтичат навън. Което можете да реализирате, още в момента ще го реализирате; което не можете да реализирате, ще го пуснете да изтече – един ден то пак ще дойде у вас, но при по-благоприятни условия за реализирането му. Истинските желания се отличават с постоянен приток на енергия и когато не могат на момента да се реализират, те пак са непрекъснати – оставят своята енергия и чакат времето за реализиране си. Те се втичат и изтичат и постоянно чистят човека. Временно те могат да го ограничат, но в края на краищата го освобождават. Неестествените желания се втичат, без да изтичат или изтичат, без да се връщат отново в човека.

Често хората грешат, защото не знаят как да се справят с желанията си. Като се натъкнат на някое желание, те го спират, започват да го чоплят – защо е дошло, откъде идва, какво носи и т.н. Дойде ли някакво желание в тебе, пусни го да изтече; то ще извърви своя път и пак ще се върне при теб. Ученикът има желание да учи. Ако желанието му да учи е силно, то е непреривно: тече, обикаля и пак се връща в него; ако е слабо, то не може да изтече навън и тогава ученикът започва да мисли защо трябва да учи, как и кога да учи и т.н. Силно трябва да бъде желанието за учене, само така малкото дете може да завърши първоначално училище, гимназия и университет, да стане учен човек. Естествените, или Божествени желания, са

постоянни и непреривни, а неестествените и човешките са непостоянни, колебливи и прекъснати.

Да се върнем към основната идея. Физическият свят е свят на ограничения, а Божественият – свят на освобождаване. Как можем да подобрим физическия свят, да го направим сносен? Като работим с методите на Духовния – така ще привлечем енергиите на Божествения свят към себе си. Божественият свят може да ни освободи от ограниченията. Не е лесно да се издигне човек до него, но и на Земята да е, пак може да възприема енергии отгоре, да се ползва от Божествените блага и да живее добре. Какво прави водолазът в морето – слиза долу, за да придобие някакво богатство. Същото прави и човекът – слиза на Земята, придобива нещо, но за да не се задуши, вкарват му чрез тръби въздух, или кислород; така той поддържа живота си. Ако Божествената енергия не идва отгоре, човек не би могъл да живее на Земята.

Като ученици, стремете се да прилагате знанието си; ако не го прилагате, ще се подпушите, както често запушвате червата си и страдате от главоболие. Причината за главоболието се крие в тънките и в дебелите черва – щом те не са в изправност, и стомахът не работи добре; щом стомахът не е добре, човек страда от главоболие. За да се справи с главоболието, първо трябва да сложи краката си в гореща вода, после да изчисти червата си. Щом облекчи червата и стомаха си, главоболието престава. Червата, стомахът не търпят никакво робство – щом ги подпушите, те започват да протестират, не искат да работят и обявяват стачка; след тях се разстройват и други органи. Ето защо казвам: живейте на физическия свят, но приемайте енергии от Божествения, за да се справите лесно с ограниченията.

Възприемайте Божествената истина, която слиза отгоре, за да придобиете свободата си – казано е в Писанието: „Истината ще ви освободи“.

38. лекция, 28 юни 1929 г., София

ОБИКНОВЕНО И БОЖЕСТВЕНО СЪЗНАНИЕ

Размишление.

Кои неща в живота са важни? Според някои, важни неща са тези, които човек вижда; според други, важни неща са тези, които човек съзнава. Представете си, че един учен изпитва голям глад, по особени причини не е ял два-три дни. Отива на работа, иска да свърши всичко, което му е дадено като задача, но нищо не може да направи; мисълта му е заета само с едно – да намери хляб и да се нахрани. Среща приятели, разговаря с тях, те му посочват различни картини, обръщат вниманието му към красотата на Природата, но нищо не го задоволява – той вижда красивите картини, вижда радостните и задоволени лица на хората, но това не го храни; единственото важно нещо, което занимава ума, сърцето и съзнанието му, е хлябът. И музикант, и художник да сте, щом сте гладен, най-важното нещо за вас е хлябът, той изпълва съзнанието ви; щом се нахраните, хлябът изчезва от съзнанието ви – значи и хлябът не е най-важното нещо.

Хората ядат, растат, развиват се и умират – какво остава от тях? Само онова, което те са възприели и обработили. Всеки ден човек вижда как Слънцето изгрява и залязва, но то не е реалното. Това, което човек възприема от Слънцето и го обработва в себе си, то е реално, то го следва навсякъде. Той носи реалното постоянно със себе си, затова казваме, че реалните неща са непреривни; те никога не губят цената си, напротив – колкото повече време минава, толкова по-ценни стават. Истинско, реално желание е това, което никога не изгасва. Някой иска да изучава музика, но след две-три години желанието му изчезва; друг иска да стане художник, но след няколко месеца желанието му изчезва – това не са истински желания, те нямат нищо общо с реалността. Трети обича да се моли, минава за религиозен, но след известно време престава да

се моли, тръгва по друг път – значи религиозното чувство в него е било слабо, нямало е дълбоки корени и лесно е изсъхнало. Неща, които се явяват и скоро изчезват, не са реални.

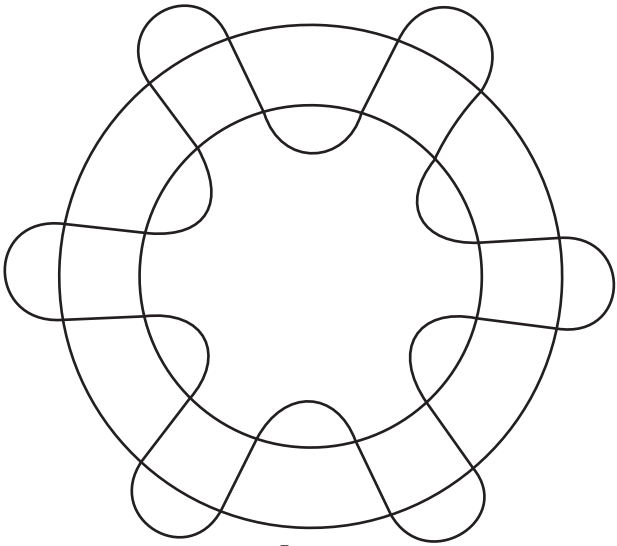

Фиг. 1

На фигура 1 виждате две концентрични окръжности и една крива, вълнообразна линия, която пресича окръжностите. Силите, които действат в концентричните кръгове, са равномерни; силите, които действат върху вълнообразната линия, са крайно интензивни и експанзивни. В случая вие виждате окръжностите, виждате и вълнообразната линия и казвате, че те са реални величини, защото в тях действат сили; всъщност реалността е в силите, които действат в тях, а не в самите величини, които се образуват под влиянието на силите. Ако силите не действаха, величините нямаше да съществуват.

Какво представлява правата линия – път, изминат от една точка; при движението на точката се образува права линия, или най-късото разстояние между две точки се нарича права линия. Двете точки се движат в две противоположни посоки – само така се образува правата линия; това

показва, че двете точки играят важна роля навсякъде. За да се прояви идея в човека, нужни са две противоположни мисли; за да се прояви някакво чувство, пак са нужни две противоположни чувства. Въпреки това казва се, че човек трябва да има една основна идея, едно основно чувство; и това е вярно, но за да се прояви основната идея или основното чувство, в човека са действали две противоположни идеи и две противоположни чувства. Сама ръка нищо не върши, две ръце всичко могат да направят. За да се роди една велика идея, други две идеи трябва да се стълкновят.

Някой се оплаква, че паметта му е отслабнала, нищо не помни – защо не помни? Защото в ума и в сърцето му не са се стълкновили две противоположни мисли и чувства. Как ще забравите онази мисъл, която се е стълкновила с някоя противоположна на нея? Представете си, че вие мислите върху мира в света, върху вътрешния мир в човека и в този момент дойде някой отвън и ви набие добре. След това вие ще помните мисълта си с години, ще помните и мислите, които ви е казал онзи, който е посегнал върху вас. Следователно всяка мисъл, на която вибрациите са по-силни от вибрациите на вашите мисли, остава паметна за вас. Кога страда човек – когато съзнанието на онзи, който му причинява някаква болка, е по-силно от неговото съзнание. Кога човек се радва – когато съзнанието на онзи, който му причинява болка, е по-слабо от неговото. С други думи казано: човек страда, когато обикновеното му съзнание не е свързано с неговото Висше, Божествено съзнание; радва се, когато между обикновеното и Висшето му съзнание има тясна правилна връзка. Каже ли някой, че страда, нищо друго не му остава, освен да съедини своето нисше, обикновено съзнание с Божественото, т.е. с възвишеното, благородното начало в себе си – само така човек може да постигне своите благородни и възвишени идеали. Без връзка между обикновеното съзнание и свръхсъзнанието никаква благородна работа не може да се свърши.

Често учениците се оплакват, че нямат успех в училище; учат много, а малко придобиват, завършват със среден

успех – защо? Няма връзка между обикновеното съзнание и свръхсъзнанието им. Срещнете ли ученик, у когото съществува връзка между двете съзнания, ще знаете, че учителите са разположени към него и ще завърши с отличен успех. Невъзможно е учителят да скъса ученик, у когото обикновеното съзнание и свръхсъзнанието са в хармония; и да желае да го скъса, не може, защото хармоничната връзка между двете съзнания на ученика действа благоприятно върху учителя – той става весел, разположен, поглежда с усмивка към ученика и последният дава добър отговор.

И тъй, за да има разположението на професора си, студентът трябва да се смири, смирението подразбира проява на Божественото съзнание; щом го прояви, студентът въздейства вече на своя професор, у когото също се проявява висшето съзнание – така между тях се създава връзка. Професорът се вслушва в отговорите на студента и му помага да издържи изпита си добре. Поиска ли студентът да доказва на професора знанията си, последният ще го скъса. Какви знания има студентът? Той не знае повече от професора си, а може само да покаже какво е научил от него; може ли да направи това, професорът ще бъде доволен от него. На същото основание, ако искате да задоволите един поет, декламирайте неговите стихове, а не вашите; той ще ви изслуша, ще ви благодари и ще ви стане добър приятел. Невъзможно е студентът да стои по-горе от своя професор; да се мисли другояче – това значи професорът да е престанал да работи. Щом спре на едно място, студентът ще го настигне, но докато професорът върви напред, студентът никога няма да го настигне. С други думи казано: невъзможно е обикновеното човешко съзнание да стои по-високо от Божественото съзнание; на първо място е Божественото съзнание, а след него идва човешкото, или обикновеното.

Погрешките на съвременните хора се дължат на факта, че младият иска да докаже на стария, че знае повече от него; и старият иска да докаже на младия същото. Младият иска да докаже на стария още, че е по-силен от него. Докато живее във висшето съзнание, старият всякога ще

бъде по-силен от младия; ако живее в обикновеното съзнание, а младият – в Божественото, той наистина ще бъде по-силен от стария.

Силата на човека се крие в неговото висше съзнание. Който започва с материализма, а свършва с идеализма, е вътрешно млад човек; който започва с идеализма, а свършва с материализма, е вътрешно стар. Материализмът има отношение към обикновеното, т.е. към човешкото съзнание; идеализмът има отношение към Божественото съзнание – то дава сила на човека да реализира копнежите на своята душа. Стремете се да запазите връзката между Божественото и обикновеното съзнание – така непостижимите неща стават постижими; прекъсне ли се тази връзка, човек не може да учи, да работи и каквито и усилия да прави, резултатите му са слаби, а понякога няма резултати.

Хранете ума си с положителни мисли, за да поддържате връзката си с Божественото съзнание. Кажеш ли, че от теб нищо не може да стане, ти сам късаш тази връзка. „Невежа съм“ – не си невежа, но си скъсал връзката между Божественото и обикновеното съзнание. „Грешен съм“ – скъсал си връзката; възстанови тази връзка и ще станеш праведен. „Беден съм“ – не си беден; възстанови скъсаната връзка и богатството само по себе си ще потече. От теб зависи да бъдеш богат и почтен човек. Като дадеш някакво обещание, изпълни го, не отлагай – така ще се научиш да използваш моментите, а всеки момент носи своите блага и богатства. Като не изпълни обещанието си, човек започва да се извинява, да търси причините вън от себе си; никакви извинения не помагат. Всяко неизпълнение показва прекъсване на връзката между Божественото и обикновеното съзнание; ще възстановиш тази връзка и ще изпълниш обещанието си.

Да се възстанови връзката между Божественото и обикновеното съзнание на човека означава да се възстанови връзката между ума и сърцето, между душата и духа. Всяко неразположение, всяко смущение се дължи на прекъсване на тази връзка. За да придобиете разположението си, вземете два конеца и направете връзката. Ще кажете,

че не разбирате как се прави това. Първо ще вярвате в силата на връзката, а после ще я разберете. Какво знаете, когато ви поканят някъде на обяд? Знаете ли какво ще ядете? Нищо не знаете. Вие вярвате, че сте поканени на обяд, че ще ви угостят добре и след като се нахраните, знаете вече какво сте яли. Щом се нахраниш, ти оживяваш, ставаш добър, весел, разположен. Това значи възстановяване на връзката между обикновеното и Божественото съзнание.

Когато ставате сутрин от сън, правете следното упражнение. Седнете спокойно на стол, повдигнете ума си към Бога и кажете: „Господи, помогни ми да направя връзка между обикновеното и Божественото си съзнание“. Размишлявайте върху тази връзка пет минути и започнете работата си. Вечер, преди лягане, благодарете за помощта, която ви е дадена през деня, и пак помислете за силата, която се крие в тази връзка.

Не очаквайте големи резултати изведнъж; радвайте се, ако сте придобили даже микроскопичен резултат. Силата на нещата се крие в тяхното съединяване, а не в разединяването им. Само с обикновеното съзнание нищо не можеш да направиш и само с Божественото съзнание нищо не можеш да направиш, но двете съзнания, свързани заедно, представляват велика сила.

Какво представлява Божественото съзнание – висок планински връх; какво представлява обикновеното съзнание – долина. За да се ползва долината от благата на планината, между тях трябва да има връзка, по която енергиите на височината да слизат в долината. Водата тече от горе надолу, а не от долу нагоре. Обикновеното съзнание е утробата, в която се реализират всички възможности; Божественото съзнание пък крие в себе си условията за тяхното реализиране. Ще кажете, че за това е нужна воля; който има отличен ум и отлично сърце, обединени в едно цяло, той разполага и с отлична воля. Не може синът да е добър, а бащата и майката да не са добри; там, където волята е силна и разумна, умът и сърцето са също разумни. Две разумни същества, от които едното живее на Слънцето, а

другото – на Земята, могат да си подадат ръце по-лесно и да направят връзка помежду си, отколкото две неразумни същества, които живеят в една стая. Първите са близки, сродни души, а вторите – далечни, чужди едно на друго.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

39. лекция, 5 юли 1929 г., София

СПЕЦИФИЧНАТА СВЕТЛИНА И ТОПЛИНА

Кога на човек му се доспива – когато се занимава с обикновени мисли. Когато се почувства осигурен, човек лесно заспива – успокоява се, не мисли за нищо и заспива. Необикновените мисли подтикват човешкия ум към дейност. Изобщо неблагоприятните условия подтикват човешкия ум към работа, а благоприятните – към почивка. Почивката е добро нещо за тялото, но не и за ума.

Сегашните хора се стремят повече към охолен живот, към почивка, но и това им омръзва; те са задоволени, не мислят за ядене, всичко им е дадено в изобилие. Други пък гладуват, но са дейни, търсят начин да задоволят глада си. Има нещо приятно и в ситостта, и в глада. За да не се изгуби приятността, човек не трябва да бъде всякога сит, нито всякога гладен. Гладът стимулира човека, кара го да мисли, да работи; той предвкусва удоволствието, което ще изпита в момента, когато започне да яде. След това в него се зараждат други желания. Следователно добре е човек да реализира едно свое желание, но веднага след това трябва да се роди друго, което да му дава импулс, подтик към работа и движение.

Някой казва, че няма никакви желания, мисли и стремежи. Как мислите, щастлив ли е този човек? Не е щастлив. Човек живее и се радва на живота, докато мисли, чувства и желае; изгуби ли тези подтици, той е мъртъв. Една стара философия казва, че човек трябва да убие всяко желание в себе си. На тази мисъл Христос се противопоставя с думите: „Бъдете съвършени, както е съвършен Отец наш небесни“; човек трябва да усъвършенства своите желания, а не да ги убива. Бог, който е създал света, е дал условия на всички живи същества да растат, да се развиват и усъвършенстват; Той знае какви мисли и чувства вълнуват човека, затова дава на всекиго съответни условия: на ученика, на младия дава едни условия, на възрастния и на стария – други.

Кой е ученик? – „Който учи.“ Да учиш, това още не значи, че си ученик; много ученици учат, но пропадат на изпитите, повтарят класовете. Според мен, ученик е този, който никога не пропада на изпит и минава безпрепятствено от един клас в друг. Изпитите подразбират мъчнотии и затруднения в живота. Ученикът всякога завършва добре изпитите си, т.е. лесно решава мъчнотиите и затрудненията си; каквато и задача да му дадете, той лесно я решава, няма работа, която да не може да свърши. Работата подразбира разумно използване на Божествените условия. Кажем ли *работен ден*, разбираме ден, в който човек е използвал разумно условията на живота. В този смисъл едно от качествата на ученика е прилежание и работоспособност.

Сега ще ви задам въпроса: коя река се размътва? Малката, тясна и плитка река. Ако е дълбока, широка и буйна, тя не може да се размъти. Какво трябва да направите с вода, която лесно се размътва? Да я прекарате през тясна стъклена цев, т.е. през ограничения. Но голямата река не може да се прекара през цев; част от нея може да прекарате, но не и цялата. Оттук можем да извадим заключението: обикновените мисли и чувства могат да се ограничат, да се прекарат през цев, но великите мисли, чувства и добродетели не се ограничават. Всяко нещо, което се ограничава, е слабо, малко, несъвършено; великите неща никой не ги ограничава. Велик, съвършен човек е онзи, когото никой не може да ограничи, той е неограничен, свободен. Ако става въпрос за ограничаване – той сам се ограничава и сам се освобождава. Докато греши, човек всякога се ограничава; престане ли да греши, престават и ограниченията му.

За оправдание на погрешките си грешният казва: „Понеже светлината ми е отнета, затова правя погрешки“; и това е възможно, но въпросът е кой е отнел светлината му. Три причини има за отнемане на светлината на човека: вятърът, обкръжаващите и самият той. Когато вятърът затвори капаците на вашите прозорци и попречи на светлината да влиза в къщата ви, след време пак той

ще ги отвори и светлината отново ще проникне; когато обкръжаващите затварят капаците на прозорците ви, и те имат някаква цел; когато вие затваряте капаците на прозорците си, най-добре знаете кога ще ги отворите, за да проникне светлината в къщата ви. Всеки сам трябва да си отговори кой от трите случая е за предпочитане: вятърът ли да затвори капаците на прозорците ви, обкръжаващите ли, или вие сами?

Как се прекъсва светлината на вашия ум и как се възстановява? Това са съзнателни процеси, които се извършват както в отделния човек, така и в Природата. Всеки процес в човека се основава на разумността, която работи в Природата. Седите на брега на морето и близо до вас виждате човек, добре облечен, държи се с достойнство, със съзнание за някакво величие. Вие го поглеждате, но той не ви обръща внимание, не иска да има никакво отношение с вас. По едно време усеща глад, иска да намери отнякъде хляб, да задоволи нуждата на стомаха; обръща се тук-там, докато най-после се принуждава да ви заговори, да иска парче хляб от вас; вие веднага отваряте торбата си и му предлагате част от своя хляб. Чрез глада гордият човек се запознава с вас. Следователно Божественото Начало дава на човека първия урок по смирение. Чрез глада хората се опознават, правят връзки помежду си – гладът е първата буква на знанието; който не е гладувал, не може да стане учен човек.

Докога може да гладува човек? Докато изпитва приятни чувства, има приятни преживявания, радва се; започне ли да чувства неприятност, трябва да задоволи по някакъв начин глада си – не го ли задоволи, той се превръща в разрушителен процес: по-силните клетки изяждат по-слабите. Това наричаме процес на самоизяждане, на вътрешно месоядство. Желанието на човека да задоволи глада си е Божествено. Следователно, ако не дадете ход на Божествените желания в себе си, идва разрушението; тогава настъпва разрушение и смърт на организма. Ако го задоволите и не благодарите за това, което ви е дадено, ражда се злото, грехът, който е по-страшен от смъртта.

Човек трябва да отвори душата си за лъчите на Любовта, за да бъде чист, добър и любещ.

Като се говори за благодарност, имаме предвид онази вътрешна благодарност, а не обикновената. Още със ставането си от сън човек трябва да благодари за живота и за благата, които са му дадени. Животът е най-великото благо, което притежавате; щом има живот, всичко можете да придобиете: и Знание, и Свобода, и Светлина. Постоянно се молете и благодарете за великия дар, който Бог ви е дал. Да се молиш, това значи да работиш; да се молиш, това значи да отваряш прозорците на душата си за светлите лъчи на Любовта – само при тези лъчи зреят плодовете. Благодарността е един от узрелите плодове на душата. Имате ли зъби, вие ще ядете свободно от плодовете на своята душа и ще благодарите. Старият, който няма зъби, не може да се ползва от Божествените плодове и не може да благодари; дадете ли му плод, той казва: „Защо не ми го дадохте на младини, когато имах зъби, да го опитам, да вкуся от него и да благодаря?“. Пазете зъбите си, за да бъдете всякога млади и да благодарите за всичко, което ви се дава. Така се възпитава ученикът, така се повдига всеки човек и се определя за член на бъдещата раса.

Какво представляват сегашните хора и какво – бъдещите? Сегашните хора са още неизлюпени яйца, а бъдещите – малки излюпени пиленца. За да се излюпите, вие трябва да работите усилено върху ума и сърцето си, да не се вкисвате от малки работи и да не губите лесно радостта си. Съзнателна, вътрешна работа се изисква от всички. Който се вкисва и лесно губи радостта си, той е играчка на условията, затова трябва да бъдете разумни.

Представете си, че се намирате на брега на дълбока и буйна река. Искате да минете на другия бряг, да отидете в града, да свършите една важна работа. Как ще минете реката? Мост няма, не знаете да плувате, не се решавате да я прегазите и се чудите откъде ще ви дойде помощта. След известно време виждате, че десетина души носят една голяма греда, която ще поставят за мост на реката. Ако сте разумен, веднага ще се приближите към хората и ще взе-

мете участие в построяването на моста; с общи усилия ще се построи и всеки ще мине реката, ще свърши работата си. Значи всяка мъчнотия представлява река без мост; за да разрешите мъчнотията си, трябва да знаете как и къде да поставите моста – така ще преминете реката.

Сега вие сте дошли на Мусала да прекарате няколко дни; как ще използвате времето си? Ще кажете, че ще дишате чист планински въздух и ще правите разходки. За да се ползвате от планината, вие трябва да възприемате слънчевата светлина чрез ума си, слънчевата топлина чрез сърцето си и въздуха – чрез дробовете си. И това не е достатъчно. Трябва да знаете в кой момент през деня да възприемате светлината и топлината, за да се ползвате разумно от тях – това значи да приемете специфична светлина и топлина от Слънцето. Който може да възприеме слънчевата светлина и топлина чрез ума и сърцето си, той се чувства радостен, свободен и разположен.

Всеки да си избере един камък и да го полее десет пъти с вода, която сам ще донесе от едно от езерата. Ще кажете, че дъждът полива камъните, няма защо вие да го правите; вашата работа е специфична – като поливате камъка, ще наблюдавате колко вода поглъща той и как се разлива тя по него. Всеки ще прави наблюдения и ще ги отбелязва. Това упражнение ще правите най-късно до обяд. Ще мислите върху лекцията и ще я свържете с водата.

40. лекция, 12 юли 1929 г., Мусала, Рила

ВЕРНИЯТ ОБРАЗ

Размишление.

Какво става, като се срещнат две тела в пространството? Ако си хармонизират, те ще се сближат и опознаят; ако не си хармонизират, ще се отблъснат и от срещата им ще се създаде Източен въпрос[25]. Каквото представляват срещите между същества, които са хармонично или дисхармонично настроени помежду си, такова нещо представляват и думите, които хората си подхвърлят. Ако думите са хармонични, съществата се сближават и опознават; ако са обидни, съществата се отблъскват, както се отблъсква гумената топка, хвърлена върху твърда преграда.

Коя е причината да се говори за среща и за отношения между две същества? Все има някаква причина, външна или вътрешна. Дали хората разговарят, дали се срещат – има някакъв повод за това. Някой говори с цел да оправдае себе си или ближния си. Ако успее да направи това, той минава за талантлив човек; ако не успее, минава за невежа. Невежеството не е многократен процес; човек може да бъде невежа в един момент, а в друг да прояви голямо знание, да мине за учен. За невежеството пишат двойка, а за знанието – шестица; като съберат двете оценки и ги разделят на две, получават тройка, среден успех. Талантливият човек е запалена свещ, невежият е загаснала. Невежият и ученият са полюси на живота: невежият започва с нула и завършва с двойка; ученият започва с тройка и завършва с шест. Който започва с шест, завършва с нула – това значи превръщане на енергията от нисша във висша и от висша в нисша. Който знае да превръща енергията от нисша във висша и от висша в нисша, той може да тълкува и изправя погрешките си.

Често учениците грешат, защото се месят в работата на своите учители, и тогава вместо добри оценки, получават слаби. Учителите представляват Природата, следователно хората, като ученици на Живота, се месят в рабо-

тите на Природата и вместо добри оценки, получават слаби. – „Нямам ли право да говоря, да кажа мнението си?“ Имаш право да говориш, но разумно, правилно. Добрият, разумният говор е вътрешен и невидим; той е истински, реален. Оттук вадим следното заключение: реални неща са тези, които предизвикват вътрешен говор в човека; между тях всякога се образува духовна връзка.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

41. лекция, 25 юли 1929 г., София

МЪЛЧАНИЕ И ГОВОР

Размишление върху светлината.

Кога човек мълчи? Когато спи, когато пости, когато мисли, когато се страхува от нещо, когато има да дава, когато не знае урока си и т.н.; човек мълчи при различни случаи, а това зависи от степента на неговото развитие. Някой казва, че не иска да говори – защо? Или защото не може, или защото не е разположен. В това мълчание няма никаква философия. Човек не може да говори още при два случая: когато се намира в безвъздушно пространство или когато пространството е крайно наситено. Между говоренето и сеенето има известно отношение. Всеки казва: „Аз мога да говоря“; това е все едно да кажеш, че можеш да сееш. Можеш да говориш, ако има условия за говорене; можеш да сееш, ако има условия за сеене. Първото условие е да имаш семе и нива, на която да сееш; ако нямаш нива, семето ще падне някъде, но няма да израсте.

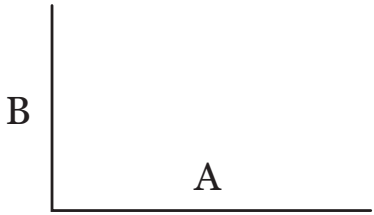

Казват, че живите говорят, а умрелите мълчат, но и живите могат да мълчат. Кога мълчи живият и кога – умрелият? Какво се образува при мълчанието? Прави линии. Умрелият образува линията *A* – основа, а живият – линията *B*, – растене нагоре. Умрелият казва на живия: „Ако говориш много, както аз съм говорил, ще легнеш на гърба си и ще образуваш основата *A*“. Живият казва: „Ако говориш много, ще израстеш много“. Турците казват: „Който много говори, много знае; който много знае, много страда“. Мълчанието на умрелия показва, че нищо не го смущава; той си е изработил особена философия за живота. Живият пък мълчи и с това иска да каже да не го предизвикват, защото ще избухне.

Какво е значението на мълчанието в Природата? Кога мълчи ученикът – когато слуша как учителят преподава. Кога мълчи учителят – когато изпитва ученика. Мълчанието на ученика е резултат на възприемане, а мълчанието на учителя – резултат на пресяване, преценяване на нещата. В дадения случай учителят е подобен на търговец, който разпределя стоката: една слага надясно, друга – наляво; една – горе, друга – долу. Да мълчи човек, това значи да бъде вътрешно тих и спокоен, а в мисълта си активен; той ще мълчи физически, външно, а ще работи с мисълта си.

Кога човек не може да мълчи – когато са засегнати чувствата му; колкото по-силно са засегнати, толкова по-голямо е напрежението му да говори. За да мълчи, той трябва да успокои чувствата си, да утихне вълнението на сърцето му. Какви методи прилагате за мълчание? Когато учителят иска да застави учениците си да мълчат, той приковава вниманието им към нещо важно. Когато се качвате по планинските върхове, също се налага мълчание; когато слизате от планината, също е нужно мълчание. Значи учителят приковава вниманието на учениците към известен предмет като към висок планински връх; за да разберат какво се крие в този връх, нужно е мълчание.

Ако влезете в общество, където всички мълчат, ще усетите голямо напрежение. Ако ораторът, преди да говори, мълчи пет минути, публиката също изпитва голямо напрежение. Ето защо, които са изпитвали напрежение при мълчанието на някой човек, казват, че мълчанието е страшно нещо. Страшно е за онези, които не го разбират; който разбира езика на мълчанието, знае, че когато човек мълчи на физическото поле, той е крайно активен. Малцина се интересуват от мълчанието, но ако от мълчанието зависи щастието на хората, всички ще се интересуват от този въпрос.

Някой казва, че не обича да мълчи; не обичаш да мълчиш, защото не знаеш цената на мълчанието – ако знаеш цената му, ако от мълчанието зависи твоето щастие, ще мълчиш. Важно е човек да знае кога да мълчи и кога –

да говори. Ти се оплакваш от съдбата си, но един твой приятел ти казва да мълчиш една минута – ако мълчиш, съдбата ти ще се подобри; при това положение ти ще послушаш приятеля си и ще млъкнеш. Има моменти в човешкия живот, когато мълчанието произвежда преврат в съдбата на човека. Както музикантът трябва да знае кога да прави паузи, така всеки човек трябва да знае кога да мълчи. Паузата е необходимост в музиката – чрез нея се отделя една музикална мисъл от друга. Певецът използва паузата за поемане на въздух; законите на организма налагат на певеца естествено прекъсване на песента и това прекъсване е намясто, когато се диктува от дишането.

Защо мълчи умрелият и защо мълчи живият? Като мълчи, умрелият иска да каже, че неговата работа е свършена вече, няма какво да прави. Когато свърши речта си, ораторът млъква и с това показва, че е свършил работата си. В този смисъл мълчанието на умрелия и на живия представляват граници на речта. Когато умрелият мълчи, речта му е свършена, настава пауза; когато живият мълчи, това показва, че речта му ще започне. Такива моменти на мълчание съществуват и в мисълта, и в чувствата на човека. Затова като мълчи, човек трябва да знае дали е настъпил край в мисълта и в чувствата му, или начало. Старите окултни школи са налагали на учениците си мълчание – в Питагоровата школа са изисквали от учениците четири години мълчание; не е лесно да мълчиш четири години, това не е за обикновените хора. Чрез мълчанието човек изучава вътрешните закони на Битието, чрез мълчанието той разбира вътрешния смисъл на живота, разбира двата полюса на нещата.

Като ученици, наблюдавайте лицата си, да различавате скръбното състояние от радостното – така ще знаете кои мускули на лицето се изменят при скръб и кои – при радост. Същевременно наблюдавайте кога човек се отпушва и кога се запушва. При радостта човек се отпушва, свързва се с Природата и тя му проговаря; при скръбта той се подпушва, влиза в дисхармония с Природата и тя се

затваря за него. Три важни момента има през деня, когато човек може да смени радостта си със скръб и скръбта – с радост; всеки сам трябва да намери тези моменти и съзнателно да си въздейства.

Като работите върху самовъзпитанието си, трябва да знаете как да ставате сутрин и какво състояние да си наложите – радостно или скръбно. Ако сте радостни, Природата ще бъде щедра към вас и ще ви даде всичко, каквото искате; ако сте скръбни, Природата ще се затвори за вас. За нея не важи дали сте радостни, или скръбни – важно е да научите нещо; за Природата скръбта и радостта са две състояния еднакво важни и необходими. Тя щедро дава на човека каквото желае: ако иска радост, радост му дава; ако иска скръб, скръб му дава; ако иска да мечтае, дава му условия за това.

Мнозина се оплакват, че работите им не вървят добре – защо? Защото не знаят как да стават сутрин и как да лягат вечер. Ставането от сън и лягането са два важни момента през деня, които определят хигиената на човешкия живот – ако ставате и лягате както трябва, работите ви през деня вървят добре, вие сте радостни и цялата Природа е отворена за вас. Ако не ставате сутрин правилно, гледайте поне да си лягате правилно – това са два важни момента, които определят бъдещето ви. Правете опити в това направление, за да се научите правилно да ставате и да лягате.

Правете наблюдения поне седем дни подред. Ако сте ставали и лягали правилно, ще имате едни резултати; ако не сте ставали и лягали правилно, ще имате други резултати. Отбелязвайте резултатите и си правете научни заключения. Бъдете смели и искрени в наблюденията и заключенията си. Природата обича смелите хора и на тях помага.

Някой се оплаква, че е беден, че никой не му помага; отива при един, при втори богаташ, но и те не се отзовават на молбата му – те чувстват, че този човек не е станал правилно от леглото си. Бедният сам може да си помогне – как? Той има добър глас; вместо да иска помощ от бога-

тия, нека му изпее една песен – така ще отвори сърцето му и той ще го възнагради щедро. След това ще го покани и друг път да го посети, да му попее малко. Богатият ще си каже: „Ето един човек, който е станал правилно от сън“.

Следователно, ако работите ви не вървят добре, влезте сред Природата и ѝ изпейте една песен; тя обича смелите хора и богато ги възнаграждава, а на страхливия казва: „Ще имаш търпение, ще чакаш, докато проявя своето благоволение към теб“. Не постъпва ли така и учителят? На добрия и смелия ученик той отговаря с внимание и благоразположение; за страхливия той се затваря и го оставя да чака, докато придобие смелост и решителност.

Кои са основните мисли на днешната лекция? Мълчанието и правилното ставане и лягане.

Сега изпейте думата *говори* на срички. И трите срички са силни, действат върху нервната система – така човек може да се лекува. От най-стари времена до днес окултните школи са прилагали музиката като метод за трансформиране на енергиите и за лекуване. Думата *говори* е енергична, силна, отпушва човека и го повдига. Ще кажете, че не всички хора са родени за пеене, но ученикът трябва да пее; ако не пее, сам ще си причини нещастие.

Казвате: „Какво е заключението на днешната лекция?“. Още не може да се говори за заключение – защо? Защото не е говорено върху същността на мълчанието и на говоренето. Може ли една реч да има заключение, когато още не е говорено както трябва? Може ли човек да скърби, ако още не се е радвал? Който не се е радвал, не може да скърби и който не е скърбил, не може да се радва. Обикновено радостта се явява първа, а скръбта – последна. Всяко нещо започва с радост, радостта е инициаторка; във втория момент идва скръбта. Щом си отиде скръбта, настъпва второто начало – радостта. Ще знаете, че първа се явява радостта, а последна – скръбта.

Изобилието на Божиите блага носи живот.

42. лекция, 2 август 1929 г., София

АБСОЛЮТНА И ОТНОСИТЕЛНА РЕАЛНОСТ

Размишление.

Често се говори за абсолютна и относителна реалност. Представете си, че напишете числата 10 и 100 – какво означават те? Могат да бъдат слънца, животни, дървета, камъни и др.; могат да означават нещо реално, което има свой смисъл. Ще кажете, че числата крият в себе си абсолютна и относителна реалност – това е донякъде вярно.

Представете си, че един пияница има в джоба си само десет лева; какво ще направи с тези пари – ще отиде в една кръчма и ще се напие. С това влага парите си в банката на кръчмаря. Какво е придобил, като е изпил парите – по-голяма смелост. Преди да пие, той е бил мрачен, неразположен; щом се напие, става весел, смел и решителен – излиза от кръчмата и започва да пее, да говори високо и казва: „Никого не искам да зная, не ме интересува общественото мнение“.

Ще кажете, че парите правят човека смел – това е относителна истина. Млад момък, студент, получава в наследство от чичо си сто хиляди лева и веднага изменя живота си. Преди това е бил беден, окъсан, но сега се облича добре, разхожда се с автомобил. Казвате, че парите са направили този беден студент смел; външно парите са го изменили, направили са го по-смел, по-самоуверен, но това не е още истинският човек. И пияницата стана по-смел с десетте лева, и студентът стана по-смел със стоте хиляди лева, но тази смелост е относителна, а не абсолютна. Ако пияницата изгуби десетте лева и не може да пие, ако студентът изгуби стоте хиляди лева, и двамата ще изгубят смелостта си. И гъсеницата е смела, когато се нахрани; докато е гладна, никаква смелост няма в нея. Като е гладна, тя минава за демократка; щом се нахрани, става аристократка, едва се движи, поглежда самодоволно тук-там.

Кой направи пияницата толкова смел – десетте лева и виното. Кой даде възможност на бедния студент да се

облича хубаво, да се разхожда с автомобил и да държи главата си нагоре – стоте хиляди лева. Кой застави гъсеницата да лази по дървото – нуждата от листа, с които да се храни. Реални ли са положенията, в които се намират пияницата, студентът и гъсеницата? Не са реални – ще дойде ден, когато пияницата ще изтрезнее, студентът ще придобие вътрешно богатство, на което всякога може да разчита, а гъсеницата ще се превърне в пеперуда и ще напусне дърветата. Следователно каквото е отношението между гъсеницата и пеперудата, такова е отношението между човека и Ангела. Човек мисли, че по-реално положение от неговото няма, но като се превърне в Ангел, ще разбере, че се е намирал в относителната реалност на живота.

Помнете: човек е подложен на постепенно развитие и благодарение на това той изменя както начина си на хранене, така и своите мисли и чувства. Невъзможно е да се храниш по един и същ начин и с една и съща храна през целия си живот; невъзможно е да мислиш и да чувстваш по един и същ начин през целия си живот. Ако не възприемаш всеки ден по една нова мисъл, ти си осъден на смърт. – „Не ни трябват нови колове – старите колове са добри за нашия бент.“ Не е така – старите колове са изгнили, наведени, в скоро време ще паднат и водата ще нахлуе където не трябва – какво ще стане тогава с воденицата ви? Ще престане да работи, а престане ли тя да мели брашно, воденичарят пропада. Коловете постоянно трябва да се подновяват, за да бъде бентът ви в изправност.

Вие сте млади, предприемчиви, искате да се проявите, да забогатеете. Всичко можете да постигнете, но зависи какъв път ще изберете – пътят определя вашето бъдеще. Някой избира известен клон от науката, друг става музикант, художник, занаятчия и т.н.; какъвто избор е направил, такъв ще бъде резултатът на неговия живот. Някой изучава бацилите и става учен човек, професор; опасни са бацилите, но те хранят учения – чрез тях той се повдига в обществото, храни себе си и семейството си. Ако питате защо съществуват опасните микроби и бацили, ще си отговорите, че чрез тях хората стават учени – за

да се предпазят от тях, те изучават живота им, условията за размножаването им и така минават за защитници на човечеството. Всъщност причината за съществуването на микробите се крие другаде. В бъдеще хората ще разберат и този въпрос.

Кой е създал микробите – човек или Бог? На този въпрос вие сами ще си отговорите. Някой пита кой е създал динамита; съществува ли динамит в Природата – не съществува, значи човекът е създал динамита. От съчетанието на глицерин и азотна киселина се получава динамит. Сам по себе си азотът е инертен газ, но азотната киселина лесно образува експлозивни вещества. Динамитът е сложно тяло, получено по изкуствен начин. Това показва, че много вещества, получени от човека изкуствено, носят нещастия за човечеството. В желанието си да твори, да съчетава нещата, човек не предвижда последствията на своите изобретения и вместо полза причинява пакости на своите ближни. Като не предвижда нещата, човек произвежда експлозии и с езика си: тук каже една обидна дума, там – друга и произвежда голям пожар. Коя е причината за експлозиите и за пожарите в света? Много отговори могат да се дадат на този въпрос, но един е истинският. Ще кажете, че експлозиите се дължат на неустойчивостта на веществото. Защо някои вещества са устойчиви, а други не са устойчиви – и това не е обяснено.

Брат и сестричка се забавляват. Майката им дава две ябълки, да си ги разделят, но братът иска да вземе и двете. Той започва да разказва приказки на сестричката си, за да отвлече вниманието ѝ от ябълките – това е един начин за постигане на целта му; ако така не успее, дава бонбони на сестричето си, за да го залъже; ако и това не помогне, той сграбчва ябълките и ги слага в джоба си. Сестричето се разплаква, вика майка си, тя да разреши въпроса. Както виждате, една неправилна проява в отношението на брата към сестричето създава големи неприятности в дома. Това са въпроси, които трябва да се изяснят. Всеки сам трябва да си отговори защо постъпва по един или по друг начин, да знае причините, които го подбуждат.

Като говорим за неправилните прояви на брата към сестричето, имаме предвид различната степен на развитие на хората. Всички хора не са еднакво развити, нямат еднакво пробудено съзнание, следователно те не идват от едно и също място. Водата слиза от планинските върхове, но всички върхове не са еднакво високи; същото се отнася и до съзнанието на хората – всички хора не са на еднаква степен на развитие, защото съзнанието им не е еднакво високо. Богатият и бедният се различават по съзнанието, което имат за материалното си положение: богатият съзнава, че има пари и може да направи каквото си иска; бедният съзнава, че няма пари, и се чувствува ограничен. Но какво ще бъде съзнанието на богатия, ако е болен и постоянно лежи? Макар и богат, той се чувствува ограничен. Ако бедният е здрав и силен, той се чувства свободен. Болестта е вързала богатия, както се свързват мома и момък. Ще кажете, че женитбата е едно нещо, а връзката между богатия и болестта – друго; не е така – като говорите за брак, за женитба, за съчетание, трябва да ги разглеждате във всички случаи, а не само като отношения между мома и момък. И светлината има различни прояви и съчетания, и елементите имат различни съчетания. Например ако водородът и кислородът се съединят в отношение 2:1, получава се вода; съединят ли се в друго отношение, получава се друго съединение.

Като ученици, вие трябва да изучавате не само материалната химия, но и духовната, да изучавате съединенията, които се образуват от две мисли, от две чувства, от две добродетели и т.н. Какво съединение ще се образува от елементите Правда и Любов? Ще кажете, че такова съединение не може да стане. За онзи, който гледа само материалната страна на нещата, това е невъзможно, но за онзи, който разбира вътрешния смисъл на живота, всичко е възможно, защото той не гледа само на механичната страна на явленията. Който гледа механично на нещата, изпада в убийствено еднообразие; той се намира в положението на учителя, професора, проповедника, които всяка година повтарят едни и същи неща, докато най-после

се отегчат от живота. Когато нещата се повтарят, човек се механизира – тъкмо това трябва да се избягва в съвременното възпитание.

Човек трябва да дойде до дълбоко вътрешно разбиране на живота, да различава същественото от несъщественото. Той трябва да осмисли живота си – как? Като внесе разнообразие в своите мисли, чувства и постъпки. Човек не е дошъл на Земята да разкрива тайните на Битието и на Природата, но е дошъл да учи, да преустрои организма си. Ще кажете, че нямате условия за това; не говорите истината, всеки може да измени живота си – как? Като избере специален метод за своето развитие. Обикновените методи са отъпкани пътища. Който търси Истината, който иска да разбере смисъла на живота, ще върви по специален за него път; отъпканите пътища са за обикновените хора, които се задоволяват с обикновени неща.

Млад, но беден студент търси начин да си изкара хляба. Отива при един фурнаджия и си мисли: „Много неща мога да кажа на фурнаджията. Учен съм, имам знания, но той не се интересува от моите знания. Как да му поискам хляб?“. Разумният се вслушва в нуждите на хлебаря, така постъпва и студентът – той вижда, че хлебарят има нужда от вода, взема стомните и му донася; фурнаджията го поглежда, благодари и му дава половин килограм хляб. Между хлебаря и студента се завързват правилни отношения и те взаимно си услужват. Такива трябва да бъдат отношенията на всеки човек към Природата. Стане ли сутрин от сън, той трябва да се свърже с Природата като с разумно същество.

Няма по-разумно същество от Природата не само в нейните прояви, но и в силите, които действат зад тези прояви. Виждате един човек да пали кибрит; радвате се на светлината, но всъщност зад светлината се крие разумната, реалната сила. Светлината те привлича, ти отиваш в посока към нея и виждаш разумното същество, което пали кибрита. Така постъпва и Природата: ти се намираш в бурна, тъмна нощ навън и се обезсърчаваш, мислиш, че всичко е свършено; в този момент в ума ти прониква една

светла мисъл, която ти посочва пътя, по който трябва да вървиш. Зад светлата мисъл се крие Разумната природа, която те вика при себе си; свържеш ли се с нея, ще видиш колко много работа ти предстои и ще се насърчиш. Докато има работа, човек живее и се радва на живота; престане ли да работи, животът му се обезсмисля.

Една опасност има за човека – търсенето на лесния път. Страшно е, когато човек избягва работата, ученето и търси лек път за постигане на своите желания. Някой иска да работи само с мисълта си, да не учи, да не копае и оре – това е невъзможно. Мощна сила е мисълта, но резултатите ѝ не всякога са добри. Мисъл, чувства и действия, съединени в едно, дават условия на човека да расте и да се развива. Ако само мислиш, ти можеш да попаднеш в миналото си, което е подобно на старите мъртви езици – старите езици не ползват човека; иска ли да напредва, да се свързва с културата на напредналите народи, той трябва да изучава новите, живите езици. Работете с мисълта, с чувствата и с волята, за да създадете своето светло бъдеще.

Миналото, мъртвите езици са мъртви хора, за които Христос казва: „Оставете мъртвите да погребват своите умрели“. Какво трябва да правят живите – да се занимават с това, което животът им предлага. Човек трябва да се свърже със себе си, със своето висше съзнание, с Живата природа – само така може да познае Бога. Ще кажете, че всички хора търсят Бога, но не могат да го намерят. Как го търсят – с плач и роптание ли? Бог не се трогва от човешки сълзи, Той иска всички хора да участват в Неговото дело, да станат Негови съработници. Вън от Бога няма живот, вън от Бога човек не може да се справи с мъчнотиите си; без Него богатството, знанието, силата нямат смисъл, а с Него сиромашията, болестите, страданията се осмислят – човек научава езика им и разговаря с тях.

Мисълта, която искам да ви оставя, е следната: да имате връзка с Бога. Тази връзка е реалността, на която можете да разчитате при всички условия: като болен и здрав, като беден и богат, като нещастен и щастлив. При тази връзка и най-големите дяволи отстъпват. Тази въ-

трешна връзка определя бъдещето на човека. И да се обезсърчи, и да се обезвери, щом има тази връзка, той лесно се справя със своите състояния; скъса ли се връзката, всичко пропада: и знание, и вяра, и сила, и богатство. Изгуби ли вярата в себе си, човек изгубва живота си; щом е така, пазете връзката си с Бога. Бъдете готови на всички страдания, но да не изгубите връзката си; бъдете готови да жертвате всичко за тази връзка. Който е направил връзка с Бога и поддържа отношенията си с Него, той е намерил магическата пръчица в живота си – той е маг, съзнателно работи със своя ум, със своето сърце и със своята воля. Той разполага с нещо положително, свързан е с Абсолютната реалност и всякога разчита на нея; и през най-големи страдания да мине, той е смел и решителен.

Упражнение. За една седмица правете наблюдения как лягате вечер да спите – в какво положение, на коя страна, и как се събуждате сутрин. Отбелязвайте си какви отклонения сте направили в съня си, в каква посока и под какъв ъгъл.

Забелязано е, че когато човек страда от крак, ръка, корем, в него се явява желание да сложи болния уд по-близо до центъра. Като правите наблюдения върху отклоненията на тялото си, правете наблюдения и върху влиянието, което различните идеи ви оказват. Тялото заема такова положение, каквито са идеите на човека – това показва, че човек се движи в два свята: подсъзнателен и свръхсъзнателен; първият свят произвежда несъзнателните, неволните движения, а вторият – съзнателните, волевите движения.

И тъй, стремете се към онази основна мисъл в себе си, върху която почива вашата свобода и развитието ви. От тази мисъл зависят вашето здраве, вашите радости и скърби.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

43. лекция, 9 август 1929 г., София

НА ПЛАНИНАТА

Сега вие сте дошли на планината, но и говедарят е извел говедата си нависоко. Това може да ви послужи като предметно учение, да се замислите малко върху физическия си живот, да го издигнете по-високо, отколкото е сега. Човек трябва да започва от видимото и постепенно да върви към невидимото, т.е. от физическия свят към Духовния. Все трябва да има някакъв материален предмет, който да въздейства върху ума и сърцето ви – без материалното духовното остава неразбрано. Говорите за човека, за неговата душа, но за това вадите заключение от неговата външност и от неговите прояви. Какво нещо е душата никой не знае, никой не я виждал, но всеки е опитал нейното въздействие – достатъчно е да изпаднете в мрак, в тъмнина, в заблуждение и да се обърнете към душата си, за да опитате нейното проявление. Тя ще се прояви по един скрит, вътрешен начин, но веднага ще познаете присъствието ѝ – тя ще разсее мрака и заблуждението ви и ще ви възкреси. Душата помага, но се крие, иска да остане невидима. Тя е красива, подобна на едва разцъфнал цвят. Тя се страхува да не я обсебят хората.

Често хората сами се произнасят за себе си – казват, че са добри, чисти, справедливи. Ако искате да познаете доколко даден човек е чист, гледайте го на планината – ако пази чистота на планината, може да се каже, че е чист. Като идвате на планината, всеки трябва да си носи лопатка, да заравя боклуците и нечистотиите си. Планината не обича нечисти хора; ако нарушавате чистотата ѝ, тя ще ви изпъди с дъжд, сняг, гръмотевици. Навсякъде можете да се разхождате, но ще пазите реда и порядъка, който съществува в Природата. Бъдете доволни и благодарни, че сте дошли на планината, и знайте, че тук всичко е в порядък, понеже Бог нарежда и оправя работите в Космоса. Щом оправя работите на целия Космос, и вашите ще оправи – дръжте тази мисъл в ума си без никакво съмне-

ние и колебание. Като ученици, от вас се иска живот без съмнение и страх, от вас се иска абсолютно чист живот – външно и вътрешно.

Ще кажете, че не можете да живеете чисто, защото вашите прадеди и прабаби са грешили; щом Адам и Ева са сгрешили, и вие ще грешите. Така не се говори. Адам е сгрешил още преди създаването на Ева. Че ядоха от забранения плод – това беше само повод да излезе греха навън, но веднъж излязъл грехът на повърхността на живота, не се позволява вече човек да греши. Още преди създаването на Ева Адам носеше в ума си мисълта да се отдели от Бога, затова, като му забраниха да яде от Дървото за познаване на доброто и на злото, той използва случая да се отдели от своя Баща, да стане самостоятелен и каза: „Нали аз съм обработвал това дърво? Нямам ли право да вкуся от него?“. Щом намисли да реализира желанието си, той яде от забранения плод и напусна Рая.

Казвате: „Защо Учителя ни говори така?“; все имам някаква цел. Ако запаля свещта си в тъмна нощ, светлината е намясто; ако запаля свещта си през деня, когато Слънцето грее, светлината на моята свещ е безпредметна. Свещта гори, защото Слънцето грее, а не обратно. Аз мисля, защото Господ мисли, а не обратно. Някой се обръща към Бога с думите: „Господи, не виждаш ли какво правя?“, Господ отговаря: „Ти трябва да гледаш какво Аз правя, а не Аз да гледам какво ти правиш. Гледай Мен и прави каквото Аз правя. Аз Съм направил толкова неща, а ти още не си ги изучил“.

Някой иска да покаже, че много знае; защо ще се показваш пред хората? – „Искам да покажа, че зная много неща, че съм обиколил всички върхове.“ Ако си се качил на Харамията, какво си придобил? Този връх е забележителен с това, че в старо време харамиите са се качвали по него и оттам са наблюдавали минаващите пътници, за да ги оберат. Има смисъл да се качиш на един връх, но ако можеш да се помолиш там, да оставиш нещо добро от себе си.

Всяко нещо, което прави човек, трябва да бъде продиктувано от някаква идея. Ако се качиш на един връх,

той трябва да бъде пълен с енергия, за да ти предаде нещо. Харамията е електричен връх, той повече взема, по-малко дава. Мнозина се качват на него, за да не се изложат пред другите – да не помислят те, че не могат да се изкачват; там е погрешката на хората – гледат да не се изложат пред близките си. Всъщност човек трябва да постъпва така: първо да внимава да не се изложи пред Бога, после пред себе си и най-накрая – пред хората.

Добре е човек да се качва по високите върхове, да преодолява мъчнотиите, които среща по пътя си – това са постижения, които внасят нещо в характера. Колкото по-големи са мъчнотиите на човека, толкова повече се калява волята му. Вие се качвате по планински върхове, но се запъхтявате, краката ви се подкосяват, не можете да ходите – защо? Защото бързате, надпреварвате се, искате да покажете, че сте добър турист. Искате ли да се качвате по върховете, ще бъдете тих и спокоен. Първо ще си направите молитвата, ще закусите и ще благодарите, че ви се дава възможност да се разходите; след това ще тръгнете бавно и постепенно ще ускорявате хода си. Светският човек се качва по планинските върхове и ако стигне пръв, извиква – всички да видят, че е стигнал вече; религиозният, като стигне на върха, казва: „При Бога съм, видях Го вече“ – и едното, и другото е тщеславие. Какво печели този, който се е качи пръв? Как ще докаже религиозният, че е видял Бога? Който види Бога, става съвършен; щом не е съвършен, нищо не е видял. Какво става с младия момък, като види една красива мома? Той се променя коренно: лицето му става светло, гласът – мек, погледът – дълбок; привидно той е унесен, а всъщност е съсредоточен – все за красивата мома мисли. Ако тя може да измени момъка, колко повече Бог е в състояние да измени човека.

Христос казва: „Който е видял Мен, видял е и Отца Ми“. За да бъде силен, да издържа на мъчнотиите и изпитанията, човек трябва да има някакъв светъл образ, който да носи постоянно в съзнанието си. И Петър казваше, че е видял Бога, но всъщност той Го видя след като мина през изпитания. И Христос, преди да пострада, имаше едно

разбиране за Бога, след възкресението имаше друго разбиране; Той отиде да види Онзи, Който Го възкреси.

Ще кажете, че и вие следвате Христа; мнозина следват Христа, без да Го познават и разбират. Те са в положението на хора, които външно търсят Христа и не Го следват. Следването е вътрешен процес, а не външен. Да следваш Христа и да не Го разбираш, това значи да носиш в ръката си златна монета, без да разбираш стойността ѝ. Който следва Христа и Го разбира, той е минал през няколко реторти и се е очистил. Ученикът трябва да мине през огън и вода, за да бъде готов да учи, да разбира и да прилага. Не е лесно да носиш златна монета в ръката си, да я оценяваш и да се справяш с нея.

Като ученици, от вас се иска приложение. Прилагайте знанията в живота си, а не ги трупайте; ако чрез знанието не можете да придобиете вътрешен мир и спокойствие, все едно, че нищо не знаете. Който има знания, той вижда ясно нещата: и като се качва по върховете, и слиза, той вижда всичко – знанието подразбира отворени очи. Знаещият приема еднакво и радостта, и скръбта; за него радостта е като днешния ден – светъл, ясен, топъл. Похубав ден от днешния не сме имали и по-хубава вечер от снощната не сме имали. Какъв ще бъде утрешният ден не е наша работа. Така гледа на радостите и скърбите всеки, който има знания: днес се радва на радостта, а какво го очаква на другия ден – не мисли за това; той счита за привилегия да има страдания. Който няма знания, роптае, гневи се, пита се той ли е единственият най-грешен човек, че трябва да страда толкова много. Не си най-големият грешник, но не си и най-големият праведник; както се радваш на радостта, така трябва да се радваш и на скръбта – човек трябва да бъде готов да понася радостта така, както понася и скръбта.

Не е лесно да носи човек радостта – и за това се иска знание. То е все едно да ви дадат една книга, пълна с магически формули и правила. Ако ги разбирате, ще ги прилагате намясто и ще бъдете като алхимиците – да превръщате неблагородните метали в благородни, да укротявате бу-

рите и ветровете, да донасяте дъжд и т.н.; ако не разбирате тези формули и правила, книгата ще бъде затворена за вас и вие ще бъдете готови да я продадете на всеки, който я пожелае. Милиарди струва тази книга, но за онзи, който я разбира. Такава книга представлява човешкото тяло – в него са вложени много дарби и способности, много сили, които трябва разумно да се използват.

Всички хора се нуждаят от въздържание, да не произвеждат експлозии в организма си. Много кибритени клечки имате, но трябва да знаете кога да ги палите. Някой само се заканва, че ще драсне кибрита си, а всъщност кутията му е празна. Желателно е кутията на всички да бъде пълна с кибритени клечки, че като драснат, да произведат ефект. Като палиш кибрита си, трябва да се съобразяваш с времето – ако навън духа силен вятър, колкото клечки запалиш, всички ще изгаснат, без да накладеш огън, затова ще намериш някое закътано място, където няма вятър, и там ще го запалиш; щом се разгори, можеш да го изнесеш навън, при силния вятър – огънят ще гори, вятърът ще го раздухва и ти ще свършиш работата си. Не е достатъчно човек само да се качва и да слиза, но трябва да свърши някаква работа, т.е. да придобие енергия за ума, за сърцето и за тялото си.

Казвате: „Бог е Любов. Бог е виделина“; това е казано в Писанието, но вие опитали ли сте Господа? Казано е, че чистосърдечният ще види Бога – значи чистота се изисква от всички: чистота в мислите, в чувствата, в постъпките; чисти мисли – без никакво съмнение, чисти чувства – без никаква корист, чисти постъпки – без никакво петно. Говориш за Божията Любов, а се съмняваш в нея – това не е никакво познаване на Любовта. Съмнението не е нищо друго, освен плюене върху дрехата на Любовта. В Школата не се позволява никакво плюене: нито надясно, нито наляво, нито напред, нито назад; щом плюете, вие огорчавате някое същество. Вие сте заобиколени от същества, които ви придружават; бъдете внимателни, да не ги наплюете. Където и да сте – на планината или в града, трябва да пазите чистота. Не е позволено на ученика да плюе

по земята. – „В бъдеще ще постигнем тази чистота.“ Ние живеем в настоящето, а не в бъдещето, затова още днес ще започнете да служите на Бога с чистота и святост. Ако отношенията ви към Бога са изправни, още днес можете да постигнете всичко, каквото желаете. Това значи познаване на Бога. Христос казва: „Това е Живот вечен – да позная Теб, Единаго, Истиннаго Бога и Христа, Когото Си изпратил“. Познаването на Бога има отношение към Вечния живот; който познава Бога, той е придобил Вечния живот и може да постигне желанията си. – „Бог всичко може да направи.“ Така е, но важно е какво ти можеш да направиш. Всеки да си постави за задача да се опита да разбере с какви сили разполага и какво може да направи.

Сега от вас се иска здрава, положителна мисъл. Здрава мисъл е тази, която има за основа чистотата. Абсолютна чистота в мисли, в чувства и в действия – това трябва да бъде идеалът на всяка душа. Чистият и морален човек не се подкупва с нищо – нито на Земята, нито на Небето; целия свят да му дадат, той пак не се подкупва. Той е свещ, която свети на всеки светилник. Дошъл е на Земята да учи, защото се интересува от нея, както и от Небето. И за мен Земята е толкова важна, колкото и Небето; адът е толкова важен, колкото и Раят. Така проверявам мога ли да превърна ада в Рай. Като усетя, че температурата на ада става много висока, наливам вода в огъня, изгасвам го и адът се превръща в Рай. Изкуство е човек да превърне ада в Рай и тъмнината – в светлина. Мнозина изгасват светлината на Рая и го превръщат в ад.

Казано е в Писанието: „Наближило е Царството Божие на Земята“. Наистина, хората са далеч още от Царството Божие, но все пак са по-близо, отколкото във времето на Христа. Днес, при хубавия слънчев ден, при чистия въздух и чистата вода, вие сте почти в Рая, между Ангелите. Как ще опишете Ангела? Ще кажете, че е много красив. Вие имате понятие за красотата, каквато познавате на Земята; за Рая, за Ангелите хората имат такава представа, каквато има художникът за света, в който живее – той рисува една картина: планина, дървета, вода, птички и казва, че това е

Рай, но не е истинският Рай. Като разглеждате картините на някой художник, трябва да знаете от кой свят са снети – от физическия, от Духовния или от Божествения. Ако една картина представлява физическия свят, художникът сам е ходил до обекта на своята картина; ако е от Духовния свят, обектът на картината сам е дошъл при художника. Физическият свят е направен от материя, която постепенно се мени, разлага и гние; Духовният свят е направен от материя, която отчасти се променя; материята на Божествения свят е специфична, абсолютно не се изменя.

Това знание се дава на онези, които познават Бога и обичат Истината. За да познаеш Бога, ти трябва да Го обичаш. Същото се отнася и до човека – познаваш го, когато го обичаш; тогава той отваря сърцето си и разговаря с теб. Ако не го обичаш, той се затваря. Следователно, ако искате да се отворят хората за вас, обикнете ги и те веднага ще отворят прозорците си, ще ви се усмихнат, ще ви приветстват. Ако мразите хората, веднага студът нахълтва в сърцата им, те затварят прозорците си, обличат дебелите си дрехи и не разговарят с вас. Омразата е затвор, в който и затворникът, и надзирателят са чужди един за друг. Проникне ли Любовта в затвора, вратата на килията се отваря, затворникът хвърля дебелата си дреха, отваря прозореца, разговаря с надзирателя и двамата стават приятели. Където влезе Любовта, оковите падат от краката на затворниците и те излизат на свобода.

Казвате: „Какво ли мисли Бог за нас?“. Който се интересува от мнението на Бога, той е готов да се жертва за Него, той Го познава. Достатъчно е да си помисли за Него, за да се справи моментално с мъчнотиите си. Ще кажете, че за всяко нещо е нужно време. Време е нужно за човешките работи, състояние – за ангелските, а миг – за Божествените. Мигът е господар и на времето, и на състоянието; значи Божественият свят управлява и Духовния, и физическия. Затова палете всеки ден клечки от трите кибритени кутии: от физическата, от Духовната и от Божествената. С физическа клечка палите огън, който гори и изгаря; с духовната клечка палите огън, който никога не

изгасва, а с Божествената палите огън, който дава Живот. Това са трите разбирания на човека: физическо, духовно и Божествено. Палете огън всеки ден с трите клечки кибрит, за да имате широко и правилно разбиране.

От какво се нуждае човек – от любов: да обича и да го обичат. Свойствено е на човека да иска всички да го обичат, но това е възможно само ако той живее в Божествения свят. „Аз искам да обичам“ – това показва, че си в Духовния свят; „Искам само един човек да ме обича“ – това е човешкият свят. В човешката любов хората затварят сърцата си – защо? Попарени са. Мъж бие жена си. Щом излезе на работа, жената бързо затваря вратата – защо? Тя се страхува да не влезе друг мъж да я бие. Ако мъжът се отнася добре с жена си, тя е готова да отвори вратата си за всички хора – вярва в Доброто, което е вложено в тях. Следователно кажете ли, че някой човек затваря сърцето си, ще знаете, че той е бил заобиколен с лоши хора; ако отваря сърцето си, бил е заобиколен от добри. Първият не вярва в Доброто и в Светлината, а вторият вярва.

Сега ние говорим за Божествения живот, който прави човека добър, умен, здрав и справедлив. Щом е здрав, той е богат; ако си богат, трябва да даваш от своите блага. Ти ще кажеш, че даваш любов. Каква е твоята любов – човешка; човешката любов е преходна – между любовта на хората и на Ангелите. Ангелът е щедър, на всички дава изобилно и каквото срещне на пътя си, ще го целуне – Любовта на Ангелите е подобна на светлината, която целува всичко, което срещне на пътя си, и всичко осветява, без да се опетнява. Божествената любов е готова на всякакви жертви. Отива един момък при този, който носи Божествената любов в сърцето си, и му казва: „Ще ти поверя една тайна: влюбих се в една мома, но сега ми трябват двадесет хиляди лева“; понеже му е поверил тайната си, той му дава двадесет хиляди лева – плаща за него. След това идва друг и му поверява своята тайна: убил съперника си и сега се моли да не го намерят и да не го накажат за убийството; щом му е поверил тайната си, и на него ще помогне. Намира убития, намазва раната му с някакъв цяр и той

възкръсва; след това извиква виновния и го заставя да се примири с убития, а на убития казва да не ходи повече да се бие за чуждите моми.

Съвременните хора се нуждаят от Жива вяра и от Любов, но не като тази на заека. Заекът казва: „Умирам от любов“, но щом му тропнеш с крак, той изчезва. Какво означават думите *умирам от любов*? Защо който обича, трябва да умре – защото няма Любов в него; когато Любовта влезе в човека, той никога не умира. Някой казва: „Умирам от жажда, умирам за вода“ – защо умираш? Защото водата е вън от теб; щом влезе в теб, ти вече не умираш. Разбиране е нужно, за да различавате проявите на хората, да знаете в кой свят живеят. Христос казва: „Ако земните работи не разбирате, как ще разберете небесните?“. Ето защо първата работа на човека е да разбере земния живот и проявите на хората. Видите ли, че някой мига бързо и гледа към земята, ще знаете, че той ще ви излъже; ако му дадете пари, няма да ги върне.

Сега вие гледате облаците на небето и се страхувате да не завали дъжд. Не всички облаци са дъждоносни. Когато Мойсей се качи на планината, облак обви цялата планина и тогава Бог му проговори – нещо хубаво се криеше в този облак. Така и във външната грозота понякога се крие нещо красиво. И в геометричните линии има нещо красиво – видите ли такива линии на човешкото лице, ще знаете, че красотата е зад тях. Когато Ангелите гледат човешкото лице, те търсят главно две линии на него; намерят ли ги, казват, че лицето е красиво. И Любовта има свои характерни линии. Първо тя се проявява в устата; ако линията на Любовта се намира на устата, Любовта присъства в човека, но няма ли тази линия, Любовта отсъства. Втората линия сами ще намерите. Ако говорите за старостта и за младостта, те имат две характерни линии. Който знае мястото на тези линии, той е разбрал и старостта, и младостта и се ползва разумно от тях; при това положение човек се радва и на старостта, и на младостта, вижда красотата във всичко. Има смисъл да бъде човек красив и да се радва на живота.

Кои са отличителните качества на красивия човек? Където мине красивият, всичко запалва, той носи творчески сили в себе си; не произвежда ли огън, човек не е красив. Красотата е творческа сила. Както Любовта произвежда огън и топлина, така действа и красотата. Любещият е същевременно мъдър, силен, свободен, той носи Истината в себе си. Любещият е съвършен човек. Той постоянно дава от себе си, както планината. Като сте дошли тук, вие постоянно черпите: от въздуха, от водата, от енергиите и от силите, които се крият в самите върхове. Има върхове, които излъчват магнетична енергия; има върхове, които излъчват електричество.

Като се качвате по върховете, вие се възхищавате от красотата на Природата и започвате да мислите за Онзи, Който е създал цялата Вселена. Вие искате да видите Бога вън от себе си, в някакъв друг свят – това е невъзможно; ако не Го видите на Земята, никъде не можете да Го видите. В Небето никога няма да видите Бога. Много естествено – кой от вас е видял себе си вън от подобните си? Всеки се вижда в подобния си. Ако отидеш на онзи свят, ти ще бъдеш сам. Как ще се видиш, щом няма друго същество, в което да се огледаш? На Небето няма обекти, които могат да събудят стимул в човека да търси Бога – как ще Го види тогава? Който иска да види Бога, да слезе на Земята; качи ли се на Небето, при Него, няма да Го види. В един стих от Писанието е казано: „Когато видя лицето Ти“ – значи има места на Земята, където можеш да видиш Бога. Това, което виждаш на Земята, и на Небето ще го видиш; това, което не виждаш на Земята, и на Небето не можеш да го видиш.

Мнозина казват, че понятията на хората за Любовта, за живота са объркани; зависи от какво гледище изхождат. Например като се влюби някой, той става слуга; неприятно е за човека да му кажат, че е слуга, но като се влюби, доброволно става слуга. Ако съзнателно ставаш слуга на Любовта, ти си на прав път; няма да мине много време и Любовта ще те направи господар. Как ще стане това – като слугуваш на възлюбения си, ти работиш,

учиш, придобиваш нещо, а той се отпуска, губи и това, което е имал; след време ти прилагаш това, което си придобил, и се издигаш над него – ставаш господар.

Ако не си бил умен като слуга, не можеш да станеш господар; ако си неразумен, неустойчив, страхлив, слаб, не можеш да бъдеш господар. Важно е да бъдеш свободен и като слуга, и като господар. – „Искам да бъда господар." Искай от Бога само това, което не те ограничава. Стремете се към запазване на свободата си, а не към господаруване. Който иска да бъде господар, трябва да е слугувал дълго време, да е придобил качествата на господаря. Какъв господар е този, който се страхува от микробите? Какъв господар е този, който се смущава от една мисъл? И страхът е намясто, но на физическия свят. Страхува се онзи, който не познава Любовта. Има нещо по-високо от страха – това е съвестта.

Какво е нужно на човека – свобода; който иска да бъде свободен, трябва да пази свободата и на другите. Всеки да бъде свободен на своето място – конят ще бъде свободен като кон, волът – като вол; и да им дадете свобода като вашата, те не могат да я оценят и използват. Под *свобода* се разбира използване на онези условия, които са дадени на всяко живо същество; като се ползва от дадените условия, то се развива правилно.

От човека зависи да бъде свободен или да изгуби свободата си: като прави зло, той сам се ограничава, а ограничи ли се, и другите го ограничават. Преяде ли, той сам се ограничава; говори ли лоши думи, пак се ограничава. Бъдете будни, да живеете така, че да не губите свободата си. Помнете, че сте едва в началото на своето съзнателно развитие и много още трябва да работите, да учите, докато достигнете копнежите на своята душа. Някои са по-напреднали, но на всички предстои усилена работа. Научете се да служите правилно на себе си, за да служите и на Бога. Да служиш на себе си не означава да мислиш само за себе си; служенето е велика работа, тя включва идеята *Любов към Бога*. Слугата работи от любов, а не за пари; той оставя на господаря си да го възнагради според свое-

то разбиране. Ученикът работи без пари, но с ценности; знанието му е една от ценностите – чрез него той отваря пътя си. Работете, без да се оплаквате. Сейте, без да критикувате.

Какво се иска от ученика – да придобива знания, да възприема науката, която идва от Бога, а не от хората. Ще цитирате стиха, че знанието възгордява; знанието възгордява онзи, който не го разбира. Трябва ли да се хвали онзи, който помага на ближните си? Той помага, защото обича Истината, защото вярва в Бога, защото има отношение към хората, а не защото е добър; той не мисли за своята доброта. Някой помага материално на хората, понеже мисли, че ще ги освободи от ограниченията; ако хората се освобождават чрез материалното, пръв Бог би задоволил материалните им нужди. Друго нещо освобождава хората – казано е, че Истината освобождава човека; всеки трябва да възлюби Истината и да я придобие – само така той ще се освободи.

И тъй, човек трябва да се стреми към Свободата, но трябва да има ясна представа за нея. Да бъдеш свободен означава да желаеш и за другите това, което ти имаш. Ти пиеш чиста вода – ще желаеш и другите да пият от същата вода. Който греши, не може да бъде свободен. Само свободният може да люби и да мисли. Да любиш и да мислиш – това подразбира Абсолютна свобода. Свободен е онзи, който може да слугува на всички.

Благодарете на планината, на въздуха, на водата за благата, които ви дадоха, благодарете за енергията, която придобихте тук. Сега трябва разумно да използвате всичко, което сте придобили.

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.
В Истината е скрит Животът.

44. лекция, 16 август 1929 г., Седемте рилски езера

ПРИЛОЖЕНИЯ

ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

[1] *Щурец и мравка* – популярна басня от Константин Величков.

[2] **Соломон** (10 в. пр. Хр.) – последният от тримата царе на обединеното Еврейско царство, което наследява от баща си Давид. При Соломон Древен Израел достига най-голямото си военно, политическо и културно могъщество. Възхваляван е преди всичко за ненадминатата си мъдрост и поетическата си дарба – предполага се, че е автор на *Песен на песните*, *Еклесиаст* и *Притчи Соломонови*.

[3] Еклесиаст, 1:2 и 12:8.

[4] Първо послание до Коринтяни, 8:1.

[5] През 1687 г. английският математик и физик сър Исак Нютон публикува „Principia“, в която изказва хипотезата за обратнопропорционално-квадратния закон във Вселената. Този закон служи за основа на изчисленията, прогнозиращи съществуването на планетата Нептун, базирайки се на движенията на Уран. Въпреки че по-късно Нютоновият закон е изместен от по-модерни теории, повечето днешни неотносителни гравитациионни изчисления се основават върху него.

[6] **Монт Еверест** – връх Еверест, или Джомолунгма, най-високият връх на Земята (8848,20 м). Намира се в Махалунгурския дял на Хималаите, на границата между Непал и китайския Тибетски автономен район.

[7] **Тибетска равнина, или Тибетско плато** – най-високото от трите стъпала, формиращи релефа на Китай. Средната му надморска височина е 4500 м. Състои се от планината Хималаи и е оградено от планинските вериги Кунлуншан, Каракорум, Наншан, Цинлин и Памир. Цинхай-Тибетското плато е наричано още Покривът на света.

[8] **Толстой, Лев Николаевич** (1828-1910) – руски писател, религиозен реформатор, философ, есеист и публицист. Автор е на *Война и мир*, *Ана Каренина*, *Севастополски разкази* и др., както и на поредица религиозни съчинения. Реформира теоре-

тично християнството, утвърждава християнската нравственост, която е лично дело на всеки индивид и не е обвързана с обредите и тайнствата на никоя Църква. Създава философското учение *толстоизъм*, в което са застъпени идеите за непротивене на злото чрез насилие, за вегетарианство, за природосъобразен начин на живот.

[9] **Юго, Виктор** (1802-1885) – френски писател, поет, художник, общественик, един от теоретиците на културното направление романтизъм. Член на Френската академия. Сред най-известните му произведения са *Човекът, който се смее*, *Клетниците*, *Парижката Света Богородица*, *Марион Делорм*, *Лукреция Борджия*, *Морски труженици* и др. Творбите му имат огромно влияние върху десетки изтъкнати представители на изкуството: композиторите Бертен, Верди, Берлиоз, Пуни, Шмид; художниците Алфред Барбу, Емил Баяр, Лоран Марке; писателите Дикенс, Достоевски, Толстой, Камю, Верлен, Бодлер, Кокто, Борхес и др.

[10] **Питагор** (570-495 г. пр. Хр.) – най-известният от гръцките философи преди Сократ. Посветен в гръцките и египетските мистерии, пътешественик във Финикия и Вавилон, ученик на Заратустра. Основава собствена школа в Южна Италия ок. 530 г. пр. Хр. В учението си акцентира върху чистия начин на живот (за тази цел въвежда правила), прераждането на душата, красотата и хармонията, мистичната сила на числата; разработва теория на музиката; въвежда в математиката т.нар. Питагорова теорема. Непосредствените последователи на Платон в Академията определят истинската философия като разгръщане на първоначалните прозрения на Питагор.

[11] **Наполеон Бонапарт** (1769-1825) – френски политик и генерал, император на Франция (1804-1814, за кратко и в 1815 г.). С успешните си военни кампании завладява почти цяла Европа, разрушавайки останките от феодализма и Инквизицията. Инициатор на ред реформи в областта на административното, правното и държавното управление, в икономиката, образованието, културата и др. Известен е като гениален пълководец и необикновена личност с всестранни познания и способности.

[12] **Кутузов, Михаил Иларионович** (1747-1813) – известен руски пълководец, генерал-фелдмаршал, княз, герой на Отечес-

твената война срещу Наполеон. Участвал в най-прославените битки на руската армия срещу Османската империя, в руско-полската война, във войната срещу Финландия. Носител на 14 военни ордена.

[13] **Бородино** – село в Московска област, станало известно с Бородинската битка от 26 август 1812 г. между руските войски, командвани от фелдмаршал Кутузов, и френската армия, водена от Наполеон. Битката завършва на практика без победител. Руските войски отстъпват организирано, запазвайки силите си, като с това не позволяват на френския император да обезкръви руската армия и да реши в дългосрочен план войната.

[14] **Патагония** – географска област в Южна Америка, която представлява открито плато (ок. 777000 кв. км.). Разположена е почти изцяло на територията на Аржентина, малка част принадлежи на Чили. Климатът е сух, умереноконтинентален, с по-топли северни части. Областта е известна с обширните си пасища, изхранващи милиони овце годишно, както и двадесетте си национални парка. В последните години са открити множество полезни изкопаеми, предизвикали истински бум в икономиката на Патагония.

[15] **Виктория** (1819-1901) – кралица на Британската империя, най-дълго управлявалият монарх в цялата английска история (63 г. и 7 м.). Периодът на нейното управление е свързан с териториалната експанзия на Великобритания, Индустриалната революция, както и с едни от най-дълбоките обществени, икономически, технологични и административни преобразования. Викторианската епоха остава в историята като епоха на благополучие и разцвет на държавата.

[16] **Разсилен** – в периода след Освобождението до края на Втората световна война – прислужник в учреждение, разносвач, често и пазач.

[17] **Енергия** – според съвременния превод думата *енергия* (гр. energeia) означава ‘дейност’.

[18] Всяко действие... – Учителя има предвид Третия закон на Нютон.

[19] **Авраам** – библейски персонаж, праотец на много племена: исмаилити, израилтяни, мадиамци, едомци. Той е основна

фигура в юдаизма, християнството, исляма, а името му е дадено от Бог и означава ‘Баща на множество’.

[20] **Сократ** (469-399 г. пр. Хр.) – древногръцки философ, създал нов клон на философията – *етика* (гр. ethike), разглеждащ характеристиките на индивида и ключови морални концепции като Добро и Правда. За най-важен принос към западната философия е считан диалектическият му метод, познат като Сократов, или метод на оборването, заради който Сократ е смятан за баща на политическата философия. С името му са номинирани редица философски термини: сократическа ирония, сократически интелектуализъм, сократически парадокси, сократически стоицизъм и др.

[21] Познай себе си – в древността тезата е схващана като върховна норма на човешката мъдрост и е инкрустирана в храма на Аполон в Делфи. Заема важно място в Сократовата философия и се разчита като откриване на всеобщото в личните действия, за да се стигне до съзнанието на нравствената субстанция, на представляващото нормата и критерият на човешките действия въобще, които трябва да отговарят на един всеобщ принцип на хармония, добродетел и справедливост.

[22] Първа книга Царства, Глава 17.

[23] **Пророк Йона** – счита се, че е живял около 800 г. пр. Хр. Син на вдовицата, у която живял св. пророк Илия по време на големия глад (Трета книга Царства). Йона е свързван преди всичко с историята, в която го поглъща грамаден кит, но с Божията помощ той оцелява три дни и три нощи в утробата му, преди да бъде изхвърлен навън. Смята се, че това е предобраз на тридневното Христово пребивание в гроба, предвид думите на Учителя към учениците Му в Евангелието на Матей, 12:39-41.

[24] Притчи Соломонови, 4:18.

[25] **Източен въпрос** – проблем на международната политика, водещ началото си от превземането на Константинопол от турците през 1453 г., завършил частично с победата на християнските държави над Турция в Балканската война (1913 г.) и окончателно – с примирието в края на Първата световна война, сключено между Съглашението и Турция в гр. Мудрос на 30 октомври 1918 г.

РЕЧНИК НА РЕДКИ, ОСТАРЕЛИ И ЧУЖДИ ДУМИ

дайре (тур. daire от ар.) Ударен музикален инструмент с двойни дрънкалки и опъната кожа от едната страна на широк обръч.

зурли (тур. zurna от перс.) *муз*. Вид дървен музикален инструмент с мундщук, подобен на кларинет.

капелмайстор (нем. Kapellmeister) Ръководител и диригент на оркестър на хор, предимно на военен оркестър.

крина *остар*. Дървен цилиндричен съд, обикновено служещ като мярка за житни храни (ок. 15 кг, или два шиника).

кюп (тур. kup от перс.) Глинен съд, делва.

мукалитин (от рум.) Селянин.

наргиле (тур. nargile от перс.) Ориенталски прибор за пушене на тютюн с дълъг маркуч и съд за вода, през който минава пушекът, за да се пречисти.

остен *остар*. Тояга с тънък железен бод за подкарване на добитък.

пертурбация (лат. perturbatio – ‘безпорядък’) **1**. *книж*. Внезапна промяна, нарушаване на нормалния ход на нещата. **2**. *астр*. Промяна в пътя на небесно тяло под гравитационното въздействие на други небесни тела. **3**. Разстройство, смущение, смут.

пилаф (тур. pilav от перс.) Варен ориз, попарен с масло, едно от любимите ястия на източните народи.

реторта (лат. retorta – ‘обърната назад’) **1**. *хим*. Обла стъкленица с дълъг и прегънат отвор, служеща за химически опити, дестилация и др. **2**. Наименование на различни уреди и апарати, снабдени с отводна тръба, служещи за нагряване и дестилиране на вещества.

спектроскоп (от лат. spectrum – ‘видимото’ и гр. skopeo – ‘гледам’) Уред за наблюдаване на спектрите чрез разлагане на светлинните лъчи.

стоик (гр. stoikos) **1**. Последовател на философското учение стоицизъм. **2**. *прен*. Човек, който с мъжество и твърдост понася изпитания и нещастия.

стяженолюбие (от рус. стяжание – ‘богатство’) *остар*. Сребролюбие, стремеж към придобиване на все повече материални блага.

темел (тур. temel от гр. themelion) *разг*. Основа на сграда.

уд *остар*. Телесен член, крайник.

уровен (рус.) Равнище, ниво.

харамия (от ар.-тур.) Хайдутин, бунтовник.

modus (лат.) Начин.

ТЕМИ

1. *Единият*: „Връзки между две разумни същества“.

2. *Дейност и замисъл на Природата*: „Съществените различия между водорода, кислорода, азота и въглерода“ и „Съществените различия между почвата, водата, въздуха и светлината“.

3. *Учене и прилагане*: „Противоречие и съгласие и техният произход“.

4. *Методи за наблюдения*: „Отличителни черти на господаря и слугата“.

5. *Наблюдение и интуиция*: „Защо вярвам и защо се съмнявам“.

6. *Наука и знание*: „Разлика между морален и добродетелен човек“.

7. *Истинска опора*: „Най-красивото лице“ и „Най-добре оформената глава“.

8. *Живите линии на съзнанието*: „Любимият ми цвят“.

9. *Преводи в Природата*: „Любовно писмо“.

10. *Естествено състояние*: „Полза от физическия труд“.

ЗАДАЧИ, УПРАЖНЕНИЯ, ОПИТИ, МЕТОДИ ЗА РАБОТА

1. *Най-високото място*: **Задача** за прочитане на романите *Война и мир* и *Клетниците* и сравнение между идеите, застъпени от авторите.

2. *Пречупване на светлината*: Три **упражнения** за освобождаване от мъчнотии.

3. *Наблюдение и интуиция*: **Методи** за развиване на търпение.

4. *Смяна на енергиите*: **Задача** с десет грама просо; **метод** за справяне с обидите; **метод** за въздействие върху гнева; **метод** за трансформиране на тревога.

5. *Значение на смените*: **Методи** за справяне с гнева; **методи** за справяне с омразата; **методи** за справяне с обидата; **метод** за превръщане на отрицателните енергии в положителни.

6. *Силата на движенията*: **Упражнение**.

7. *Наука и знание*: **Упражнение** за дишане.

8. *Азбуката на Природата*: **Упражнение** за развиване на търпение; **упражнение** за разрешаване на въпроси; **метод** при нервност; **упражнение** за възприемане на енергиите, идещи от ръката; **опит** при коремоболие.

9. *Преводи в Природата*: **Задача** да се напише любовно писмо до някой, който върши работата си добре: учител, професор, проповедник, съдия и др.

10. *Външни и вътрешни методи*: **Упражнение**.

11. *Единство в живота*: **Упражнение** за въздействие върху различни психически състояния.

12. *Обикновено и Божествено съзнание*: **Упражнение** за връзка с Божественото съзнание.

Петър Дънов
Учителя

МЛАДЕЖКИ ОКУЛТЕН КЛАС
ВЪЗМОЖНИ НЕЩА

година осма

Редактор *Стела Рускова*
Художник *Илиана Попова*
Предпечат *Иван Джеджев*

Издателство „Бяло Братство“
София, ул. „Ген. Щерю Атанасов“ 2
тел: 0897 847 643

Отпечатано в Университетска печатница

www.bialobratstvo.info
www.beinsadouno.org